

Milli Ekonomi Modeli

Prof. Dr. Haydar BAŞ

TBMM

Kütüphanesi

İcmal Yayınları

Milli Ekonomi Modeli

Prof. Dr. Haydar BAŞ

TBMM
Kütüphaneleri

İcmal Yayınları

Milli Ekonomi Modeli

Prof. Dr. Haydar BAŞ

Bakü Devlet Üniversitesi
BAKÜ – 2005

1. baskı

Kapak

Hasan Yar

İç dizayn

Selim Ayanoğlu

Dizgi

İCMAL

Baskı

Ayyıldız Matbaacılık

Tel: (0212) 482 15 06

Adres: Mahmutbey Cad. No:5 Şirinevler / İstanbul

Tel: (0212) 451 15 65

Fax: (0212) 551 08 37

İÇİNDEKİLER

PROF. DR. HAYDAR BAŞ'IN BİYOGRAFİSİ 5

TAKDİM 9

EKONOMİLERİ KURTARACAK FELSEFE, GELECEĞİN İKTİSAT FELSEFESİ 13

BU ESER SADECE TÜRKİYE İÇİN DEĞİL, TÜM DÜNYA İÇİNDİR 16

BİRİNCİ BÖLÜM: 18

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NİN TEMEL FELSEFESİ 18

1- MİLLÎ EKONOMİ MODELİ NEDİR? 18

2- MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE İNSAN 22

3- BİREYİN VE TOPLUMUN ÇIKARLARININ BİRLEŞTİRİLMESİ 24

İKİNCİ BÖLÜM: 28

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NİN KAYNAKLARA TEMEL BAKIŞ AÇISI 28

1- MİLLÎ EKONOMİ MODELİNDE KAYNAK 28

2- KAYNAKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİNDE İNSAN 30

3- SINIRSIZ KAYNAKLAR VE NÜFUS ARTIŞI 30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: 33

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE PARA VE EMİSYON 33

1- PARA NEDİR? 33

2- PARANIN TEMEL ÖZELLİKLERİ 34

3- YENİ PARA DENKLEMİ 36

4- EMİSYON 39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: 42

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE MİKRO ANALİZ 42

1- TALEP 42

2- ARZ ve DENGİ 47

3- DEĞER VE FİYAT 50

4- VERİMLİLİK 52

5- İŞ GÜCÜ (EMEK) 54

BEŞİNCİ BÖLÜM: 61

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE MAKRO ANALİZ 61

1- TÜKETİM 61

2- ÜRETİM 66

3- GSMH 73

ALTINCI BÖLÜM: 76

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NİN BAZI TEMEL PROBLEMLERE YAKLAŞIMI 76

1- ENFLASYON 76

2- DEFLASYON 80

3- FAİZ 86

4- GELİR DAĞILIMINDA DENGESİZLİK 92

YEDİNCİ BÖLÜM: 98

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE EKONOMİ POLİTİKALARI 98

1- DEVLETİN EKONOMİDEKİ ROLÜ 98

2- SOSYAL DEVLET POLİTİKASI 102

3- MALİYE POLİTİKASI (VERGİ POLİTİKASI) 103

4- PARA POLİTİKASI VE SENYORAJ GELİRİ 107

5- KUR POLİTİKASI 118

6- DIŞ TİCARET 121

SEKİZİNCİ BÖLÜM: 126

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NİN KAYNAKLARINA TÜRKİYE
ÖRNEĞİNDE GENEL BİR BAKIŞ 126

1- TARIM 126

2- HAYVANCILIK 130

3- DENİZCİLİK 131

4- ORMANCILIK 132

5- MADENCİLİK 133

6- ENERJİ 137

DOKUZUNCU BÖLÜM: 143

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NİN DİĞER GÖRÜŞLER İLE
MUKAYESESİ VE SONUÇ 143

KAYNAKÇA 148

PROF. DR. HAYDAR BAş'IN BİYOGRAFİSİ

Prof. Dr. Haydar Baş 1947 yılında Trabzon'da doğmuştur. İlk, orta ve lise tahsilini Trabzon'da tamamlamasının ardından; 1970 senesinde, Kayseri'deki Erciyes Üniversitesi'ne bağlı Yüksek İslam Enstitüsü'nden mezun olmuştur.

Lisansüstü eğitimini ve doktorasını “Veda Hutbesinde İnsan Hakları” konusundaki tezi ile Bakü Devlet Üniversitesi’nde tamamlamış ve bu üniversitede göreve başlamıştır. Doktora sonrası akademik çalışmalarına devam ederek “İslam ve Hz. Mevlana”, “Tasavvuf Tarihi”, “Din Sosyolojisi” ve “Din Psikolojisi” konularındaki tezleri neticesinde “Profesörlük” unvanını da aynı üniversiteden almıştır.

Dokuz yıldır Bakü Devlet Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olarak çalışan Sayın Baş, halen Doğu Dilleri ve Edebiyatlarını Araştırma Fakültesi, Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde vazifesini sürdürmektedir.

Akademik kariyerini eğitim sahasında yapmasına rağmen, aynı zamanda bir araştırmacı, yazar, işadami, sanayici ve tüccar olan Prof. Dr. Haydar Baş’ın hayatından bazı kesitler şöyledir:

a) Mefkûreci Öğretmenler Derneği’nin Trabzon Şubesi Başkanlığını yapmıştır.

b) Beş yıl Devlet Liselerinde, iki yıl Ticaret Liselerinde ve İmam Hatip Liselerinde olmak üzere yedi öğretim yılı öğretmenlik yapmıştır.

c) İPA A.Ş.’nin Bölge Müdürlüğünü yürütmüştür.

d) BAŞ Şirketler Grubunun, BAŞ Çelik Fabrikalarının, BAŞ Ticaret A.Ş.’nin ve BAŞ Isı Sanayi’nin kurucusudur. e) Halen başyazarlığını yapmakta olduğu İCMAL, ÖĞÜT ve MESAJ dergilerinin kurucusudur.

t) Milli Basın Kurultayları’nı tertip eden Basın Kurulu’nun başkanıdır.

g) Bağımsız Türkiye Partisi'nin (BTP) Genel Başkanı'dır. Kendisi Fransızca, Arapça, Farsça ve Azerice bilmektedir. Prof. Dr. Haydar Baş'ın görüşleri ve tezleri dünyada ve Türkiye'de çeşitli üniversitelerde lisansüstü tezlere ve akademik araştırmalara konu edilmiştir.

* Illinois Üniversitesi (University of Illinois at Urbana-Champaign) Intensive English Institute "Prof. Dr. Haydar BAŞ" Urbana-2001

* Dallas Üniversitesi İşletme Fakültesi. "An Alternative Prescription to the IMF's Model for Economic Growth in Turkey (IMF Metoduna Alternatif olarak Türkiye'deki Ekonomik Büyümeye bir Reçete)" Dallas-2002

* ODTÜ (Sociology of Religion Fali Semester 1993 İCMAL, 1994)

* Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü (Haydar Baş'a göre İdeal İnsan ve İdeal İnsanın Topluma Yansıması, 1999)

* Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Prof. Dr. Haydar Baş ve Tasavvuf, 1993)

* Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Prof. Dr. Haydar Baş'ın Tasavvufi Görüşleri, 1997)

Prof. Dr. Haydar Baş, yurt dışındaki araştırma ve düşünce kuruluşlarında otuzun üzerinde ödüle layık görülmüştür. Verilen uluslararası ödüllerden bazıları şunlardır:

1— Dünya Barışına, İnsan Haklarına ve Ekonomiye katkılarından ötürü verilen **Saygın Liderlik Ödülü**. Amerikan Biyografi Enstitüsü, bu ödülle Prof. Dr. Haydar

Baş'ı "Uluslararası Seçkin Liderler Ansiklopedisi"nin 5. baskısında yer almak üzere seçmiştir.

2— İnsan Haklarına yapmış olduğu hizmetlerden dolayı verilen **Şeref Sertifikası**. Bu sertifika Uluslararası Biyografi Merkezi tarafından verilmiştir.

3— "**1994 Zirvede Kim Kimdir**" ödülü.

Bu sertifika Amerikan Biyografi Enstitüsü tarafından yılda bir kere, belli sahada hizmet veren sadece bir ilim adamına verilmektedir.

4— Modern Ekonomik Görüşe hizmetlerinden dolayı verilen **Uluslararası Liyakat Topluluğu Sertifikası**. Bu ödül Uluslararası Biyografi Merkezi'nce verilmiştir.

5— İletişim Endüstrisine katkılarından dolayı verilen **Saygın Liderlik Ödülü**. Amerikan Biyografi Enstitüsü tarafından layık görülmüştür.

6— Uluslararası **Araştırmacı Üyelik Ödülü**. Amerikan Biyografi Enstitüsü tarafından verilen bu madalya, yapmış olduğu bilimsel araştırmalar ve Modern Ekonomik Görüşe olan hizmetleri nedeniyle enstitünün araştırmacı üyesi olduğunu belgelemektedir.

7— Uluslararası Liyakat Topluluğu **Excellantia** (Mükemmel Şahsiyet) **Ödülü**: Bu ödül bulundukları ülkelerde Uluslararası Biyografi Merkezi'ni yaşamları, şahsiyetleri ve sosyal ilişkileri ile temsil eden ilim adamlarına verilmektedir.

Fikir ve tezlerindeki bilimsel tutarlılığı ve isabeti, tarihi süreç içerisinde her zaman müşahade edilen Sayın Baş'ın, Türkiye ve dünyadaki gelişmelerle alakalı bazı önemli çıkışları şunlardır:

Prof. Dr. Haydar Baş, “Milli Birlik ve Beraberliğin Temel Unsurları” isimli konferanslar dizisiyle Türkiye’de ve Avrupa’da milli birlik ve beraberliğin önemini anlatmıştır.

Türkiye’nin AB üyeliğinin çokça gündem edildiği 1980’li yıllarda akademik çevrelerin ve iş dünyasının kesin gözüyle baktığı üyeliğimiz ile ilgili olarak, yalnızca Sayın Baş farklı bir yorumda bulunmuştur. 1986 yılında Berlin’de **“AB Topluluğu bizi aralarına kabul etmeyecektir”** tezini savunmuştur. 90’lı yılların başında ölkemizdeki politikacılar ve aydınlar, Gümrük Birliği’ne girişimizi bir zafer olarak gösterirken; Prof. Dr. Haydar Baş, **“AB’ye girmeden, Gümrük Birliği’ne dâhil olmak Türkiye’nin aleyhinedir”** demiştir. Her yıl 20 milyar doların üstünde dış ticaret açığı veren ölkemiz, Gümrük Birliği’nden dolayı 10 yılda 150 milyar dolara yakın zarar etmiştir. Özellikle 2000 yılından sonra kronikleşen ekonomik kriz ve enflasyon ortamından çıkışı IMF ve Dünya Bankası’nın talimatları ve kredileri ile aşma çabasındaki siyasi iradeye tek yanıt da Prof. Dr. Haydar Baş’tan gelmiştir: **“Mevcut ekonomi politikalarıyla enflasyonun düşmesi mümkün değildir. Bu gidişatla Türkiye’yi batıracaklar. Türk coğrafyasını pazarlık konusu haline getirecekler.”** Ölkemizin siyasi ve iktisadi talepler doğrultusunda bugün taşındığı nokta Prof. Dr. Haydar Baş’ın tespitleriyle aynı istikamettedir.

Amerika’nın 1991 yılındaki Irak çıkarmasında, o tarihte **“Bu çıkarma her ne kadar Irak’a yapılıyorsa da nihai hedef Türkiye’yi parçalamaya yöneliktir”** şeklinde ikazda bulunmuştur.

Bugün hayata geçirilen ABD’nin Büyük Ortadoğu Projesi’nden maksat da budur; İşlam coğrafyasını ele geçirmek, Türkiye coğrafyasını parçalamaktır.

Son dönemde, özellikle ülkemizin siyasi, kültürel ve stratejik kuşatma altına alınması, ekonomik kriz ve çıkış yolları üzerine eserler veren Prof. Dr. Haydar Baş'ın basılmış ve basılmakta olan eserleri şunlardır:

1. Milli Ekonomi Modeli ve Kalkınma Projeleri
2. Dar Bölge Yaygın Kalkınma Modeli
3. Dinî ve Millî Bütünlüğümüze Yönelik Tehditler
4. Veda Hutbesinde İnsan Hakları
5. İslam'da Kadın Hakları
6. Âlemlere Rahmet Hz. Muhammed (say)
7. Makâlât
8. Mektûbât
9. İslam ve Mevlana
10. İslam'da Zikir
11. İslam'da Tevhid
12. İman ve İnsan
13. İnsan-ı Kamil ve Nefs Mertebeleri
14. Hacc'ın Hikmetleri
15. Hikmetin Sırları
16. Dua ve Evrad
17. Hristiyanlık ve Yahudilik

18. Din Tahripçilerine Kur'an-ı Kerim'in Cevabı

19. Birliğe Doğru

20. Veda Hutbesi ve Evrensel Beyanname

21. Nefs Terbiyesi

22. Varoluşun Gayesi: Zikrullah

23. Hikmetin Sırları

24. Yaşayan Kur'an: Sünnet

25. Niçin Türkiye?

TAKDİM

İnsanın tabiatı icabı, kısa ve mutlu dönemler hariç, daima ihtirasları ön plana geçmiş, bunun neticesinde toplumun her zaman hükümrân bölümü ekonomik refah içinde olurken, diğer bölümleri, değişen oranlarda sefalet ve yokluğa doğru giden kaderde birleşmişlerdir. İdare edenlerle açlık çekenler arasındaki topluluk, yetenekleri nispetinde pastadan parçalar koparmaya ve bu nedenle idare edenlere yakın olmaya çalışmışlardır. Orta sınıf olarak isimlenen nüfus, devletlerin kaderleri üzerinde etkili olmuştur.

Toplulukların ekonomileri onları idare eden kralların veya başkanların ağzından çıkan emirlerle oluştuğu devirlerde, ekonominin herhangi bir kesin kuralı yoktu. Kurallar, baştaki sahsın huyuna, karakterine, ahlakına, aklına ve yeteneklerine bağlı olarak tamamen emir ve direktifleri ile oluşmakta idi. Bu nedenle tarih boyunca güçlü devlet olmanın en etkin şartı adaletli paylaşım olmuştur. Sömürü düzeninin kurucuları olan kapitalist ülkeler, KÜRESELLEŞME adını verdikleri, aslı sömürme olan sistemle, geliştirmekte olan ülkelerin tüm kaynaklarını ele geçirme operasyonunu hızla sürdürmektedirler.

Sömürü düzeni beşeriyet ile birlikte devam edip gelmektedir. Güçlü olan daima sömürmüş, zayıf olan daima köle olup ezilmiştir. Yüz elli yıldır kapitalist düzen, harpler, ekonomik olarak borçlandırma, özelleştirmeye teşvik ve hükmetme yolu ile sürdürülmektedir. Her türlü kaynakları tükenmiş olan, çok gelişmiş kabul edilen bu ülkeleri aslında ayakta tutan gelişmemiş ülkelerin kaynaklarıdır. Bu kaynakların kısıtlanması, durumun tamamen tersine çevrilmesi demektir.

Son yarım asırda harp etmekten ziyade, barış ve beraberlik kandırması ile, teknolojik üstünlüklerini tüm dünya ile paylaşmak istedikleri yalanını koz olarak kullanan gelişmiş ülkeler, geri kalmış ama aslında hazineler üzerinde oturan ülkeleri, KÜRESELLEŞME taktikleriyle avlamayı başarı ile hızla sürdürmektedirler.

Küreselleşmenin bir şartı olan ÖZELLEŞTİRME yağması ile ülkelerin gelir getiren kurumlarını, stratejik önemi olan kurumlarını ele geçirmektedirler. Ülkede söz sahibi olan büyük yerel şirketleri önce küresel, tanınmış şirketlerle ortaklık yaptırıp, daha sonra tek başına ele geçirme operasyonlarını sabırla gerçekleştirmektedirler.

Bütün bu taktik ve planlarla gelişmekte olan ülkelerin üretimlerini ele geçirerek, kalkınma ve rekabet çabalarını yok etmeğe devam etmektedirler. Gelişmekte olan ülkelerin büyük çapta yeraltı kaynakları küresel güçlere ait büyük şirketlerin ellerine geçmiş veya geçmek üzeredir. Para politikaları tamamen IMF ve Dünya Bankası'na teslim edilmiş, emisyon olayına hiçbir şekilde müdahale imkanı bırakılmadığından, tüm emek ve üretimleri de küresel sömürünün elinde kalmıştır.

Senyoraj hakları dahi onlara yabancı para olarak faizli borç şeklinde verilmekte ve bu durumda tüm insanlık küresel

güçlere köle durumuna düşmektedir. Buraya kadar anlatılanlar küresel veya kapitalist ekonominin yüzeysel manzarasıdır. Küresel güçlerin, en çok çekindiği ULUSAL devletler olduğundan, öncelikle hedef olarak ulusal devlete yatkın toplumlar üzerinde acil planlar üretmektedirler. Özelleştirme ve borçlandırma taktikleri, kültürlerarası işbirliği çalışmaları bu planların önde olanlarıdır.

Millî Ekonomi Modeli bu nedenle milli devletin olmazsa olmazıdır. Ve küreselleşmenin panzehiridir.

Kapitalist ekonominin kolayca uygulanabilmesi için ilim adına empoze edilen ekonomik modeller vasıtası ile tüm ülkeler pembe hayaller ile uyutulmaktadır. İşte bu eser, hakikatleri gözler önüne sermekle, mevcut ekonomik teorileri, uygulama temeline dayalı net matematiksel formülleriyle yerle bir etmektedir. Bu eserden de anlaşılacağı gibi Milli Ekonomi Modeli her topluluğun eşit şartlarda ekonomik gelişimlerini düzenlemektedir.

Millî Ekonomi Modeli tüketim yanlısı bir modeldir. Yani, toplumu oluşturan bireylerin tamamının belli bir gelir düzeyine çıkartılmasını hedef almaktadır. Bunun neticesinde küresel güçlerin küçülte küçülte ortadan kaldırmak üzere olduğu ülkeler, bu modelle tekrar büyük ve güçlü devletler haline gelecektir. Toplumda fakir, aç, işsiz kalmayacaktır. Herkesin temel ihtiyaçları karşılanacak devlet sosyal bir devlet, yani baba devlet olacaktır. Devletin her türlü kaynakları, devlet-millet işbirliği ile kullanılacaktır.

Milli Ekonomi Modeli, daha önce kendilerine yeter durumda olan ülkeleri yeterli oldukları dallarda politikalarına müdahale ederek, kendilerine bağımlı hale getiren kapitalist ülkelerin her türlü müdahalelerini boşa çıkaracaktır.

Tarımda, ormancılıkta, hayvancılıkta ve her türlü üretimde halkı ile birlikte, vergi almak yerine faizsiz kredilerle halkına

destek ve en önemlisi her kesimdeki fertlere emeklilik hakkı tanıyan, ürettikleri her mamule alım garantisi veren tam bir sosyal devlet oluşacaktır. Modelle, sömürme ve sömürölme ortadan kalkacaktır. Bunun yerini adaletli bir dayanışma ve paylaşma ortamı alacaktır.

Ekonomi, topluluktan topluluğa, o kimselerin kültürel yapısına göre değişim göstermesi gereken bir uygulamadır. Yıllarca Hristiyan kültürünün ürünü olan ekonomi politikalarının uygulanması bizi çıkmazlara sürüklemiştir. Kapitalist düzenin para ve faiz uygulamaları, para ile para kazanma imkânları, paranın belli merkezlerde toplanması gerçeği kaçınılmazdır.

Millî Ekonomi Modeli'nde ise, uygulama tamamen bizim kültürümüzün bir ürünüdür. Gelir dağılımında denge, sürekli büyüme ve tam istihdam çok uyumlu biçimde gerçekleşmektedir. Sosyal devlet olmanın gerekli temel şartları da bunlardır. Faiz olmaması enflasyonun sıfırlanmasıdır.

Bizim kültürümüzde yalan söylemek yasaktır. Bu gerçek bilindiği, halde liberal ekonominin vergi alma tekniği esnafımızın yalan söylemesini mecbur hale getirmiş, ayakta kalmak için devlete yanlış ve eksik beyanlarda bulunmuşlardır. Bu nedenle ruhsal olarak suçluluk hâkimdir. Milli Ekonomi Modeli'nde, yüz milyarın altında kazanan her kim olursa olsun kendisinden vergi alınmayacak olması, halkımıza kendine güven ve inançlarına uygun hareket etmenin mutluluğunu kazandıracaktır. Ve daha fazla imkânlarla sahip olmak için gelişme çabalarını sürdürmeye devam edecektir.

Şunu açıkça söylemekte yarar görüyorum. Kapitalist düzene göre ekonomi: İnsanın sınırsız ihtiyaçlarını karşılamak için sınırlı imkânların kullanılması olarak

tanımlanmıştır. Bu tanıma dayanan ekonomi kendi toplumunun menfaati için diğerlerini ezecektir. İşte bu nedenledir ki sömürü, savaş, işkenceler ve haksızlıklar dünyaya hâkim olmaktadır.

Şurası muhakkak ki insanın ihtiyaçları sınırsız değil aksine yaradılışı nedeni ile bir elin parmakları sayısı kadar bile değildir. Yeme içme, giyme, aile kurma vs... Ama ona sunulan imkânlarla baktığımızda, tüm ihtiyaçlarına karşılık sayılamayacak kadar çok alternatifler ve bolluk vardır. Seç, seç ye; beğen, beğen giy; seç, seç al.

Demek ki, ekonomi bilimi denilen ve toplumu yanlış bir tanımın peşinde sürükleyen, uğrunda harpler yapılan, sayısını söylemede zorluk çekilen milyonlarca eserler yazılan sayısız öğrenci ve öğretmen yetiştirilen sonunda bir hiç olduğu, Prof. Dr. Haydar BAŞ tarafından cesaretle gösterilen temelsiz bilimin, beşeriyet adına tam bir SKANDAL olduğu gerçeği ile karşı karşıya gelinmiştir.

Zaten uygulamalarda da görülmektedir ki sadece yüzde on gibi bir nüfus bu ekonomiden yarar sağlamış, geride kalanlar ise daima ezilmişlerdir. Hâlbuki bunun tamamen aksinin olması, hatta yüzde yüzünün hayatlarını rahatça sürdürmeleri topluluklar için idealdir.

Prof. Dr. Haydar BAŞ Bey'in yazdığı ve senelerce beyan ettiği Milli Ekonomi Modeli ilk önce ekonominin tanımını düzelterek "Sınırsız imkânları, insanın sınırlı olan ihtiyaçlarına kullanma ilmi" olarak tanımlamıştır. Hakikat bu olduğuna göre, kapitalizm ihtiyaçların değil fakat ihtirasların peşine düşmüş demektir.

Bu nedenle yıllar boyu ilim adına temelde bozuk bir düzenin teorileri yapılmış tüm insanlık bunu bilim zannedip uygulanmıştır. Teknolojide ileri olan topluluklar, GLOBALLİK demagogileri ile bir türlü kalkınamayan ve global güçlerin

ihtiraslarının oluşmasını sağlayan toplulukları resmen suiistimal etmiştir.

Milli Ekonomi Modeli sınırsız imkanları halkın önüne sermiş, devleti, vergi toplayan, tefecilik yapan ve milletini global güçlere köle eden bir devlet halinden, halkına sahip çıkan, onlardan vergi alacağına, onlara maddi imkanlar tanıyan, üretime katkı sağlayacak bir tüketim topluluğu ortaya çıkaran bir sosyal devlet haline getirmiştir. Fakirlik terimini tamamen lügatten çıkartan, her ferdinin gerekli ihtiyaçlarını kimseye muhtaç olmadan temin etmesini sağlayan bir baba devletin oluşmasını sağlamıştır.

Aynı zamanda parayı, sadece bir mübadele ve değer saklama aracı olmaktan çıkarmış, ona kalkınmada tahrik unsurluğu, mal ve hizmet karşılığı olma özelliği kazandırmıştır. Yani parayı para yapan gene Prof. Dr. Haydar BAŞ Bey olmuştur. Bu eser bütün bu işlevleri geniş olarak dünyanın gözü önüne sunmaktadır.

Dönüp geriye ibret ile baktığımızda, asırlar boyu insanlara ekonomi bilimi olarak anlatılan, on binlerce makale yazılan, konferanslar düzenlenen, işin garibi, sayısız master ve doktoraların yapıldığı, yani nalıncı kesen ile yontula yontula son durumuna gelen, uğrunda milyonlarca insanın perişan olduğu yanlışa dayalı ve küreselleşmeye destek bir ekonomi modelini getirenleri, gafletleri veya gizli gayeleri ile baş başa bırakırken, ben, bunların karşısında güçlü bir model ve bir hakiki eser görmekten ilim adamı olarak mutluluk, milletim adına gurur duymaktayım.

Kalkınamayan, global bataklıkta kalkınmak için çırpındıkça daha da batan topluluklara müjdeler olsun! Milli Ekonomi Modeli ile Sosyal Devlet Projesi'ni ortaya atan, zayıf devleti değil her işte halkı ile eşit şartlarda el ele güçlü bir devleti, yani baba devleti tanıtan bu eser kurtuluşumuza

kaynak olacaktır. Şunu asla unutmayınız, bu model ekonomide bir alternatif model değildir. Zaten yukarıda anlatıldığı gibi temelden yanlış bir modelin alternatifi nasıl olur ki. Ekonomi bilimi bu temel eserle gerçek olarak başlamıştır. Bu bir tarihi olaydır. Bu eser sonsuza kadar rehber ve ders kitabı olarak anılacaktır. Bilime yaptığı bu katkıdan dolayı Sayın Prof. Dr. Haydar BAŞ Bey'i tebrik ediyor, Allah'tan (c.c) başarılar ve sağılıklar diliyorum.

Prof. Dr. Ata SELÇUK

Fırat Üniversitesi

Ekonomileri kurtaracak felsefe, geleceğın iktisat felsefesi

Prof. Dr. Haydar Baş'ın 'Milli Ekonomi Modeli' yalnız Türkiye ve Müslüman dünyası için değil, günümüzün tüm medeniyetleri için mühim vakadır. Ve bunun, dünya ekonomi düşüncesi gelişiminde yeni bir dönem olduğunu esaslı şekilde söyleyebiliriz.

Rusya ve Tataristan bilim adamları, Prof. Dr. Haydar Baş'ı derin felsefi, ilahiyat ve din bilgisi yazarı olarak tanımaktadır. Bu hizmetler Peygamberimizin hayatı veya İslam'da kadın hakları gibi geniş spektrumlu meseleleri de ele almaktadır. Bizce Prof. Dr. Haydar Baş, Müslüman Şark dünyasının İbn-i Sina, Farabi, Arabi, vs. ileri gelen âlimlerinin çağımızdaki temsilcisidir. Çünkü tıpkı onlar gibi hizmetlerinde ciddi bilimsellik ile maneviyat, kültür ve pratik bütünlüğü mevcuttur.

İşte bu eser O'nun yeni hizmetidir. Kitabın özelliği yenilik ve esaslık, geleneklere sahip çıkmak ve cesaret, güncel iktisadın sorunların çözüm orijinalitesidir. Bu hizmette analitiğin parlak düşüncesi ile pratiğin tecrübesi, bilim adamının cesareti ve iş adamının pragmatizmi (HAB eki: yararcılığı) birleşmiştir.

Kitapta ele alınmış konular o kadar geniş ki, yalnız onların kısaca özeti ayrı bir yazı teşkil edebilir. O yüzden, Tataristan ve Rusya vatandaşları için bizce aktüel olan konularda duracağız.

Tarihi gelişim süreci açısından da, dünya ekonomisinde ve günümüzün sosyo-ekonomik süreçlerde yerini belirleme açısından da Türkiye ile Rusya'nın kaderi benzerdir. İki ülkenin önüne globalleşme süreci katı seçenek olarak konmuştur; ya sanayileşmiş ve gelişmiş ülkeler arasında layıkli yeri almak, ya da ikinci sınıf ülkesi olarak, doğal kaynak ve iş gücü gibi ucuz kaynak satıcısı olmaktır. Batının ülkelerimize empoze ettiği gelişim yolu, ülkelerimizin jeopolitik, tarihi, milli ve dini gelişim özelliklerini dikkate almamaktadır. O yüzden, bağımsızlığı kaybetmeden ve kendi gelenek, değer ve prensipleri koruyarak bizi iktisadi elite dâhil edecek öz modeli oluşturmak aktüellik kazanmaktadır. Prof. Dr. Haydar Baş'ın çalışması, dünya tecrübesine, en iyi beynelmilel iktisadi düşünce kazançlarına dayanan, manevi ve sosyal, insani faktörleri dikkate alan ve insan için çalışan bir modeli çizmektedir.

Bizce, bu çalışma, ekonomi düşüncesinin, teorik araştırmaların ötesindedir. Kanaatimizce, bu çalışma güncel iktisat felsefesinin parlak izahıdır. Çalışma Prof. Dr. Haydar Baş'ı Smith, Ricardo, Keins, Leontyev, Friedman, Kupmens gibi iktisatçılar sırasına dâhil etmektedir.

Ekonomik model çalışmaların önem ve değerini, iktisat-matematik bilişiminde araştırma yapan Nobel dl sahip sayısına göre anlayabiliriz. İktisat zerine Nobel dl 1969 yılında verilmeye başlandı. Hesaplarımıza göre bu ödüle 36 (aralarında 26'ı iktisat-matematik bilişiminde araştırma yapan) iktisatçı layık görülmüştür. Sosyal-iktisadi sistemdeki yasal ve sayısal ilişkilerin tespiti enformasyon teknolojilerin kullanımı ile kolaydır. Lakin iktisat teorisi, istatistik, matematik ve enformasyonun gerçek sentezi olan çalışmasıyla Prof. Dr. Haydar Baş'a da bir Nobel dl gerekecektir. Bunda milli sistemi ve modeli mühim rol oynayacaktır.

Günümüz iktisat teorisinde değişik ekonomik sistemler mevcuttur: Tam rekabetli serbest piyasa ekonomisi (tam kapitalizm), serbest piyasa ekonomisi, geleneksel ekonomi, idari ekonomi. Batı strateji uzmanları piyasa ekonomisi taraftarlarıdır, geleneksel ekonomi ise, onların analiz ve öngörülerinde ülkelerin gelişimini frenleyen gelişmemiş sistem olarak gösterilmektedir. Prof. Dr. Haydar Baş'ın kitabında gösterilen kapitalizmi, globalleşme taraftarları gelişmekte olan ülkelere, onları tamamen kendi jeopolitik ve ekonomik çıkarlarına uydurmak için empoze etmektedirler.

Günümüzde dünya ekonomisinde Japon, İsveç, Amerika, Alman iktisadi modeller malum. Prof. Dr. Haydar Baş'ın çalışmasında, insan, onun ihtiyaçları, imkân ve memnuniyeti ön plana alındığı için, beynelmilel modelin çizildiğini söyleyebiliriz. Teklif edilen model İslamiyet'in ebedi prensiplerine dayanmaktadır. Bu prensipler temelinde orta ağda Müslüman camiası, her millet, sınıf ve tabakanın iktisadi ve sosyal güvencede bulunduğu gelişmiş devletler kurmuştur.

Genel olarak, modele gerçeği daha derinden öğrenebilme amacı ile oluşturulan, hakiki objenin sembolik

tasviri, şartlı şekli diye diyebiliriz. Prof. Dr. Haydar Baş'ın kitabında, tüm fertlerin refahını yükseltmeyi amaç eden devlet idaresi iktisat modeli teklif edilmektedir. Belki ütöpik duyula bilinir? Belki Marks hizmetlerinde eşit ideal toplum hakkında okumuşsunuzdur? Prof. Dr. Haydar Baş modelinin farkı belirgin, çünkü para tedavül kanunlarının, piyasa ve talep hareketleri vs. bilgilerinden oluşmaktadır.

İktisat biliminin önünde hep küt kaynak kullanımı sorunu durmuştur. Bir çok iktisatçı optimum (HAB eki: en iyi) arayışı içinde bulunmuştur. Prof. Dr. Haydar Baş prensip itibarı ile Batı burjuva biliminden farklı olarak, kaynakların sonsuz, insan ihtiyaçların kısıtlı olduğunu söylemektedir.

Sayın bilim adamının ileri sürdüğü “sonsuz kaynak” fikri çürütölmez argümanlar (HAB eki: kanıtlar) temelinde inşa edilmektedir. Ve en esaslı argüman, Kur'an-ı Kerim'in beyanlarıdır. 'İbrahim' suresinde Allahü Teala insanlara hitaben diyor ki: “Sizlere, istediğiniz tüm imkânları vermekteyim”, 'Lokman' suresinde ise: “Allah, gökyüzünde ve yeryüzünde olan her şeyi hizmetinize sunmadı mı?”

Prof. Dr. Haydar Baş'ın fikrini fizik, kimya, biyoteknoloji buluşları tasdik etmektedir. Bu buluşlar maddenin sınırsız imkânlarından bahsetmektedir. Mesela, 2004 yılı Nobel ödölü sahibi fizikçi J. Alferov XXI yüzyılda sanayinin esas kaynağı olarak güneş enerjisinin olacağını söylemektedir. Artı geri dönüşüm süreci akıllı topluma maddenin tekrar kullanım imkânı vermektedir.)

Sonsuz kaynak, sınırlı ihtiyaca dayanan, Milli Ekonomi Modeli'ni teklif ederek [Prof. Dr. Haydar Baş daha çok dikkati üretimde değil, üretim-tüketim denge noktasını yakalama meselesinde odaklamaktadır.](#)

Başka bir ifade ile onun teklif ettiği iktisadi sistem, tüketim dengesi modelidir. Buna yakın bir fikir istikrarlı Gelişim Stratejisinin temelinde de yatmaktadır. Lakin asıl fark bu modeli hayata geçirecek zihniyettir. 2002 yılı Yohannesburg Dünya Forumu bunun ispatıdır. Sebebi ise, Globalist ülkeler, ilk olarak Amerika, Forum'un birçok inisiyatifini desteklemedi; çünkü çıkarlarına ters idi.

Prof. Dr. Haydar Başın Milli Ekonomi Modeli'nde ekonominin para gibi mühim aracına büyük önem verilmektedir. Bu meselede de sayın bilim adamı günümüz biliminde oluşmuş katı fikirlerden daha ileri gitmektedir. Bizim iktisat teorisi kitaplarında para daha çok tedavül aracıdır.

Prof. Dr. Haydar Başın fikrinde, para, mal ve hizmet üretimi için iktisadi faaliyeti harekete getiren araçtır.

Başka bir ifade ile para, üretim ve tüketim karşı gösterilen niyetin sebebi ve bir teşviktir. Şu ana kadar hiçbir iktisadi model paranın iktisadi birimlerin niyetini ifade etme özelliğine dikkati çekmemiştir. Milli Ekonomi Modeli'nde gerçekleşecek paranın teşvik fonksiyonu günümüzde esas fonksiyonlarından biridir.

Ülkelerimizin karşılaştığı esas problem iktisadın liberalleşmesi sonucu toplumun kutuplaşmasıdır. Prof. Dr. Haydar Baş kitabında, asgari ihtiyaçlarını bile karşılayamayan, gelirleri belli bir seviye altında olan fakir tabaka grubunu ayırt etmektedir. Türkiye ve Rusya örneğinde bu grubun yüzdesi iki ülkede de % 90. civarındadır. Prof. Dr. Haydar Baş'ın çalışmasında, eğer ekonominin büyümesini istiyorsak, dikkatimizi toplayarak bu tabakaya yardım göstermemiz gerekiyor denmektedir. Günümüzün en büyük problemi ise, nüfusun bu tabakası tüketim imkânını kaybetmiştir. Sayın Prof. Dr. Haydar Baş'ın

teklif ettiği modelde bu tabaka ekonomik hayatta katkıda bulunmakta, sosyal ve iktisadi aktivitesini devam ettirmektedir.

Tekrar edersek, Prof. Dr. Haydar Baş hizmetinin açtığı ufuklar sınırsızdır. Kitap, tekrar tekrar dönölmesini istemektedir. Ve kitabın Rusça yayınlanması Rusya, Tataristan ve BDT devletleri için faydalı olacaktır.

Prof. Dr. Goulnar BALTANOVA

Kazan State Power Engineering University

Bu eser sadece Türkiye için değil, tüm dünya içindir

XX. yüzyılın ikinci yarısında iktisat biliminde, teoride kendisine zıt olan anlayışları devre dışı bırakan, Batı devletleri kontrolü altında olan ölkelerin devlet iktisat politikasını oluşturan ve bu ölkelerinin üniversite kitaplarında okutulan liberal-monetarist anlayışının tartışılmaz tekeli oluşmuştur. Bu anlayışa ters düşen tüm teori ve araştırmalar, problem ve sonuçlar bilim adamlarının, siyasi ve öğrencilerin dikkatlerinden değişik yollarla perde ediliyor, tali, önemi olmayan istisnalar, ya da “iktisadın” temel kanununa ek olarak gösteriliyor. Böylelikle, “bilimin temel binası”, iktisat biliminin “mainstream”i, yeryüzündeki çoğunluğunun hayatı için çoktan derin problem ve tehlike haline gelmiş sosyal-ekonomik hayat sorunlarını ve gerçeklerini kısmen yansıtıcısı, gerçek sorunları göz ardı

edicisi haline geliyor. Gerçek, liberal iktisat bilimi altından akıp gidiyor.

Günümüzün sorunları ise, iktisadi ve siyasi merkezlerin ve taşranın, parasal-malî alanın ve gerçek sektörün iletişimi, çağdaş ekonomide devletin, tekelin ve rekabetin rolü vesairedir. Şu anda değişik ülkelerde, “herkes tarafından kabul edilen gerçek” halini alan ve hâkim olan teorik modellerin ve önerilerin temelinde yatan birçok ekollerin “aksiyomların” yeniden gözden geçirilmesini gerektiren daha fazla yeni yaklaşım ve çalışmalar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Ancak iktisat politikasında alternatif teorinin ve alternatif mefhumun oluşması için bu yeni girişimlerin bir araya getirilme ihtiyacı şiddetle hissedilmektedir. Prof. Dr. Haydar Başın kitabı bu sorunun çözülmesi için ciddi bir katkıdır ve çalışmanın büyük değeri bundan kaynaklanmaktadır.

Birçok İslam takipçisinin O’nu kendi öğretmeni olarak gören, derin inanca sahip şahsın iktisat gibi, dünyevi bilim dalında parlayıvermesi tesadüf değildir. İşin aslı şu ki, çağdaş iktisat teorisi ve oluşmuş dünya ekonomisi sistemi bireyin ve toplumun hedefi olarak sadece maddi ve parasal teşvik ve amaçları ele almaktadırlar. Bu kategoriler sisteminde ise insanlığın önünde duran sorunların, özellikle de ekonomi alanında olan sorunların çözümü hiçbir şekilde yoktur.

İnsanlığın ilkel fizyolojik ihtiyaçların gidermesini gittikçe kolaylaştıran teknik ve üretim organizasyonu gelişimi iktisadi süreçlerin ekonomi dışı unsurlara; siyasi, sosyal ve ilk önce geniş manasıyla manevi şartlara radikal olarak bağlı olduğu gerçeği ortaya çıkarmaktadır. Prof. Dr. Haydar Baş “Toplumun pozitif ya da negatif durumu bu

toplumu oluşturan insanların iç tabiatının doğrudan yansımasıdır” diye yazmaktadır.

Toplumun yapısı ve iktisadi ilişkiler ne kadar rasyonel gözükürse gözüksün, onların halkın refah seviyesini yükseltmesi ve etkisi, toplumun manevi beraberliğini esas almaları ve toplum fertlerinin çoğunun ve elit temsilcilerin bu ilişki ve yapının âdil olduğuna inanmaları ve topluma değer vermeleri ile mümkün olmaktadır. Tarih boyunca insanlık bu kanaate varmıştır. Toplumun manevi beraberliğin temelinde dini inanç veya vatanperverlik veya mutlu topluluk kurma düşüncesi yatmaktadır.

Eğer toplumun manevi temelinde herhangi nedenlerle bozulma gerçekleşirse, toplumum tüm sosyal enstitülerinde ve onları destekleyen mekanizmalarda taklitçilik başlıyor. Hem ahlak, hem adliye hukuk sistemi, hem hâkimiyet kurumlarının oluşmasındaki demokratik tarz, hem medya ülkenin ve ülke toplumunun çoğunun çıkarlarını temin etmemeye başlıyor.

Mali kaynaklara sahip olan ve bu sosyal sistemin egemenliğini ele geçiren az sayıdaki sosyal grupların ve klanların elinde malzeme haline geliyor. Ülkenin manevi beraberliği önemlidir, o olmadan devlet etkisiz hale gelmektedir.

Milli Ekonomi Modelinin istisnai önemli ilkesi, her sosyal grubun maddi refah seviyesinden toplum ve devletin sorumlu olmasıdır. Bu ilke, devletin iktisada katkısını minimize etme liberal ideoloji yaklaşımını reddetmektedir.

Piyasa ve rekabet güçleri, yazarın anlattığı yapısal eşitsizlikleri (Prof. Dr. Haydar Baş'ın terimiyle, yapısal açıkları) tek başına düzeltemezler. Bunu ancak güçlü ve bağımsız devlet yapabilir.

Parasal-malî kaynakların çok az sayıda olan zengin banka gruplarının, mali-siyasi klanların ve cemiyetlerin ellerinde bilinçli olarak birikmesi Dünya Ekonomisi için (ve bütün sosyal-politik alanın istikrarlığının korunması için) en büyük tehlike olduğunu Prof. Dr. Haydar Baş görmektedir.

Global problemlerle uğraşan birçok iktisatçı ve siyaset bilimcisi, önceden belirtilmiş olan postulatlara (HAB eki: ön doğrulara) açıklama bulma amacıyla değil de, gerçekten şimdiki basit olmayan dünyada olan biten hakikatleri öğrenmek isteyenler aynı fikirde olacaklarını düşünüyorum.

Prof. Dr. Haydar Baş'ın sonucuna göre: “Bugün Dünya Ekonomisinin gerçek yöneticileri üreticiler değil, global maliyecilerdir. Şu anda, onların iktisadi ve siyasi etkilerinin güçlenmesini ancak en azından düşünce açısından, yapı olarak milletin yararı ve ekonomik büyümenin doğrultusunda hareket eden devletler engelleyebilir.”

Kitapta çok önemli sorun ele alınmaktadır, paranın ürün alanından direktif olarak çekilerek mali spekülasyon alanında yoğunlaşması, fazladan harcanması ve onların siyasi sorunların giderilmesi için kullanılması sorunu ve saire. Böyle paranın çekilmesi ve sermayenin yurtdışına akması sonucunda üretimin ne kadar küçük miktarlara düştüğünü ve ülkenin potansiyel ekonomisini yaktığını Rusya'nın 90. yıllarda gösterdiği bariz örnekte görmekteyiz.

Prof. Dr. Haydar Baş'ın kitabının asıl değeri, tekrarlamak istiyorum ki, şu anda iktisat biliminde hâkim olan liberal görüşe ve (çoğu zaman alternatifsiz diye sunulan) liberal teoriye alternatif olan yeni görüşün oluşmasında temel atmaktadır. Bu kitap tabii ki sadece Türkiye için değil, tüm iktisat bilimi için ve ilk sırada “Batı olmayan” tüm ülkeler için çok büyük önem taşımaktadır. Bu kitabın meşhur olması ve geniş kitle için, iktisatçılar, siyaset

bilicileri ve diğ er sosyal bilim uzmanları için, aynı zamanda politikacı,  niversite öğrencileri ve öğretmenleri için ulaşılır olması çok önemlidir. Hizmetin fikir ve  nerileri genişçe istişare edilmeli, konuşmalı, başka uzmanların fikirleri ile mukayese edilmeli, netleştirmeli ve başka meşhur iktisatçı uzmanların fikirleri gibi geniş yayılma ve otorite bulmalıdır.

Prof. Dr. Viktor Volkonskiy

Rusya Bilimler Akademisi

BİRİNCİ BÖLÜM: 1

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NİN TEMEL FELSEFESİ 1

1- MİLLÎ EKONOMİ MODELİ NEDİR? 1

2- MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE İNSAN 5

3- BİREYİN VE TOPLUMUN ÇIKARLARININ BİRLEŞTİRİLMESİ 7

BİRİNCİ BÖLÜM:

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NİN TEMEL FELSEFESİ

1. **Millî Ekonomi Modeli Nedir?**
2. **Millî Ekonomi Modeli'nde İnsan**
3. **Bireyin ve Toplumun Çıkarlarının Birleştirilmesi**

1- MİLLÎ EKONOMİ MODELİ NEDİR?

Millî Ekonomi Modeli, insanın sınırlı ihtiyaçlarının sınırsız kaynaklardan karşılanması ilmi ve ülkelerin gerektiğinde her türlü mal ve hizmeti üretebilme gücüne

sahip olması, iç ve dış harcamalarının borçlanmadan temin edebilmesinin adı ve formülüdür.

Bu manada Millî Ekonomi Modeli ülkelerin kalkınmasının, ekonomik bağımsızlığın tek (yegâne) yoludur.

Millî Ekonomi Modeli, ekonominin sadece bir meselesine odaklanmak yerine, bütünü kucaklayan bir modeldir.

Hedefleri, dayanakları ve işleyiş mekanizmaları ile başlı başına bir sistem olan Millî Ekonomi Modeli, hayallerden değil, var olan gerçeklerden yola çıkarak, bunlara uygun bir modeli hayata geçirmeyi amaçlamıştır (1).

İnsanı tam manası ile tarif etmeden onunla ilgili hiçbir meseleyi çözüme kavuşturamayız (2). Oysa kapitalist anlayış, insanı anlamak yerine kendi sistemine uygun bir insan tarifi yapmıştır.

İnsanın fitratından yola çıkarak ona uygun bir modeli hayata geçirmeden ona faydalı olmak mümkün değildir (3).

“Kaynakların sınırsız, ihtiyaçların sınırlı ama ihtirasların sınırsız” olduğunu tespit ettiğimizde, kapitalist modellerin daha temelden meseleye yanlış yaklaştığını görmek zor olmayacaktır. Çünkü kapitalist anlayışlar, kaynakları sınırlı görürken, insan ihtiyaçlarını sınırsız görmektedirler (4).

Bireyler, kendi ihtiyaçlarından çok daha fazla bir değer oluşturma kabiliyetindedir. Ancak var olan ekonomi modelleri insanların kabiliyetlerini devreye koymak yerine, onları devre dışı bıraktığı için sınırsız kaynaklara rağmen insanlığın büyük bir kesimi yokluk içerisinde.

Artan nüfusun ihtiyaçlarının sınırlı kaynaklarla karşılanamayacağı yanılgısı, kapitalist anlayışı toplumun çok az bir kesiminin çıkarlarına odaklanmaya yöneltmiştir.

Bu sebeple kapitalist anlayış azınlıkların mutlu olduğu; fakat çoğunluğun fakirlik ve açlık çektiği bir modeldir.

Gerçekte artan dünya nüfusu bir tehlike değildir, kaynakların kıt olmadığından yola çıkılarak bu kaynaklardan optimal ve adilâne bir şekilde herkesin istifade edeceği bir sistem hayata geçirmek mümkündür. Zaten Millî Ekonomi Modeli'nde yaptığımız da bundan ibarettir.

Kapitalist anlayışların, kendi yapılarından kaynaklanan yanlışlardan dolayı, şu üç meseleyi çözmesi mümkün değildir; kapitalizmin hâkim olduğu son 150 yıllık dönem de bunun ispatıdır:

- 1) Gelir dağılımında denge,
- 2) Sürekli büyümenin yakalanması,
- 3) Tam istihdamın sürekli sağlanması.

Her üçü de ekonomi politikaları için olmazsa olmaz hedeflerdir.

Ancak, kapitalist modeller bunlara ulaşamadığı gibi, artık gelir dağılımında dengesizliği, eksik istihdamı ve belli dönemlerde ekonomilerin krizlere girmesini doğal karşılamaktadır (5).

Kapitalist anlayışlar kaynakların sınırlı olduğundan yola çıktığı için üretime odaklanmıştır. Elde edilen mal ve hizmetlerin âdilane dağıtılması yerine, mutlu bir azınlığın faydasına sunulması da bu mantığın sonucudur.

Oysa **Millî Ekonomi Modeli “tüketim yanlısı bir model”dir.** Tüketim yanlısı olmaktan **kastımız, toplumu oluşturan bireylerin tamamının belli bir gelir düzeyine çıkartılmasıdır. En azından “kimseye muhtaç olmadan hayatını devam ettireceği seviye” asgari hedef olarak kabul edilmiştir.**

Millî Ekonomi Modeli'nde ortaya koyduğumuz hedefleri yakalamada, çok önemli iki güce sahibiz. Bunlardan birincisi para, bir diğeri ise devlettir.

Para, kapitalist anlayışlarda sadece bir mübadele ve değer saklama aracı olarak görülmüştür.

Oysa paranın çok önemli iki özelliği şu ana kadar ifade edilmemiştir. Birincisi, paranın bir tahrik unsuru olarak işlemci özelliği, bir diğeri de paranın üretilen mal ve hizmetlerin karşılığı olma vasfıdır.

Bir diğerkonu da, serbest piyasa anlayışı ve devlet kavramıdır. Kapitalist modeller, serbest piyasayı savunurken, müdahale edilmeyen piyasaların kendi kendine dengeye geleceği kanaatindedir (6).

Keynes Modeli dahi, teoride, böyle bir dengenin varlığını kabul ederken; spekülatif para talebinden dolayı bir kısım paranın piyasalarda bulunmayacağını ifade etmiştir. Oysa teorik olarak “arz talepten büyük” olduğu için üretim esnasında üretim faktörlerine ödenen paranın tamamı, piyasada dolaşımda olsa bile elde edilen gelir arzı karşılayacak kadar bir talebin oluşmasına yeterli gelmeyeceği için piyasaların dengeye gelmesi mümkün değildir.

Bu sebeple devletin emisyon hacmini genişletip sosyal projeler ile, özellikle dar gelirli bireylerin bütçelerine katkıda bulunarak tüketim ile üretimi dengelemek için piyasalara müdahale etmesi gerekir.

Millî Ekonomi Modeli'nde devlet sadece alan el değil, aldığından daha fazlasını verebilme kudretinde olan iradedir.

Sosyal devlet yaklaşımı hem sosyal adaleti, hem de sürekli büyümeyi sağlamaktadır. Yani fakir bir insanı doğrudan desteklemek, dolaylı olarak sanayiciyi de desteklemektir.

Kapitalist anlayışlar ise devleti, global sermayenin faizle sattığı parasını koruyan ve faiz gelirlerini karşılamak için halkından vergi toplayan bir irade konumuna getirmiştir.

Oysa Millî Ekonomi Modeli’imizde devlet, vatandaşının emeğini yine halkına hizmet olarak sunan iradedir. İfade ettiğimiz üzere, sadece halkından topladığı vergileri değil, aynı zamanda emisyonlardan elde ettiği senyör geliri de halkına hizmet olarak aktaracağı için, “alan değil, veren el” konumunda bir devlet anlayışı Millî Ekonomi Modeli ile hayata geçirilmektedir.

Serbest piyasa, kaynakların ve gelirlerin belli ellerde toplanmasından başka bir şey değildir. Piyasalar, serbestlik adı altında birkaç global sermaye grubunun kontrolüne terk edilmektedir. Kapitalist anlayışın hedefi, belli bir azınlık grubun refahı olduğu için, serbest piyasa adı altında kaynakların ve elde edilen gelirlerin bu kesime aktarılmasını istemesi son derece normaldir.

Devlet, bu tekelleşmenin önünde engel olarak görüldüğü için, devletin güçlenmesi ve piyasaları kontrol etmesi istenmemektedir.

Paranın faizle birlikte piyasalardan çekilerek stoklanması, paranın asıl vazifesini ifa etmesine engel olduğu gibi, parayı elinde tutanları piyasalara hâkim kılmaktadır. Bu sebeple faiz, Millî Ekonomi Modeli’nde bir hastalık olarak tanımlanmıştır. Faiz, gelir dağılımındaki dengeyi bozduğu gibi üretim ile tüketimi de engeller (7).

Kapitalist anlayışlar, bankaların kaydi para üretmesini desteklerken, merkez bankalarının emisyon ile parasal hacmi arttırmasına karşı çıkmaktadır. Dolayısı ile para talebi, maliyetli para ile karşılandığı için, kapitalist anlayışlara “faiz modelleri” de diyebiliriz.

Millî Ekonomi Modeli ise, kaynakların ve paranın tekelleşmelerini engelleyerek, herkesin rahatlıkla ulaşacağı bir ortamın oluşmasını sağlamaktadır.

Paranın serbest dolaşımı, proje sahibi herkesin üretim yapabileceği bir zemini oluşturduğu gibi, bireylerin kabiliyetlerinin açığa çıkmasına da imkân tanımaktadır.

Paranın ve kaynakların tekelleşmesinin önlenmesi, üretim ile tüketimin önündeki engelleri kaldırmakta, maliyetleri de aşağıya çekmektedir.

Paranın, maliyetsiz ve herkesin sahip olacağı bir hale getirilmesi Millî Ekonomi Modeli'nin en önemli unsurlarındandır.

Gelir dağılımında belli bir dengeyi sağlayamayan büyümeler, gerçek manada bir büyüme değildir. Bu sebeple **hedef, toplumun bir kesiminin değil, tamamının refah düzeyini yükseltmektir. Gelir dağılımındaki dengeyi bozan “para ile para kazanma” yerine, toplumun her kesimine fayda sağlayan “üretim ile para kazanma” mantığı, modelin hâkim unsurudur.**

Kapitalizm ekonomik olayları bir kavga mantığında ele almaktadır. İşçi ile işveren, zenginle fakir, çalışan kesim ile emekli olan kesim —örnekleri çoğaltabiliriz— arasında gelirin (kârın) bölüşümünde bir kavga mantığı hâkimdir (8).

Oysa **Millî Ekonomi Modeli'nde toplumun hiçbir kesimi bir diğerine karşı rakip olarak algılanmamış, toplumu oluşturan bireylerin tamamına fayda sağlayacak yaklaşımların önü açılmıştır.** Özellikle işçi ücretlerini asgari geçim düzeyinde konumlandıran (9) kapitalist anlayışlar yerine, gerçek ücret tanımı getiren Millî Ekonomi Modeli, hem işverenin, hem de işçinin hakkını sahibine vermektedir.

Fiyatlar, tam esnek değildir; yerine göre kısmen esnek hatta yapışkandır. Yapılan deneye dayalı çalışmalar bunun böyle olduğunu doğrulamaktadır. Ancak fiyatların neden yapışkan olduğu hususunda gereken izah şu ana kadar ortaya tam manası ile konulmamıştır. Millî Ekonomi Modeli'nde fiyatların neden yapışkan olduğunun analizi yapılırken, genel ve kısmi yeni denge analizleri de ortaya konmuştur. Bu denge analizleri ekonomide

ortaya çıkan hastalıkları çok rahat seyretmemize imkân tanımaktadır.

Millî Ekonomi Modeli, para ile GSYİH arasındaki bağıntının izahını yaparken; ekonomilerde, piyasalarda bulunması gereken parasal hacmi matematiksel olarak tarif ederek piyasalarda kurulacak dengenin rakamsal açılımını ortaya koymuştur.

Her ekonomi modeli, onu ortaya koyan kültürün ve bakış açısının bir yansımasıdır. **Kapitalizm, Batı insanın meselelere bakış açısını yansıtmaktadır. Millî Ekonomi Modeli ise bize ait değerlerin bir açılımından ibaret olup, olaylara batı gözlüğü ile değil, Müslüman Türk insanının sahip olduğu ölçüyle çözüm getirmektedir (10).**

Kapitalizm olsun, sosyalizm olsun hiçbir modelin insanlığa huzur getirmesi mümkün değildir. Bugün dünyada hâkim olan bu görüşler, mutlu azınlıkları çıkardığımızda insanlığa dünya hayatını zindan etmektedir. Millî Ekonomi Modeli, sadece ülkemizi değil, dünya insanlığını da refaha kavuşturacaktır.

Millî Ekonomi Modeli, bir Rus dostumun “Sosyalizmden biz çıktık, kapitalizmden ise dünya çekiyor, bizi ve dünyayı kurtaracak; gelir dağılımını düzeltecek, sürekli büyümeyi ve tam istihdamı sağlayacak ekonomi modeli nedir?” sorusuna da bir cevap niteliğindedir.

2- MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE İNSAN

İnsan, ekonomi politikalarının hem hedefi, hem de konusudur. Ekonomi politikalarının gayesi insana daha yaşanabilir, daha rahat bir dünya sunmaktır. Elbette politikaların istenilen neticeler vermesi muhatabın doğru tanınmasına bağlıdır. İnsanı yanlış tarif eden bir ekonomi modelinin doğru neticeler elde etmesi mümkün değildir.

Maalesef bilinen ekonomi modelleri, kendi sistemlerine uygun bir insan tarifi yapmışlardır. Mesela kendi çıkarlarını en yüksek düzeye çıkarma amacı güden homo economicus (iktisadi insan) kapitalizmin modelini üzerine inşa ettiği insandır (11). Yapılması gereken; insanın doğasından kaynaklanan, gerçek özelliklerinden yola çıkarak onu tatmin edecek bir ekonomi modelini hayata geçirmek olmalı idi. Millî Ekonomi Modeli'ni izah ederken, işe “önce insan”ı tarif ederek başlayalım.

Öyleyse ekonomiyi ilgilendiren yönüyle insan nedir? Bütün ekonomi modelleri, insanın ihtiyaçlarının sınırsız olduğu yanılığındadır.

Sınırsız olan, insanın ihtiyaçları değil, ihtiraslarıdır. İnsanın doymayan tarafı karnı değil, gözüdür (12).

Ancak şu ana kadar, insanın ihtiyaçları sınırsız, kaynaklar ise sınırlı görülmüştür. Haddi zatında sınırsız olan kaynaklardır. Sınırlı olan ise ihtiyaçlardır.

İnsanın ihtiyaçlarının sınırlı olmasına ve bu kadar sınırsız kaynak bulunmasına rağmen, dünya nüfusunun büyük bir kısmının açlık çekiyor olması şu ana kadar uygulanan ekonomi modellerinin ve politikalarının inanılmaz yanlışlar içermesinden kaynaklanmaktadır.

Gerçek olan şudur ki; insanın yemek, içmek, ısınmak, giyinmek, barınmak vb. çok karmaşık olmayan sınırlı ihtiyaç kalıpları varken; bu ihtiyaçlarını karşılamak için dünya üzerinde yüzlerce, hatta binlerce bilinen ve bilinmeyen kaynak mevcuttur.

Kapitalist ekonominin kuramcıları, -başta Malthus gibi karamsar ekonomistler olmak üzere- “ihtiyaçları sınırsız, kaynakları sınırlı” gördükleri için nüfusun belli bir oranda tutulmasına gayret göstermişler, böylece doğum kontrolleri bu ekonomi modellerinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmıştır (13).

Yine sömürgeci ülkeler de, kaynakların sınırlı olduğu yanılığından yola çıkarak, bu kaynakların dünya insanlığına

yetmeyeceği sonucuna varmış ve bunları kendi kontrollerine almak için dünyayı kana bulamışlardır. Elbette sömürgeciliğin tek sebebi bu değildir, ancak bu anlayışın kökleri kaynakların sınırlı, ihtiyaçların sınırsız olduğu yanılgısına dayanmaktadır.

Temel prensip olarak üretimi karşılayacak talebin oluşturulması ve yoğunlaşması hedefine kilitlenmesi gereken ekonomi modelleri, tam tersi bir yaklaşımla çözümü talebin kısılmasında görmüşlerdir. Neticede insanlık adeta varlık içinde yokluk çekmiştir.

İnsanla ilgili bir diğer konu da bireylerin davranışlarının hangi şartlarda ve ne derecede toplum çıkarlarına katkıda bulunabildiğidir.

Acaba tamamı ile serbest ve kuralsız bırakılan bireyler ekonomiyi hangi şekilde etkiler? Ekonominin ilerlemesine mi katkıda bulunur, yoksa ekonominin dengelerinin bozulmasına mı neden olur?

Gerek canlı, gerekse cansız varlıklar olsun hepsinin bağlı olduğu bazı kurallar vardır. Bir sabah kalktığımızda Ay'ın başka bir yörüngede dönmeye başladığını görmemiz mümkün olmadığı gibi, koyunun ot yerine et yediğini görmemiz de mümkün değildir. İster canlı, ister cansız varlıklar olsun insan dışındaki varlıkların tamamı belli kurallar çerçevesinde mükemmel bir düzen içerisinde ömürlerini sürdürürler. Tabiatı, insanın müdahil olmadığı olaylarda mükemmel bir nizam olduğu doğrudur. Ancak bu kuralı, söz konusu insan olduğunda aynen alıp uygulamak son derece yanlıştır.

Çünkü insan, bütün bu varlıklar içerisinde irade ve tercih sahibi olan tek varlıktır. Bir elektron kendi tercihi kullanarak yönünü değiştirip çekirdeğe çarparak bir nükleer patlamaya neden olmaz; ama her insan, her zaman tercihi hem kendi yararına, hem de toplumun yararına kullanabilir mi?

Bütün insanlar için buna evet demek elbette mümkün değildir. İstisnalar da kaideyi bozmaz. Özellikle toplumun

çıkarları ile kişisel çıkarların çeliştiği ortamlarda bireylerin tercihlerini toplumdan yana kullandıkları nadiren karşılaşılan bir durumdur.

Akşam herkesin evine erken gitmek için acele etmesinin akşamki trafik sıkışıklığının en büyük sebebi olduğu bilinen bir gerçektir veya bir kargaşa anında herkesin bir noktaya hücum etmesiyle ortaya çıkacak olan sıkışıklık kaçınılmazdır.

Kâinatta nasıl bir doğal denge varsa, insanı ilgilendiren konularda, insan davranışları müspet manada yönlendirilmediğinde birey ile toplum çıkarları arasında da bir o kadar uyumsuzluk söz konusudur. Dikkat edilirse toplumsal hayatta en basit olaylarda bile bireyin hayatını düzenleyen gerek hukuki, gerekse ahlaki birçok kural vardır. Bir apartmanda bile canımız istiyor diye radyonun sesini sonuna kadar açamayız.

İnsanların bazen verdikleri kararlarla kendilerine bile zarar verdiği bilinen bir gerçektir. İşte uyuşturucu ve kumar bağımlısı insanların hayatı ortadadır. Kendisine bile zarar verebilen insanın toplumsal olaylarda her zaman toplumun yararına adım atacağını söylemek herhalde işin doğasına aykırıdır.

Liberal anlayışlar, insan ile eşyayı birbirine karıştırarak, eşyanın tabiatındaki dengenin insan için de geçerli olduğunu zannetmişlerdir. Ancak yaratılışı itibarı ile insan kendi içerisinde sürekli bir mücadele ve değişim içerisinde. Bu mücadelede eğitilmesi gereken insan aksine tamamen başıboş bırakıldığında, kendi çıkarından başka hiçbir ölçü tanımayacağı için çok rahatlıkla banka hortumlayabilir, devleti soyabilir, kendi adamını da kayırabilir; hattâ insanlar açlıktan ölse bile elindeki gıda ürünlerini daha pahalıya satmak için bunları stok edebilir.

Bugün liberalizm adına insana tanınan sözde serbestlik, beraberinde toplumun büyük bir kesiminin hem mağdur edilmesine, hem de yolsuzluk ekonomisinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

İşin bir başka noktası da, liberalizmden yola çıkarak piyasalar için en uygun anlayışın tam serbestlik olduğunu savunanlar, söz konusu kendi çıkarları olduğunda birçok yasağı hayata geçirirler. Liberalizm adına bugün Türkiye’de tarım ürünlerine getirilen yasaklar, Merkez Bankası’nın hazineye borç vermesine getirilen yasaklar, yerli üretime verilen desteklemelere getirilen kısıtlamalar ve daha yüzlercesi yazılabilir. Öyleyse yapılması gereken serbest piyasa adı altında toplumu birkaç kişinin kontrolüne terk etmek yerine toplumun her ferdini koruyup kollayan bir ekonomi modelini hayata geçirmektir.

Güçlünün karşısında zayıfın Orunmadığı bir ortamda, sonuçta tüm ekonominin zarar görmesi kaçınılmaz. Dikkat edilirse monopol (tekeli) piyasalarda istenilen verimin elde edilememesinin sebebi de bireysel tercihlerin toplumsal çıkarların önüne geçmesidir.

3- BİREYİN VE TOPLUMUN ÇIKARLARININ BİRLEŞTİRİLMESİ

Konuya bir soruyla girelim: Bilinen ekonomi anlayışlarında mümkün olmamasına rağmen, toplumun her kesiminin çıkarları aynı anda maksimize edilebilir mi?

Eğer, bireyin çıkarlarını toplumun çıkarlarına katkı sağlayacak bir biçimde yönlendirebilirsek aynı anda hem bireyin, hem de toplumun maksimum fayda elde etmesi mümkün olacaktır. Esasen Millî Ekonomi Modeli’nde yapılmaya çalışılan da bundan ibarettir.

Millî Ekonomi Modeli’nde insanlar, hem tüketirken, hem de üretirken topluma katkıda bulunacaklardır. Gelirini arttırma gayreti içerisinde bulunan her birey, diğer bireylerin de gelirini arttıracak, tüketim yapan her birey diğer bireylerin daha fazla kazanmasını, dolayısıyla daha fazla tüketebilmesini sağlayacaktır.

Mesela, dar gelirli insanlara verilen destek aynı zamanda yeni bir tüketim artışına sebep olduğu için bu daha fazla üretim,

daha fazla istihdam imkân sağlayacaktır; yani toplumun bir kesimine doğrudan verilen destek Millî Ekonomi Modeli çerçevesinde toplumun diğer kesimlerine de dolaylı olarak, hattâ misli oranında yansıyacaktır.

Mesela para kazanma hırsına sahip olan bireylerin bu talebi para ile para kazanma şeklinde değil de emeği devreye koyacak şekilde karşılandığı takdirde bireyin bu isteği aynı zamanda topluma fayda olarak yansıyacaktır. Aksi takdirde para ile para kazanıldığında, toplumun diğer bireylerine ait olması gereken bir kazancın haksız yere bir bireye transferi söz konusudur (14).

Ve yine elinde parası olmadığı için kahve köşelerinde âtil olarak bekleyen bireylerin ne kendilerine, ne de topluma bir faydası vardır; ama bu bireylere proje mukabili sıfır faizli kredi imkânı sunulduğunda, âtil duran bu enerjinin sinerjiye dönüşmesi elbette mümkün olacaktır.

Görüldüğü gibi bireylerin topluma ve kendilerine ekonomik olarak zarar verebileceği adımlar, bu modelde tam tersine faydalı bir hale çevrilmektedir.

Dolayısıyla, eğer insanı konu alan bir model hayata geçiriyorsak, ona karışmayan, onu uzaktan seyreden veya onun isteklerini kısıtlayan değil, aksine onun tercihlerini hem kendi lehine, hem de toplum lehine faydalı kılacak bir anlayışı hayata geçirmek zorundayız.

Bu konu, son derece önemlidir. Dünyada uygulanan ekonomi politikaları hep toplumun bir kesimine destek verirken, diğer kesimini ihmal etmiştir.

Bu anlayışlara göre eğer siz doğrudan gelir vergisini arttıırırsanız, sosyal harcamalara daha çok para ayırabilirsiniz ama bu sefer de daha çok vergi aldığınız için istihdamı azaltmış olursunuz. Bu yüzden belli bir yaşa gelmiş insanların emekli maaşını arttırmak, işsizlik sigortası vermek kamu bütçesi üzerinde yük olarak gözükmektedir.

Şu anda AB topraklarında başta Almanya olmak üzere sosyal harcamalarda kısıtlamaya gidiliyor. Yine örneğin Türkiye’de sanki tarım kesimini desteklemek, diğer kesimlerden bu kesime gelir transferi olarak değerlendiriliyor. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür ve bilinen ekonomi modelleri için bu kaygılar doğrudur. Ancak şu ana kadar hiçbir ekonomi modelinin yapamadığı bir uygulama, Millî Ekonomi Modeli ile hayata geçirilmektedir.

Millî Ekonomi Modeli toplumun bütün kesimlerine aynı anda fayda sağlayacak mekanizmaları devreye koymaktadır. Mesela, tarım kesimini, paranın tarifinden yola çıkarak ve belli oranlarda emisyon hacmini arttırarak desteklemek, aynı zamanda toplumun diğer kesimlerini de desteklemektir. Çünkü ülkemizde halkın % 35’i tarım ile geçinmektedir.

2000 yılı nüfus sayımına göre Türkiye’nin toplam nüfusu, 67.803.927 iken; köyde yaşayanların sayısı 23 .797.653’tür (15).

Eğer üretici o yıl elde ettiği üründen istediği geliri elde ederse, bu o yöredeki esnafa alışveriş olarak yansıyacaktır.

Ayrıca tarım kesiminin desteklenmesi tarım ve tarıma dayalı sanayinin de gelişmesine imkân sağlayacağı için büyük bir istihdam sahası ortaya çıkacaktır.

Bugün tarım kesiminin satın alma gücünde yaşanan ciddi orandaki azalma sadece bu kesimi değil toplumun bütün kesimlerini etkilemektedir.

Hükümetin yapacağı transfer harcamalarında meydana gelecek artış sadece emekli memurları memnun etmeyecek, aynı zamanda piyasada eksik olan talebin tamamlanmasını da sağlayacaktır. Tabii ki bu kamu harcamalarındaki artış Millî Ekonomi Modeli’nin ortaya koyduğu belli kurallar ve parasal oranlar çerçevesinde olacaktır.

Bir diğer konu da sahiplenme meselesidir. Daha çocuk yaşta iken ortaya çıkan bir duygu da sahiplenme duygusudur. Özel mülkiyet insanın doğasına uygun olup Millî Ekonomi Modeli’nin

unsurları arasında yer alır. Aksini kabul eden Marksist anlayışlar bu konuda insanın doğasına aykırı davranmışlardır.

Burada yapılması gereken ne komünizm gibi bir insanın doğasında doğduğu günden beri var olan sahiplenme gibi duyguları reddetmek, ne de insanı topluma faydasız bir kulvarda tutmaktır. Millî Ekonomi Modeli insanı, taşıdığı en temel duygularla kabul etmekte ve bu duygulardan kaynaklanan tercihlerini hem kendi, hem de toplum yararına kanalize etmektedir.

Yine, bir önemli konu da insanların ekonomik olaylar karşısında tercihlerinin her zaman rasyonel olamayacağı noktasıdır. Çünkü insanın davranışlarına yön veren aklı değil, taşıdığı duygularıdır.

Mesela, sağlığınıza zararlı olduğunu bildiğimiz halde, sigara, alkol veya bağımlılık yapan maddelerin kullanımından vazgeçemeyiz veya fiyatı daha ucuz olsa bile domuz etinin Müslüman bir toplumda satılamayacağının, insanların hiçbir karşılık beklemeden bir başkasına bulunacağı yardımın mantıksal değil, duygusal ve ahlâki bir izahı vardır.

Hem bireyler, hem de bireylerden oluşan toplumlar olaylara yaklaşırken akılları ile değil taşıdıkları duygular ile yaklaşır. Duygular ile gösterilen yaklaşımlar bazen gerçeklerle örtüşebilir, bazen de tam tersi olabilir.

Ayrıca insanların kabiliyetleri farklı farklıdır. İnsanları aynı dişlinin bir parçası olarak görmek mümkün değildir.

Aynı miktardaki para ile bir birey üretim yapabilirken, diğer bir birey hiçbir şey yapamayabilir. Bu kabiliyet farkları bireyden bireye değişebileceği gibi, toplumlar arasında da büyük farklara sebep olabilir. Bu yüzden ekonomi politikaları oluşturulurken bu durum göz önüne alınmak zorundadır.

İnsanın bu özellikleri dikkate alınmadan inşa edilecek bir ekonomi modelinin insanlığa hizmet etmesi beklenemez. Çünkü yanlış temeller üzerine doğru binalar inşa edilemez.

Sonuç olarak:

Ekonomi kurallarını vaaz edenler, insanı ve toplumu tanıyıp, var oluş gaye ve maksadına göre toplumun huzuru ve düzeni için kurallar ihdas etmelidirler.

O yüzden Millî Ekonomi Modeli insandan ve insana ait özelliklerden yola çıkarak geliştirilmiştir. Millî Ekonomi Modeli toplumun sadece bir kesiminin değil, toplumun bütün kesimlerinin hiç kimseye el açmadan hayatım ikame edeceği bir seviye hedeflemektedir.

İnsanlar ve devletler için esas özgürlük, başka birey ve devletlere muhtaç olmadan yaşamaktır.

Dipbilgi:

- 1- Prof. Dr. Haydar Baş, Mektûbât, s. 247, İcmal yay, İstanbul 1994, 2. baskı
- 2- Prof. Dr. Haydar Baş, İman ve İnsan, s. 3-25, İcmal yay, İstanbul 1996, 4. baskı
- 3- Prof. Dr. Haydar Baş, İman ve İnsan, s. 29
- 4- Prof. Dr. Erdoğan Alkin, İktisat, Filiz Kitabevi, İst. 1992, s. 1
- 5- Prof. Dr. Osman Z. Orhon, Başlıca Enflasyon Teorileri ve istikrar Politikaları, Filiz Kitabevi 1993, s. 109
- 6- A. Smith, Milletlerin Zenginliği, Çev. Haldun Derin, M.E.B. Yayınları 1955
- 7- Prof. Dr. Haydar Baş, Mektûbât, s. 253—254; Prof. Dr. Haydar Baş, iman ve İnsan, s. 238
- 8- A. Smith, Milletlerin Zenginliği, 1. kitap, 5. bölüm.
- 9- İktisatın Dama Taşları, II, 2002, İÜ, İktisat Fak. Mez. Cem; Doç. Dr. Burak Atamtürk, Klasikler ve Adam Smith, s. 14.
- 10- Prof. Dr. Haydar Baş, Mektûbât, s. 248—249.
- 11- Bkz. A. Smith, Milletlerin Zenginliği.
- 12- Prof. Dr. Haydar Baş, iman ve İnsan, s. 128.

13- Prof. Dr. Rona Tranlı, Malthus'un Nüfus Kuramı ve A.G.., s.31.

14- Prof. Dr. Haydar Baş, Mektûbât, s. 253—257; Prof. Dr. Haydar Baş, İman ve insan, s. 238-241.

15- D.İ.E., 2000 Yılı Nüfus Sayımı.

İKİNCİ BÖLÜM: 1

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NİN KAYNAKLARA TEMEL BAKIŞ AÇISI 1

1- MİLLÎ EKONOMİ MODELİNDE KAYNAK 1

2- KAYNAKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİNDE İNSAN 3

3- SINIRSIZ KAYNAKLAR VE NÜFUS ARTIŞI 3

İKİNCİ BÖLÜM:

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NİN KAYNAKLARA TEMEL BAKIŞ AÇISI

- 1) Millî Ekonomi Modelinde Kaynak
- 2) Kaynakların Değerlendirilmesinde İnsan
- 3) Sınırsız Kaynaklar ve Nüfus Artışı

1- MİLLÎ EKONOMİ MODELİNDE KAYNAK

İktisatçılar insanların ihtiyaçlarını sınırsız, fakat bu ihtiyaçlara cevap verecek olan mal ve hizmet miktarını sınırlı olarak tarif etmişlerdir. Buna gerekçe olarak kaynakların sınırlı olması gösterilmiştir. Şu ana kadar İktisat ilmi de, bu sınırlı kaynaklardan yola çıkarak sınırsız ihtiyaçları karşılama ilmi olarak tarif edilmiştir.

İnsan bahsinde esasında insanın ihtiyaçlarının sınırlı, ihtiraslarının sınırsız olduğunu ifade etmiştik. İnsanın ihtiyaçları

konusunda yanılan iktisatçıların bir diğ er yanılgısı da kaynakların sınırlı olduğu zannıdır. Esasen sınırsız olan ihtiyaçlar değil, kaynaklardır.

Kaynakları sınırlı olarak gören ekonomistler, arz yanlısı modeller geliştirerek, üretime odaklanmışlardır. Çünkü bu mantığa göre ihtiyaçlar sınırsız olduğu için tüketimde her zaman fazlalık olacağından ekonominin asıl çözülmesi gereken problemi tüketim değil, üretimdir. Ancak bugün geline  noktada ekonomilerde defl syonun yani tüketim eksikliğinin ortaya çıkmış olması, var olan üretim hacmini bile karşılayabilecek tüketime olmaması bu modellerin yanlış temeller üzerine oturduğunu ispatlamaktadır.

Yani, insanların var olan arz miktarını çok kısa zamanda bitirmeleri gerekirken, oluşan arz fazlaları iktisat modellerinin olaylara bakış açısındaki yanlışlığını ortaya koymaktadır.

Defl syon hastalığı ihtiyaçların sınırsız olduğu zannını temelden çürütmektedir. Aksine  ağımızda ekonomileri bekleyen en büyük tehlikenin tüketimde yaşanan darlık olduğu ortadadır.

 rettiği mal ve hizmetleri tüketemediği için stokları her geçen gün artan kapitalist anlayış, diğer taraftan artan dünya nüfusunu problem olarak görmüş, gerek savaşlarla, gerekse açlık ve doğum kontrolleri ile nüfusun azaltılmasını desteklemiştir. Doğum kontrolünü olmazsa olmaz bir çözüm olarak özellikle Afrika ve Asya insanına dayatmışlardır.

Biraz dikkatli bakınca dünyada ve uzayda sınırsız kaynaklara sahip olduğumuzu görmek mümkündür. Etrafımızda  tıl duran bu kaynakları devreye sokmak için sadece ihtiyaç duyulan bilimsel araştırmaların ve yatırımların yapılması yeterlidir.

Her geçen gün teknolojinin ilerlemesi ile d n bizim için bir şey ifade etmeyen birçok madde artık hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Enerji olarak d n karbon eksenli yakıtları tanıyan dünya bugün hidrojen eksenli yakıtları da kullanmaya başladı. D n belki de hiçbir değeri olmayan bor madenleri bugün

altın kıymetinde. Nükleer enerjiden istifade etmeye başlayalı yıllar oldu.

Sahip olduğumuz bilgi birikimi arttıkça kaynaklardan istifademiz de katlanarak artmaktadır. Tükenmeye başladığı söylenen bir kaynağın yerini, bilgi ve teknolojiye sağlanan gelişmeler sayesinde bir başka kaynak almaktadır.

Bütün bu gerçekler açık bir şekilde ortada olmasına rağmen ekonomi modelleri, şu ana kadar, bu doğrulara sırtını dönerek, âfâki görüşlere yer vermiştir.

Yine yaşadığımız dünyada mükemmel bir denge ile karşı karşıyayız. Ekoloji bilimi bize doğada müthiş bir denge ve geri besleme sistemleri olduğunu gösteriyor. Örneğin biz nefes alırken oksijen tüketiyoruz ama kullandığımız oksijen bitmiyor sürekli bitkiler tarafından yenileniyor, onların ihtiyaç duyduğu karbondioksiti ise biz sağlıyoruz.

Yine azot olsun, dünyaya yağan yağmur miktarı olsun, ozon tabakası olsun doğada bulunan bütün maddelerde muazzam bir dairesel döngü söz konusudur. Yeri gelmişken hemen belirtelim ki, böyle bir dengenin tesadüfler sonucu olduğunu söylemek, elbette bunu sağlayan İrade'ye karşı büyük bir nankörlüktür. Böyle bir İrade'nin olmadığını varsaydığımızda doğada ne kadar düzen olabilirse, başıboş bir serbestlik üzerine kurulu ekonomiler de ancak o kadar başarılı olabilir. Doğada var olan denge nasıl bir İrade'nin varlığını gösteriyorsa, serbest piyasa anlayışı da ekonomilerde bir o kadar kaosa sebep olmaktadır. Sınırsız kaynaklara sahip olmamıza rağmen, günümüzde dünya nüfusunun büyük bir kısmının açlık çekiyor olması hatta bir kesimin her yıl açlıktan ölüyor olması da bunun ispatıdır.

Dünya hem sınırsız, hem de sürekli yenilenen kaynaklara sahiptir. Bu kaynakları kullanıp kullanmamak, yok edip etmemek bizim elimizde. Asıl bugün kontrol altına alınması gereken insan nüfusu değil, bu kaynaklara dünyadaki doğal dengeleri bozacak şekilde zarar verenler ve onları kendi kontrollerinde stoklayanlardır.

Kaynaklardan daha fazla istifade etmek, daha fazla işgücüne de bağlıdır. Artan nüfus yeni işgücü demek olduğu için yeni kaynakların devreye konmasına imkân sağlamaktadır. Mesela, doğru bir tarım politikası ile kazanılacak her yeni işgücü topraktan daha fazla istifade etmemizi sağlayacaktır. Ayrıca sınırsız olan kaynakları açığa çıkartmak için, para muhakkak bir tahrik unsuru olarak kullanılmalı ve emek devreye konulmalıdır.

Bugün geliştirilecek ekonomi politikalarının gayesi, ekosistemi bozmadan nasıl olur da sınırsız olan kaynaklardan gerektiği kadar istifade ederiz olmalıdır.

Kaynakların belli eller etrafında toplanması onların verimli olarak kullanılmasını imkânsız hale getirmiştir. Adeta sınırsız olan kaynaklar belli ellerde tekelleşince, yetersiz ve sınırlı hale gelmiştir. Dolayısıyla, bir millete ait kaynakların o milletin ortak değerleri olduğunu ifade etmek zorundayız. Özellikle büyük sermaye ve teknoloji gerektiren enerji ve yeraltı kaynaklarının işletilmesinde devlet-millet işbirliği gerekmektedir.

Dünyada en zengin kaynaklara sahip ülkelerin birçoğunun, en fakir ülkeler olduğu hatırlanıldığında, bu yeraltı kaynaklarının belli birkaç grubun kontrolünde olduğu görülecektir. Özgürlüklerin önünü açtığını söyleyen kapitalist politikalar, söz konusu, enerji ve yeraltı kaynakları olduğunda, bunların devlet eli ile halkın kullanımına açılmasından ziyade belli ellerde tekelleşmesini savunmaktadırlar. Oysa olması gereken, ülkelerin kalkınmasına temel olan her türlü yeraltı ve yerüstü kaynaklarının bütün insanların kullanımına açılmasıdır.

Tabiatla olup da faydası olmayan hiçbir madde yoktur. Öyleyse kurulacak sanayi tesislerinin entegre sistemlerden oluşması da gereklidir. En genel manada, var olan her şey bir kaynaktır ve birbirine zincirleme bağlıdır.

2- KAYNAKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİNDE İNSAN

Kaynakların verimli kullanılması, kaynakları kullanan insanın keyfiyetine bağlıdır. En mükemmel sistemler bile onu uygulayacak insan olmadığında hiçbir şey ifade etmeyecektir. Bugün dünyada bu kadar zulüm varsa, insanlar haksız yere öldürülüyorsa, bunun sebebi insanlığın insan hakları kavramından mahrum olması değildir. Aksine problem bu insan haklarını, dünyaya doya doya yaşatacak insanların olmamasından ya da olsa bile bu kadroların söz sahibi olamamalarından kaynaklanmaktadır (1).

Dolayısıyla, her şeyden önce kaynakların verimli kullanılması ve herkesin kullanımına sunulması için bu kaynakları kullanan insanın onu bütün insanlığın hizmetine sunacak bir sorumluluk ve hesap verme duygusuna sahip olması gerekir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu olmadığı takdirde, eğer bu kaynakları kontrol edenler bunu bir sömürge mantığı ile ele alırlarsa, sonsuz olan bu kaynakların insanlığa faydasız olması kaçınılmazdır.

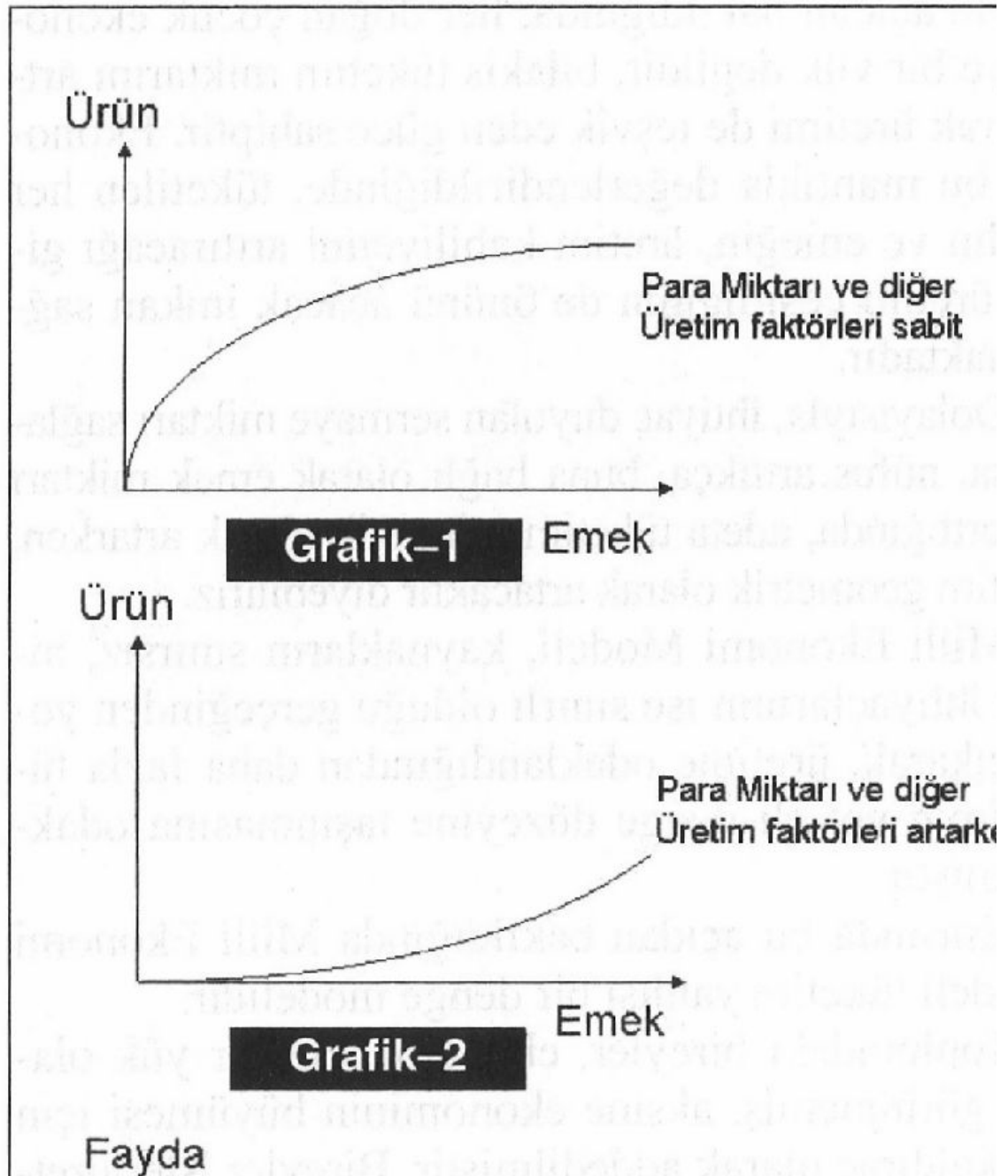
3- SINIRSIZ KAYNAKLAR VE NÜFUS ARTIŞI

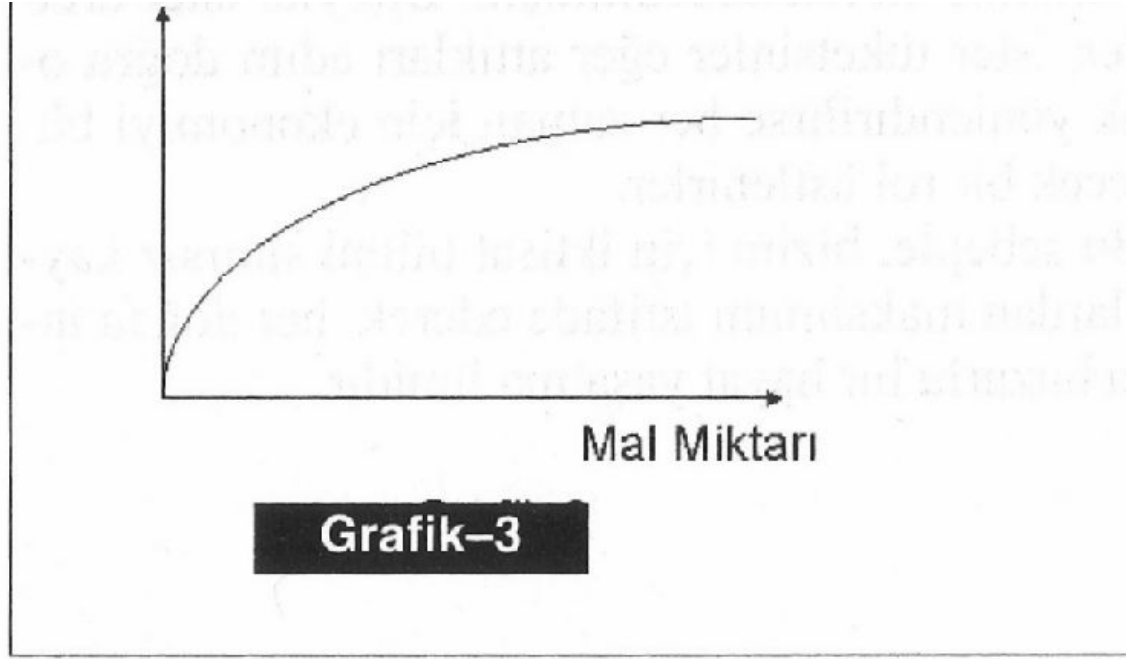
Kaynakların sınırsız olduğu gerçeğinden hareketle, şu soruya cevap arayalım; insan nüfusu arttıkça ihtiyaç duyulan tüketim miktarı ile ortaya çıkan üretim miktarı arasında nasıl bir oran söz konusudur? Kapitalist anlayışın kuramcılarından Malthus nüfusun geometrik olarak, gıda maddelerinin ise aritmetik olarak arttığını ifade etmişti.

Aşağıdaki 1. grafik incelendiğinde, para miktarı ve teknoloji yatırımları sabit tutulursa ve kaynakların sınırlı olduğu kabul edilirse, emek miktarındaki artış ile toplam ürün miktarındaki artış aynı oranda olmayacaktır. Bu herkesin bildiği Azalan Verimler Kanunu'dur. **Kapitalist anlayışlar kaynakların sınırlı olduğu yanılgısından yola çıkarak, emeğin marjinal veriminin sınırlı kaynaklardan dolayı azalacağını iddia etmiş ve görüşünü de Azalan Verimler Kanunu olarak ifade etmiştir. Buradan yola**

ıkararak artan dünya nüfusunun, kaynakların yetersizliğinden dolayı kendisine bakamayacağı sonucuna varmıştır.

Oysa bu sübjektif görüşü bir kenara bırakıp dünyanın gerçeklerinden yola çıkarsak, 2. grafikte olduğu gibi para miktarı ve teknoloji kısıtlamaları kaldırıldığında ve kaynakların sınırsız olduğu dikkate alındığında, hem emek, üretim eğrisi hem de eğrinin eğimi sürekli artacaktır.

Diğer taraftan tüketilen malın miktarı arttığında marjinal fayda eğrisi grafik 3'te olduğu gibi azalacaktır. Dolayısıyla, nüfus arttıkça tüketim eğrisi artacak ancak bu artış, nüfusun artmasından kaynaklanan üretim artışının altında kalacaktır.

Ekonomilerde emeğin devreye konulmasının önündeki engeller (başta sermaye engeli olmak üzere) kaldırıldığında, birim zamanda bir bireyin üreteceği katma değer, tüketileceği miktara oranla daha büyüktür.

Bunu çok basit bir örnekle de açıklayabiliriz; annemizin evde yemek yaptığını düşünelim, eğer yeterli malzemeye sahip ise bir gün içerisinde sadece kendisinin yiyeceği kadar değil, akşam eve gelecek bütün misafirleri doyuracak kadar yemek çok rahatlıkla yapabilir.

Esasında potansiyel olarak her birey kendi tükettiğinden daha fazlasını üretecek güce sahiptir. Bunun için gerekli olan kaynaklar mevcuttur. Yeter ki bu emeği devreye koyacak ve verimli kılacak ekonomi politikaları hayata geçirilsin. Bu sebeple Millî Ekonomi Modeli'mizde dünya nüfusu gelecek için bir tehlike değil aksine ümit ışığıdır.

Bu açıdan bakıldığında; her doğan çocuk ekonomiye bir yük değildir, bilakis tüketim miktarını arttırarak üretimi de teşvik eden güce sahiptir. Ekonomi bu mantıkla değerlendirildiğinde, tüketilen her malın ve emeğin, üretim kabiliyetini arttıracağı gibi, üretim çeşitliğinin de önünü açacak imkân sağlamaktadır.

Dolayısıyla, ihtiyaç duyulan sermaye miktarı sağlanırsa, nüfus arttıkça, buna bağlı olarak emek miktarı da arttığında, adeta tüketim aritmetik olarak artarken, üretim geometrik olarak artacaktır diyebiliriz.

Millî Ekonomi Modeli, kaynakların sınırsız, insan ihtiyaçlarının ise sınırlı olduğu gerçeğinden yola çıkarak, üretime odaklandığından daha fazla tüketimin yeterli denge düzeyine taşınmasına odaklanmıştır. Esasında bu açıdan bakıldığında **Millî Ekonomi Modeli tüketim yanlısı bir denge modelidir.**

Toplumdaki bireyler, ekonomi için bir yük olarak görülmemiş, aksine ekonominin büyümesi için bir kaldıraç olarak addedilmiştir, **Bireyler ister üretsinsin ister tüketsinsin, eğer attıkları adım doğru olarak yönlendirilirse her zaman için ekonomiyi büyütecek bir rol üstlenirler.** Bu sebeple, bizim için iktisat bilimi sınırsız kaynaklardan maksimum istifade ederek, her doğan insana huzurlu bir hayat yaşatma ilmidir.

Dipbilgi:

1- Bkz. Prof. Dr. Haydar Baş, Veda Hutbesinde insan Hakları, İstanbul 1993

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: 1

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE PARA VE EMİSYON 1

1- PARA NEDİR? 1

2- PARANIN TEMEL ÖZELLİKLERİ 2

3- YENİ PARA DENKLEMİ 5

4- EMİSYON 7

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE PARA VE EMİSYON

1) Para Nedir?

- A- Tahrik Unsuru Olması
- B- Emegın ve Üretimin Karşılığı Olması
- C- Mübadele Aracı Olması
- D- Paranın Tasarruf Özelliğı

2) Paranın Temel Özellikleri

3) Yeni Para Denklemi

4) Emisyon

1- PARA NEDİR?

Para hakkında günümüz iktisat modelleri yanlış ve eksik tarifler yapmışlardır. Kapitalist anlayışa göre para sadece mübadele ve tasarruf aracıdır. Bu anlayışta, paranın tahrik unsuru olma özelliği ve emeğin devreye konması sonucu elde edilen üretimin karşılığı olma özelliği yok sayılmıştır.

Para hakkında bilgi sahibi olmak için, paranın hangi fonksiyonları yerine getirdiğini incelemek gerekir.

Para, bir mübadele (değişim) ve tasarruf (değer saklama) aracıdır, ekonomideki unsurları harekete geçiren bir tahrik unsurudur, ayrıca emeğin devreye girmesi sonucu elde edilen üretim ve hizmetin karşılığıdır. Kısaca paranın tanımı; mübadele, tahrik unsuru olma, tasarruf ve üretilen mal ve hizmetlerin karşılığı olması özelliklerinden hareketle yapılabilir.

Emeği devreye koyan, âtıl duran yeraltı ve yerüstü kaynaklarını harekete geçirerek ekonomik değer üreten, tüketicinin ihtiyaçlarını talebe dönüştüren, piyasalarda oluşan talebe cevap verecek üretimi devreye koyan, üretim faktörlerini tetikleyen, üretimde ve tüketimde tahrik unsuru olan, mal ve hizmetin karşılığı olan maliyetsiz para, ekonomide her şeydir. Bu gerçekler ışığı altında paranın dört temel özelliğini ele alarak inceleyelim.

2- PARANIN TEMEL ÖZELLİKLERİ

A- PARANIN TAHRİK UNSURU OLMASI:

Milli Ekonomi Modeli'nde para, emeği tahrik ederek mal ve hizmet üretimini sağlayan bir araçtır. Başka bir ifadeyle "işlemci" olan para, üretim ve tüketimle ilgili niyetlerin ortaya çıkmasına vesiledir. **Bugüne kadar hiçbir ekonomi görüşü, paranın niyetin zuhuruna vesile olması özelliğine değinmemiştir. Paranın tahrik edici bir unsur (işlemci) olduğu Milli Ekonomi Modeli'nde paraya yüklenen bir fonksiyondur.**

Tahrik unsuru olan para, insanla buluşturulduğunda, ekonomik bir niyetin zuhuruna neden olduğu gibi var olan niyetin de açığa çıkmasına sebep olur. Para bu yönüyle iktisat ekollerinin iddia ettiği gibi ekonomiyi örten bir peçe değildir. Yani nötr (etkisiz) değildir. Bilakis üretim ve tüketimi tetiklediği için aktif bir rol oynamaktadır.

Paranın tahrik unsuru olma özelliği kullanıldığında, sınırsız kaynaklar insanların istifadesine sunulur ve bu şekilde sonu gelmeyen bir hazinenin de sahibi olunabilir.

B- EMEĞİN VE ÜRETİMİN KARŞILIĞI OLMASI

Pratikte para olmadığında gıda, giyim, barınma, güvenlik, sağlık gibi temel ihtiyaçlar karşılanamayacağı gibi, yeraltı ve yerüstü kaynaklarını ortaya çıkaracak emeği de devreye koymak mümkün olmaz. Dolayısıyla üretim ve tüketim faaliyetleri yapılamaz.

Para, harekete geçirdiği emeğin ürettiği mal ve hizmetlerin karşılığıdır. Üretimi devreye koyacak paranın başlangıçta karşılığı olmayabilir. Para, üretimle birlikte kendi karşılığını ve hatta daha fazlasını oluşturma kabiliyetine sahiptir. Zati değeri olmayan paranın maliyeti, üretim faktörlerini devreye koyarak elde edilecek mal ve hizmetin değerinden çok daha az olacaktır. Paranın bu özelliği de tıpkı paranın tahrik unsuru olması özelliği gibi tamamen Milli Ekonomi Modeli'nin ortaya çıkardığı bir gerçektir.

Milli Ekonomi'de piyasalarda dolaşan para maliyetsiz olduğu gibi emeği tahrik edecek üretim faktörlerini devreye koyacak para da maliyetsiz paradır.

Başlangıçta zati değeri olmayan para, tahrik özelliği ile beraber mal ve hizmet üretimini sağlayarak kendine karşılık bulur.

Emeğin ve üretimin karşılığı olarak devreye girecek olan para, âtıl duran insanların emeğini harekete geçirir. Örneğin; yol yapımı için gerekli malzemeler dağlardan temin edilerek,

insanların ihtiyacı olan yollar hizmete sunulabilir. Bu sayede hem insanların emeği değerdendirilecek, hem de yol yapılarak ekonomik bir değerdururulacaktır. Paranın bu özelliğini farklı bir örnekle şöyle de açıklayabiliriz: 1 çuval mısırı toprağa attığımızı ve hasat zamanı 10 çuval mısır elde ettiğimizı varsayalım. Bu takdirde 9 çuval mısır, paranın emek ve üretimin karşılığı olma özelliğinin kullanılmaması durumunda piyasalarda talep daralmasına sebep olur. Piyasada olması gereken para, 10 çuval mısırın karşılığı olmalıdır.

C- MÜBADELE (DEĞİŞİM) ARACI OLMASI

Para bir değışim aracıdır. Piyasada bulunan her türlü mal ve hizmet para ödenerek satın alınır. Bu, paranın mübadele özelliğidir.

Mübadelenin tam olarak yapılabilmesi için piyasada yeterli miktarda paranın tedavülde olması şarttır.

Liberal ekonomilerde değışim aracı olarak dolaşımda olan para maliyetlidir. Maliyetli para, üretimde daralmaya ve pahalılığa neden olur. Satın alma gücünün azalmasına yani talep daralmasına yol açar. Arz-talep dengesi bozulur. Üretilen mal ve hizmetler değerdinin üzerinde piyasalara arz edilir. Çeşitli yollarla piyasalardan paranın faizle çekilmesi mübadelenin sağlıklı gerçekteşmesine engel teşkil eder.

Liberal anlayış, “Her arz kendi talebini oluşturur” şeklinde ifade edilen “miktar teorisi”nin bir neticesi olarak, parasal büyüklükler üzerinde oynamamaya çalışarak, belli bir parasal taban hedeflemesi yapıp mümkün olduğunca bu parasal miktarı koruma gayretinde olmuştur.

Paranın piyasalardan faizle çekilerek belli ellere doğru akışının sağlanması ve paraya olan ihtiyacın emisyonla piyasalara iadesinin miktar teorisiyle engellenmesi, piyasalara para satanların önünü tamamen açmış oldu.

Liberal anlayışın hâkim olduğđ ekonomilerde piyasalar tüketim kabiliyetini kaybeder ve en temel ihtiyaçlar bile

mübadele ile gerçekleştirilememiş olur. **Günümüz ekonomilerinde tüketicinin mal ve hizmete olan ihtiyacı her geçen gün artmasına rağmen aynı oranda mübadele kabiliyeti azalma gösterir. Bu süreç ekonomilerde resesyon ve deflasyonun habercisidir.**

Artan dünya nüfusunun tüketim yapamaması, üretim miktarının yetersizliğinden değil, insanların o tüketimi yapacak paradan mahrum olmalarından kaynaklanmaktadır.

Üretim problemi olmayan bir dünyada insanlar açlıktan ölüyor, diğer taraftan üretilen mallar depolarda stoklanıyorsa; bunun sebebi mübadeleyi gerçekleştirmek için gerekli olan paranın ve yeterli talebin piyasalarda bulunmamasıdır.

Milli Ekonomi’de mübadele için dolaşımda olan para maliyetsizdir. Paranın spekülatif alanlardaki kârlılığını sıfır limitine yaklaştıran bu anlayış, paranın piyasalara dönmesini, serbestçe dolaşımını ve reel ekonomiye katkısını sağlamaktadır. Mübadelenin yaygın şekilde yapılmasını sağlayan Milli Ekonomi Modeli, üretilen mal ve hizmetlerin değerinde mübadele yapılabilmesi için arz ve talebin denge noktasına ulaştırılmasını şart koşmaktadır.

Millî Ekonomi’de denge, belirli bir matematik ölçüsü içerisinde arz ve talebin ayrı ayrı belli bir oranda aynı anda emisyonla desteklenmesiyle sağlanır. Bu yaklaşım ekonominin temel hedefi olan sürekli büyümenin de formülünü içerir. Bu şartların oluştuğu ekonomilerde mübadele, herkes tarafından tam olarak, eksiksiz gerçekleştirilmiş olur.

D- PARANIN TASARRUF ÖZELLİĞİ:

Liberal ekonomilerde tedavüldeki para maliyetlidir. Üretmeden ve emek sarf etmeden para kazanmak bu anlayışın bir neticesidir. Bu anlayışa göre paranın tasarruf edilmesindeki amaç, faiz yoluyla para kazanmaktır. Onun için kapitalist ekonomilerde para, spekülatif alanlarda değerlendirilir.

Liberal anlayışın değer saklama aracı olarak paraya yüklediği fonksiyon:

- a) Paranın üretimden çekilip reel ekonominin dışına çıkmasına,
- b) Paranın tekelleşmesine,
- e) Dünyada üretilen mal ve hizmetlerin, parayı stok eden küresel güçlerin hâkimiyetine girmesine,
- d) Üretim maliyetlerinin artmasına,
- e) Talebin daralmasına,
- f) İşçi ücretlerinin ve verimliliğin düşmesine neden olmaktadır.

Milli Ekonomi Modeli'nde, paranın piyasada tedavülü maliyetsizdir. Onun için değer saklama aracı (tasarruf) olarak para;

- a) Mal ve hizmet üretimi,
- b) Günlük tüketim ihtiyaçlarının karşılanması,
- c) İleriye dönük ihtiyaçların karşılanması için tasarruf edilir. Örnek olarak düğün, hac, doğal afet ve hastalık gibi durumlarda kullanılmak üzere para tasarruf edilir.

Tasarruf aracı olarak paraya yüklenen fonksiyon;

- 1) Paranın serbest dolaşımına,
- 2) Üretim ve talebin artmasına neden olur.

Bugüne kadar uygulanan yanlış para politikaları bireylerin istenilen düzeyde tüketim kabiliyetini engellediği gibi, kaynakların da yeterince kullanılmasını imkânsız hale getirmiştir. Oysa üretimi ve tüketimi aynı anda devreye koyacak doğru para

politikaları uygulandığında ekonomiler için nihai hedef olan sürekli büyüme gerçekleştirilmiş olur.

3- YENİ PARA DENKLEMİ

Milli Ekonomi Modeli'mizin paraya getirdiği tariflere yeniden göz attığımızda, paranın mübadele ve değer saklama (tasarruf) özelliğinin dışında iki yeni fonksiyonunun olduğunu görürüz.

1. Para, bir işlemcidir. Emeği ve tüketimi devreye koyan bir tahrik unsurudur.

2. Para, emeğin devreye konulması sonucu elde edilen değer (mal ve hizmet) karşılığıdır. Paranın Milli Ekonomi Modeli'ndeki tarifinden hareketle elde edilen "yeni para denklemine" göz atalım:

$$P \rightarrow \frac{d}{dt}$$

işlemci olarak para

$$\vec{U}_r = \vec{P} \cdot \vec{U}(\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \dots, \alpha_N)$$

üretim miktarı

$$|\vec{P}| = P$$

paranın nominal değeri

$$|\vec{U}(\alpha_1)| = P_1$$

$$|\vec{U}(\alpha_2)| = P_2$$

$$|\vec{U}(\alpha_N)| = P_N$$

$$|\vec{U}(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_N)| = P_F$$

üretim faktörlerinin nominal değeri

$$\ddot{U}_r = \vec{P} \cdot \ddot{U}_\alpha \Rightarrow \ddot{U}_r = \frac{d}{dt} \ddot{U}_\alpha = \ddot{U}_\alpha + \ddot{U}_k$$

$$|\ddot{U}_r| = P_{\ddot{U}_r}$$

$$|\ddot{U}_\alpha| = P_F$$

$$|\ddot{U}_k| = dP$$

$$P_{\ddot{U}_r} = P_F + dP$$

Yeni para denkleminde hareketle üretimle dolaşımdaki para arasındaki bağıntı:

$$P_{\ddot{U}_r} = P_F + dP$$

Piyasada dolaşımdaki para miktarı P_T olsun. P_T
 miktarındaki paranın, oluşturduğu tüketimin parasal değeri P_t
 olsun (belli bir dt aralığı için)

P_{F+dp} (piyasadaki üretim) miktarındaki tüketimi

yapabilecek para miktarı P_E olsun.

$$P_t - P_f + dp$$

$$P_T - P_E$$

bağıntılarından,

$$P_E = \frac{P_T (P_F + dp)}{P_t}$$

P_S

senyoraj geliri olarak basılacak para aşağıdaki gibi olur:

$$P_S = P_E - P_T$$

$$P_S = \frac{P_T (P_F + dp)}{P_t} - P_T = \frac{P_T (P_F - P_t + dp)}{P_t} = \frac{P_T}{P_t} (P_F - P_t + dp)$$

$$\sum P_s = \gamma P_s$$

Toplam tüketimin piyasadaki para miktarına eşit olduğu dt aralığı bulunur. Bu zamanda toplam üretim ile toplam tüketim arasındaki fark kadar emisyon arttırılır. Bu miktar bir yıl için hesaplanırsa öncelikle 365/dt bulunur. Bu katsayı ile emisyon miktarı çarpılarak yıllık senyorej geliri elde edilir:

Yeni Para Denklemi dikkatle incelendiğinde görülecektir ki:

1) Para ile GSMH arasında doğrudan bir ilişki vardır. Çeşitli iktisadi görüşlerin iddia ettiği gibi **“Para basma; enflasyon olur” iddiasının hiçbir temeli yoktur**. Sorulması gereken kritik soru şu; “Enflasyona veya deflasyona sebep olmayan para miktarı ne kadar olmalıdır?” Yeni Para Denklemi bize piyasada dolanımdaki para miktarının ne kadar olması gerektiğini gösterir.

2) Her arz kendinden daha az bir talep oluşturur.

3) Büyüyen ekonomilerde, formülize edilen oranlarda arz fazlasına mukabil emisyon genişletilmelidir. Aksi taktirde deflasyon kaçınılmaz bir süreçtir.

Devreye konacak emisyon dar gelirli kesime sosyal hizmet kapsamında aktarılarak ihtiyaç duyulan eksik talep tamamlanmalıdır.

4) **İki yeni kavramı** daha tarif edersek;

* Paranın birim zamanda oluşturduğu üretim miktarına ‘**paranın üretim hızı**’ denir.

* Paranın birim zamanda gerçekleştirdiği tüketim miktarına ‘**paranın tüketim hızı**’ denir.

* Piyasada dolanımdaki paranın üretim ile tüketim hızının birbirine oranı 1 ise ekonomi dengededir. Bu oran 1'den büyük ise üretim fazlası, 1'den küçük ise tüketim fazlası vardır. Denge bozulduğunda, emisyon hacmi değiştirilerek ekonomiye müdahale etmek gerekir.

5) Büyüyen ekonomilerde piyasa dengesini sağlamak için formülde ifade edilen miktar kadar emisyonun genişlemesi zorunludur. Senyoraj olarak da ifade edilen bu uygulama mal ve hizmet üretimi karşılığı devlete verilmiş bir haktır. Aksi takdirde üretim artışından dolayı olması gereken miktarda para piyasada olamayacağı için, yeterli tüketim oluşmayacaktır.

4- EMİSYON

Emisyon, Merkez Bankasının dolanıma çıkardığı paradır ve piyasanın talebine bağlı olarak üretilir. Emisyon ile devletlerin elde ettiği gelire ise senyoraj geliri denir. Azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kaydi para ve yabancı para, emisyonun yerine ikame edildiği için devletlerin senyoraj geliri elde etmesi mümkün olmamaktadır.

Kapitalist anlayış azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin merkez bankalarını devletten bağımsız hâle getirerek, devletlerin merkez bankaları üzerinden senyoraj geliri elde etmesine yasak getirmiştir. Gelişmekte olan ülkelere senyorai geliri yerine gelişmiş ülkelerin merkez bankalarının bastığı "hard currency"ler (hard körinsi) faizle borç alınarak emisyon yerine kullanılmaktadır. Bu da gelişmekte olan ülkelere gelir transferidir.

Devletlerin senyorai gelirinin önündeki bir diğer engel de özel bankaların ürettiği kaydi paradır. Özel bankalar topladıkları mevduat sayesinde kaydi para üreterek piyasanın ihtiyaç duyduğu para talebinin bir kısmını karşılamaktadır. Bu sebeple **merkez bankaları emisyon miktarını istenilen oranlarda**

arttıramamakta, sonuçta devletler de senyoraj gelirinden mahrum kalmaktadır.

Emisyonun yerini yabancı veya kaydi paranın almasının ekonomilere birçok zararı vardır.

Bankaların ürettiği kaydi paranın piyasaya faiz kanalıyla arz edilmesi, devletlerin senyoraj haklarını kısıtlamaktadır. Bankaların kaydi para üretimi devletlerin sağlam bir para politikası uygulamasını imkânsız hale getirmektedir. Böylece piyasayı istediği gibi yönlendirecek güce sahip olması gereken devlet bu gücünü kaybetmektedir. Öte yandan piyasanın ihtiyaç duyduğu emisyonun Merkez Bankası üzerinden değil de, özel bankalar üzerinden sağlanması, bu bankalara adeta senyoraj geliri elde etme hakkı tanımaktadır. Bankalar ürettikleri bu kaydi parayı vatandaşın üretiminin karşılığında yaptıkları için, faiz geliri elde etmenin yanında toplum ve devletin gelirini de kendilerine transfer etmektedir.

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, piyasaların ihtiyaç duyduğu parayı kendi emisyonlarıyla karşılamak yerine, gelişmiş ülkelerden faizle aldıkları yabancı para ile sağladıkları için, küresel güçlere faiz ödemek zorunda kalmaktadır. Aynı zamanda senyoraj gelirlerini devretmişlerdir. Türkiye gibi kalkınmakta olan ülkelerin toplam borç tutarının trilyonlarca Doları bulmasının temel sebebi budur.

Büyüme gayreti içinde olan ülkeler ihtiyaç duydukları sermayeyi kendi emisyonları ile karşılamak yerine maliyetli yabancı para ile karşılama yoluna gittikleri için zaman içerisinde kendilerini büyük bir borç batağının içinde bulmuşlardır. İnanılmaz rakamlara ulaşan borçların ödenebilmesi, ülkelerin borç batağından kurtarılması için her şeyden önce, maliyetli yabancı para yerine emisyonun hâkim kılınması gerekmektedir.

Kalkınmakta olan ülkelerin 1970 yılında global sermaye sahiplerine hemen hemen hiç borçları gözükmez iken; bu rakam 1990 yılında 1.459 trilyon Dolara, 2000 yılında ise 2.527 trilyon Dolara ulaşmıştır. Bu rakamların sadece dış borçlar toplamı

olduğu ve iç borç rakamlarının dış borç rakamları toplamından daha fazla olduğu dikkate alındığında, meselenin boyutları daha net anlaşılacaktır (1). Yani **kalkınmaya karar vermiş ülkeler, 1970 yılından günümüze kalkınmalarını maliyetli para ile yapmaya kalktıkları için adeta batma noktasına gelmişlerdir.**

“Para basma enflasyon olur” sözünü kendilerine bir tabu yapanlar, bankacılık sisteminin gereğini anlatırken bu sistemin ekonomiye kaynak sağladığını, kaydi para ürettiğini söylerler. Bu mantığa göre Merkez Bankası emisyonu arttırınca enflasyon, aynı işi bankalar yapınca kaynak aktarımı olmaktadır.

Uluslararası kredi kuruluşları, emisyonumuzu artırarak üretim yapmak yerine, faizle alınan yabancı para ile aynı üretimi yapmamızı tavsiye ediyorlar. Yani “yerli para ile yapılan üretim enflasyon oluşturur; ama maliyetli yabancı para ile yapılan üretim ülkemizi kalkındırır” gibi mantık dışı açıklamalara muhatap olmaktayız.

Maalesef **Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ekonomi politikaları adı altında uygulanan modeller esâret zincirinden başka bir şey değildir.** O yüzden ekonomi modelimizde her şeyden önce maliyetsiz ve yerli para özgürlüğüne kavuşturulacak, önündeki tüm engeller kaldırılarak ekonomi küresel güçlere bağımlı olmaktan kurtarılacaktır.

Günümüzde uluslararası kredi kuruluşlarının etkisinde ve yönetiminde olan ülkeler, hazinenin üzerine oturmuş dilenciler gibi yabancılar gelsin yatırım yapsın, bizi işe alsın diye **bekletilmektedir.** Aslında sadece ülkemizdeki kaynaklar, bütün insanlığa yetecek durumdadır. Öte yandan yabancı paranın bir ülke topraklarında dolaşımda bulunması, yerli halkın emeği ve üretimi ile kendine karşılık bulması, o ülkenin sahip olduğu zenginliklerin, milletin alınterinin o yabancı ülkeye aktarılması anlamına gelmektedir. Maalesef **Türk ekonomisi de liberal ve kapitalist sistemlerin tuzağına düşmüş, alternatif proje üretemeyen yönetimler sebebiyle bu kadere yaşamaktadır.**

Liberal anlayış paranın serbest dolaşımından bahsederken, global tefecilerin ellerindeki paralarla ülkeleri sömürmek için piyasalarla istediği gibi oynamasını kasteder. Oysa modelimizde paranın serbest dolaşımını kastederken, paraya herkesin ulaşabildiği bir ekonomi sisteminden bahsediyoruz. Paranın belli ellerde tekelleşmesi, piyasanın birkaç insanın kontrolü altında olması ve faizle birlikte gelirlerin sayıları çok az olan bu gruba transfer edilmesi manasına gelir. Diğer taraftan paranın spekülatif amaçla istediği gibi hareket etmesi ise sanal alemde ürettiği etkilerle birçok ülke ekonomisini batırmaktadır.

Paranın üretimin ve tüketimin dışında spekülatif amaçla değerlendirilmesi ekonomilerde tedavisi çok zor hastalıklara sebep olmaktadır.

Paranın emeğin ve üretimin karşılığı olduğu hatırlanıldığında **p** miktarındaki para eğer **dp** kadar üretimin dışında bir sanal değer üretmişse bu miktarda piyasada bulunan üretimin para sahibine transfer olması anlamına gelir.

Ortada **dp** kadar bir para varken karşılığı olan reel bir değer oluşturulmamışsa, paranın kendisine karşılık bulması ancak eskiden var olan piyasadaki değer ile olacaktır ki, bu gelir dağılımında dengesizliği ve diğer taraftan da ekonominin kendi içine doğru daralmasını beraberinde getirecektir. Başka bir ifade ile toplam üretim miktarı artmaz iken sürekli olarak belli bir kesimin sahip olduğu parasal miktarın arttığını düşündüğümüzde bu kesimin toplam üretimden daha fazla pay almaya başladığı, diğer taraftan toplumun geri kalan kısmının ise oransal olarak daha az pay aldığı gerçeği ile karşılaşırız.

Para bir tahrik unsuru ve emek ile üretimin karşılığı olarak görüldüğünde, buna uygun ekonomi politikaları geliştirildiğinde hayat artık bizler için çok daha rahat olacaktır. Aksi takdirde yine bugünkü problemlerle boğuşmaya devam edeceğimiz bir gerçektir.

Dipbilgi:

1- World Bank Debtor System DRS.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE MİKRO ANALİZ

1) Talep

2) Arz ve Denge

3) Değer ve Kâr Kavramı

4) Verimlilik

5) İş Gücü (Emek)

A- Emek Talebi

B- Emek Arzı

1- TALEP

Ekonominin iki temel ayağı vardır: Biri tüketim diğeri de üretimdir. Bu makro kavramlar da arz ve talep üzerine oturur.

Esasında tüketicinin olmadığı yerde üretimden bahsetmek mümkün değildir. Hiçbir şeyin bir sebep yokken yapılmış olması mümkün değildir. Her şeyin bir sebebi vardır. Ekonomilerde üretilen değerlerin sebebi ise onun talep edilmesidir. Talebin olmadığı yerde üretimin olmasını beklemek mantıklı değildir.

Mesela pazara gittiğimiz zaman uzayda gezerken giymek için bir kıyafetin satıldığını göremeyiz. Zira böyle bir talebin olmadığı ortadadır. Veyahut çölde üretim sıfırdır. Çünkü tüketim yoktur. Bu yönüyle talep, ekonomilerde olan her türlü faaliyetin kaynağıdır. Bir başka açıdan meseleye yaklaştığımızda; bir reaksiyonun hızını onun en yavaş basamağı belirler veyahut beraber yürüyüş yapan bir grubun hızını içlerindeki en yavaş birey belirler.

Büyüyen ekonomilerde ise üretim faktörlerine yapılan harcamalardan elde edilen gelir, üretimi karşılayacak yeterli tüketimi oluşturamayacağı için normal şartlarda talep arzdan **eksik kalacaktır**. Dolayısı ile talep, ekonomilerin seyrini belirleyen ana unsurdur.

Piyasalardaki talebe bakarak o ekonominin gidişatı hakkında bilgi sahibi olmak mümkün olabileceği gibi, talebi kontrol ederek ekonominin genel seyrine yön vermek de mümkündür.

Tabii ki yeterli düzeyde üretim için gerekli olan kaynakları da sağlayarak. Ancak dikkat edilirse adeta talep büyüme için olmazsa olmaz şart iken arz gerek-şart konumundadır.

Peki, öyleyse talebi belirleyen unsurlar nelerdir?

Talebi belirleyen üç temel unsur vardır:

Bireyin o mamule veya hizmete duyduğu ihtiyaç, bireyin gelir düzeyi ve ürünün fiyatıdır. Bu üç unsurun çeşitli koşullarda talep üzerindeki etkisi değişmektedir. Bazen gelir baskın unsur iken, bazen ihtiyaç öne çıkmakta, bazen ise fiyatlar genel düzeyi etkili olmaktadır.

Dolayısı ile denge analizini sadece bu unsurlardan birinin mesela fiyatların değiştiğinden yola çıkarak yapmak mümkün değildir. Talep fonksiyonu aşağıdaki gibidir:

$T(\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3)$: Talep Fonksiyon

a_1 : Gelir değişkeni

a_2 : Fiyat değişkeni

a_3 : İhtiyaç değişkeni

Kısaca bu üç unsuru ele alırsak:

Bunlardan birincisi, ihtiyaçtır. Bireylerin bir şeyi talep etmesi için talep ettiği şeyden bir fayda elde etmesi, ona ihtiyaç duyması gerekir.

İkincisi, talep ettiği şeyin fiyatı... Elbette fiyatta meydana gelen değişiklikler bireyin o mamule olan talebinin miktarını değiştirecektir.

Üçüncüsü ise, bireyin sahip olduğu gelirdir. Hem talepte, hem de talep miktarında değişiklik yapacağı gibi gelirdeki değişiklik talep eğrisinin eğimini de değiştirir.

Elbette talep dediğimiz zaman bireyin o anda talep edileni satın alacak güce mâlik olmasını kastediyoruz. Aksi takdirde maddi imkânı olmadığı halde bireyin bir şey istemesi, sadece temenniden ibaret olacaktır.

Tek tek bu unsurların talebi nasıl etkilediğini inceleyelim.

İhtiyaç talebin olmazsa olmaz şartıdır. Yeter-şart değildir ama gerek-şarttır. Bireyin o mala veya hizmete duyduğu ihtiyaç elde ettiği maddi ve veya manevi fayda ile alakalıdır. İkame mallar bu faydayı azaltır. Mesela sadece kepek ekmek bulunan bir yerde, buğday ekmeği satılmaya başlarsa elbette kepek ekmeğe duyulan ihtiyaç da azalacaktır. Ayrıca insanların içinde

bulundukları çevre, sosyoekonomik şartlar, inançları ve zamanla gelir düzeyinde meydana gelen değişiklikler de bireylerin ihtiyaçlarında değişiklikler meydana getirir.

İhtiyaç duyulan malları sınıflandırmak gerekirse... A sınıfında; olmazsa olmaz mallar ve hizmetler, B sınıfında; zorunlu veya temel ihtiyaçlar, C'de ise; normal mallar var diyebiliriz.

A sınıfında olan mallarda o malın veya hizmetin talep edilen miktarını tamamı ile bireyin ona duyduğu ihtiyaç belirler. Fiyatı yükselse bile, bireyin gelir düzeyi onu elde etmeye müsait olmasa dahi borç para alınır ve talep edilen miktar elde edilir.

B'de ise ihtiyaç yine önemli unsurdur. Ve gelir düzeyi, fiyattan daha baskın unsurdur. Eğer bireyin geliri artıyorsa fiyat artmasına rağmen talep edilen miktar artabilir. Çünkü bu ürünler için elde edilen gelirin tamamı tasarruf edilmeksizin bu ürünlere aktarılır. Yani gelir arttıkça bu ürünler için talep artacaktır. Fiyatın artması bu artışı yavaşlatabilir ama durdurmaz.

Tabii belli bir seviyeden sonra marjinal fayda azaldığı için talep edilen mal veya hizmetin sınıfı değişebilir. Diyelim ki dört kişilik bir ailenin aylık zaruri et ihtiyacı 5 kilodur. Ailenin geliri arttıkça beş kiloya kadar bu ihtiyaç giderilir.

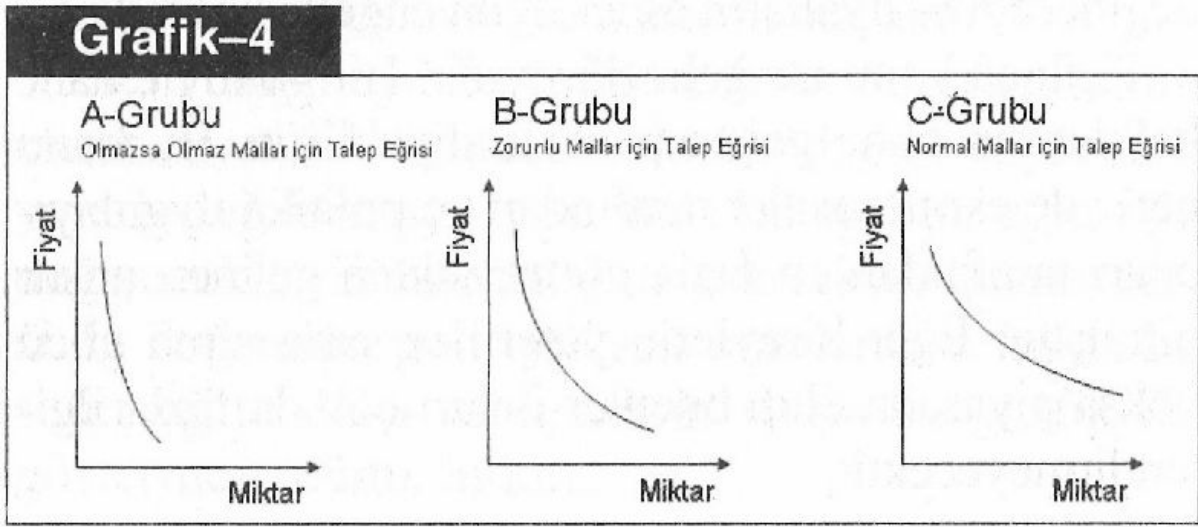
Daha fazla bir tüketim için ise gelir kadar fiyat da etkilidir. Bu 5 kilodan sonraki tüketim için artık et normal mal gibi değerlendirilir. Ancak bu 5 kilo sınırına kadar etkili olan ailenin gelir düzeyinde meydana gelen değişikliklerdir.

C'de ise fiyat ve gelir talep üzerinde etkin unsurdur. Bir gömleğin fiyatı arttıkça elbette talep edilen miktar azalacaktır. Gelir seviyesinde meydana gelen düşüşte elbette talep edilen miktarı azaltır.

Diyelim ki, fiyatlar genel düzeyinde maliyetlerden kaynaklanan bir artış yaşanıyor. Ama toplumun da gelirinde bir düşüş var. Bu durumda A grubu mallarda fiyat artışları ürünlere yansırken C grubu mallarda gelir daralmasından dolayı deflasyon (para kısıtlaması) yaşanabilir. Bunun manası o ekonomide **hem**

maliyet enflasyonu, hem de deflasyon sürecinin aynı anda yaşandığıdır.

Ama maalesef bugünkü enflasyon hesaplama teknikleri bu iki hastalığı birbirine ekleyerek çok rahatlıkla enflasyon düşüşü olarak bunu ifade etmektedir. Dolayısı ile mallar sınıflandırılmadan ve gelirin talep üzerindeki etkisi dikkate alınmadan bütün malları kapsayan bir enflasyon hesaplaması genellikle ekonomi hakkında çok yanlış tahlillere bizi götürebilir.

Gelelim fiyatın talep edilen miktar üzerindeki etkisine... Bu bilinen bir olaydır. Eğer fiyat artarsa talep edilen miktar düşer. Bunun aksi olan mallar da olabilir; ama onlar genellemeyi bozmazlar. Fiyatın miktar üzerindeki etkisi gelir düzeyinden ve malın cinsinden bağımsız değildir.

Eğer gelir düzeyi çok düşük ise, fiyatlarda meydana gelen düşüş, talepte hiçbir değişiklik yapmaz; eğer gelir düzeyi kısmen belli bir seviyede ise o zaman da fiyatlardaki düşüş kısmen talep miktarında artış sağlar. Yani gelir düzeyinde düşüş belli seviyenin altına inerse fiyatlar genel seviyesi ne kadar düşerse düşsün talep edilen mal miktarı eski seviyesini yakalayamaz. Bu sebeple klasik anlayışın ifade ettiği gibi fiyatların elastik olmasından dolayı piyasa dengesinin kurulabileceği iddiası doğru değildir. Gelir düzeyi ve fiyatların talep üzerindeki etkisi aynı anda ele

alındığında ve gelir ile fiyatları belirleyen değişkenlerin farklı farklı olduğu dikkate alındığında; piyasaların kendi kendine dengeye geleceğini iddia etmek hayaldir. Talep üzerindeki bu çift yönlü baskı —değer konusunda değineceğiz— fiyatların esnekliğini engellemektedir.

Üçüncü konu ise **gelir düzeyi**dir. Bir yönüyle **hane halklarının eline geçen para** da diyebiliriz. **Bu konu belki de ekonomistler tarafından ve politika uygulayıcıları tarafından en fazla görmezlikten gelinen unsur olmuştur.** Eğer bireylerin yeterince satın alma gücü yoksa piyasada olup bitenler onları çok da fazla ilgilendirmeyecektir.

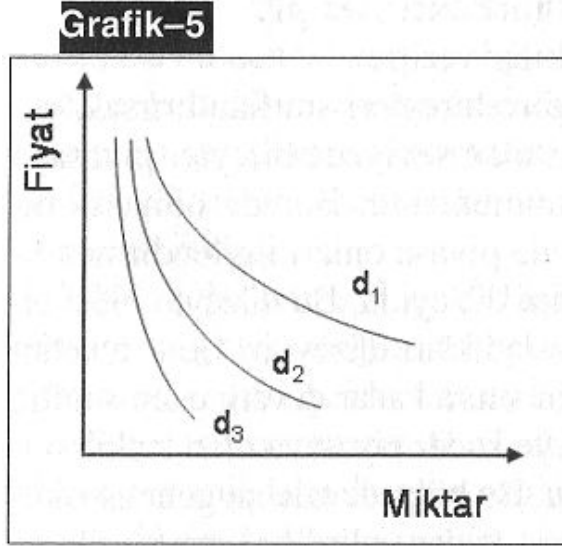
Gelir düzeyine göre bireyler piyasadaki gelişmelere değişik tepkiler verirler.

Gelir düzeyine göre bireyleri sınıflandırırsak, açlık seviyesine kadar olan seviyede bireyler piyasaya karşı adeta ölü konumundadır. Burada olmazsa olmaz ihtiyaçlar dışında piyasa onları ilgilendirmez.

İkinci seviye geçim düzeyidir. Bu düzeyin bitişi bireylerin tasarrufa başladıkları düzeydir. Gelir tüketim eşitliğinin korunduğu sınıra kadar devam eden sınıftır. Bireylerin bu seviyeye kadar piyasaya olan tepkileri ise hasta adam gibidir. Bu bölgede talebin gelir esnekliği birdir. Bu seviyeye kadar gelirdeki artış ne olursa aynı miktarda tüketime aktarılır. Ama fiyat esnekliği için aynı şeyi söyleyemeyiz eğer fiyat düşüyorsa talep esnekliği birden küçüktür, çünkü fiyatlar düşmesine rağmen gelir yeterli olmadığı için aynı oranda talep artışı olmayacaktır. Adeta fiyatlar düşmesine rağmen talep bulunduğu yere yapışmış gibi az oranda artacaktır.

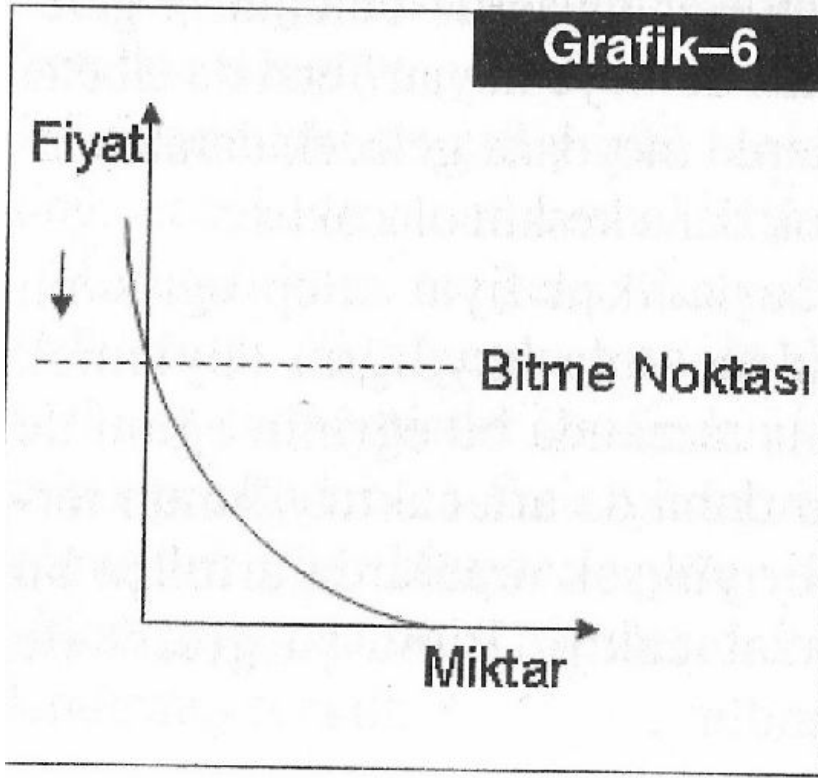
Üçüncü seviyeye kadar gelir düzeyinde meydana gelecek pozitif ilerlemeler piyasada bulunması gereken eksik talebi hemen devreye koyar. Terside elbette doğrudur, bu düzeylerde meydana gelecek daralmaların piyasaya etkisi çok daha keskin olacaktır.

Gelir düşmeye başladıkça fiyat talep eğrisinin eksen üzerinde sadece sola kaydığını söylemek yeterli değildir, aynı zamanda bu eğrinin eğimi de değişecektir. Eğimi daha da artacaktır. Bunun tersi de doğrudur, gelir yüksek oranlarda arttıkça bu sefer eğim daha azalacaktır. Bunu şu grafik ile göstermek mümkündür:

*Gelir azalınca, Talep eğrileri sola kayar, eğim ise artar. ($d_1 \triangleright d_2 \triangleright d_3$)
Gelir artışı A grubu mallardan, B ve C grubu mallara olan tüketimi artıracaktır*

Esasında gelirin düşmesi talep eğrisini koordinat ekseninin sol tarafına, yani miktarın eksi olduğu tarafa da taşır. Talep eğrisinin **y** eksenini kestiği noktaya bitme noktası diyebiliriz. Başka bir ifade ile bu noktadan sonra denge mekanizmasının çalışması mümkün değildir. Burası kırılma noktasıdır.

Gelir seviye aşırı şekilde düşerse, Bitme Noktası sıfır eğim ise 90 dereceye yaklaştığı için artık fiyat düşse dahi talep artmaz

Fiyatlar düşmesine rağmen miktarda bir artış yoktur. Yani fiyatlar düşmesine rağmen talep sıfır olacaktır. Bir talep eğrisinin eğimi bize ekonomideki problemin boyutları hakkında bilgi verir. Eğim ne kadar yüksek ise problem o kadar büyük demektir. Zira bu durum ortalama gelir seviyesinin ne kadar düşük olduğunu göstermektedir.

Üçüncü seviye ise bireylerin gelir düzeylerinin onlara rahat bir hayat yaşattığı seviyedir. Bu seviyede, genelde herkesin bildiği analizi yapmak doğru olacaktır. Fiyat arttıkça talep edilen miktar azalır. Fiyat düştükçe talep edilen miktar artar.

Gelir ve talep grafiğini incelediğimizde talep eğrisinin ilerledikçe eğiminin azaldığını göreceğiz. Dolayısıyla özellikle talep eksikliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkan deflasyon sürecini önlemek için gelir dağılımını âdil bir düzeye ve buna bağlı olarak bireylerin en azından gelirlerini geçim sınırına taşıma zorunluluğu vardır.

Yıllar önce de ifade etmiştik. Ekonomideki en büyük problemlerin başında deflasyon süreci gelir. Şu ana kadar bilinen hiçbir ekonomi politikasının bunu çözmesi de mümkün değildir. Deflasyon sürecinde fiyatların düşmesi ile enflasyon sürecinde fiyatların artış hızının düşmesi veya çıkması birbirinden tamamı ile farklı sonuçlar doğurur.

Gelir dağılımının bozuk olduğu toplumlarda özellikle ülkemizde olduğu gibi, fiyatlar üzerinde meydana gelecek değişiklikler farklı gelir grupları üzerinde farklı etkiler yapacağı için ekonominin bütünü için tek bir analiz yapmak pek kolay değildir.

Özellikle gelir dağılımındaki dengesizlik sonucu toplumun belli bir kısmı geçim sınırının altında bulunuyorsa bu koşullarda ekonominin sağlıklı olması mümkün değildir.

Talebi belirleyen bu üç unsuru özellikle gelir seviyesini dikkate almadan denge analizi yapmak mümkün değildir.

2- ARZ ve DENGİ

Arz, firmaların herhangi bir maldan üretip satmayı planladıkları miktarları gösteren bir çeşit fonksiyondur.

Gerek arz, gerekse talep kavramları mikro analizin konusudur. Bilindiği üzere makro yorumlar esasında mikro analizler üzerine oturur.

Kapitalist anlayış genel ve kısmi denge analizleri yaparken fiyatların esnek olduğundan yola çıkmıştır. Bu sebeple çok basit bir mantıkla bir malın fiyatı pahalandığında onu üreten firmaların arz ettikleri miktar artacak, ancak talep edilen miktar azalacağı için piyasa kendi kendine dengeye ulaşacak kanaatine varılmıştır. Yani arz eğrisi pozitif eğimli artan bir doğru olarak tasarlanmıştır. Benzer mantıkla oluşturulan talep eğrisi sayesinde denge analizleri yapılarak buradan makro yorumlara ulaşılmıştır.

Gerçekte arz eğrisi neye bağlıdır, eğimi ne yöndedir?

Bir firmanın üretim miktarını belirleyen ürettiği malın fiyatı değildir. Bazen malın fiyatı düşer üretici üretim miktarını arttırabilir. Bazen de fiyat arttığı halde üretici kapasitesini kısıabilir. Mesela maliyet enflasyonu olan bir ülkede ürünlerin fiyatları artacaktır. Bu artıştan dolayı hiçbir üretici arz miktarını artırmayacak tersine azaltma yoluna dahi gidebilecektir. Yine yoğun talep artışından dolayı piyasaya yeni üreticiler girdiği için rekabetten dolayı fiyatlar düşebilir; ancak firmaların arz miktarları artabilir. Peki, öyleyse arz eğrisini belirleyen nedir? Arzı belirleyen temel unsur taleptir. Eğer bir mamule olan talep artıyorsa arz eğrisi de artacaktır. Bunun tersi de doğrudur. Eğer bir ürüne olan talep azalıyorsa üretim miktarı da otomatikman azalacaktır. Örneğin siz yumurta üreticisisiniz. Pazarda talep edilen yumurta miktarı 10 adet olsun. Bu miktar 11 adede çıkmadığı sürece siz pazara daha fazla yumurta getirmezsiz. Yani yumurta fiyatları artsa bile sizin pazara getireceğiniz yumurta miktarını talep miktarı belirleyecektir. Bu sebeple arz miktarının belirlenmesinde mamulün fiyatının direkt olarak etkisi yoktur.

İlk çıktığında elektronik eşya fiyatları yüksek olduğu hâlde üretim miktarları düşüktür, daha sonra talep arttığı için üretim miktarları artarken zaman içerisinde fiyatlar da düşer. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

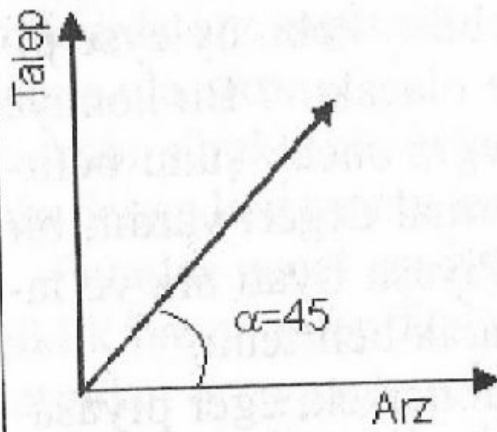
Daha önce ifade ettiğimiz üzere bazen üretim artarken fiyatlar düşer, bazen yerinde kalır, bazen de artar. Bu fiyat değişikliklerini arz miktarında meydana gelen değişikliklerle ilişkilendirmek ise mümkün değildir.

Burada son derece önemli bir nokta var, o da fiyatlarda meydana gelecek değişikliklerin arz ve talep dengesini belirlemede yeterli olmayacağı gerçeğidir.

Arz ve talep oranı piyasa fiyatlarını belirler; ancak piyasa fiyatları tek başına arz ve talep denge düzeyini belirleyemez.

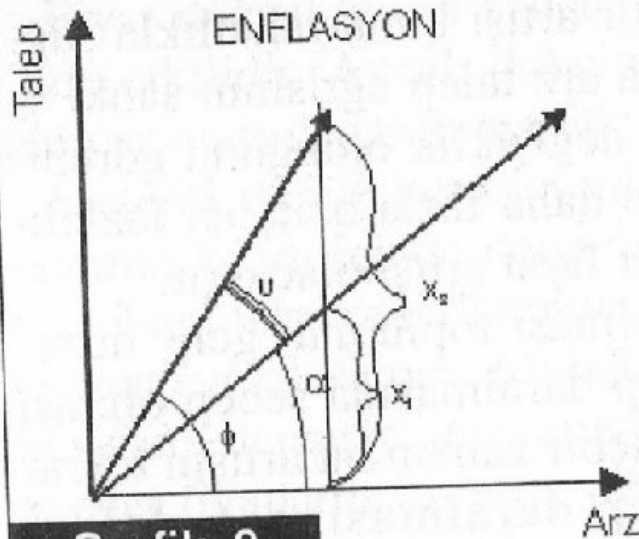
Genel denge grafiğimiz Grafik-7 gibi olacaktır.

Grafik-7

Enflasyon Oranı : $\frac{x_2}{x_1}$

Grafik-8

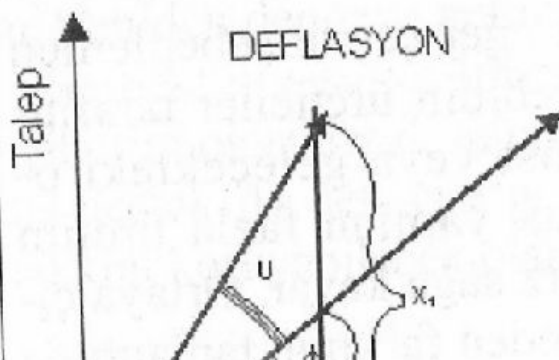
$$\phi = \alpha + u$$

$$\frac{x_2}{x_1} = \frac{\tan(\phi)}{\tan(\alpha)} = \frac{\tan(\alpha + u)}{\tan(\alpha)}$$

$$\alpha = 45 \Rightarrow \frac{x_2}{x_1} = \tan(45 + u)$$

$$\text{Enflasyon Oranı} = \frac{1 + \tan u}{1 - \tan u}$$

Grafik-9

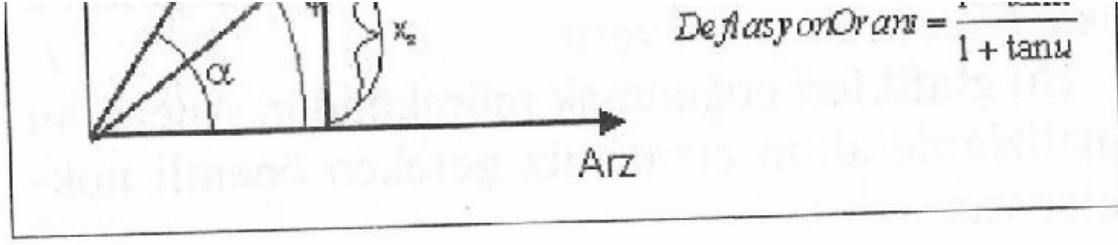
Deflasyon Oranı : $\frac{x_2}{x_1}$

$$\phi = \alpha - u$$

$$\frac{x_2}{x_1} = \frac{\tan(\phi)}{\tan(\alpha)} = \frac{\tan(\alpha - u)}{\tan(\alpha)}$$

$$\alpha = 45 \Rightarrow \frac{x_2}{x_1} = \tan(45 - u)$$

$$1 - \tan u$$

Talep arttıkça arz da aynı oranda artacaktır. Burada akla şöyle bir soru gelebilir: **Peki, öyleyse piyasa fiyatlarını belirleyen ne olacaktır?** Bu konuya değer analizimizde değineceğiz; ancak şunu belirtelim ki, bir mamulün bir normal değeri vardır, bir de piyasadaki fiyatı vardır. Piyasa fiyatı arz ve talep arasındaki orana bağlı olarak belirlenir.

Tekrar aşağıdaki grafiğe dönersek, eğer piyasada yeterli miktarda arz yoksa 8. grafikte görüldüğü gibi arz ortaya çıkacaktır. Eğer talep artmaya devam ederse —ki gelir artışı bunu rahatlıkla sağlayabilir— bu durumda arz talep eğrisinin sanki eğimi artmışçasına bir değişiklik olduğunu görebiliriz. Bu 45 dereceden daha fazla olan açı fazlalığının tanjantı kadar bir fiyat artışı olacaktır. Bu fiyat artışının olmasının toplumun gelir düzeyine göre kısmen talep daralmasına sebep olması mümkündür. Ancak hiçbir zaman bu artışın tekrar eski konumuna talep daralmasından dolayı gelmesi mümkün değildir.

9. grafikte olduğu gibi eğer çeşitli sebeplerden dolayı, mesela piyasa talebinin üreticiler tarafından tam hesaplanamaması veya gelecekteki olumlu havaya dayanılarak yapılan fazla üretim miktarı sonucu bu sefer arz sağa kayar. Ortaya çıkan yeni eğrinin 45 dereceden farkının tanjantı da bize fiyat azalmasını verir. Bu grafikleri çoğaltmak mümkündür. Ancak bu analizlerde altını çizmemiz gereken önemli noktalar var.

Eğer piyasada oluşan talep miktarını karşılayacak miktarda arz sağlanırsa ekonomiler için sürekli büyüme olacaktır. Yani sürekli büyümenin olduğu düzey ekonominin denge konumunu koruduğu düzeydir.

Fiyatlar genel seviyesinde meydana gelen değişiklik bazen talep fazlasından, bazen maliyet farklarından ortaya çıkar; bu değişikliklerin her ikisi de talep üzerinde tek başlarına etkili olmadığı için fiyat değişiklikleri tek başına dengeyi sağlamazlar.

Fiyat değişiklikleri sadece doğrudan talep üzerinde etkilidir. Ancak dolaylı olarak arz üzerinde talep vasıtası ile etkili olabilir.

Sistemi denge konumundan uzaklaştıran güç, sistemin kendi içinde dengelenerek absorbe edilemez. Yani tek başına bırakılan sistem kendi kendine dengeye ulaşamaz. Muhakkak bir dış müdahale ile sistem dengeye getirilmelidir. Başka bir ifade ile, eğer fiyatlarda bir artış varsa ve bu talep artışından kaynaklanıyorsa, fiyat artışı talebi kısıp sistemi yeniden dengeye getiremez.

Serbest piyasa ve liberal anlayışların mikro temellerini oluşturmak mümkün değildir. Gerçek olan, dış destek ile dengeye gelebilecek ve her kesimin hakkını koruyabilecek olan ekonomi modelidir.

3- DEĞER VE FİYAT

Üretilen mal ve hizmetin iki türlü değeri vardır. Birisi normal değeridir, diğeri ise piyasaların oluşturduğu değerdir. Buna piyasa fiyatı da diyebiliriz. Üretilen mal ve hizmetin normal değeri, sağlayacağı fayda ve onun aranması ile ilgilidir.

Üretim faktörlerinin para ile devreye konulması sonucu elde edilen mal ve hizmetin normal değeri, ekonomilerde dengenin sağlandığı şartlarda oluşur. Tüketim ile üretimin kesiştiği noktada veya tüketim arzı üretim arzıyla dengelendiğinde üretilen ürün ve hizmetin fiyatı normal değerdedir.

Üretilen mal ve hizmetin normal değerinin altında veya üstünde oluşan piyasa değerine piyasa fiyatı denir. Normal değerden satılan ürün ve hizmetten elde edilen kâr normal

kazançtır. Üretim ve tüketim arasındaki dengenin bozulması durumunda normal kazançtan sapmalar görülür.

Piyasalarda talep daralması varsa başka bir ifade ile piyasalar tüketim kabiliyetini kaybetmiş ise talep arzı karşılamıyordur. Mal ve hizmet normal değerinin altında piyasalarda fiyat bulacaktır.

Mal ve hizmet fiyatının normal değerinin altında seyretmesi belli bir süre sonra üretimi de azaltacaktır. Bu sürecin devamı durumunda ekonomilerde resesyon ve deflasyon kaçınılmaz olur.

Piyasalarda talep fazlası varsa, arz talebi karşılayamıyorsa; mal ve hizmet normal değerinin üstünde piyasada fiyat bulacaktır. Bu süreç pahalılığa, yani enflasyona neden olur.

Üretilen mal ve hizmetlerin normal değerinin altında veya üstünde fiyat bulması ekonomilerde dengesizliklerin ve krizlerin habercisidir.

Kapitalist ekonomi modelinde mal ve hizmeti oluşturan üretim faktörleri hammadde, toprak (rant), emek ve para olarak ifade edilir. Burada para, üretimde maliyetli olarak bulunur ve üretim, tüketim faktörlerinin her birine ek bir yük getirir. Oysa karşılığı olduğunda değeri oluşan veya mal ve hizmeti ortaya çıkartacak fonksiyonu icra eden para, maliyetsiz olmalıdır.

Dikkatle incelendiğinde görülür ki, hammadde, toprak ve emek gibi üretim faktörlerinin zati bir değeri vardır. Oysa paranın zati değerini piyasalar oluşturur. Para, üretim ve hizmet faktörlerini devreye koyan bir işlemcidir. Mal ve hizmet üretiminde maliyeti arttıracak bir unsur değildir. Onun için Millî Ekonomi'de tahrik unsuru olarak da görev yapan para maliyetsizdir ve bir işlemci görevi görür. Emeği tahrik ederek üretim faktörlerini devreye koyan para, ürettiği mal ve hizmetlerin de karşılığı olur.

Bir malın normal değeri, maliyet ile kârın toplanmasından oluşur. Eğer maliyetler içerisinde sermaye faiz içeriyor ise —

kapitalist ekonomide dolaşımdaki para maliyetlidir— o malın veya hizmetin maliyeti artacaktır. Sonuçta maliyetlerde meydana gelen bu artışın bir kısmı işçi ücretlerine, bir kısmı tüketiciye yansıtılacağı gibi bir kısmı da işverenin kârından alınacaktır.

Millî Ekonomi Modeli'nin mikro analizinde para maliyetsiz olarak ele alınmaktadır. Kâr ise işverenin hem emeğinin, hem de yaptığı işte üstlendiği riskin sonucudur. Kâr oranı toplumun sosyal yapısına, mal ve hizmetin üretildiği sektöre bağlı olarak makul bir düzeyde konumlanması gerekir.

İnsanoğlu hiçbir şeyi yoktan var etmemiştir. Ekonomilerde ifade edilen değerin temel kaynağı insanoğluna bahşedilen evrendir. Hususi olarak da dünyadır.

Toprak, yeraltı kaynakları, su, deniz, ateş, rüzgâr vs. gibi kaynaklar üretimin temel unsurlarıdır. Bütün bu kaynaklar insan için, insanın emeğine sunulmuştur. Emek desteklenerek, kaynaklarla belli bir üretim hedefinde buluşturulduğunda mal ve hizmet üretilmektedir.

Üretilen malın maliyetini yatırım ve işletim giderleri belirler. Yatırım giderleri ilk başta yapıldığı için bellidir. İşletim giderleri ise üretim faktörlerinin fiyatlarına, vergi oranlarına bağlı olduğu için değişkenlik arz eder.

Yatırımları belli bir üretim planı çerçevesinde kullanarak değer üreten ise emektir. Emek arzının maliyeti işçi ücretleridir.

İşçi ücretleri, işçiye verilecek paranın üretime direkt olarak yansıtılacağı düşünülerek değerlendirilmelidir. Maliyete eklenen işçi ücretleri, işçinin yeterli tüketim talebini gerçekleştirebilir seviyede olmalıdır; emeğinin karşılığında işçi, işin niteliğine göre onurlu bir hayat yaşayabilmelidir.

Tüketimin desteklendiği, talep eksenli arzın ele alındığı Millî Ekonomi'de, tam istihdam gerçekleşmiş olur. Bu şartlarda üretilen mal ve hizmet gerçek değerinden piyasalara arz edilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken şudur; **normal kazancın oluşması için gerekli ekonomik dengelerin sağlanmasına rağmen, üreticiler**

Üretilen mal ve hizmetin değerinin üstünde kazanç elde ediyor veya stoklayarak karaborsa oluşturuyorlarsa, ekonomik dengelere müdahale ediliyor demektir.

Üreticinin normal kazancına gölge düşürecek, değerinin üstünde piyasaları zorlayarak fiyat oluşturmak gibi müdahaleleri ortadan kaldırmak ekonomik bir zorunluluktur.

4- VERİMLİLİK

Verimlilik, genel hatlarıyla üretimin kullanılan girdi miktarına oranıdır. Verimliliğin en yaygın kullanılan ls, emek saati başına üretim miktarıdır. Buna göre tek bir kaynağın verimliliği llebildiği gibi tüm kaynakların da verimliliği aynı anda llebilir.

Verimlilik artışının temelinde; yetişmiş insan gücü, teknolojinin gelişmesi, yeni üretim tekniklerinin bulunması ve üretim faktörlerinin niteliklerinin geliştirilmesi vardır. Teknolojideki gelişmeler üretimin daha verimli olmasını sağlar. Ancak bu özelliklerin içinde en önemli faktör yetişmiş insan gücüdür. Çünkü retim ve verimlilik insan kabiliyeti ve çalışmasıyla mümkündür. O hâlde yapılması gereken, insanı en mükemmel bilgilerle donatmak suretiyle düşünce ve emeğinden azami derecede istifade ederek verimliliği en üst noktaya çıkarmak olduğu gibi, bütün insanlara kabiliyetlerini ortaya koyacak sermaye desteğinin verilmesidir. **Kabiliyetlerini ifade etme imkânı bulacak insan, mevcut kaynakları en iyi şekilde değerlendirmekle kalmayacak, aynı zamanda yeni kaynakları da devreye koyarak verimliliğin artmasını sağlayacaktır.**

Üretim yapmak için kullanılan makineleri ve cihazları icat ederek verimlilik artışını sağlayan insanlara imknlar verilmeseydi bugünkü üretim seviyesinden bahsetmek mümkün olmayacaktı.

Klasik iktisatçılar, uzun dönemde nüfusun artmaya devam edeceğini ve dünyadaki kıt kaynaklar yüzünden kişi başi

Üretimde, yani verimlilikte azalma olacağını iddia eden, azalan verimler teorisini geliştirmişlerdir (1). Hattâ bu iddialarında daha da ileri giderek nüfus artışı karşısında insanların hayat standardının düşeceğini, ortaya çıkacak açlık ve hastalıkların insan ölümlerine sebep olacağını savunmuşlardır. Oysa gelişen teknoloji sayesinde üretim miktarı ve çeşitliliği, tüketim miktarından kat be kat fazla oldu. Dünya nüfusu her geçen gün artmasına rağmen, üretim artışı o denli hızlı bir artış gösterdi ki, firmaların ve ulusların bir numaralı sorunu, ürettikleri mallarını tüketecek bireyler bulmak oldu. Uygulanan yanlış politikalar tüketimi daha da daralttığı için 21. asır üretim probleminin değil tüketim probleminin yaşandığı bir asır olmuştur. Tüketimde yaşanan bu daralma rekabet kavramını beraberinde getirerek sadece firma ölçeğinde değil, devletler arasında bile kıyasıya ticaret ve pazar savaşlarını gündeme getirmiştir. ABD ve AB ülkeleri ürettikleri tarım ve sanayi ürünlerini satabilmek için IMF'yi kullanarak az gelişmiş ülkelerin üretimlerine tahditler koymaktan çekinmediler.

Son yıllarda firmaların üretimden ziyade pazarlama ve reklâma yatırım yapmaya başlaması bu yüzdendir. Artık pazarlama çağın mesleğidir. Eğer kapitalistlerin iddia ettiği gibi her arz kendi talebini yaratsaydı bu mesleklere gerek kalmazdı.

Verimlilik artışının en önemli unsuru buluşlar ve AR-GE çalışmalarıdır. Buluşlar ve teknolojideki gelişmeler üretim artışlarını yüzlerce kat artırma imkânı sağlayarak verimliliği yukarıya doğru çekmiştir. Bu nedenle üretim yapmak isteyen, proje sahibi olan veya yeni üretim teknikleri geliştirebilen herkese devlet tarafından faizsiz kredi verilmelidir. Bu desteklerle beraber AR-GE harcamalarının en üst düzeyde olması sağlanmalıdır. Ayrıca teknolojiyi geliştirecek bilimsel çalışmalar çoğu kez yüksek maliyetler gerektirdiği için, biziatihi bu türlü bilimsel çalışmalar devlet tarafından yapılmalı, geliştirilen yeni teknolojiler özel sektörün hizmetine sunulmalıdır. Hâlbuki günümüz iktisat modellerinde para ve kaynaklarla beraber bilgi de tekelleşip tabana yayılmadığı için, bireyler çok kabiliyetli de olsa işçi veya memur olmaktan öteye geçemezler. Kapitalist

anlayışlar insan emeğini, düşüncesini, teşebbüs gücünü israf etmekte ve de kabiliyetlerini yok etmektedir. Buna bir nevi kast sistemi de diyebiliriz.

Millî Ekonomi Modeli, kabiliyetli olan her bireyin önünü para ve bilgi desteği vererek açarken, kapitalist anlayışlarda ancak az bir zümre paraya maliyetini ödeyerek sahip olabilmektedir.

Millî Ekonomi Modeli herkese hak tanıyarak demokratik bir sistemi temsil ederken; kapitalist anlayışlar, ekonomilerde krallık modelini ortaya koymaktadır. Çünkü üretimi ancak paraya sahip olabilen az bir zümre yapmaktadır. Bugün bankalardan faizli krediyi ipotek verebilecek sermaye birikimine sahip olanlar alabilmektedir. Bu sebeple verimlilik artışının önündeki en büyük engel paranın stoklanarak maliyetli hale getirilmesi ve piyasalardan çekilmesidir, diyebiliriz.

Verimliliğin emek saati başına üretim miktarı olduğunu söylemiştik. Ancak bir başka açıdan bakıldığında verimliliği, elde edilen toplam üretimin toplam işgücüne oranı olarak da görebiliriz. İşsizliğin olduğu, âtıl emeğin bulunduğu ekonomilerde verimlilikten bahsetmek mümkün değildir. Başka bir ifade ile bir toplumda 10 kişiden 5 kişi çalışıyor, diğer 5 kişi çalışacak bir ortam bulamıyorsa ciddi bir emek israfı vardır. İnsanların çalışmadıkları toplumlarda verimliliğin artması mümkün değildir.

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların dayattığı ekonomi politikaları, talebi kısma amacı taşıdığından, yatırımları engelleyerek insanların üretme isteklerini kırmaktan başka bir sonuç doğurmamıştır. Bu politikaları uygulayan ülkelerdeki firmalar, üretim miktarlarını hızla düşürerek verimliliğin azalmasına sebep olmuşlardır. Aynı şekilde istihdam ve üretim üzerinden alınan yüksek vergilerle tüketim üzerinden alınan dolaylı vergilerin aşırı boyutlara ulaşması ve işletmeler için ciddi bir maliyet unsuru olan faiz, üretimin önünü kestiği için verimliliğin oluşmasına imkân vermez. Bu durumda yatırımcılar, vergi oranlarının düşük olduğu ve finansman ihtiyaçlarını daha rahat karşılayabilecekleri ülkelere giderler.

Tam istihdam düzeyinin bugünkü ekonomi politikaları ile yakalanması mümkün olmadığı için âtıl emeğin olduğu ekonomilerin de istenilen düzeylerde verimli olmasını bekleyemeyiz. Oysa üretim ile tüketim arasında dengenin sağlanması ile Millî Ekonomi Modeli'nde tam istihdam düzeyi yakalanmaktadır.

Paranın tekelleşmesi, kabiliyetli insanların değil de sadece parayı elinde bulunduranların üretim yapmasına yol açtığı için verimliliğin önündeki en büyük engel olduğunu söylemiştik. Yine paranın belli ellerde tekelleşmesinin önlenmesiyle kaynakların âdil bir şekilde dağılımı da sağlanacaktır. Günümüzde kullanılan birçok element ve enerji kaynakları 100-150 yıl önce bilinmezken bugün sanayinin temel kaynakları hâline gelmiştir. Şu anda değeri bilinemeyen birçok kaynak keşfedilip açığa çıkarılarak verimlilik artışına katkı sağlanabilir.

Ekonomide fırsat eşitliğinin sağlanması, bireylerin kabiliyetlerinin açığa çıkarılması ve buna bağlı olarak paranın tabana yayılması Millî Ekonomi Modeli ile sağlanmaktadır.

Devlet, proje mukabili faizsiz kredi verdiğinde üretimle ilgili projesi olan herkes bu imkânlardan istifade ederek düşüncelerini kolaylıkla hayata geçirebilecektir. Böylece tam bir fırsat eşitliği sağlanacaktır.

Kendine güvenen, bilgili, zeki ve üstün vasıflara sahip müteşebbisler ortaya çıkacaktır. İnsanlar, üretim yapamamanın sıkıntısını yaşamayacak kendilerinde mevcut olan özelliklerini alabildiğine kullanma hürriyetine kavuşarak hem kendilerine hem de topluma faydalı hâle geleceklerdir. Alan el değil, hep veren el olacaktır.

Kabiliyetli insanlar çeşitli buluşlar yapacak ve tabiatta bulunan sınırsız kaynaklar açığa çıkarılarak tam kapasite kullanımı sağlanacaktır. Asıl verimlilik budur. Hedef, toplumdaki insanların özelliklerine göre herkese fırsat eşitliği sağlayan bir üretim seferberliğine geçerek verimliliği doruk noktaya çıkarmaktır.

5- İŞ GÜCÜ (EMEK)

Ekonomi politikaları için önemli olan, toplumun bütün fertlerine iş ve aş imkânı sağlamaktır. Belli bir geliri olmayan, işi olmayan bireyler için enflasyonun düşmesi de, kamu bütçesinin fazlalık vermesi de bir şey ifade etmez.

İktisat politikalarında ilk hedef olması gereken işsizlikle mücadele, son yıllarda birinci hedef olmaktan çıkmış onun yerine öncelikli hedef olarak artık enflasyon seçilmiştir.

Gelişmiş olduğu ifade edilen ülkelerdeki işsizlik oranları nerede ise % 10 seviyesini geçmektedir. Yine bu ülkelerde işçi ücretlerinin, asgari geçim sınırında konumlandığını görüyoruz. Gelişmiş kabul edilen ülkelerin 2002- 2003- 2004 yıllarına ait işsizlik rakamlarına bakılınca bu dediğimiz daha iyi anlaşılacaktır.

ABD : 2002 % 5.8, 2003 % 6.0, 2004 % 5.5

JAPONYA : 2002 % 5.4, 2003 % 5.3, 2004 % 4.7

FRANSA : 2002 % 8.9, 2003 % 9.5, 2004 % 9.7

ALMANYA : 2002 % 8.2, 2003 % 9.1, 2004 % 9.6

EURO BÖLGESİ : 2002 % 8.3, 2003 % 8.7, 2004 % 8.9

OECD : 2002 % 6.9, 2003 % 7.1, 2004 % 6.9 (2).

Artık % 5 düzeyindeki işsizlik oranları doğal işsizlik oranı olarak kabul görüyor. Bu düzeydeki işsizlik rakamlarının ekonomilerin doğal yapısının bir gereği olduğuna inanılıyor.

Bir başka açıdan baktığımızda, kapitalist ekonomi modellerinin hiçbirisi, toplumun tamamının refah düzeyini yükseltmeyi hedeflememiştir. O yüzden ne gelir dağılımındaki dengesizlik, ne de belli bir düzeye kadar olan (Kapitalist anlayışlarda işsizlik, çok yükselirse ekonominin genel yapısında büyük tahribatlar yapacağı için belli oranlardan sonrası tehdit

olarak görülmektedir) işsizlik oranları bir problem olarak görülmemiştir. Hattâ belli oranlardaki işsizlik, emek arz fazlası manasına geleceği için işçi ücretlerinin düşmesi üretim maliyetlerinin ucuzlamasına sebep olacağına inanıldığı için desteklenmektedir. Maliyet enflasyonun en önemli kaleminin işçi ücretlerindeki artış olduğu görüşü de zaten bu anlayışın bir sonucudur. Gerçi enflasyon bahsinde bunun böyle olmadığını geniş olarak anlattık; ancak kısaca değinmek gerekirse asıl maliyetleri yukarıya çeken üretim unsurları hammadde girdilerinde, istihdam vergilerinde ve enerji maliyetlerinde meydana gelen artıştır.

Toplam maliyetler içerisinde genellikle işçi ücretleri çok fazla bir oran işgal etmemektedir.

Ekonomilerin emek yoğun üretimden, teknolojiye dayalı üretime doğru geçmesi kaçınılmaz bir süreçtir. Yine kapitalist anlayışlara göre belli oranlardaki işsizlik, çalışan bireylerin işten atılma korkusuna kapılmasına sebep olacağından dolayı daha verimli çalışmasını sağlayacaktır. Ayrıca kapitalist anlayışlara göre işçi ücretlerinin düşük kalması işçilerin kârdan daha az oranda pay alması manasına geleceği gibi, işçi ücretlerinin düşük kalması nüfus artışını da azaltacaktır.

Kapitalist anlayışlar kaynakların sınırlı olduğu yanlışından yola çıktığı için, toplumun her kesiminin gelirinde meydana gelecek artışların nüfus artışına sebep olacağı, böylelikle kaynakların artan nüfusa yetmeyeceği endişesini taşımaktadırlar.

Kapitalist anlayış elde edilen kârın bölüşümünü kavga mantığında ele aldığı için, kapital sahipleri ile işçiyi kârın bölüşümünde birer rakip olarak görmekte ve tercihini kapital sahiplerinden yana kullanmaktadır (3). Bu sebeple kapitalist anlayışların ne tam istihdamı, ne de işçi ücretlerinin istenilen düzeylerde konumlanmasını sağladığı veya hedeflediği söylenemez. Zaten sosyalist anlayışların kapitalist anlayışlara karşı bir tepki olarak ortaya çıkmasının sebebi de işçi ücretlerinde ve işçi haklarında yaşanan bu çarpıklıktır.

Kapitalist anlayışlarda kapitali elinde tutan birkaç kişi toplumun gelirlerini kendisine transfer ederken, sosyalist modelde de proletarya millî gelire hükmetmektedir. Her halükârda çalışan kesim ne emeğinin hakkını almakta, ne de millî gelirden olması gerektiği oranlarda istifade etmektedir. Oysa **Millî Ekonomi Modeli'nde işveren ile işçi birbirini tamamlayan bir bünyenin iki parçası olarak görülmekte, toplumun tamamının refah düzeyini yükseltecek büyüme ekonomik büyüme olarak kabul edilmektedir.**

Millî Ekonomi Modeli'nin konuya nasıl çözüm getirdiğine şu soruları sorarak başlayalım:

Kapitalist anlayışlar için normal bir sonuç olan doğal işsizlik oranı ekonomiler için bir kader midir?

İşçi ücretleri asgari gelir düzeyinde neden konumlanır?

Emek talebini belirleyen parametreler nelerdir?

Emek arzı nelere bağlıdır?

Tam istihdam gerçek hayatta yakalanabilir mi?

A- EMEK TALEBİ

Emek talebini belirleyen parametreleri tespit ederek konumuza başlayalım. Buna bağlı olarak emek arzı ile talebi arasındaki dengenin fiyat esnekliği ile sağlanıp sağlanamayacağı da bir diğer meseledir.

Emek talebini belirleyen parametreleri üç kısımda ele alabiliriz: Üretim miktarında meydana gelen değişiklikler, işçi ücretleri, teknolojik değişiklik.

Emek talebi üzerinde üç parametrenin aynı anda etkisi olabileceği gibi, bazen iki ya da bir tanesinin etkisi de olabilir. Bu üç madde içerisinde en önemli olan birinci maddenin açılımını sona bırakarak diğer maddeleri ele alalım.

İşçi ücretlerinde meydana gelen artış emek talebini azaltacağı gibi, işçi ücretlerinde meydana gelen düşüş de emek talebini arttıracaktır.

Teknolojide ilerleme emeğin verimini arttıracığı için işsizliği arttırıcı yönde etki yapacaktır. Ancak teknolojinin ilerlemesi aynı zamanda millî gelirin artması ile doğru orantılıdır. Bu sebeple **bir taraftan teknoloji gelişirken, diğer taraftan hizmet sektörü büyüyeceği için teknolojinin sebep olduğu işsizlik, hizmet sektörü ve yeni iş sahaları ile giderilecektir. Yani teknolojide yaşanan ilerleme orta ve uzun vadede emek talebinde bir azalmaya sebep olmayacaktır.**

Sadece belli sektörlerde emek talebinde yaşanacak daralma, başka sektörlerde ortaya çıkacak emek talep artışı ile dengelenecektir.

Emek talebini etkileyen unsurlar içerisinde en önemlisi üretim miktarında yaşanacak değişikliktir. Bu değişiklik kapasite kullanım oranlarında yaşanacağı gibi, yeni yatırımlardan, yani sabit sermaye artımından da kaynaklanabilir.

Kapasitesini arttırmak isteyen firmalar, buna bağlı olarak emek talep edecektir. Aksine kapasitesini azaltmak isteyen firmalar ise işçi çıkartma yoluna gideceklerdir. Burada önemli olan firmaların kapasitelerinde meydana gelen değişimin sebebinin tüketimde yaşanan değişime endekslenmiş olmasıdır. Firmaların üretim kapasitelerinde meydana gelecek değişiklikler piyasadaki tüketim miktarı ile doğrudan alâkalıdır. Ancak tüketimde yaşanan değişikliklerin istihdam oranlarına yansısı aynı anda olmaz. Piyasa beklentilerine göre bu yansıma süresi değişecektir. Örneğin tüketimde meydana gelen bir daralma karşısında firmalar hemen kapasite kullanım oranlarını düşürmez, gelecekle ilgili beklentileri olumlu ise firmalar belli bir dönem stoklarının artmasına sabredecektir. Yine stok maliyetleri düşük ise firmaların stoklara tahammül etmesi daha kolay olacaktır. Ayrıca tüketimde meydana gelen daralmanın şiddeti, firmaların üretim tarzları, işçi çıkartmanın maliyetleri gibi konular tüketim ile istihdam arasındaki yansımanın gecikmesini belirler.

Tüketimde meydana gelen artışlar ise eğer kapasite artımı ile karşılanacaksa hemen, yeni yatırımlar gerekiyorsa belli bir zaman diliminden sonra gerçekleşeceği için istihdama yansıması belli bir süre sonra olacaktır. Ancak belli bir süre sonra da olsa tüketimde meydana gelen değişiklikler üretim hacmini, o da istihdam oranlarını etkileyecektir. Esasında Philips Eğrisi (4) olarak ifade edilen enflasyon ile işsizlik arasındaki bağıntı gerçekte tüketim ile işsizlik arasında kurulabilir. Çünkü her tüketim artışı enflasyon yapmayacağı gibi maliyet enflasyonu tüketimde bir artış sağlamaz, işsizliği de azaltmaz, dolayısıyla ekonomilerde hem işsizlik, hem de enflasyon aynı anda ortaya çıkar. Oysa bağıntı, tüketim ile işsizlik arasında kurulduğunda tüketim hacminde meydana gelen değişimler ile işsizlik oranları arasında ters yönlü bir ilişki olduğu görülecektir.

Kapasite kullanım oranlarında meydana gelen azalmadan dolayı emek talebinde yaşanacak daralma, reel işçi ücretlerini de olumsuz yönde etkiler. Örnek vermek gerekirse daha önce 10 işçi ile çalışan bir fabrika kapasitesini düşürme kararı verip eleman sayısını 7'ye düşürdüğünde toplam istihdam azalacağı için işsizlik artacaktır. İşsizliğin artmasından dolayı reel işçi ücretleri de azalma eğilimine girecektir. Bir taraftan işçi ücretlerinin düşmesi emek talebini arttıracak yönde etki yaparken, emek talebinin daralmasının sebebi tüketim eksikliğinden dolayı olduğundan, işçi ücretlerinde yaşanacak düşüş firmanın yeniden işten çıkardığı 3 işçiyi işe almasını sağlamayacaktır. Eğer emek talebinde yaşanan daralma işçi ücretlerinin yüksekliğinden dolayı ise, işçi ücretlerinde yaşanan düşüş emek talebini eski seviyesine taşıyabilir. Ama eğer emek talebinde yaşanan daralma tüketimde meydana gelen azalmadan dolayı ise, bu sefer işçi ücretlerinin azalması emek talebini eski seviyesine çıkaramayacaktır.

Reel işçi ücretlerinin ucuzlaması genel manada fabrikaların çalıştırdığı işçilerin ücretlerini de etkileyecektir. Dolayısıyla, tüketimdeki gelirden dolayı meydana gelen daralmaya bağlı olarak hem işsizlik olacak, hem de işçi ücretleri düşük bir seviyede konumlanacaktır. Bu analizimizi makro düzeye taşırsak, üretim ve para konusunda da belirttiğimiz üzere büyüyen

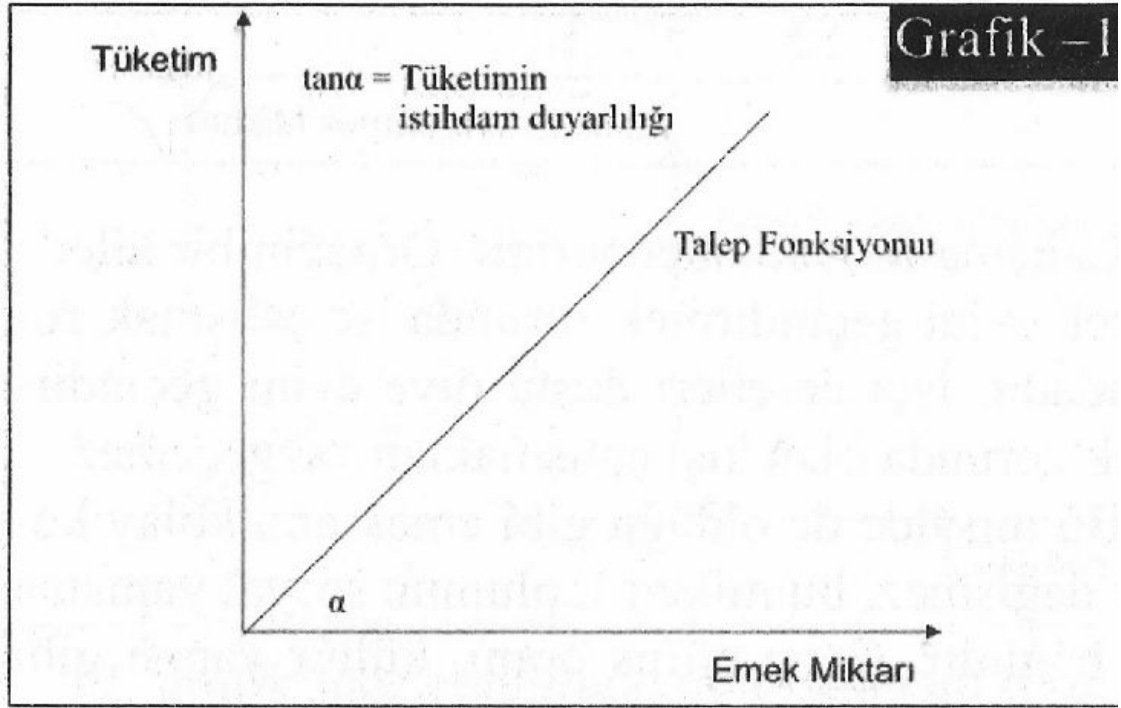
ekonomilerde üretim faktörlerine yapılan harcamalardan elde edilen gelir, üretilen miktarı alacak bir tüketim oluşturamayacaktır.

Serbest bırakılan ekonomilerde buna paranın faizle birlikte piyasalardan çekilmesi eklendiğinde üretim ile tüketim arasında belli bir açığın oluşması kaçınılmazdır. Bu açık üretim hacmini olumsuz yönde etkileyeceği için kapitalist modellerde piyasalarda belli bir işsizlik görülecektir.

Bugün “doğal işsizlik oranı” olarak ifade edilen eksik istihdam, ekonomilerin doğasından değil, kapitalist anlayışların yanlış yaklaşımından kaynaklanmaktadır (5). Yine işçi ücretlerinin asgari geçim düzeyinde kararlanması da bu eksik istihdamın doğal sonucudur.

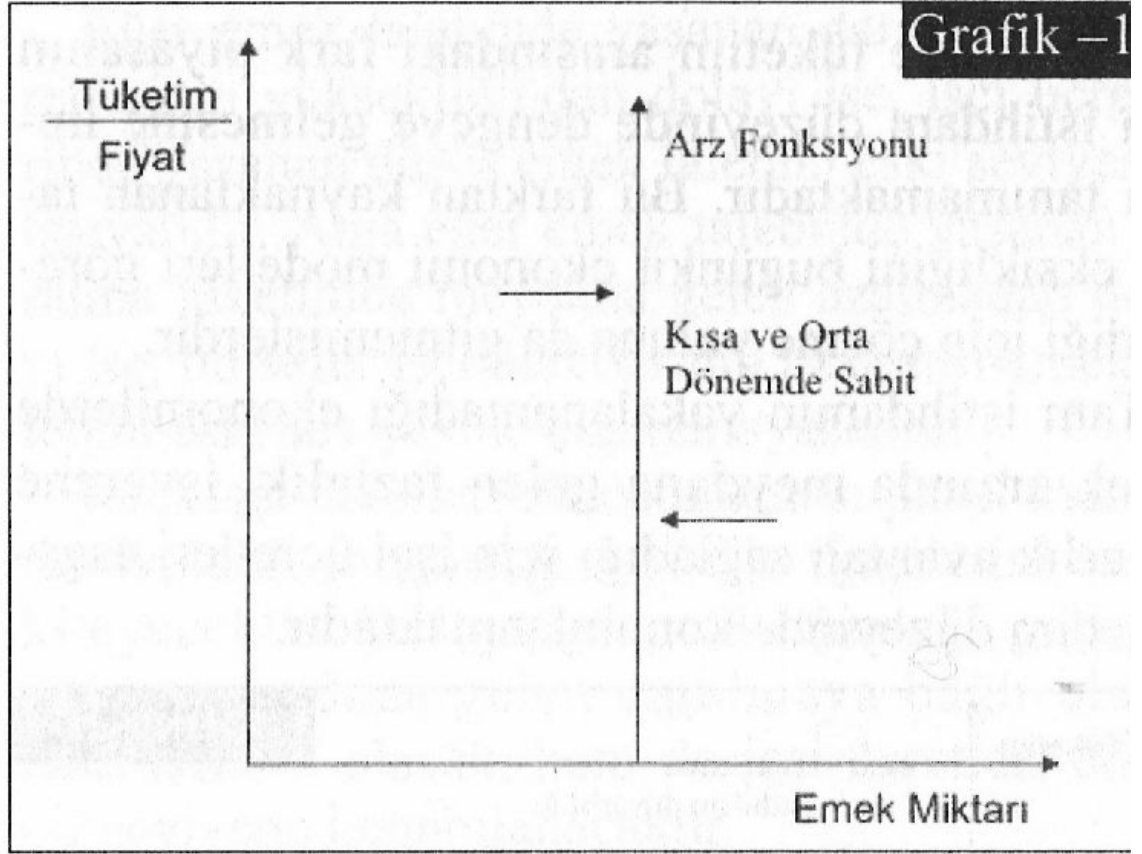
Üretim ile tüketim arasındaki fark, piyasanın tam istihdam düzeyinde dengeye gelmesine imkân tanımamaktadır. Bu farktan kaynaklanan talep eksikliğini bugünkü ekonomi modelleri göremediği için çözme yoluna da gitmemişlerdir.

Tam istihdamın yakalanamadığı ekonomilerde emek arzında meydana gelen fazlalık, işverene pazarlık avantajı sağladığı için işçi ücretleri asgari geçim düzeyinde konumlanmaktadır.

B- EMEK ARZI

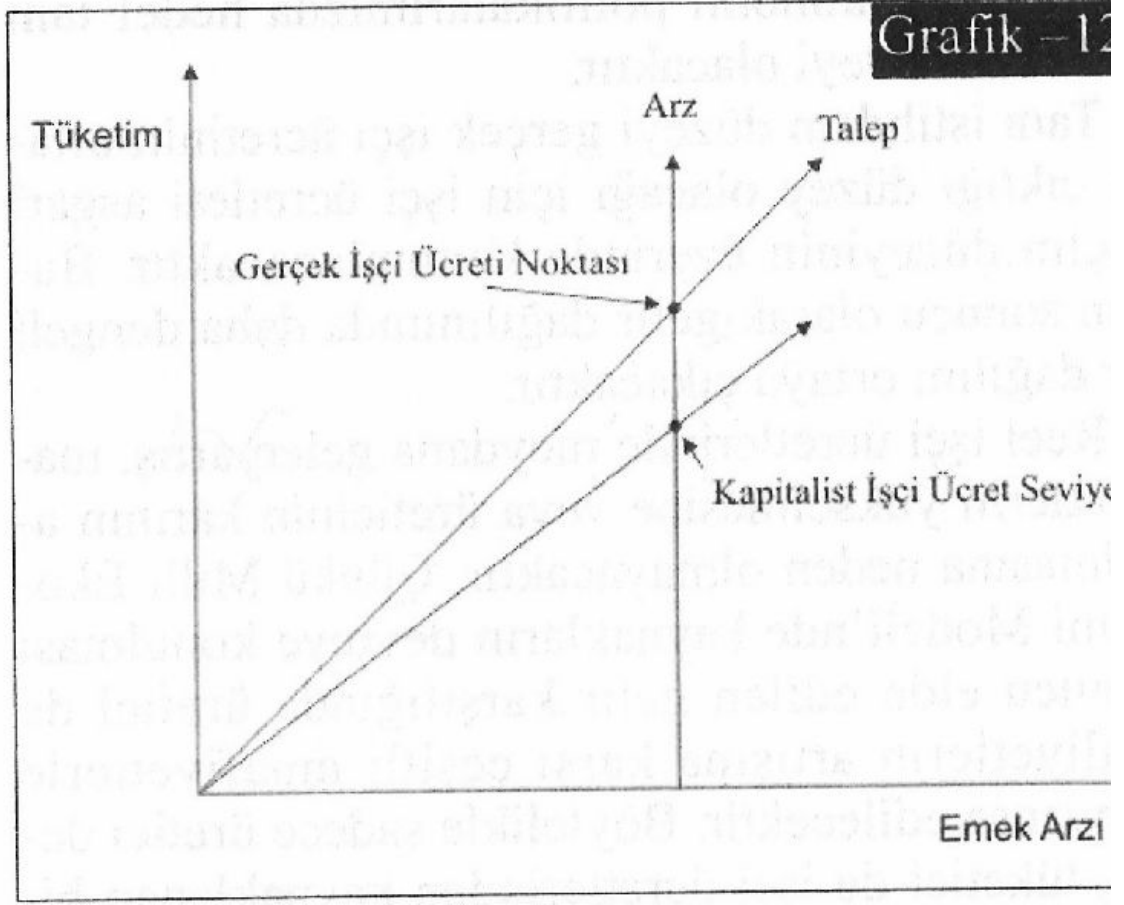
Emek arzı ise kısa ve orta vadede sabit bir değişkendir. Kapitalist anlayışlara göre reel işçi ücretleri artığında emek arzı da artar (6). Oysa sanıldığıının aksine reel işçi ücretleri artıyor diye emek arzı artmaz.

Çalışma ihtiyacı mecburidir. Örneğin bir ailede erkek evini geçindirmek zorunda ise çalışmak zorundadır. İşçi ücretleri düştü diye evini geçindirmek zorunda olan kişi çalışmaktan vazgeçemez. Bu misalde de olduğu gibi emek arzı kolay kolay değişmez, bu miktar toplumun sosyal yapısına da bağlıdır. Genç nüfus oranı, kültür yapısı gibi parametreler dahi emek arzını etkiler.

Esasında reel işçi ücretleri azaldığında ailelerde ikinci birey çalışmak zorunda kalabileceği gibi, bunun tersi olan reel işçi ücretlerinin artması durumunda belli gelir düzeyine ulaşan ailelerde çalışmak isteyen birey sayısı azalabilecektir. Yani işçi ücretleri azalırken emek arzı artabileceği gibi, işçi ücretleri artarken emek arzı azalabilir. Ancak burada bizim için önemli olan orta vadede emek arzının çok fazla değişmeyeceği gerçeğidir.

Emek arz ve talep grafiklerinin tek tek ifadesi aşağıda gösterilmiştir. Denge analizi de 12. grafikte açıklanmaktadır:

12. grafik incelendiğinde tam istihdam düzeyinin emek arzı ile talebinin kesiştiği yer olduğu anlaşılabacaktır. Bunun altında olan tüketim seviyelerinde işçi ücretleri asgari geçim düzeyine, hattâ daha da alt seviyesi olan açlık sınırına kadar düşecektir. Tam istihdam düzeyinde ortaya çıkan işçi ücreti gerçek işçi ücretidir. Bu miktar emeğin bulunduğu üretim faaliyeti ile alâkalıdır. Başka bir ifade ile bir mühendisin ücreti ile bir inşaat işçisinin ücreti aynı olmayacaktır.

Tam istihdam düzeyine ulaşmak ancak piyasada yeterli miktarda tüketimin olmasına bağlıdır. Millî Ekonomi Modeli’imizde geliştirdiğimiz sosyal devlet anlayışı eksik kalan talebi tamamladığı için bizim ekonomi politikalarımızda hedef tam istihdam düzeyi olacaktır.

Tam istihdam düzeyi gerçek işçi ücretinin ortaya çıktığı düzey olacağı için işçi ücretleri asgari geçim düzeyinin üzerinde konumlanacaktır. Bunun sonucu olarak gelir dağılımında daha dengeli bir dağılım ortaya çıkacaktır.

Reel işçi ücretlerinde meydana gelen artış, maliyetlerin yükselmesine veya üreticinin kârının azalmasına neden olmayacaktır. Çünkü Millî Ekonomi Modeli'nde **kaynakların devreye konulması sonucu elde edilen gelir karşılığında** üretici de maliyetlerin artışına karşı çeşitli muafiyetlerle sübvansede edilecektir. Böylelikle **sadece üretici değil, tüketici de işçi ücretlerinden kaynaklanan bir fiyat artışı ile karşılaşmayacaktır.**

Dipbilgi:

1- Prof. Dr. Erdoğan Alkin, İktisat, s. 10

2- Bkz: EUROSTAT (Statistical Office of The European Communities); OECD, Main Economic Indicators August 2005.

3- İktisatın Dama Taşları, II, 2002, İU İktisat Fak. Mez. Cem; Doç. Dr. Burak Atamtürk, Klasikler ve Adam Smith, s. 7.

4- Hoover K., The New Classical Macroeconomics, s.24, 1998.

5- Karl Brunner and Allan H. Meltzer, The Phillips Curve and Labor Markets, s.2, North-Holland Publishing Company, 1976.

6- Prof. Dr. Zafer Tunca, Makro İktisat, s.37, Filiz Kitabevi, 3. baskı 2001.

BEŞİNCİ BÖLÜM:

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE MAKRO ANALİZ

1. Tüketim
2. Üretim
3. GSMH

1- TÜKETİM

İki binli yıllar tüketim probleminin olduğu üretim fazlalarının verildiği yıllar olacaktır. Üretime odaklanan ekonomi modelleri gerçek manada tüketimi göz ardı etmiştir. Paranın belirli ellerde bloke edilmesi, buna bağlı olarak gelir dağılımında ortaya çıkan uçurumlar, tüketimin her geçen gün daha da azalmasına sebep olmuştur. **Bir taraftan teknolojinin de ilerlemesi ile hızla artan üretim fazlaları, diğer taraftan buna cevap veremeyen tüketim azlığı ülke ekonomilerini içinden çıkılmaz problemlerle karşı karşıya getirmiştir.** İşte biz tüketim ile ilgili analizimizde her şeyden önce tüketimin önündeki engellerin kaldırılması ve tüketimin olması gereken seviyeye nasıl çıkarılacağı üzerinde duracağız.

Ekonomi politikalarımızın hedefi, üretim ile tüketim arasındaki dengenin oluşturulmasıdır. Bu sebeple tüketim kesiminin desteklenmesi sürekli büyümenin sağlanması için olmazsa olmaz şarttır.

Tüketim kesiminin içinde özellikle hedefimiz, belli bir gelir seviyesinin altında kaldığı için ihtiyacı olduğu hâlde bunu elde edemeyen hane halklarıdır. Bu kitle özellikle ülkemiz için düşünüldüğünde toplumun en az % 90'ını oluşturmaktadır.

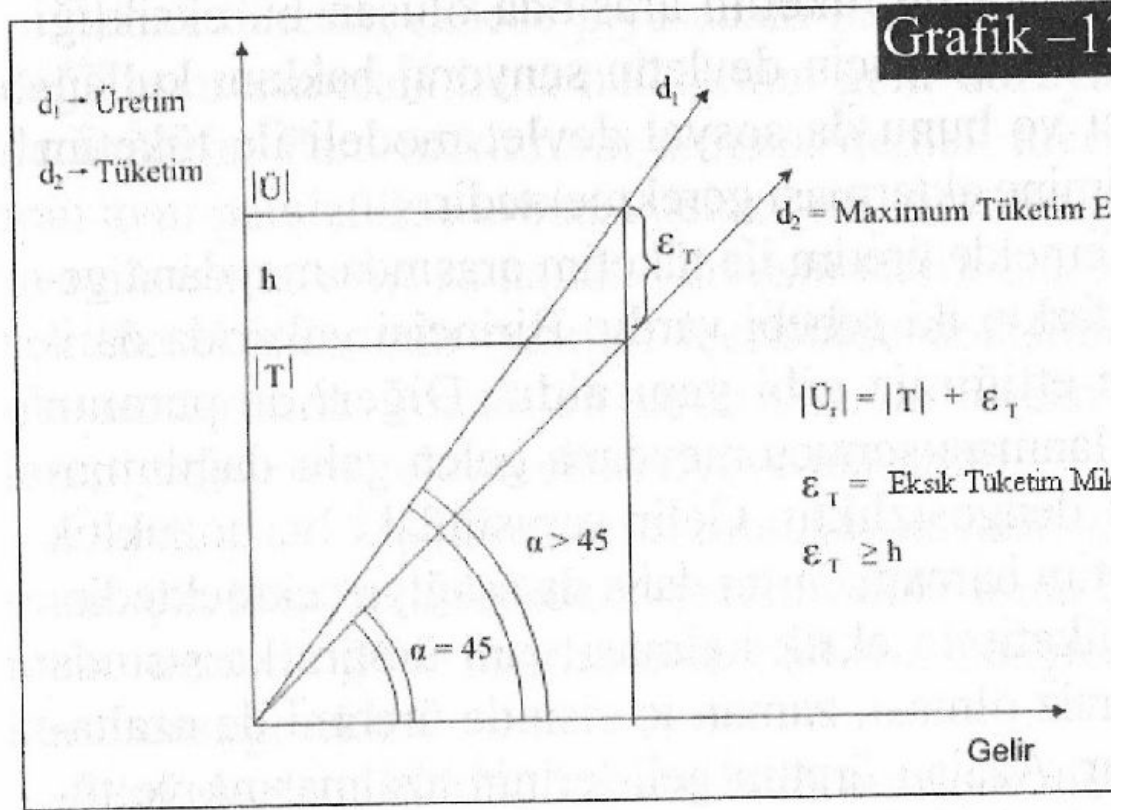
Eğer ekonomiyi büyütmek istiyorsak tüketim kesimini desteklemek zorundayız, tüketim artmadan pazar problemi çözülmeyen ekonomilerin büyümesi hiç mümkün değildir. Bugün çağımızın en büyük problemi hane halklarının büyük bir kısmının tüketebilme kabiliyetini yitirmiş olmasıdır. İşte asıl üzerinde konuşulması gereken nokta tüketebilme kabiliyetlerinin bu bireylere nasıl kazandırılacağıdır.

Şu anda yapılan tartışmaların gerçek dünya ile örtüştüğünü söylemek mümkün değil. Bireyler hasta yatağında bir çorba kaşığı suyu içecek gücü bile kalmamış, biz ise oturmuş bu hastanın önüne 10 tabak yemek koyduğumuzda kaç tabağı yiyeceğini, kaç tanesini buzdolabına koyup saklayacağını konuşuyoruz.

Tüketim konusunu detaylandırmadan önce önemli bir noktanın altını çizmemiz gerekiyor. O da üretim esnasında elde edilen gelirin elde edilen ürünü satın alabilecek tüketimi oluşturamayacağıdır. Bir örnek ile olayı açıklayalım.

Toplam 5 kişinin işçi olduğu ve bir işverenin bulunduğu bir örnek üzerinde çalışalım. İşveren ay sonunda her işçisine 100 birim maaş versin, üretim faktörleri de emekten ibaret olsun. Ay sonunda ise bu işverenin elinde en az 500 birimden daha fazla bir ürün olacaktır. Diyelim ki bu 600 birim olsun, işte ay sonunda bu 500 birimlik gelirle 600 birimlik mamulün satın alınması mümkün olmayacaktır.

Belli miktarda bir tüketim açığı ortaya çıkacaktır. Bu açık kapatılmadığı sürece her geçen dönem bu eksik tüketim, büyüyen ekonomileri içeriye doğru bükecektir. Büyüme hızına, miktarına ve gelir dağılımındaki düzensizliğe bağlı olarak er ya da geç bu ekonomide bir tıkanma olması, durağan bir döneme girilmesi kaçınılmazdır.

Klasik denge analizindeki, gelirin çıktıya eşit olduğu görüşü grafik 13'te de gösterildiği üzere **yanlıştır**. Çünkü üretim, normal şartlarda üretim harcamalarından elde edilen gelirden büyüktür. Diğer taraftan elde edilen gelirin tamamının tüketime dönüştüğünü varsaysak bile, gelir en fazla kendisi kadar bir tüketim oluşturacaktır. Sonuç olarak üretim ile tüketim arasında

ϵ_T

kadar, yani eksik tüketim miktarı kadar bir fark ortaya çıkacaktır. Bu tespitimiz klasik denge analizlerini de boşa çıkarmakta ve yeni denge analizleri yapmayı zorunlu kılmaktadır.

Eğer düzenli olarak bu eksik tüketimi tamamlamak için hane halklarının gelir düzeyini yükseltici bir sosyal devlet modeli devreye konmazsa, dönemsel krizler kaçınılmaz bir netice olur.

Üretim ile tüketim arasında oluşan bu eksikliği tamamlamak için devletin senyoraj hakkını kullanması ve bunu da sosyal devlet modeli ile tüketim kesimine aktarması gerekmektedir.

Temelde üretim ile tüketim arasında meydana gelen farkın iki sebebi vardır. Birincisi yukarıda da ifade ettiğimiz gibi yapısaldır. Diğer de paranın stoklanması sonucu meydana gelen gelir dağılımındaki dengesizliktir. Gelir yapısındaki bu bozukluk tüketim harcamalarını daha da aşağıya çekmektedir.

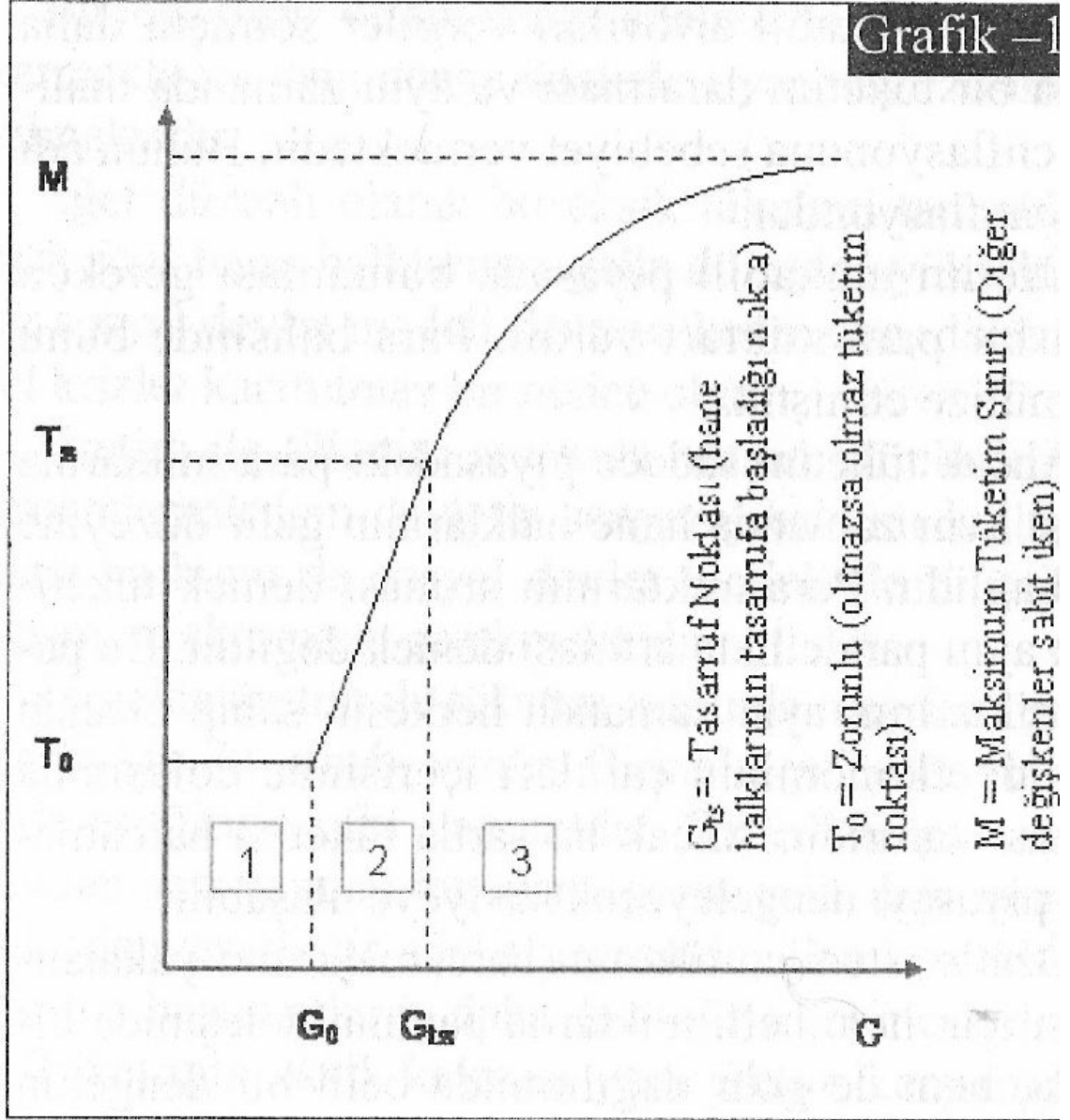
Tüketicinin eksik kalması, yani üretim karşısında yetersiz olması, zaman içerisinde üretimi de azaltacaktır. Azalan üretim, gelirlerin azalmasına ve tüketicinin daha da düşmesine neden olur. Bu, zincirleme reaksiyon gibi devam eder. Çözüm olarak kamu harcamalarını arttırmak anlık bir çözüm getirir. Oysa asıl olması gereken bu zincirleme tüketim daralmasını tetikleyen yukarıda ifade ettiğimiz problemleri çözüme kavuşturmadır. Ayrıca belli bir hesap dâhilinde yapılmayan, hele hele faizle alınan maliyetli para ile yapılan kamu harcamaları ekonomileri borç ve faiz batağının içine sokmaktadır. Buna mukabil arttırılan vergiler sonuçta daha fazla bir tüketim daralması ve aynı zamanda maliyet enflasyonuna sebebiyet vermektedir. Bunun adı da stagflasyondur.

Üretim mukabili piyasada bulunması gereken belli bir para miktarı vardır. Para bahsinde bunu formüle etmiştik. Ancak tüketim sadece piyasadaki para miktarına değil aynı zamanda hane halklarının gelir düzeyine de bağlıdır. Para miktarının artması demek tüketicinin aynı paralellikte artması demek değildir. Bu para miktarının aynı zamanda herkesin sahip olacağı şekilde ekonominin çarkları içerisinde dolaşımda olması zaruridir. Ancak bu şartla tüketim harcamaları piyasayı dengeleyecek seviyeye ulaşabilir. **Özetle istenilen tüketim harcamalarının yakalanması için hem belli miktarda paranın dolaşımda olması, hem de gelir dağılımında belli bir dengenin kurulması gerekir.**

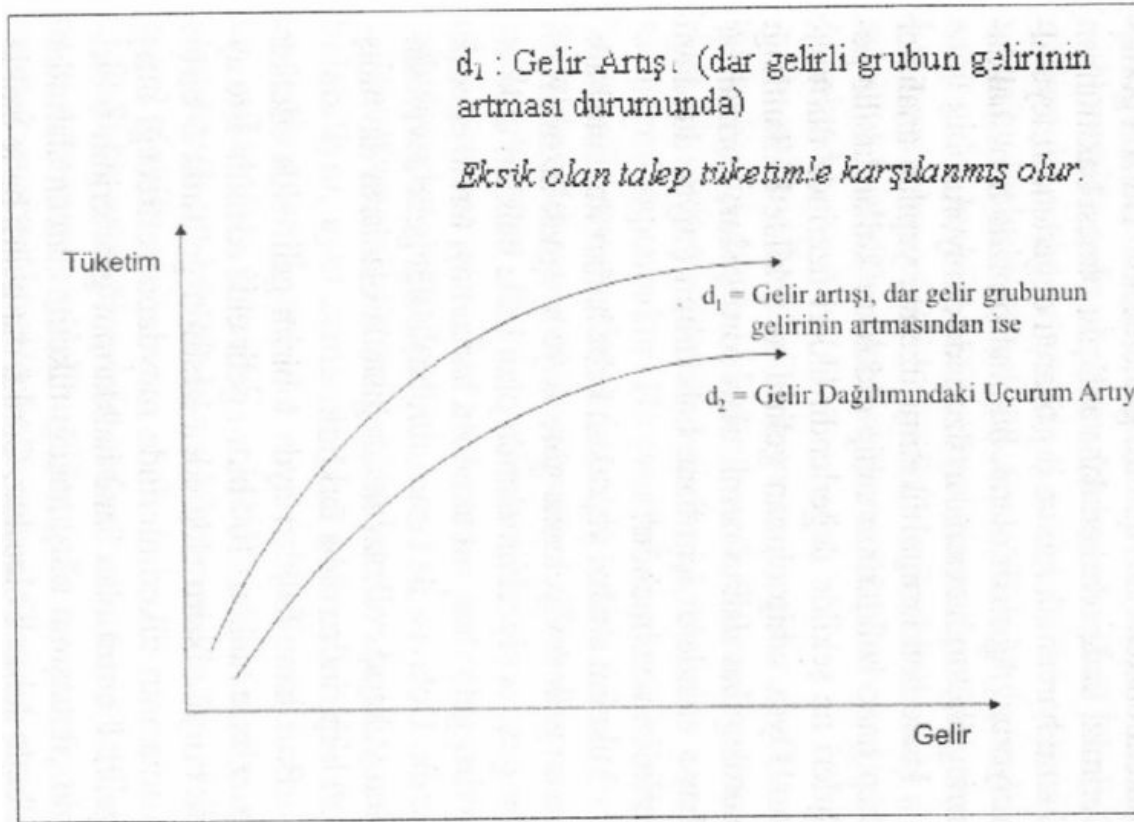
Aşağıda da görüldüğü üzere belli bir gelir düzeyine kadar bireyler elde ettikleri gelirleri harcarlar, çünkü normal geçim noktasının altında gelirleri vardır. Bu noktadan sonra ise artık hane halkları elde ettikleri gelirin bir kısmını tasarruf etmeye başlarlar. Bu nokta tasarruf noktası ya da normal yaşam noktası olarak da ifade edilebilir. Bu noktadan sonra gelirin marjinal tüketim eğilimi azalacaktır.

Eğer belli bir dönem içerisinde kullanılabilir millî gelir artmışsa bu artışın aynı oranda tüketimi arttıracakını söylemek her zaman mümkün değildir.

Grafik –1

Eğer bu toplam gelir artışı yüksek gelir grubundan kaynaklanıyorsa, gelir artışı az bir miktar tüketimde artışa sebep olacaktır. Eğer gelir artışı gelir dağılımında dengesizliği giderecek şekilde oluyorsa bu sefer toplam gelirdeki artış toplam tüketimi aynı paralellikte artıracaktır. Bu sebeple **eksik olan talebi gidermek için yapılacak uygulama düşük gelir grubunun gelir seviyesini yükseltecek şekilde olmalıdır**. Milli Ekonomi Modeli'nde bu, sosyal devlet projesi ile sağlanmakta ve ihtiyaç duyulan talep, dar gelirlinin bütçesine katkı yapılarak sağlanmaktadır.

Tüketimi iki kısımda ele almak mümkündür. Bunlardan birincisi hane halklarının tüketimi, diğeri de yatırım harcamalarıdır. Bunların toplamı belli bir dönem içerisinde yapılan tüketim harcamalarını bize gösterecektir. Burada görüşlerimizi ifade ederken daha anlaşılır olması bakımından kamu harcamalarını ve dış ticareti değerlendirmeye almıyoruz. Ağırlıklı olarak bu analizimizde hane halklarının tüketim harcamaları üzerinde duruyoruz.

Hane halklarının tüketimi üzerine yapılan analizler hep hane halklarının sahip olduktan kullanılabilir gelirleri ne şekilde değerlendirdikleri üzerinde durmuştur. Oysa sahip olunan gelirin ne şekilde kullanıldığı sorusundan daha önemli olan soru şudur; normal bir hayat standardı için hane halklarının ihtiyaç duyduğu gelirleri ne olmalıdır?

Tüketim analizi yaparken kaba hatları ile hane halklarını gelir seviyelerine göre ikiye ayırmak lazım. Belli bir gelir

seviyesinin altında olan hane halkları elde ettikleri geliri tasarruf etmeden harcamayı tercih edeceklerdir. Dolayısı ile tasarrufun başladığı gelir seviyesinden yukarıda olanlar ile aşağısında olanların davranışları birbirinden daha farklıdır.

Bazı hane halkları ayda 1 birim gelir elde ederken bazı hane halktan 100 birim gelir elde edebilir. İşte ayda bu yüz birim elde eden kesimin gelirinin 5 birim artmasının tüketimlerinde meydana getireceği artış, geliri 1 birim olan hane halklarının gelirlerinin 6 birime çıkmasının oluşturacağı tüketim harcamalarından elbette daha az olacaktır. Çünkü **dar gelirli hane halkları elde ettikleri gelirin tamamını tüketirken, geliri yüksek olan hane halkları her yeni gelir artışının ancak az bir kısmını tüketime yansıtacaklardır.** Bu sebeple öncelikli olarak ele almamız gereken konu hane halkları için tasarruf noktasını belirlemektir.

Normalde gelir seviyesi arttıkça marjinal tüketim eğiliminin azalması gerekir. Ancak belli bir gelir seviyesine kadar marjinal tüketim eğilimi değişmeden sabit gider, bu bölge adeta suya hasret toprağın gelen her suyu içine çektiği bölgedir. Marjinal tüketimin azalmaya başladığı nokta ise tasarrufun devreye girdiği noktadır. Bu noktayı belirledikten sonra **yapılması gereken bu seviyenin altında bulunan hane halklarının gelirlerinin bu seviyeye çıkması için ihtiyaç duyulan parasal hacmi saptamaktır. Bu tasarruf seviyesine kadar hane halklarına yapılacak her türlü gelirlerini arttırıcı desteklemeler aynı oranda karşımıza tüketim artışı olarak çıkacaktır. Büyüyen ekonomide piyasaya girmesi gereken para, işte bu kesime ihtiyaç duyulan miktar kadar gönderilmelidir.**

Bir ekonomi düşünün, üretilen her şeye pazar bulabiliyor, aynı zamanda yeni yatırımlar için ihtiyaç duyulan finansman ise sıfır maliyetle istenilen miktarda sağlanabiliyor, acaba bu ekonominin olabilecek en büyük hızla büyümemesi için bir engel olabilir mi?

Belli bir gelir düzeyinin üstünde olan hane halklarının davranışına gelelim. Eğer gelir seviyeleri dönemsel artıyorsa

bireyler bunu hemen tüketime aktarmazlar gelecek kaygılarından dolayı tasarruf ederler. Ama bu gelir artışı düzenli hale gelmişse elbette bu belli oranda tüketimi artıracaktır. Burada aklımıza önemli bir soru gelebilir. **Yapısı itibarı ile talep arzdan eksik olduğuna göre nasıl oluyor da enflasyon denen hastalıkla karşılaşyoruz?** Dikkat ederseniz belli bir gelir düzeyini yakalamış ülkelerin geçmişlerinde enflasyon sürecinin olduğunu şu anda ise deflasyon ile boğuştuklarını görürsünüz. Çünkü geçmişte kalkınmak için yatırım harcamalarını artıran ülkeler bunu karşılayacak arza sahip oluncaya kadar enflasyon ile karşılaşmışlardır.

Yatırımlar üretime dönüşünceye kadar belli bir kısa dönem için piyasada ürün az talep ise fazla olacaktır. Çünkü yatırım harcamaları talebi arttırır. Kalkınan ülkeler bu talep enflasyonuna hiç yakalanmayabilirlerdi. Ekonomi politikalarını izah ederken Milli Ekonomi Model'imizin buna nasıl çözüm bulduğunu açıklayacağız.

Bir diğer problem de faizden kaynaklanmaktadır. Faiz, maliyetleri yukarı çekmektedir. Ayrıca faiz ödemeleri için (büyüme oranlarına bağlı kalmaksızın) dengesiz bir şekilde emisyonu arttıran ülkeler veya kamu harcamalarını bu dengeyi korumadan arttıranlar tabii ki talep enflasyonu ile karşılaşılır. **Ekonominin doğası bize tüketim desteklenmediği takdirde deflasyonun normal bir soru olduğunu göstermesine rağmen; enflasyona sebebiyet vermek, hem faizin ne olduğunu, hem de paranın ne manaya geldiğini bilmemekten kaynaklanmaktadır.**

Tüketimi artırmak için faizli verilen krediler, ilk anda tüketimi arttırsa bile bu paranın faiz yükü gelecek aylarda zaten eksik olan tüketimi daha da daraltacaktır.

Adeta hasta olan bireyler geçici bir düzelme ile karşılaşacak ama bu düzelme ölüm öncesi yaşanan hal gibi olacaktır. Ayrıca teknolojide meydana gelecek değişiklikler tüketim fonksiyonunun daha yüksek seviyelere kadar eğimini değiştirmeden artmasına sebebiyet verir.

Teknoloji insanların ihtiyaçlarını eşitlendireceği için toplam tüketim miktarını daha yukarıya taşıyacaktır.

Milli Ekonomi Modeli hane halklarının tamamına tüketme kabiliyeti kazandırmayı hedeflemektedir. Bu yüzden bireylerin gelir düzeyinin en azından tasarruf noktasına kadar yükseltecek para ve maliye politikaları, modelimizin ana hedefidir. Aynı zamanda bu hedef sürekli büyümenin sağlanması ve tüketim ile üretim arasındaki dengenin kurulması için şarttır.

2- ÜRETİM

Ekonomilerde gerek mal, gerekse hizmet anlamında üretim, kalkınmanın ve büyümenin tek kaynağıdır.

Üretim olmadan ne insanlara istihdam sağlayabilir, ne de ihtiyacımız olan mal ve hizmetlere sahip olabiliriz.

Ekonomi politikalarının hedefi; üretmek ve bu üretilenleri halkına tkettirebilecek bir geliri oluşturmaadır.

Para ile para kazanma yerine üretim ve pazarlama ile para kazanma anlayışı ekonomilerde hayata geçirilmediği sürece ne gerçek manada ülke ekonomilerinin büyümesi ne de insanına iş imkânı sunması mümkündür.

Milli Ekonomi Modeli'mizde hedef hem üreten, hem de tüketme kabiliyetine sahip bir toplum ortaya çıkarmaktır.

retmeden kağıt üzerinde hayali spekülatif oyunlarla kalkınmak mümkün değildir.

Düşünün ki, bir kumar masasında bulunan insanların cebinde 1000 YTL para var, günlerce kumar oynasalar bu para 1001 YTL olabilir mi? İşte bu şekilde **sermaye piyasalarında yapılan binlerce spekülatif hareketin reel manada ekonomiye hiçbir katkısı yoktur. Bilakis zararı vardır.**

Sık sık yeni bir kavram ile karşılaşıyoruz; işsizliği azaltmayan büyüme... Gerçekte böyle bir büyümenin olması mümkün mü? **Hem ekonomi daha fazla üretecek, hem de çalışan insan sayısı aynı kalacak veya azalacak, bu mümkün değildir. O yüzden gerçek büyüme, üretimle insanlara istihdam sağlayacak şekilde olabilir.** Aksi anlayışlar borç para ile tatile gitmeye benzer, ekonomiler büyüdüğünü zannettikçe daha fazla batarlar.

Şimdi üretimi oluşturan değişken ve parametreleri irdeleyelim.

Mikro manada üretimi işletmeler yaparlar, o ülkedeki bütün işletmelerin toplamı da elbette bize toplam üretim fonksiyonunu verecektir.

Sermaye vasıtası ile hammadde, emek, yer ve teknolojiyi bir araya getiren işletmeler, ürün elde ederler. Öyleyse üretim fonksiyonu, emeğe, sermayeye, hammadde, yer ve teknolojiye bağlıdır. Ancak buradaki sermaye diğer üretim faktörlerinden farklı olarak bu üretim faktörlerini devreye koyan tahrik unsuru vazifesini görür. Dolayısı ile üretim denklemi aşağıdaki gibidir:

$$\dot{U}_T = \vec{p} \dot{U} (a_1, a_2, \dots, a_n)$$

Üretimi oluşturan bu parametre ve değişkenleri tek tek irdelemeye önce sermaye ile başlayalım.

Üretimin temeli elbette yatırımlardır. Yatırım olmadan üretim olması mümkün değildir. Öyleyse bu yatırım ve üretim için ihtiyaç duyulan sermaye nereden elde edilecektir?

Faizle parayı piyasanın dışına çeken kapitalist anlayış paranın en temel vazifelerinden biri olan üretimin tahrik edilmesini engelledi. Eğer üretimin önünü açmak istiyorsak öncelikle bloke edilmiş olan sermayeyi özgürlüğüne kavuşturmak zorundayız.

Kapitalist anlayış, yatırımların kaynağını tasarruflar olarak görmüştür (1). Bu sebeple kalkınmak isteyen ülkelerin önüne iki seçenek konuldu. Bunlardan birincisi tasarruflardır. Yani vatandaşın bankalarda faizde duran parasının yine bankalar kanalı ile faizle birlikte yatırıma aktarılmasıdır. Bir diğeri ise faizle alınan yabancı paradır. Dikkat edilirse her iki yöntemde de faizli para ile yatırım esastır. Zaten kapitalist anlayışın temellerinden biri de budur.

Maliyetli para ile yatırım yapmanın en önemli problemlerinden biri üretim maliyetlerinin artması ve maliyet enflasyonuna sebebiyet vermesidir. Maliyetlerin artması ya fiyatları yukarı çekecek; bu da mala olan talebi kısacak ya da üreticinin kârından veya işçi ücretlerinden kısıntıya sebep olduğu için yatırım cazibesini azaltacaktır. Diğer taraftan kalkınma için ihtiyaç duyulan finansman ya tasarruf miktarı ile ya da yabancılardan tanındığı kredi miktarı ile sınırlandırılmıştır. Ancak kalkınma gayreti içerisinde olan ülkelerin milli gelirleri son derece az Olduğu gibi buna bağlı olarak da tasarruf miktarı o nispette azdır. Tasarrufları, ülkelerin kalkınmasında yeterli bir kaynak olarak görmek, fakir hane halklarının geliriyle fabrika kurmasını ümit etmek kadar anlamsızdır. Zaten az olan bu tasarruflar da faizle birlikte piyasadan çekildiği için üretimi devreye koyması gereken para tamamı ile devreden çıkmıştır. Bunun yerine bu bloke edilen para devlete satılarak devletler adeta haraca bağlanırcasına büyük bir borç batağının içerisine çekilmiştir. Özellikle 1970'li yıllardan sonra bu anlayışla yurt dışından faizli para alarak kalkınma yolunu seçen ülkeler, Global sermayeye trilyonlarca Dolar borçlu konuma gelmişlerdir. Yani kalkınmaya çalışıp ürettikçe batmışlardır.

Enflasyon bahsinde geniş olarak bu maliyetli parayı analiz edeceğiz. Ancak kesin olan şu ki yatırımlar için tasarrufları veya

yabancı sermayeyi çözüm olarak görmek hele hele bunları maliyetli olarak kullanmak asla bir çözüm değildir. Aksine sürekli ve verimli üretimin önündeki en önemli engellerdir.

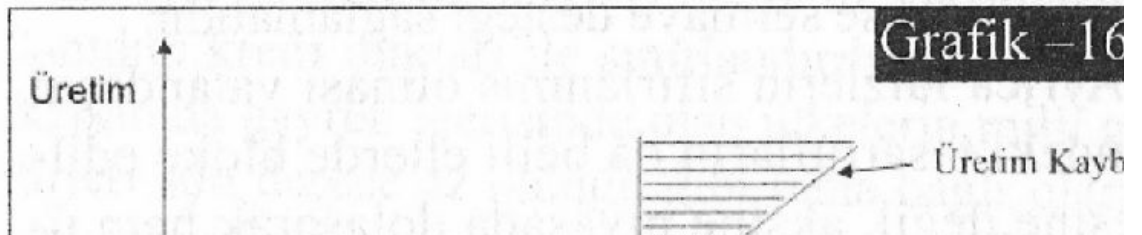
Olması gereken, paranın tarifinde de ifade ettiğimiz gibi, paranın tahrik gücünden istifade ederek emisyon mukabili emeği devreye koyarak üretimi sağlamaktır.

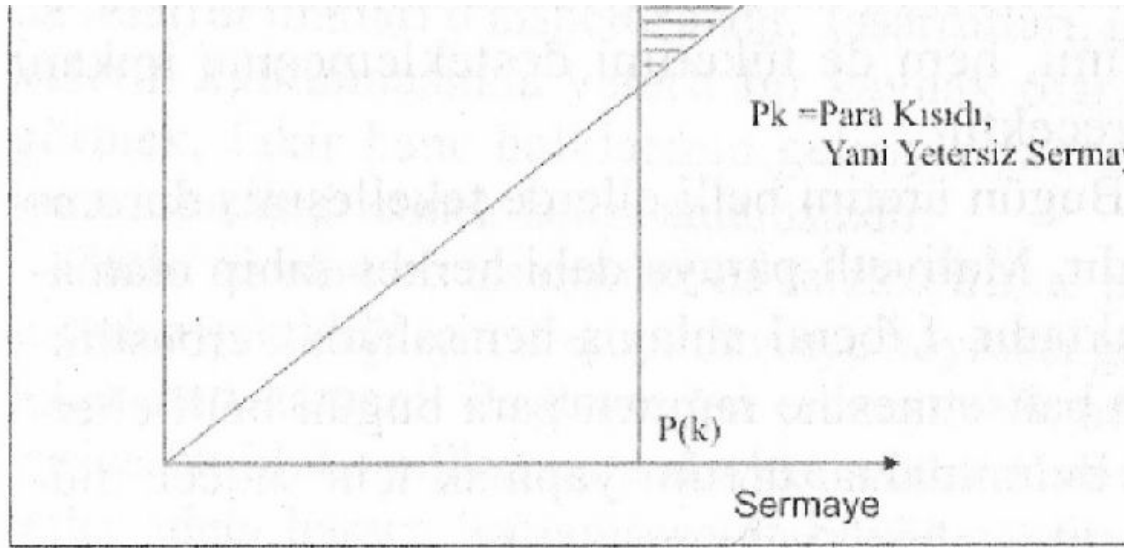
Devlet sıfır faizle proje mukabili isteyen herkese ama herkese sermaye desteği sağlamalıdır. Ayrıca faizlerin sıfırlanmış olması vatandaşın elindeki tasarrufların da belli ellerde bloke edilmesine değil, aksine piyasada dolaşarak hem üretimi, hem de tüketimi desteklemesine imkân verecektir.

Bugün üretim belli ellerde tekelleşmiş durumdadır. Maliyetli paraya dahi herkes sahip olamamaktadır. Liberal anlayış her sahada serbestlikten bahsetmesine rağmen para bugün belli ellerde bulunmakta, üretim yapmak için sadece müteşebbis olmak yetmemektedir.

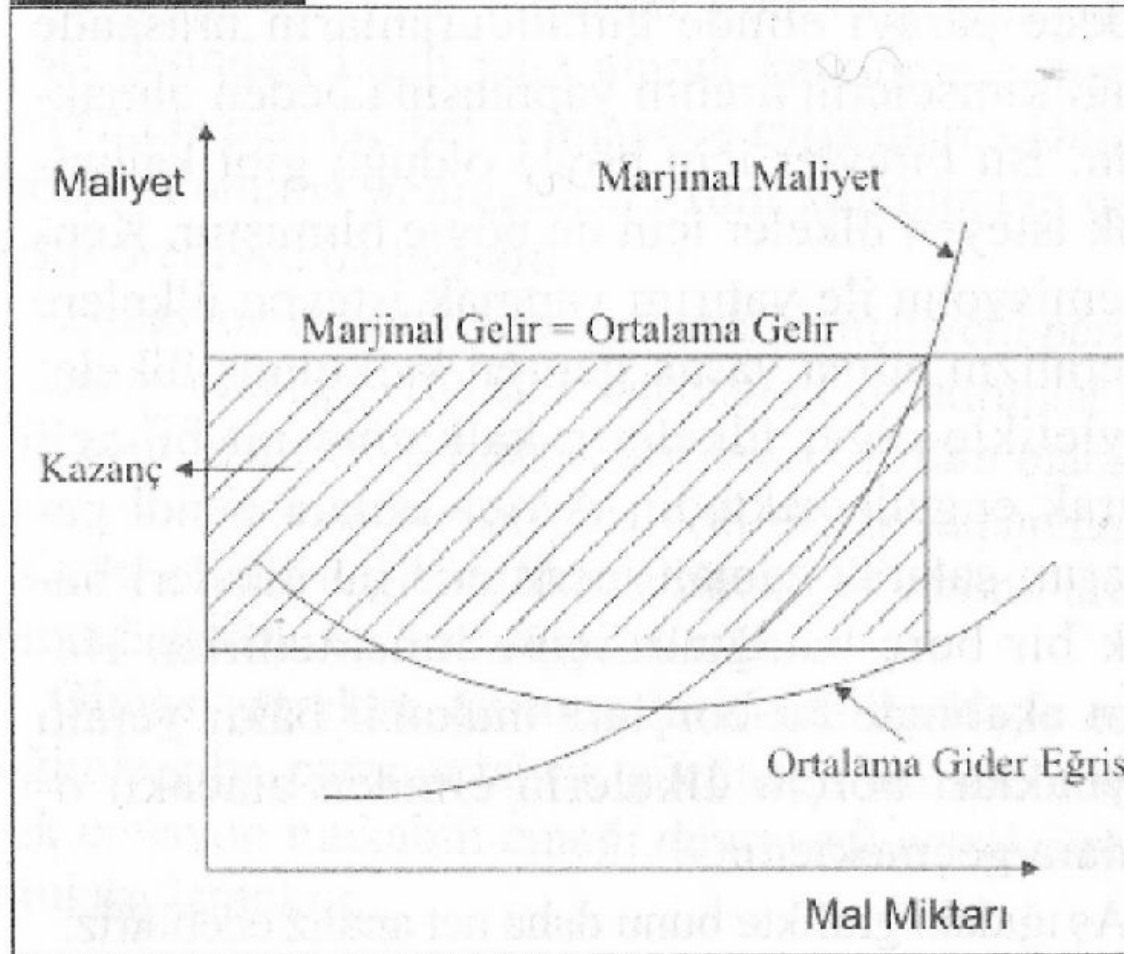
Paranın tekelleşmesi, isteyen herkesin değil sadece parayı elinde bulunduranların müsaade ettiği kimselerin üretim yapmasına neden olmaktadır. Bu bireyler için böyle olduğu gibi kalkınmak isteyen ülkeler için de böyle olmuştur. Kendi emisyonu ile yatırım yapmak isteyen ülkelere liberalizm adına yasak getiren kalkınmış ülkeler böylelikle diğer ülkelerin kalkınmasını bilinçli olarak engellemektedir. Ayrıca onlara kendi paralarını satarak zaman içerisinde bu ülkeleri büyük bir borç batağının içine itmektedirler. Hemen akabinde bu borçlara mukabil bâkir yeraltı kaynakları borçlu ülkelerin elinden alacaklı olanlara geçmektedir. Aşağıdaki grafikte bunu daha net analiz edebiliriz:

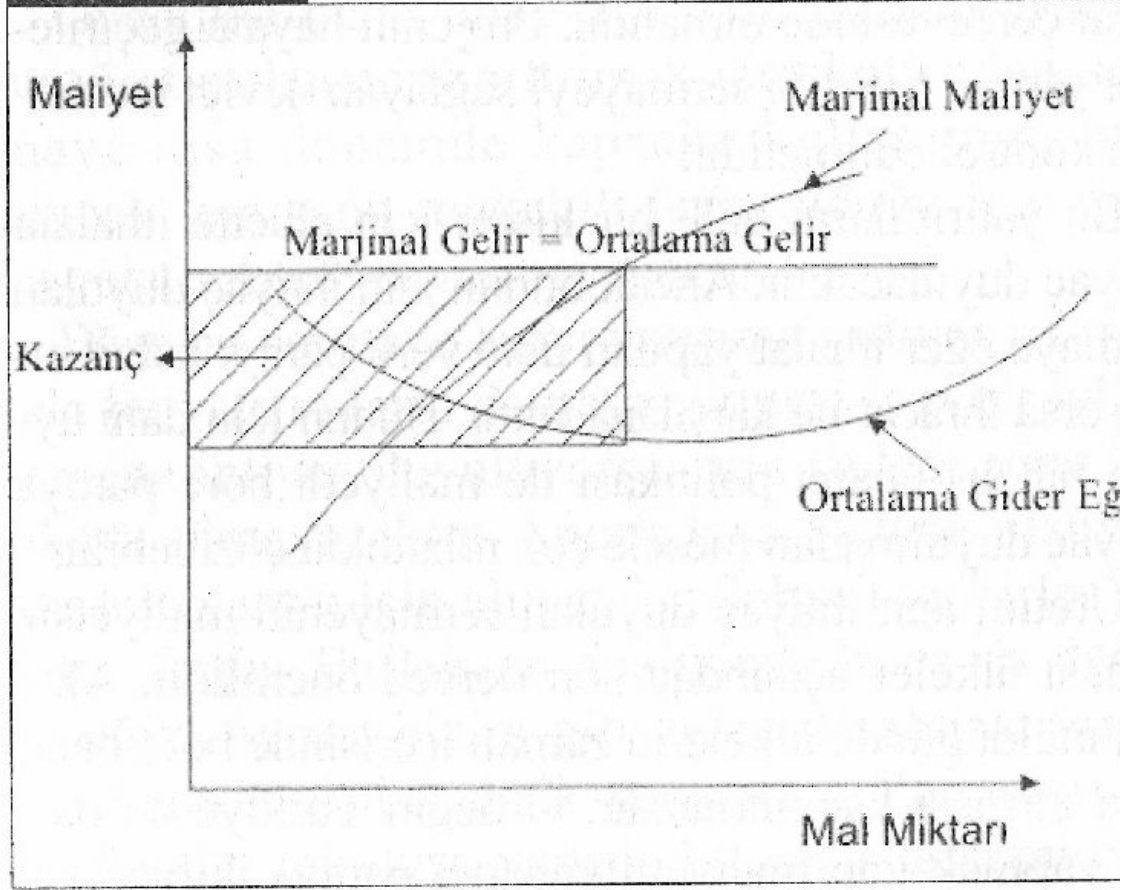
Yetersiz Sermayenin Neden Olduğu Üretim Kaybı

Grafik -17 Faizsiz Para İle Yapılan Üretim

Grafik –18**Faizli Para İle Yapılan Üretim**

Daha öncede değindiğimiz gibi proje mukabili isteyen her insana finansman desteği sağlanması, tekel piyasaların oluşmasına da engel olacaktır. Liberal anlayışın uygulandığı ülkelerde bir kast sistemi oluşmuştur. Eğer para sahibi değilseniz ne kadar gayretli ve müteşebbis olursanız olun, bireyler hiçbir zaman üretici olamamaktadır. Tabii ki bunun istisnaları var; milyonda bir kişi kendi gayretiyle adeta aradan imalat hatası olarak sıyrılıyor. Ancak genel uygulama, özgürlükler adına yola çıkan bu kapitalist anlayışın insanların hayatlarına sınırlamalar getirdiği adeta bir kast anlayışının toplumda hâkim olduğunu göstermektedir. Şunu unutmamamız lazım ki; zengin olmak herkesin en doğal hakkıdır. Ekonomi modellerinin gayesi insanların önünü tıkamak değil, aksine açmak olmalıdır.

Tabii emisyonla üretimin desteklenmesi belli bir kural çerçevesinde olmalıdır. Projenin hayata geçirilebilir olması bizatihi sermayeyi sağlayan devlet tarafından kontrol edilmelidir. Bu yatırımların belli bir kısmı için elbette ithalata ihtiyaç duyulacaktır. Ancak bunun için ihtiyaç duyulan sermaye eğer ithalat yapılan ülke yerli parayı kabul etmiyorsa ihracat ile karşılanacaktır. Bunun için dahi uygun bir dış ticaret politikası ile maliyetli borç paraya ihtiyaç duyulmadan mesele çok rahatlıkla çözülebilir.

Üretim için ihtiyaç duyulan sermayenin maliyetsiz olması ülkeler açısından son derece önemlidir. Aksi düşünüldüğünde ülkelerin zaman içerisinde borç batağına girmesi kaçınılmazdır. Örneğin Türkiye’de otoyol yapmak için maliyetli yabancı paraya ihtiyaç var mı? Elbette hayır, çok rahatlıkla yollar yerli ve maliyetsiz para ile yapılabilir. Oysa **biz kendi topraklarımızda dahi yapacağımız yatırımlar için kendi emisyonumuzu devreye koymak yerine faizle alınan borç parayı tercih ediyoruz.**

Burada **dikkat edilecek tek husus emisyonun enflasyona sebebiyet verip vermeyeceğidir.**

“Yerli para ile üretim yapmayın, enflasyon olur” diyenlerin, maliyetli para ile bunu yapmayı tavsiye etmeleri, yabancı sermayenin yatırım yapmasını önermeleri veya gelen turistlerin cebindeki dövizin enflasyon sebebi olarak görmemeleri gerçekten anlaşılır değildir. Bu nasıl bir enflasyon ki yerli parayı görünce birden ayağa kalkacak ama maliyetli dövizin görünce uykuya dalacak.

Acaba emisyon hangi şartlarda enflasyon yapar? Öncelikle bunu ikiye ayıralım, birincisi var olan üretim hacmini arttırmak için kullanılan sermaye kısa dönemde kapasite kullanımını arttıracak, emisyon mukabili ürün olduğu için enflasyona sebebiyet vermeyecektir. Eğer bu sermaye artışı yatırıma gidiyor ve mesela bu yatırımların devreye girmesi için bir yıllık zamana ihtiyaç duyuluyorsa, orta vadede yine bir sıkıntı olmayacaktır. Ancak kısa vadede olabilecek talep artışı için alınacak çok basit

tedbirler elbette vardır. Enflasyon analizinde buna da değineceğiz. Ayrıca bizim gibi talep daralması yaşanan buna mukabil eksik kapasite kullanımları olan ülkeler için kısa vadede bu geçiş dönemi çok rahatlıkla geçilecektir. Bu geçiş belli parasal hacimler korunarak (ki piyasada bulunan paranın toplam üretime karşılık belli bir oranı vardır) hiçbir talep enflasyonu riski ile karşılaşmadan yapılacaktır.

Diğer bir etken de emektir. Özellikle genç bir nüfusa sahip ülkemizde milyonlarca insan kahve köşelerinde, sokaklarda işsiz olarak dolaşmaktadır. Bu atıl duran emeği devreye koyarak çok rahatlıkla üretim hacmimizi hayal bile edemeyeceğimiz bir düzeye çıkartabiliriz. Bu işgücünün ciddi bir kısmının eğitilmiş olduğu düşünülürse olayın vahameti daha da iyi anlaşılacaktır. Milli Ekonomi Modeli'mizde biz bu bireyleri sadece ekonomide bir işçi arak değerlendirmeyi düşünmüyoruz.

Sermaye desteği çözüldüğünde bu işsiz kesim içerisinde ciddi bir kısmının müteşebbis olacağı, sanayici-üretici olacağı aşîkârdır. Dolayısı ile emisyon ile birlikte devreye konan bir atıl emek beraberinde belki de yüzlerce insana iş sahası açacaktır. Avrupa'ya giden işçilerimiz yıllar sonra elde ettikleri birkaç kuruş ile sıfırdan işadamları konumuna gelebilmiştir. Yıllar sonra elde edilen bu kapital eğer devlet tarafından aynı insanlara kendi topraklarımızda sağlanmış olsa idi bugün bu insanlar Avrupa'yı değil kendi memleketini kalkındırmış olacaktı. Ayrıca sadece işsiz kesim değil, çalışan kesim için düşünüldüğünde, sermaye artımı emeğin marjinal verimini de arttıracaktır. Bir diğer etken de hammaddedir. **Kalkınmasını belli bir oranda başaran hiçbir ülke yoktur ki, sahip olduğu yeraltı ve yerüstü kaynaklarını devreye koymamış olsun.** Daha önce ifade ettiğimiz gibi sınırsız ve sürekli yenilenen kaynakların olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Özellikle ülkemiz için düşünüldüğünde sahip olduğumuz yeraltı ve yerüstü kaynaklarını devreye koymadan kalkınmamız mümkün değildir. **Eğer bir ülke sahip olduğu bu kaynakları yabancıların işletimine açıyor veya satıyorsa kendisi kalkınmayı düşünmüyor demektir.** Eğer demirinizi, bakırınızı, çinkonuzu işletmiyor satıyorsanız, acaba kendi sanayinizde ne kullanacaksınız? Zaten

üretim dediğimiz şey, var olan bu kaynakların sermaye ile birlikte emeğin devreye konarak işlenmesi ve katma değer oluşturulmasından başka bir şey değildir. Bir diğer konu da tarımdır. Tarım başlı başına ele alınması gereken bir konudur. Bir işletme için önemli olan bir malı kaça sattığı değil ondan ne kadar kâr elde ettiğidir. Çünkü firmalar için hedef yüksek ciro değil elbette yıl sonunda çok kâr elde etmektir. Bu aynen ülkeler için de geçerlidir.

İhracat yapmak önemli; ama bu ihracatı en az ithalat ile elde etmek, yani dış ticaret fazlası sağlamak ülkeler için asıldır. Bu sebeple tarım kesimi en az ithalat ile en fazla ihracatın yakalanacağı kesimlerden biri olduğu için ülkelerin büyümesinde ve işsizliğe çözüm bulmasında son derece önemli bir sektördür.

Eğer ithalata dayalı bir üretiminiz varsa net hâsıla, ithalatın çıkarılmasından sonra elde edilendir. Oysa tarım kesiminde durum elbette daha farklıdır. Dolayısı ile tarımda emisyon ile sübvansiyon uygulaması çok rahatlıkla ve yüksek oranlarda yapılabilir ve özellikle ülkemiz için çok hızlı bir büyüme bu sayede elde edilebilir.

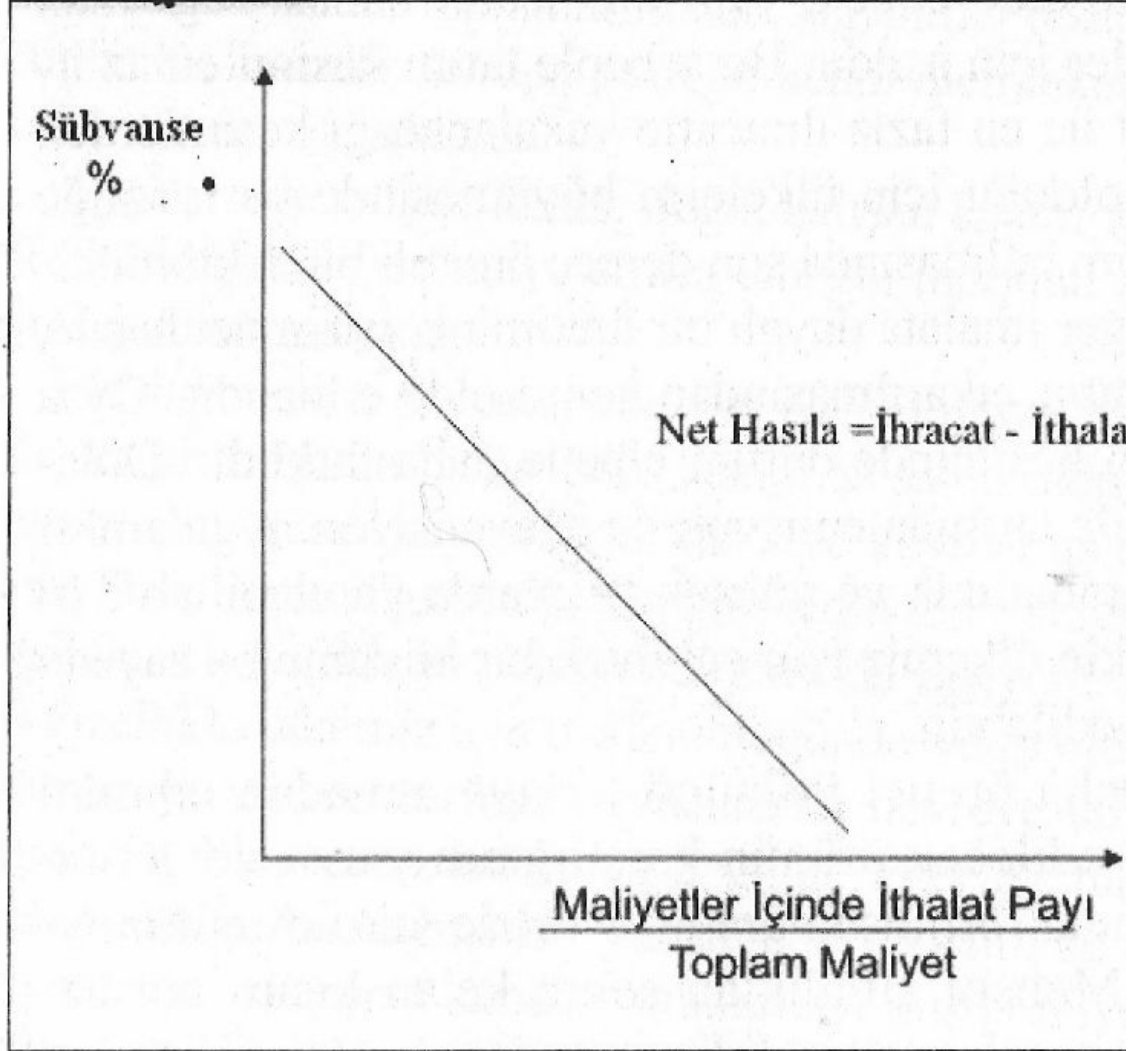
Daha üretici ürününü tarlaya atmadan tahmini elde edilecek ürünün karşılığının yarısı devlet tarafından bu insanlara sıfır faizle takdim edilmelidir. Mahsul alındıktan sonra kalan kısım net hesaplanarak verilmelidir.

Destekleme fiyatlarının olması şarttır. Şu ana kadar bu uygulamalar kısmen az bir miktar yapılmış; ama bunun finansmanı faizle alınan para ile karşılanmıştır. Bu ve benzeri uygulamalar, ülkelerin borç batağına girmesine sebep olmuştur. Tarım kesiminin finansmanı, ürün mukabili emisyonla karşılanmalıdır.

Üretim ile emisyon arasındaki denge oranlarına uyulduğu takdirde hem hızlı bir büyüme yakalanacak; ama buna mukabil ne ülke borçlandırılacak ne de talep enflasyonu ile

karşılaşılacaktır. Net hâsılanın tarım kesiminde yüksek olması devlete daha rahat sübvansane etme hakkı verecektir.

Grafik –19

Bir diğr konu da arazi ve yer meselesidir. Öncelikle tarım, maden ve sanayi arazileri tespit edilmelidir. **Ülkemizde en verimli topraklarda sanayi üretimi yapıldığını görüyoruz. Bu son derece yanlıştır.** Akabinde dar bölge sanayi kalkınma modeli hayata geçirilmelidir. Yani kırsal alan denilen yerlerde, köylerin yanında sanayi tesisleri oluşturulmalı, hammadde ve nakliye durumları tespit edilerek belli sanayi bölgeleri şehirlerin dışında ve ülkenin her yerinde devreye konulmalıdır. Nüfus göçünün doğudan batıya doğru veya kırsal alandan şehre doğru yaşanmasının sebebi bu

bölgelerdeki insanımızın kendisine iş imkânı bulamamasıdır. Hâlbuki dar bölge kalkınma modeli ile bu göçün önüne geçilebileceği gibi, işçilik maliyetleri ve nakliye giderleri çok daha ucuz kalacak üretici için rekabet imkânları da artacaktır. Bu modelde pazarlama problemi de olmaz. Küçük çaplı atölye ve KOBİ'ler çevredeki ihtiyaca göre yönlendirilir. Böylece pazarın ihtiyacı da yerinden karşılanır.

Dar Bölge Yaygın Kalkınma Modeli'nin önemli bir özelliği de; sanayinin yaygınlaştırılması ile milletin topyekun bir atılım hamlesine başlaması ve her bölgenin devreye girmesi ile üretimin ve sermayenin tabana yayılmasıdır. Ayrıca ülkemizde atıl duran birçok arazi çok rahatlıkla halkın kullanımına açılabilir. İsterse devlete veya bireylere ait olsun hiç kimsenin, sahip olduğu bir araziye boş tutmasının ekonomiye bir katkısı olmayacaktır. Öyleyse âtıl duran yerler için daha yüksek bir vergi uygulaması ile her yerin üretime katılması teşvik edilmelidir.

Teknoloji ise son derece önemli bir başka konudur. Eğer bir ülke gerçekten kalkınmaya karar vermişse teknolojiye yatırım yapmak zorundadır; ama bu yeterli değildir.

Önemli olan bu teknolojinin ilmine sahip olmaktır. Bu bilgiyi elde etmeden her yıl teknoloji transferi yapmak elde edilen gelirlerin her yıl dışarıya transfer edilmesi demektir. Teknoloji aynı sermaye ve emek miktarında daha fazla hâsıla demek olduğu için hem emeğin, hem de sermayenin marjinal verimini arttıracaktır.

Her ülke için özellikle kendi ülkemiz için muhakkak bilim üretim üslerinin kurulması, üniversiteler ve özel sektör ile entegreli (bütünleşmiş) çalışılması gerekir. Buralarda elde edilecek yeni teknolojiler yerli sanayiye uyarlanarak hem maliyetler aşağıya çekilmeli, hem de dış pazarlarda yerli sanayicinin rekabet şansı arttırılmalıdır.

Sadece özel sektör bünyesindeki AR-GE çalışmaları bunun için yeterli olmayacağından muhakkak devlet tarafından bu bilim üslerinin finanse edilmesi gerekir. Çünkü bazen araştırmaların

bütçesi ancak devlet tarafından finanse edilecek kadar yüksek düzeydedir.

Bir diğer konu da devletin üretimde yer alıp almayacağı meselesidir. **Devlet sadece ekonomiyi düzenleyici olarak görev almak yerine özellikle kamuya ait ve stratejik sahalarda muhakkak üretici olarak piyasada bulunmalıdır.** Yüksek sermaye gerektiren sahalara yatırım yapılmalıdır. Böylelikle monopol piyasaların oluşumu da engellenmiş olacaktır.

Ülkemizde sanki bir ekonomi kuralı imiş gibi savunulan özelleştirmenin ne iktisadi izahı, ne de fiili uygulaması vardır.

Fransa’ da devletin ekonomideki ağırlığı % 54, Belçika’da % 54.3, İsveç’te % 62.3, İtalya’da % 50.2, Almanya’da % 49, ABD’de % 32, İngiltere’de % 41 düzeyinde iken bu oran Türkiye’de 1998 yılı itibariyle % 26’dadır (2). Türkiye’de en son yapılan özelleştirmeler sonucunda bu oran, 2005 yılı itibariyle % 20’nin altına inmiştir.

Balkanlarda ülkemizde olduğu gibi özelleştirme adı altında bölgenin yer üstü ve yer altı kaynakları, global güçler tarafından elde edilmeye çalışılmasına rağmen, bu ülkelerde devletin ekonomideki payı, ülkemize oranla çok daha yüksektir. Sırbistan-Karadağ’da devletin ekonomideki ağırlığı % 60, Hırvatistan’da % 40, Bosna-Hersek’te % 55, Romanya’da % 35’tir (3).

Yüksek sermaye gerektiren sahalarda veya stratejik öneme haiz sektörlerde devlet ve millet işbirliğine muhakkak gidilmelidir. Ülkemizin bugün sahip olduğu ve yabancılar tarafından katrilyon dolarlar ile ifade edilen yeraltı kaynakları maalesef bedava bile kabul edilmeyecek fiyatlar ile satılmaktadır. Oysa yukarıda da değinmiştik, bu kaynaklar olmadan bir ülkenin üretim hamlesi yapması mümkün değildir. Diğer taraftan devlet, millete ait olan kaynakları yine milleti ile birlikte işletmelidir. Bu sayede bu kaynaklar hem yerli sanayinin imkânına ucuz fiyattan sunulabilecek hem de bu işletmelerden elde edilen kurlar ortak olan halk için büyük bir gelir kapısı olacaktır.

3- GSMH

Gayri Safi Millî Hâsıla (GSMH), bir ülkede belirli bir zaman diliminde (genellikle bir yılda) üretilen mal ve hizmet biçimindeki çıktıların parasal değerlerinin toplamıdır.

Büyüme ise; GSMH'nın belli bir dönem içerisinde oransal olarak ne kadar arttığını gösteren ölçüdür.

Milli Ekonomi Modeli'mizde **büyüme, gelirde dengeli bir dağılımı sağlamalıdır.** Aksi takdirde **gelir dağılımında dengesizliği getiren büyüme, toplumda sosyal yapıyı bozduğu gibi, ekonominin dengesini de bozmaktadır.**

Gerek yeni vergi ve sosyal devlet politikası ve gerekse para politikası sayesinde Milli Ekonomi Modeli toplumun her kesiminin gelir düzeyini yükseltecek bir büyümeyi hayata geçirmektedir.

GSMH rakamları büyümede esas kabul edilmelidir. GSİH (Gayri Safi İç Hâsıla)'da yabancıların içeride oluşturdukları katma değer artışı da hesaba katıldığı için, ekonomilerde reel büyümeyi yansıtmaz.

Yabancılar elde ettikleri gelirleri o topraklarda tutmazlar. Dolayısıyla, yerli bireylerin üretimi o ülke ekonomisindeki büyümeyi daha iyi yansıtacaktır.

Belli bir dönem içerisinde yapılan mal ve hizmet üretiminden stok artışları çıkartıldıktan sonra elde edilen rakamlar gerçek büyüme oranlarını bize verecektir. Çünkü üretildiği halde satılmayan malın ekonomiye faydası değil kararı vardır. Belli bir zaman sonra stoklarda meydana gelen artış ekonominin krize girmesine sebep olur. Ülkemizde her sektördeki stok artışları hesaplanmamaktadır. Stok artış veya azalmalarının hesaplandığı sektörlerde, yapılan üretim ile stok değişikliği birbirine oranlanarak özelde o sektörün, genelde ekonominin gidişatı hakkında bilgi sahibi olunabilir.

Eğer yapılan üretime mukabil her dönem stoklarda bir artış varsa piyasalarda yeterli tüketimin olmadığı tespit edilebileceği gibi, bunun tersi olan stok azalmalarında ekonominin talep enflasyonuna girme eğiliminde olduğu tespit edilir. Oysa günümüzde harcamalar yönlü yapılan hesaplamalarda stok artışları da hesaba dâhil edilmektedir (4).

GSMH hesaplamaları üç yönlü yapılmaktadır. Üretim, harcama ve gelir yönlü hesaplamalardan elde edilen sonuçlar birbirine eşitleniyor. Birazdan izah edeceğimiz sebeplerden dolayı **üç ayrı şekilde yapılan hesaplamaların birbirine eşitlenmesi doğru değildir.**

Kapitalist anlayışlar üretim faktörlerine yapılan harcamalardan elde edilen gelirin, elde edilen değere eşit olduğu yanlışlığında olduğu için üretim=gelir=tüketim eşitliği kurulmuştur (5).

Para ve üretim bahsinde açıkladığımız üzere **gerçekte üretim elde edilen gelirden büyüktür. Gelir ise tüketimden büyük eşittir.**

Olması gereken eşitlik aşağıdaki gibidir:

$$\text{Üretim} > \text{Gelir} > = \text{Tüketim}$$

Üretimden elde edilen gelirin, elde edilen üretime eş olması mümkün olmadığı gibi, elde edilen gelirin çok özel şartlarda tamamı tüketime aktarılacaktır.

Kapitalist anlayışlarda üretim yönlü yapılan hesaplamaların harcamalar ve gelir yönlü yapılan hesaplamalara eşit olduğunu var saydığımızda ekonominin tam istihdam düzeyinde dengede olması gerekmektedir. Çünkü üretilen kadar tüketim olmakta, elde edilen gelir kadar da tüketim olmaktadır. Böyle bir tablonun kapitalist modeller ile yakalanması mümkün değildir. Ekonomi ile ilgili rakamlar böyle bir tablonun kapitalist modellerin uygulandığı son 150 yıldır yaşanmadığını göstermektedir.

Esasında harcamalar ile üretim arasında böyle bir eşitliğin olmadığı yapılan GSMH hesaplamalarında hemen belli olmaktadır. Harcamalar yönlü yapılan hesaplamalarda stok değişiklikleri de harcamalara dâhil edilmektedir.

Aksi takdirde üretim yönlü hesaplamalar harcamalar yönlü yapılan hesaplamalardan büyük olacaktır (6). Örneğin; 2003 yılı üretim ve harcamalar yönüyle hesaplanan GSYİH (cari fiyatlarla) 359.762.925.944 milyon TL, 2003 yılında harcamalar yönlü GSYİH' ya eklenen stok artışı 26.328.923.634 milyon TL (% 7.3), 2004 yılı üretim ve harcamalar yönüyle yapılan GSYİH (cari fiyatlarla) 430.511.476.968 milyon TL 2004 yılında harcamalar yönlü GSYİH'ya eklenen stok artışı (cari fiyatlarla) 33.973.662.533 milyon TL (% 8) (7).

Ayrıca yatırımların tasarruflara eşitlenmesi Milli Ekonomi Modeli'nde kabul edilmemektedir. Yatırımların kaynağı sadece yapılan tasarruflar olamayacağı gibi her tasarrufun yatırıma aktarılması da mümkün değildir. Yatırımlar modelimizde maliyetsiz para ile yani emisyon ile destekleneceği için büyüyen ekonomilerde yatırımlar tasarruflardan büyük olacaktır.

Milli Ekonomi Modeli'nde GSMH hesaplaması üretim yönlü yapılırken stok artışlarından arındırılarak yapılacaktır.

Harcamalar yönlü yapılan hesaplamalar ile üretim yönlü hesaplamalar stok artışlarından arındırıldıktan sonra hesaplanacaktır.

Dipbilgi:

- 1- Bkz, A. Smith, Milletlerin Zenginliği, Ç. Haldun Derin, M.E.B. Yay. 1955
- 2- Bkz, IMF Economic Outlook, June 1998; OECD Analytical Databank
- 3- Bkz, EBRD (European Bank for Reconstruction and Development 2002)
- 4- Bkz, D.İ.E, GSMH Hesapları

5- Prof. Dr. Erdoğan Alkin, İktisat, s.157

6- Bkz. D.İ.E., GSMH Hesapları

7- Bkz. D.İ.E., Ekonomik ve Finansal Veriler

ALTINCI BÖLÜM:

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NİN BAZI TEMEL
PROBLEMLERE YAKLAŞIMI

1) Enflasyon

A- Talep Enflasyonu

B- Maliyet Enflasyonu

2) Deflasyon

3) Faiz

A- Faizsiz Üretim Denklemi

B- Faizli Üretim Denklemi

4) Gelir Dağılımında Dengesizlik

A- Gelir Dağılımını Bozan Faktörler

B- Millî Ekonomi Modeli'nde Gelir Dağılımı

1- ENFLASYON

Enflasyon en basit tarifi ile fiyatlar genel seviyesinin yükselmesidir. Bu artış mal piyasalarında olabileceği gibi faktör piyasalarında da olabilir.

Enflasyon ekonominin denge durumunda olmamasından kaynaklanan bir hastalıktır. Bu dengesizliğin bir ucunda deflasyon diğer ucunda ise enflasyon vardır. **Enflasyon en fazla sabit gelirli kesimde gelir kaybına sebep olduğu için gelir dağılımında dengesizliği de artırmaktadır.**

A- TALEP ENFLASYONU

Enflasyonu iki kısımda ele almak gerekir. Birincisi talep enflasyonu diğeri ise maliyet enflasyonudur.

İsimlerinden de anlaşıldığı üzere birincisi talep fazlası ile ilgili, diğeri ise üretim maliyetlerinin artışına bağlıdır. Talep enflasyonu hakkında kapitalist anlayışın iki temel yorumu vardır. Bunlardan bir tanesi miktar teorisi olarak ifade edilen klasik veya güncel ifadesi ile monetarist (paracı) yaklaşımdır. Fiyat artışları para stokundaki artış ile izah edilmektedir (1).

Ekonomi tam istihdam düzeyinde kabul edilmektedir. Arzın talebe eşit olduğu yaklaşımından yola çıkılmaktadır. Oysa üretim faktörlerine ödenen paranın elde edilen üretimi satın alamayacağım ifade etmiştik. Dolayısı ile $mv=py$ denklemi doğru değildir. Bu sebeple üretimle orantılı olarak her dönem emisyonu (sürümü) arttırmak enflasyona sebebiyet vermek şöyle dursun ekonomiler için bir zarurettir.

Diğer yaklaşım ise Keynes'e aittir. "Enflasyonist Açık" olarak ifade edilen bu yaklaşım tarzında ise tam istihdam düzeyinden sonra toplam harcamalardaki artış enflasyona sebep olmaktadır (2). Öncelikle enflasyonist açık analizindeki denge noktası, 45 derecelik denge gelir doğrusu kabul edilmektedir. Ancak ekonomideki denge hali gelirin tüketime eşit olduğu nokta değildir. Çünkü üretim miktarı gelirden büyüktür. Denge noktası tüketimin üretime eşit olduğu noktadır. Ayrıca tam istihdam noktasına kadar kamu harcamalarını maliyetli para ile arttırmak

belli bir dönem sonra vergi oranlarını ve faiz oranlarını arttıracak için hem maliyet enflasyonuna, hem de tüketim daralmasına sebebiyet verecektir. Tam istihdam düzeyine kadar tüketimin artması talep enflasyonuna sebep olmaz ancak bu tüketimin ne şekilde elde edildiği önemlidir. Aksi takdirde çok daha kronik bir enflasyon çeşidi olan maliyet enflasyonu ile karşı karşıya kalınacaktır.

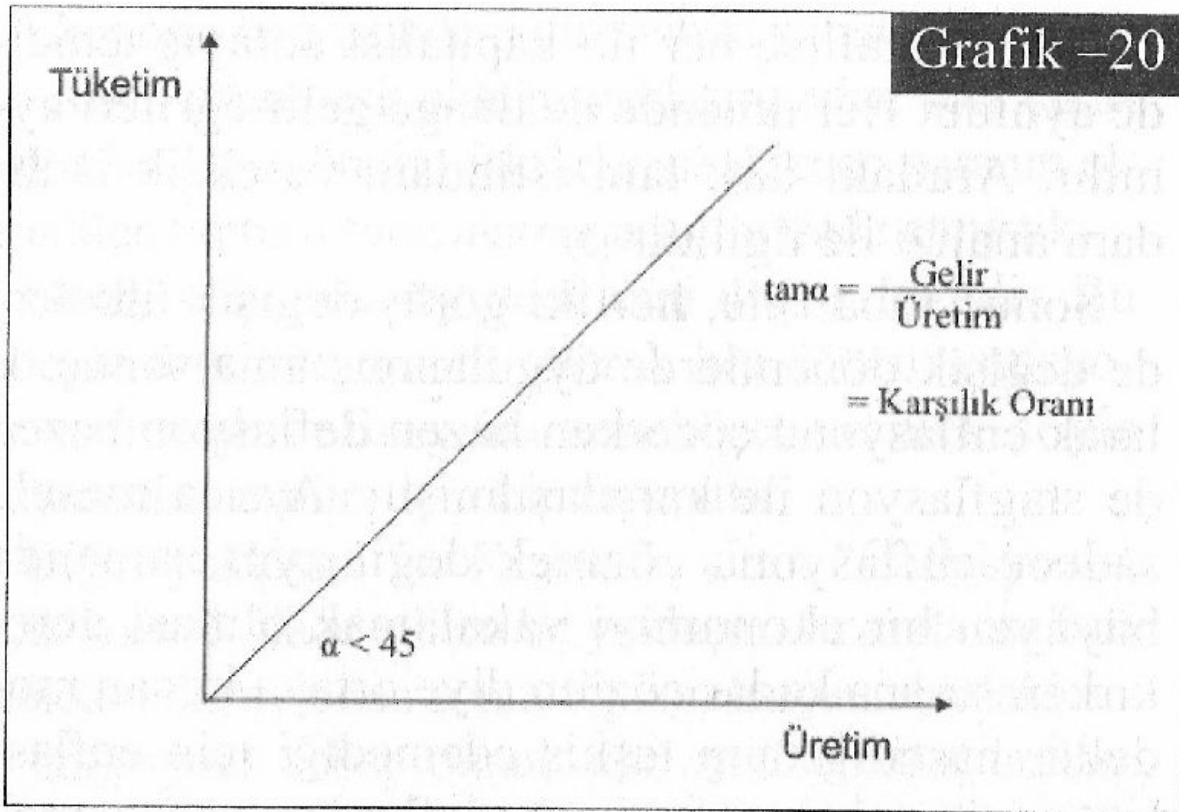
Dikkat edilirse her iki kapitalist anlayış temelde aynıdır. Her ikisinde de denge gelir eğrileri aynıdır. Aradaki fark tam istihdam ve eksik istihdam analizi ile ilgilidir (3).

Sonuç itibari ile, her iki görüş değişik ülkelerde değişik dönemlerde uygulanmış ama sonuç olarak enflasyonu çözerken bazen deflasyon bazen de stagflasyon ile karşılaşmıştır. Ayrıca mesele sadece enflasyonu çözmek değil aynı zamanda büyüyen bir ekonomiyi yakalamak olması gerekirken şu ana kadar çözüm diye ortaya konan modeller hastalığı tam teşhis edemediği için enflasyonu çözmek hep başka hedeflerden vazgeçmek olarak önümüze konmuştur.

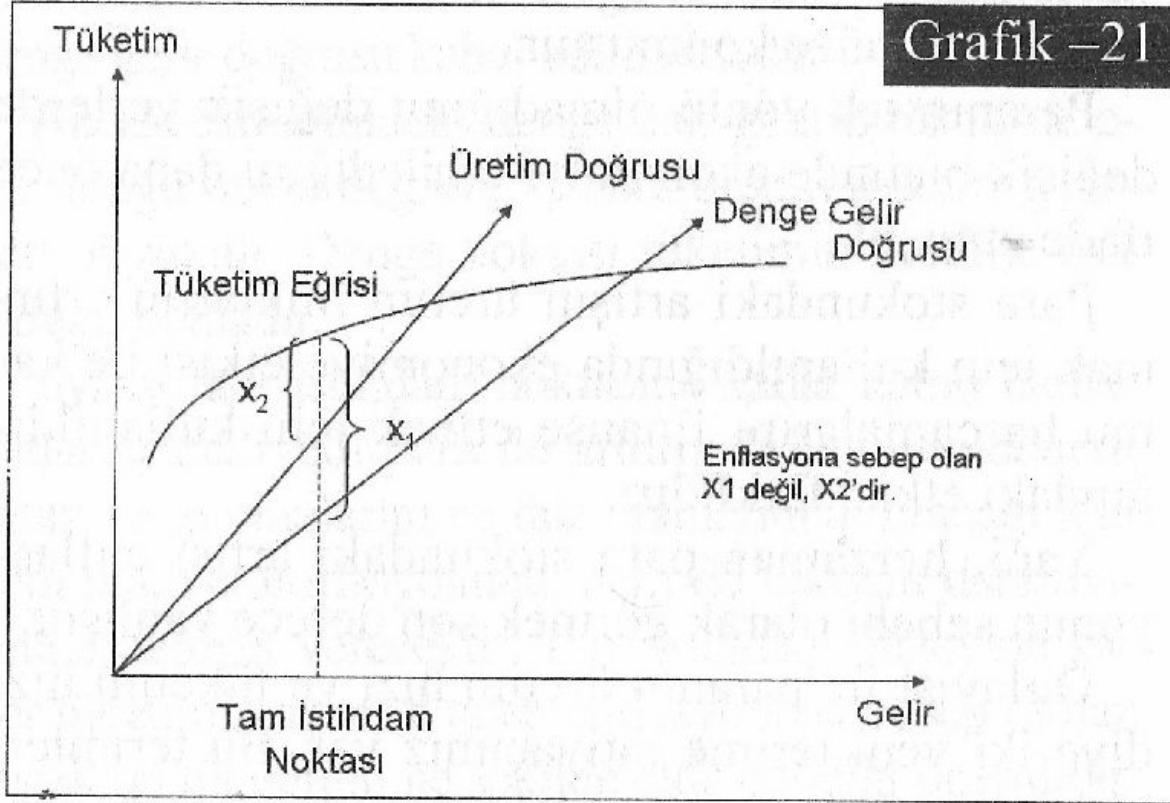
Paranın tek yönlü olmadığını, değişik yerlerde değişik biçimde ekonomiyi etkilediğini daha önce ifade etmiştik.

Para stokundaki artışın üretim miktarını artırmak için kullanıldığında ekonomiye etkisi ile kamu harcamalarını finanse etmek için kullanıldığındaki etkisi farklıdır. Yani, **her zaman para stokundaki artışı enflasyonun sebebi olarak görmek son derece yanlıştır.** Dolayısı ile “paranın üretim hızı” ve “tüketim hızı” diye iki yeni terime ihtiyacımız var. Bu terimleri birim zamanda dolanımdaki paranın yaptığı üretim ile birim zamanda aynı paranın tüketimde meydana getirdiği artış olarak ifade edebiliriz.

Grafik –20

Grafik –21

$$\frac{PH_{\bar{u}}}{PH_t} = 1 \text{ Ekonomi Dengede'dir.}$$

$$PH_{\bar{u}} = PH_t$$

$PH_{\bar{u}}$ = Paranın Üretim Hızı

PH_t = Paranın Tüketim Hızı

Eğer piyasaya sunulan para gelir düzeyi düşük kesimlere gönderilirse, paranın tüketim hızında bir artış meydana gelecek. Ama aynı para üretime aktarılırsa, bu sefer hem üretim, hem de tüketimde artış meydana gelecek ama üretim artışı tüketimden fazla olacaktır.

Ekonominin yapısına göre belli bir üretim hacmine mukabil piyasada bulunması gereken bir para miktarı vardır. Bunun olması gerektiğinden fazla olması üretimin o anda karşılayamayacağı bir talep fazlası oluşturacaktır. Ancak bu koşulda enflasyondan söz etmek mümkündür. Bu parasal oran ülkeler arasında farklılıklar

göstereceği gibi ülkelerin kendi içlerinde dönemsel farklılıklar gösterir. **Asıl önemli olan hangi miktardaki para talep fazlasına, hangi miktardaki para talep azlığına sebep olmaktadır? Bunun cevabını para bahsinde vermiştik.** Tabii ki bu parasal oran, dolanımdaki paranın nerede kullanıldığına ve gelir dağılımındaki yapıya sıkı sıkıya bağlıdır.

Ekonomiyi kabaca tam istihdam düzeyi ve eksik istihdam olarak ikiye ayırabiliriz.

Tam istihdam düzeyine ulaşmış bir ekonomide piyasadaki para miktarındaki artış direkt olarak tüketim harcamalarını arttırmak için —mesela kamu harcamalarını karşılamak için kullanılıyorsa— bu durumda enflasyon elbette kaçınılmaz olacaktır. Eğer bu noktada para miktarındaki artış, yatırımları dolayısı ile üretimi arttırmak için kullanılıyorsa orta vadede meydana gelecek üretim fazlası kesinlikle talep enflasyonuna sebebiyet vermeyecektir. Kısa vadede ise uygulanacak basit bir maliye politikası ile bu dönemi enflasyonsuz geçirmek mümkündür.

Eksik istihdam olan bir dönemde ise tüketim miktarında meydana gelecek artışa üretimin hemen cevap vermesi çok daha rahat olacaktır. Dolayısı ile tüketimi arttıran para miktarındaki artış enflasyona sebep olmayacaktır. Ancak sermaye başta olmak üzere üretimi sağlayan faktörlerin birinde yaşanacak bir darboğaz üretim artışını yavaşlatacağı için enflasyona sebep olması kaçınılmazdır.

“Para basma enflasyon olur” olarak bilinen bu görüş sadece tam istihdam düzeyinde ve sadece üretimle karşılık bulamayacak tüketime kanalize edilen para için geçerli çok spesifik bir durumdur. Diğer taraftan faizle birlikte piyasadaki parayı çekip talebi azaltıp enflasyonu engelleme anlayışı son derece yanlıştır. Birazdan değineceğimiz maliyet enflasyonunun ana sebebi bu faizle borçlanma anlayışıdır. Devletin faizle borçlanmaya gitmesi sonucunda, rantiyeye (HAB eki: getirimciye) verilen DİBS’ler sayesinde para miktarı üretim ile karşılık bulmadan artmaktadır. Mesela % 20 faizle bir yıl sonra 100 birim para 120 birime

çıkılmaktadır. Para miktarı artarken bu artış mal ve hizmet miktarında bir artış yapmamaktadır. Bu 120 birimlik para piyasaya girdiğinde talep enflasyonu kaçınılmaz olacaktır. Bu para sürekli piyasaya girmesin diye yeniden faizle bunu toplamak da mümkün değildir. Çünkü parasını satanlar, her yıl gelirleri arttığı için, paralarının tamamını faizde tutmak istemeyebilirler.

Enflasyondaki artışın faiz oranlarını arttırdığı görüşü yanlıştır. Aslında hakikat tam tersidir. Faizin varlığı hem maliyet hem de talep enflasyonuna sebebiyet vermektedir. Faiz enflasyonu oluşturmakta enflasyon oranları da faizi yanlış para politikaları uygulandığı için beslemektedir.

Ülkemizde son dönemlerde üretim yerine para ile para kazanılması modeline geçilmesi yüksek talep enflasyonlarına sebep olmuştur. Bunu önlemek için daha yüksek reel getirilerle piyasadaki çekilen para son yıllarda ise maliyet enflasyonuna sebep olmaktadır.

B- MALİYET ENFLASYONU

Enflasyonun ikinci sebebi de maliyettir.

Maliyet enflasyonu, hammadde fiyatları, enerji giderleri, sigorta primleri, vergiler ve kredi faizlerindeki artış veya işçi ücretlerinde meydana gelen artış olarak ifade edilebilir.

Ekonomide talep fazlası olmadığı durumlarda bile enflasyonla karşılaşmak mümkündür. Bunun sebebi maliyetlerde meydana gelen artıştır. Peki, maliyetlerde neden artışlar olmaktadır?

Kapitalist anlayış işçi ücretlerindeki artışa dolayısı ile sendikaların etkisine odaklanmıştır (4). Fakat sadece işçi ücretlerinde meydana gelen bu türlü bir artışın ekonominin genelinde bir enflasyon oluşturmaması hele bunun sürekli olması mümkün değildir. Öncelikle işçi ücretlerinin üretim içerisinde oranı her geçen gün teknoloji ile birlikte daha da düşmektedir.

Maliyet enflasyonu tam istihdam düzeyinde olmayan ekonomilerde de ortaya çıktığı için eksik istihdam düzeyinde maliyetleri yukarıya çekecek bir işçi ücret artışı beklemek mantıklı değildir. Zaten işçi talebi eksikken bir de bunların fiyatlarının artacağını düşünmek son derece manasızdır.

Maliyet enflasyonun sebebi hammadde artışlarını hesaba koymazsak faiz oranları veya kamunun bütçe açıklarını maliyetli para ile kapama yoluna gitme sidir. Örneğin bir üretici %30 faizle para kullanmışsa bunu muhakkak ürüne yansıtmak zorundadır. Otomatikman kredi faiz oranları kadar maliyetlerin yukarı çıkması kaçınılmazdır. Diğer taraftan faizle borçlanan hükümetler belli bir süre sonra bu parayı ödemek için vergi oranlarını arttıracaktır. Bu üretici için hem kurumlar vergisinin, hem de istihdam vergilerinin artması manasına gelir ki üretici mecburen bunu ürettiği mala yansıtacaktır. Dolayısı ile maliyet enflasyonunun asıl sebebi ülkelerin kendi emisyonlarını devreye koymak yerine yabancı veya maliyetli yerli parayı tercih etmeleridir.

Ülkemizde son yıllarda yaşanan enflasyon çeşidi maliyet enflasyonudur. Bu kadar açık olan bu gerçeği IMF ve onun dediğini hayata geçiren iktidarlar görmemiştir. Ve ülkemizde talep enflasyonu varmış gibi piyasadan para çekilerek talebi kısma yoluna gidilmiştir. Yüksek faizle piyasadan çekilen para karşılığı vergi oranları arttırılmak zorunda kalınarak, bizzat maliyetlerin daha da artmasına sebep olunmuştur. Diğer taraftan talebi daraltıcı maliye ve para politikası ülkemizi resesyon (HAB eki: durgunluk) sürecinin içine itmiştir.

IMF tarafından bize enflasyonu düşürme adına tavsiye edilen piyasadan para çekme, bütçedeki harcamaları kısma, vergileri arttırma ve faiz dışı fazlayı yakalama hedefi aslında ülkemize para satan global tefecilerin paralarını garanti altına almaktan ve daha çok para satmalarını sağlamaktan başka bir şey değildir.

Bugün ülkemizin en önemli sorunu işsizlik, buna bağlı olarak reel büyüme olması gerekirken enflasyonu engelleme adı

altında yanlış teşhis konulduğu için ne enflasyon önlenmiş, ne de genç nüfusa iş ve aş imkânı sağlanmıştır.

Ülke ekonomileri için enflasyonu kontrol altına almanın tek hedef olarak ortaya konması son derece yanlıştır.

Hedef, ekonomilerin istihdam yaratacak şekilde sürekli büyümesini sağlamaktır. Bu büyüme esnasında piyasadaki para miktarı olması gereken oranlarda ve herkesin sahip olacağı biçimde tutularak ekonominin enflasyona ya da deflasyona girmesi engellenmelidir.

2- DEFLÂSYON

Deflâsyon, fiyatlar genel seviyesinde meydana gelen sürekli düşüşün adıdır.

Enflasyon ile mukayese edildiğinde ekonomiler için çok daha tehlikeli bir durumu ifade etmektedir.

Fiyatlar genel seviyesinde yaşanan düşüş toplam talebin yetersiz kalmasından kaynaklandığı için, firmalar üretim kapasitelerini kısma yoluna giderek işçi çıkartır. Bu ise daha fazla bir talep daralmasını beraberinde getirir. Bir taraftan tüketiciler, fiyatlar düşüyor diye var olan taleplerini bile ertelerken; diğer taraftan artan işsizlik, zaten eksik olan talebi daha da aşağıya çeker, böylece adeta ekonominin ortasındaki bir kara delik misali deflâsyon süreci her şeyi yutup ekonomileri durma noktasına getirir.

Kapitalist anlayışın klasik ayağı, sistemin kendi kendini tamir edeceğine, fiyatların ve işçi ücretlerinin ise esnek olduğuna inanmaktadır. Ancak gerçek hayatta uygulamanın bu şekilde olmadığını gören kapitalist anlayışın diğer ayağı Keynes modeli, kamunun harcamalarını arttırarak talebi desteklemesi gerektiğini savundu (5).

Yapılan uygulamalar kısmen netice verdi ancak kamu harcamalarını maliyetli para ile arttıran uygulama zaman içerisinde ülkeleri hem enflasyon, hem de borç sarmalı ile karşı karşıya getirdi. Çünkü faizle alınan borç para ile yapılan harcamalar neticesinde bu paraların ödemesi için hükümetler vergi oranlarını arttırmak ve orta vadede hem cari, hem de sosyal harcamalarını kısmak zorunda kaldılar.

Bir taraftan artan vergiler üretim maliyetlerini yukarı çekerken, diğer taraftan hem kamunun orta vadede harcamalarını kısmak zorunda kalması, hem de vergilerle piyasadan paranın çekilmesi hane halklarının talebini daha da kısıtı.

Netice olarak kısa vadede kısmen fayda vermiş gibi gözüken Keynes'in yaklaşımı orta ve uzun vadede hem maliyet enflasyonuna ve hem de talep daralmasına sebep oldu. Sonuç olarak dünya ekonomileri hem işsizlik, hem de enflasyon denen yeni bir hastalıkla yani stagflasyon ile tanıştı.

Deflasyonla mücadelede hastalığın sebepleri teşhis edilemediği için uygulanan reçeteler adeta ağır kesici mesabesinde kalmıştır. Hastalık devam etti ancak tesiri kısmen azaltıldı. Çünkü hastalığın temeli hane halklarının tüketmemesi iken, bu açık maliyetli para ile yapılan kamu harcamaları ile kapatılmaya çalışıldı.

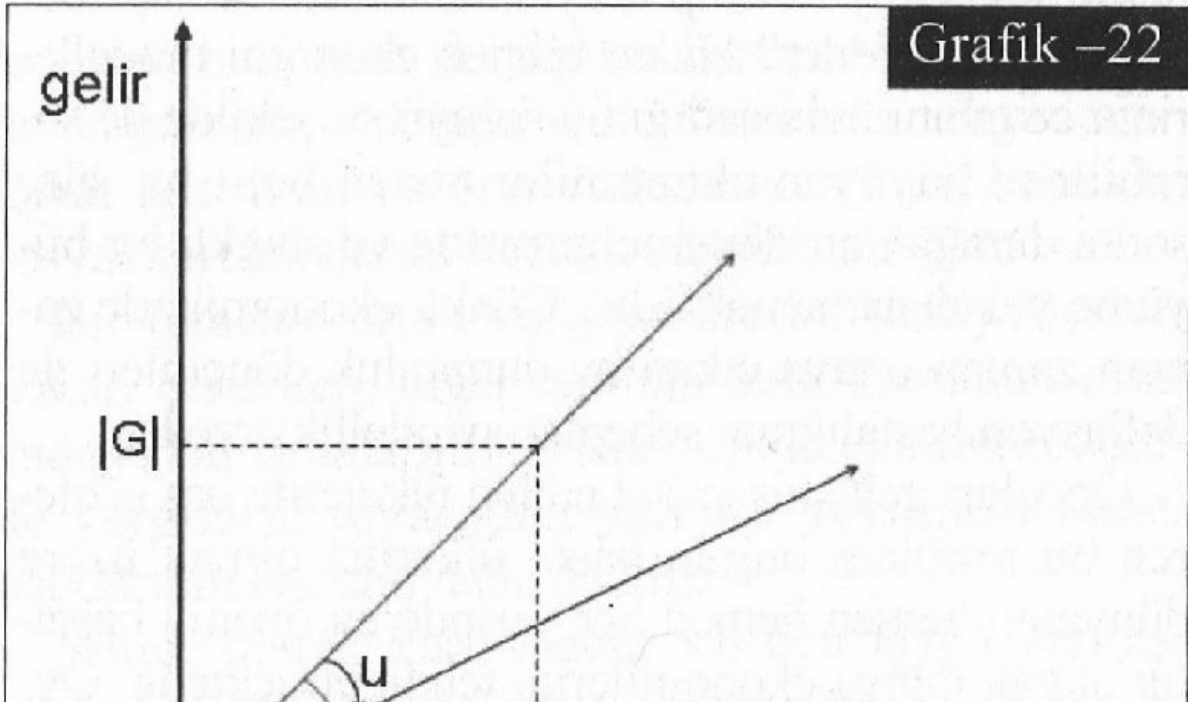
Talebi artırmak için kullanılan maliyetli paranın geri ödemesi, orta vadede hem kamu harcamalarının kısılmasına hem de vergi oranlarının artırılmasına neden oldu.

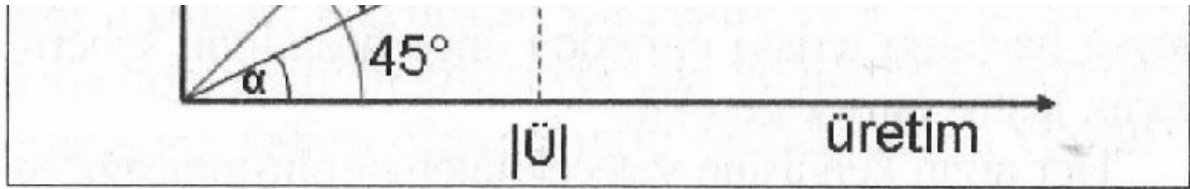
Deflasyondan çıkmak için neler yapmalı sorusuna ve şu ana kadar uygulanan politikaların neden yanlış veya eksik olduğuna cevap bulmadan önce, daha önemli bir soruya cevap arayalım; neden ekonomiler deflasyona girerler? Halen bilinen ekonomi modellerinin cevabını bulamadığı bu soruyu şu şekilde de sorabiliriz; büyüyen ekonomiler neden belli bir süre sonra durağan bir döneme girmekte ve sürekli bir büyüme yakalanamamaktadır? Çünkü ekonomilerde zaman zaman ortaya

çıkan bu durgunluk dönemleri ile deflasyon hastalığının sebepleri paralellik arz eder.

Önceleri gelişmiş kabul edilen ülkelerde baş gösteren bu problem bugün başta ülkemiz olmak üzere dünyanın hemen hemen her yerinde en önemli hastalık olarak dünya ekonomilerini tehdit etmektedir. Öyleyse hastalığı tedavi etmeden önce hastalığın sebeplerini teşhis etmek gerekir.

‘Her arzın kendisine yetecek talebini oluşturacağı’ düşüncesi ciddi bir yanılgı idi. Eğer büyüyen bir ekonomiye sahipseniz yakaladığınız bu büyümeyi karşılayacak tüketim miktarının üretimden elde edilen gelirle sağlanması mümkün değildir. Her dönem bu büyümeye mukabil eksik kalan tüketim miktarının emisyonla birlikte dengelenmesi zaruridir. Bu temel ölçüye sahip olmayan ülkelerde belli bir büyüme trendi yakaladığında, büyüme olduğu her yıl talep eksikliği daha da artmaktadır. Birkaç yıl sonra artık bu talep yetersizliği büyüyen ekonomilerde kendi içine doğru bir çöküşü başlatacaktır. Bu durumu vücudu büyüyen bir insanın o bünyeyi taşıyacak kemik yapısı gelişmediği için bütün bünyenin bu ağırlık karşısında kırılıp dağılmasına benzetebiliriz.

$$\begin{aligned}
 \tan u &= \tan(45 - \alpha) & \tan u &= \frac{\ddot{U} - G}{\ddot{U} + G} \\
 &= \frac{1 - \tan \alpha}{1 + \tan \alpha} \\
 &= \frac{1 - G/\ddot{U}}{1 + G/\ddot{U}} \\
 &= \frac{\ddot{U} - G}{\ddot{U} + G}
 \end{aligned}$$

1. **$\tan u = 1$** ; Gelir üretmeyen üretim vardır; mesela ev hanımlarının evdeki üretimi sonuçta bir ürettir.
2. **$\tan u = 0$** ; Üretimin gelire eşit olduğu durumdur, kâr amacı olmayan hizmetler bu kapsama girmektedir.
3. **$\tan u < 0$** ise normal üretim düzeyidir.

90'lı yılların başında bu konuda ilk görüşlerimizi bildirdiğimizde henüz dünya deflasyon ile tanışmamıştı. 0 günlerde gelecek on yıllarda dünya ekonomilerinde çok ciddi bir pazar problemi yaşanacağını özellikle hızlı büyüyen ülkelerin

gerekli emisyon ayarlamalarını yapmamaları sonucunda deflasyon ile karşı karşıya kalacaklarını ifade etmiştik.

Hatırlanırsa 90'lı yılların ortalarından sonra önce Japonya deflasyon sürecine girdi, nominal faizler sıfırlanmasına rağmen reel faiz oranları pozitif kaldı. Japon hane halkları satın alma güçleri düştüğü ve geleceğe de güvenle bakamadıkları için harcamaları daha da kısıtı, bu da fiyatların düşmesini, stokların artmasını ve buna bağlı olarak işçi çıkarımlarını tetikledi. O günden beri Japon mucizesi olarak ifade edilen o büyük ekonomiyi yakından takip edenler halen bu ekonominin kendine gelemediğini görecektir:

1993 yılı GSMH : 4 353.885 milyar Dolar

1994 yılı GSMH : 4 794.274 milyar Dolar

1995 yılı GSMH : 5 280.563 milyar Dolar

1996 yılı GSMH : 4 691.726 milyar Dolar

1997 yılı GSMH : 4 307. 697 milyar Dolar

1998 yılı GSMH : 3 930.101 milyar Dolar

1999 yılı GSMH : 4 457.198 milyar Dolar

2000 yılı GSMH : 4 748.025 milyar Dolar

2001 yılı GSMH : 4 163.847 milyar Dolar

2002 yılı GSMH : 3 976.137 milyar Dolar

2003 yılı GSMH : 4 296.189 milyar Dolar

2004 yılı GSMH : 4 621. 195 milyar Dolar (7).

Doksan beş yılından sonra Japon ekonomisi GSMH'da 5 trilyon Dolar'ın üzerine bir daha çıkamamıştır.

Diğer taraftan 2003 yılı Ocak ayında TV kanallarında yaptığımız çeşitli açıklamalarda Alman ekonomisinin de 2003 yılında durağanlaşacağını, bunun akabinde işsizliğin artacağını ifade etmiştik. Almanya'nın Maastrich Kriterlerini askıya alıp kamu harcamalarını arttırmak zorunda kalacağını; hattâ çok kısa bir zaman içerisinde borç almak zorunda kalacağını söylemiştik.

Alman ekonomisini yakından takip edenler bilir ki, 2003 yılında Alman ekonomisi önce durağan bir döneme girdi. Arkasından işsizlik artmaya başladı.

Bugün itibarı ile son 72 yılın en yüksek işsizlik oranları Almanya'nın önünde durmaktadır. 5 milyonu aşan işsizi ile Almanya, tarihinin en büyük açmazı ile karşı karşıya olduğunu kendisi ifade ediyor.

2002 yılı işsizlik oranı % 8.2, 2003 yılı işsizlik oranı % 9.1, 2004 yılı işsizlik oranı % 9.6'dır (8).

Bu arada Almanya'nın Maastrich kriterlerine de uymuyor olması, AB içerisinde ciddi bir tartışma başlatmış. Daha önce söylediğimiz gibi bu uygulama ile AB en geç 15 sene içerisinde dağılmak zorunda kalacaktır.

Almanya büyüyen bir ekonomiye sahipti; ancak Mark'ı bırakıp Euro'ya geçtikten sonra, bu büyüyen ekonomiye karşılık piyasada bulunması gereken para miktarı sağlanamadı. Çünkü artık para basma hakkı Berlin'deki Bundesbank'ta değil, Frankfurt'taki Avrupa Merkez Bankası'ndadır. Senyoraj geliri yerine borç alma yoluna giden başta Almanya olmak üzere AB ülkelerinin borç rakamlarında Euro'ya geçtikten sonra gözle görülür bir artış olduğunu gözlemlemekteyiz. Mesela Fransa'nın Konsolide borç stokunun GSMH'sına oranı 2001 yılı sonunda % 57 iken 2004 yılında bu oran % 65.6'ya çıktı. 2005 yılında ise bu oran, % 66. 6 olarak beklenmektedir. Almanya'nın Konsolide borç stokunun GSMH'sına oranı ise 2001 yılı sonunda % 59.4 iken, 2004 yılında bu oran % 66.3'e çıkmıştır. 2005 yılında ise % 67.8 olarak beklenmektedir.

Genel olarak AB ortalamasına baktığımız zaman, Euro'ya geçmeden önce borç stokunun toplam GSMH' ya oranı 90'lı yılların başında % 76.5 düzeyinden Euro'ya geçiş tarihi olan 2002 yılı sonunda % 69.5'e düşmüşken; bu tarihten sonra yeniden artmaya başlamıştır. 2004 yılında bu oran % 71. 2'ye çıkmış, 2005 yılında ise % 72.2 olarak beklenmektedir (9).

Peki deflasyonun sebebi sadece büyüyen ekonomilerde ortaya çıkan eksik talep mi? Elbette hayır. Bazen piyasada aksine fazla miktarda para olmasına rağmen yine de eksik talepten dolayı ekonomiler deflasyona girebilir.

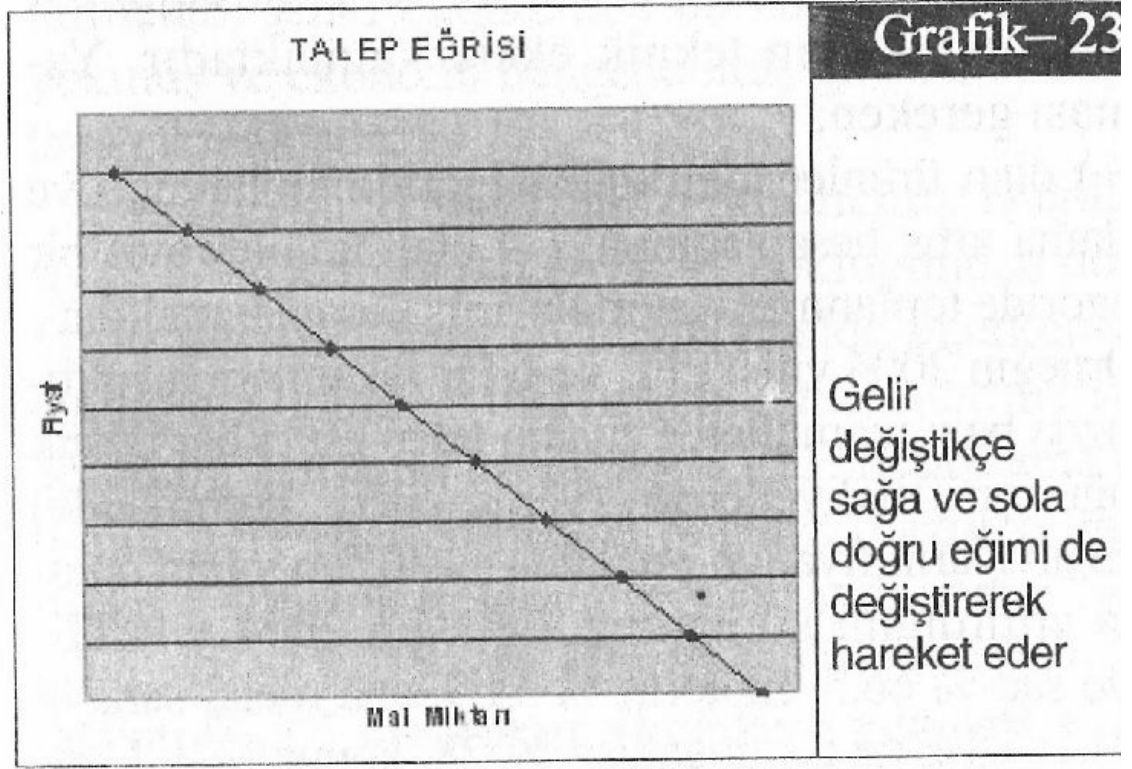
Gelir dağılımında dengesizlik şüphesiz deflasyonu doğuran en temel sebeplerden biri.

Eğer toplumun büyük bir kısmı belli bir gelir seviyesinin altına düşerse artık tüketme kabiliyetini yitirmiş demektir.

Piyasada fazla miktarda para olsa bile, bu para belli ellerde toplandığından dolayı, toplumun geri kalan büyük kesimine yeniden tüketme kabiliyeti kazandırılmadan ekonominin deflasyondan çıkması mümkün değildir. Yani faiz oranlarını düşürüp tüketimi arttırarak deflasyondan çıkılacağı kısmen doğrudur. Ancak asla yeterli değildir. Çünkü faiz oranları sıfırlansa dahi bankada parası olan kesim parasını tüketime kaydıracaktır. Ya parası olmayanlar? Onlar için bu politikanın hiçbir faydası olmayacaktır.

ABD örneği bu dediklerimizi ispatlamaktadır Faiz oranlarını uzunca bir süre % 1'lere çeken FED deflasyondan çıkmayı hedefledi ancak kısmen başarılı oldu. ABD'de son üç yılın gecelik faiz oranları şu şekildedir: 2002 yılı ortalaması % 1.67, 2003 yılı ortalaması % 1.13 oldu. 2004 yılında ise % 1.35 oldu (10). Çünkü gelir dağılımındaki çarpıklıktan dolayı ABD halkının belli bir kısmının gerçekten geçim sıkıntısı bulunmaktadır. Bu çözülmeden deflasyondan çıkmaları mümkün değildir. Ülkemiz için de durum bundan farklı değildir. Bir taraftan yüksek girdi maliyetlerinden dolayı maliyetler artarken bir taraftan da gerek

maliye gerekse faiz politikaları ile piyasadan para çekildiği için talepte daralma yaşıyor.

Türkiye şartlarında TEFE ve UFE hesaplamalarında uygulanan teknik eksik kalmaktadır. Yapılması gereken;

(+) olan ürünler ayrı bir kategoride toplanmalı ve ortalama artış hesaplanmalı; (—) olan ürünler ayrı bir kategoride toplanmalı ve ortalama artış hesaplanmalıdır. Örneğin 2004 yılı TEFE ve UFE rakamlarına baktığımızda bazı mamullerde fiyatın talep esnekliği düşük olduğu için, maliyetlerden (vergi, enerji, hammadde) gelen artışların fiyatları ortalama % 40'lara varan oranlarda arttırdığını görüyoruz. Örneğin 2004 yılı TEFE'de sac % 66.5, motorin % 34.9, ana metal sanayii % 34.1; ÜFE'de ise doğalgaz % 28, konut %21.1 artmıştır (11). Bazı mamullerde ise fiyatlar, talebe karşı duyarlı olduğu için piyasada var olan talep daralması bu ürünlerin fiyatlarının düşmesine sebep olmaktadır. Örneğin 2004 yılı ÜFE'de elektrikli ev eşyası % 10.8 düşmüştür (12).

Elektrikli ev eşyası modeli çok hızlı değiştiği için eğer piyasada yeterli talep yoksa üretici mecburen üretim maliyetleri artsa dahi fiyatları düşürerek elindeki stokları satma yoluna gidecektir. Böyle bir ekonomide, yani hem vergi, enerji, hammadde, istihdam vergileri vb. leri artmasından dolayı maliyetlerin arttığı, hem de yetersiz talepten dolayı stokların yükseldiği bir ortamda TEFE ve ÜFE sonuçları bizi yanıltıcı neticelere ulaştıracaktır. İki farklı hastalık, yani maliyet enflasyonu ve talep daralması (+)'nın (—)'yi yok etmesi gibi birbirini götürmekte; sanki ekonomide bu hastalıkların hiçbiri yokmuş ve ekonomi dengede imiş gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Örneğin buğday ektiğinizi düşünelim. Buğdayın fiyatı talep azlığından veya arz çokluğundan dolayı % 30 düşsün. Ama bu buğdayı elde ederken kullandığınız gübre ve mazot yani maliyetleriniz % 35 artsın bu şartlarda bu günkü TEFE hesaplama tekniğine göre eğer enflasyon buğday, mazot ve gübre dikkate alınarak hesaplanmış olsaydı sonuç % 2.5 çıkacaktı. $+ \% 35 - \% 30 = \% 5$ bölün ikiye; = enflasyon % 2.5 çıkacaktır. (buğday ve mazot + gübrenin ağırlıklı ortalamalarını eşit kabul ediyoruz). Hâlbuki köylü için enflasyon % 65'tir. Zira üreticinin satın alma gücü % 65 daralmıştır. % 30 sattığı üründen, % 35'te üretimden bir önceki yıla göre zarar etmiştir. Zaten enflasyon hane halklarının gelirindeki daralmayı gösterir.

Gerçekten ülkemiz şartlarında bir çözüm aranıyorsa; bugün yapılanın aksine maliyetleri aşağıya çekecek bir maliye politikası ve tüketimi tetikleyecek bir para politikasının aynı anda devreye konması gerekir. Burada maliyetleri aşağıya çekecek bir maliye politikasından kastımız şudur: **Bu kadar yüksek vergi alınmasının sebebi hazinenin bu kadar yüksek oranda borçlanma ihtiyacıdır. Bu ihtiyacın sebebi de kendi parası yerine maliyetli yabancı para karşılığı emisyonunu genişletme isteğidir.** Dolayısı ile **doğru para politikaları uygulanmadan bu borçların, buna bağlı olarak bu kadar yüksek vergilerin de aşağıya düşürülmesi mümkün değildir.** Öyleyse sağlam mali politikalar için öncelikle doğru para politikalarının uygulanması gerekir.

Peki, gelir dağılımında bu boyutta bir dengesizlik neden meydana gelmektedir?

Bugün dünyada hâkim olan anlayış, üretim ile para kazanma yerine para ile para kazanma anlayışıdır. FEX piyasalarında günde ortalama 1.9 trilyon Dolar işlem görmektedir. Bunun yaklaşık 1.5 trilyon Dolarlık kısmı USD doları cinsindendir (13).

Büyüklik sırasına göre İngiltere (637 milyar Dolar), ABD (350 milyar Dolar), Japonya (149 milyar Dolar), Singapur (139 milyar Dolar), Almanya (94 milyar Dolar), Hong Kong, Avusturya, İsviçre, Fransa, Kanada borsalarında bu işlemler olurken dünyanın yıllık toplam üretimi (GDP) sadece 36 trilyon Dolar civındadır (14).

Faizin varlığı ve spekülâtif para anlayışı paranın belli ellerde toplanmasını sağladı. Toplumun ciddi bir kısmı geçim derdi yaşarken azınlık bir kesim de milyar Dolarlara sahip oldu.

Sonuçta paranın belli ellerde stoklanması toplumda istenilen talebin ortaya çıkmasına da engel oldu. Bu sebeple bugünkü kapitalist anlayışların deflasyonun sebeplerinden biri olan gelir dağılımındaki dengesizliği çözmesi mümkün değildir. Çünkü uyguladıkları bütün politikaların temeli faize dayanmaktadır.

Deflasyondan kurtulmak için sadece bir tek düzenleme yeterli değildir. Aynı anda hem para politikası, hem maliye politikası, hem bunlara uygun dış ticaret modeli, hem de sosyal devlet anlayışını hayata geçirmek gerekir. Bu konuda şunu çok rahatlıkla söyleyebiliriz: **Deflasyon kapitalist anlayışın çocuğudur. Bu sistemin kendisi bu hastalığı üretmektedir** ve bu hastalık kendisini ortaya çıkaran bir modelle çözülemez. O yüzden ortaya koyduğumuz bu Millî Ekonomi Modeli'ni ülkeler hayatlarına geçirip kapitalist anlayışı terk etmeden bu hastalıktan kurtulamazlar. Biz bu görüşümüzü 90'lı yılların başından beri ifade ediyoruz.

Bir dönem ABD'nin faizleri adeta sıfırlama gayreti, kapitalist anlayışın dışında yıllardır ifade ettiğimiz bu modeli kısmen hayatına geçirme gayreti idi. Ancak ABD faizleri sıfırladığında kendi toprakları dışında bulunan karşılıksız parasının kendisine geri geleceğinden korktuğu için bunu uzun süre devam ettiremedi. ABD için her iki yol da çıkmaz sokak görünüyor. Şu ana kadar kapitalist anlayışın göremediği ve göremeyeceği ve bu derece batmış bir ekonomiyi dahi kurtaracak bir yol mevcuttur. Ancak buradaki analizimizin dışında kalmaktadır.

3- FAİZ

Hemen şunu başta ifade etmek gerekir ki, **faiz, bir hastalıktır. Ekonomilerin dengesini bozan ve sermayenin belli ellerde tekelleşmesine yol açmak sureti ile sosyal adaletin gerçekleşmesine mani olan iktisadi bir yaradır (15).** Ayrıca günümüzde ortaya çıkan resesyon, stagflasyon, deflasyon, enflasyon, işsizlik gibi bir çok hastalığın ana kaynağı yine faizdir.

Her şeyde olduğu gibi ekonomilerde de hedef, piyasanın denge konumunda bulunmasını sağlamaktır. Birazdan ifade edeceğimiz üzere faiz, yapısı gereği bu dengeyi bozan veya sağlanmasına engel olan mekanizmadır.

Üretim ve tüketim için herkesin cebinde olması gereken para, faiz ile birlikte piyasada halkın arasında serbestçe dolaşamamakta ve belli ellerde stoklanmaktadır.

Paranın esaret altında olduğu ekonomilerde para vazifesini ifa edemediğinden dolayı ekonomileri dengeye getirecek veya dengede tutacak üretim ve tüketim mekanizmaları işleyememektedir. Dolayısı ile yukarıda isimlerini verdiğimiz birçok ekonomik hastalık ortaya çıkmaktadır.

Dünyada toplam üretim ve ticaret hacminin çok üstünde bir para, faiz geliri elde etmek üzere piyasalarda dolaşmaktadır. Başta kalkınmakta olan ülkeler olmak üzere dünya ülkelerinin birçoğu belli başlı birkaç sermaye grubu tarafından adeta haraca

bağlanmış durumdadır. İlk başta yatırım ve üretim yapmak için bu sermaye gruplarından faizle para alan ülkeler, zaman içerisinde önce aldıkları parayı ödemek, sonra da aldıkları paranın faizini ödemek için tekrar para almak zorunda kalmıştır. Geline bu noktada ise ülkemizde de olduğu gibi toplanan vergiler halka hizmet etmek yerine bu global birkaç rant grubu ve onların yerli taşeronlarına aktarılmasına rağmen borçlar her geçen gün katlanarak artmaktadır.

Faizle alınan bu paralar ülke ekonomilerinin tamamı ile belli başlı yabancıların kontrolüne geçmesine yol açmaktadır. Artık bu ülkeler için hem ekonomide, hem de siyasette bağımsızlıktan bahsetmek mümkün değildir.

Faiz, dünya insanlığına üretenin, çalışanın, emek verenin değil, oturduğu yerde para ile para kazananın avantajlı olduğu bir model sunmuştur. O yüzden faiz, toplumları üretimden uzaklaştırmış böylece reel değil sanal ekonomik büyüklükler ortaya çıkmıştır.

Faizin ekonomilerde yaptığı tahribatları birkaç ana başlık altında toplayabiliriz. Bunlar sırası ile **parayı stoklaması, maliyetleri arttırması, talebi daraltması, işçi ücretlerini aşağıya çekmesi ve nihayet verimliliği düşürmesidir.** Teker teker bu tahribatları ele almaya faizin maliyetleri arttırmasından başlayabiliriz.

Üretici veya pazarlamacı ister yatırım için ister üretim veya pazarlama için elde ettiği paranın maliyetini ürettiği ürüne veya hizmete yansıtmak zorundadır. Bu da maliyet enflasyonuna sebep olacaktır. Yani faiz oranları arttıkça fiyatlar genel düzeyi de maliyetlerden dolayı artacaktır. Kapitalist anlayışa göre ise tam tersi olmalı idi, artan faiz oranlarının tüketimi dolayısı ile fiyatlar genel seviyesini aşağıya çekmesi gerekirdi. Ancak yapılan ampirik (deneye dayalı) araştırmalar bunun böyle olmadığını, birçok ülkede faiz oranları arttıkça fiyatlar genel seviyesinin de arttığını göstermiştir. **Gibson paradoksu** (16) olarak ifade edilen bu durumu izah ederken Fisher ve Wicksell enflasyon beklentilerinin veya konjonktürel fiyat artışlarının faizleri yukarı

çektğini iddia etmektedir. Oysa fiyatlar genel düzeyi ile faiz oranlarının aynı anda artmasının sebebi yukarıda da ifade ettiğimiz üzere son derece basittir. Paranın maliyetli hale getirilmesi, üretilen mamullerin maliyetlerini dolayısı ile fiyatları yukarı çekmektedir. **Dikkat edilirse enflasyon faiz oranlarını değil, tam aksine faiz oranları (maliyetli para) üretim maliyetlerini, yani enflasyonu yukarıya çekmektedir.**

A– FAİZSİZ ÜRETİM DENKLEMİ

$$\begin{aligned} \bar{U}_r &= \bar{P} \cdot \bar{U}(\alpha, \alpha_N) & \text{iken} \\ P_{ur} &= P_F + dP \end{aligned}$$

B– FAİZLİ ÜRETİM DENKLEMİ

$$\bar{U}_r = \bar{P} \cdot \bar{U}(\alpha_1, \dots, \alpha_N) + P_F \quad \text{olduğu için}$$

genel denklem;

$$P_{ur} = P_F + d_p + \sum P_F \quad \text{olacaktır.}$$

Maliyetler ise $\sum P_F$ oranı kadar artacaktır

Faizin diğer ve en önemli tahribatı ise paranın stok edilip belli ellerde toplanmasına sebep olmasıdır.

Piyasada bulunan para faizle birlikte belli ellerde belli başlı global sermaye odaklarında toplanmaktadır. Bunun sonucu olarak piyasada herkesin ulaşabileceği bir şekilde bulunduğunda ekonomilerin ihtiyaç duyduğu tüketimi ve üretimi sağlayacak olan para, piyasadan çekilip stoklanmaya başladıkça bu

vazifesini ifa edememektedir. Sonuç olarak talep daralması olarak baş gösteren kriz resesyon ve nihayet deflasyon olarak devam etmektedir. Bu şuna benzer: Her yıl dünyamıza yağan yağmur aynıdır. Ama eğer bu yağmur dünyanın her yerine orantılı bir şekilde değil de, birçok yerine hiç yağmazken bazı yerlerine aşırı yağarsa dünyanın birçok yeri çöl olur, az bir yeri de sel altında kalır. Aynen bu şekilde ekonomide dolaşımda olması herkesin rahatlıkla ulaşabileceği bir şekilde piyasada bulunması gereken para bu konumunu kaybedip esaret altına alındığında ekonomi çöl haline gelecektir.

Herhangi bir şeyin stoklanmasında olduğu gibi paranın stoklanması da onun nominal değerini hak etmediği bir şekilde yükseltmektedir. Bu yükselişin iki büyük zararı vardır. Birincisi para piyasada istenilen oranda bulunmadığı için parayı elinde tutanlar ihtiyaç duyanlardan sadece faiz elde etmekle kalmıyor. Birçok siyasi ve politik isteklerini de elde ediyorlar. Bugün borç batağına batmış ülkelerin IMF ve global sermaye sahiplerinin her dediğine evet demek zorunda kaldığı bilinen bir gerçektir. Bir örnek ile olayı açarsak, mesela çölde yolculuk yapan bir grup insan düşünelim. Grupta sadece bir tek kişide su bulunsun diğerleri ise son derece güçlü kuvvetli, gayretli vs olsun. Sonuçta bu yolculukta herkes elinde suyu bulundurana muhtaç olacaktır. Eğer aralarında bir yarış olsa idi diğerleri ne kadar gayretli ve çalışkan olursa olsun yarışı her zaman elinde suyu tutan kazanacaktır. Aynen örnekte de olduğu gibi **paranın stoklanması onu hem asli görevinden uzaklaştırıyor hem de reel ekonominin üzerinde baskın unsur haline getiriyor. Reel ekonomi tamamı ile sıcak paraya endeksleniyor, tabii ki nakiti elinde bulunduran irade, bütün ekonominin kontrolünü ele geçirmiş oluyor.**

Bugün dünya ekonomisi üzerinde söz sahibi olanlar üretim tesisleri olanlar değil kasasında nakit parası bulunan global tefecilerdir. Burada kendi parasını dünyada konvertibl (çevrilebilir) yapan ülke ise bütün diğer ülkeler, üzerinde söz sahibidir.

Paranın stoklanmasının bir diğer zararı ise sahip olacağı nominal değerinin üzerindeki izafi değerden kaynaklanmaktadır.

Para ile para kazanan bir kimse örneğin 1000 YTL karşılığı yılda 250 YTL kazandığında elindeki para miktarı 1250 YTL'ye çıkaracaktır. Paranın emeğin ve buna bağlı üretimin karşılığı olduğu düşünüldüğünde para ile para kazanılırken piyasada toplam üretim artmamakta ama parayı elinde tutanların sahip olduğu miktar artmaktadır. Örneğin piyasadaki toplam mal miktarının 100 kalem olduğunu düşünelim başta 1000 YTL' ye sahip olan sermaye sahibi bu 100 birim maldan 10 tanesine sahip iken sonuçta parası arttığı için sahip olabileceği mal miktarı artacak ancak diğer taraftan toplumun diğer kesiminin var olan üretimden elde edeceği pay ise azalacaktır.

Eğer bu parayı satan kişi bunu devlete satmışsa devlet bunu ödemek için toplumun diğer kesiminden topladığı vergileri faize aktararak hem gelir transferine sebep olacak, hem de topluma sunması gerektiği hizmeti sunamayacaktır. Bugün ülkemizdeki bütçe yapılarına bakıldığında faiz dışı fazla adı ile toplanan vergilerin rantiyeye aktarıldığı buna mukabil her geçen gün yatırım, sosyal ve cari harcamaların kısıldığı görülecektir.

Eğer parayı satan kişi bunu ikinci bir şahsa satmışsa bu şahsın gelirini faiz oranı kadar kendisine transfer edecektir. **Kapitalist anlayış parayı bir mal gibi görmektedir. "Nasıl ki ev sahibi evini kiraya verdiğinde kiracısından kira almaktadır, para sahibi de parasını kiraya verdiğinde karşı taraftan belli bir kira almalıdır" denmektedir. Evin kiracıya sunduğu hizmet onun işlevinden kaynaklanmakta dolayısı ile kira olarak ödenen para bu hizmete karşılık olmaktadır. Faiz olarak verilen para ise paranın zatına ait olmayıp piyasada bulunmamasından dolayı üzerine yüklenen izafi değerden kaynaklanmaktadır. Eğer para herkesin ulaşabileceği şekilde piyasada olsa idi hiç kimse paraya faiz vermek zorunda kalmayacaktı.**

Özetle paranın stoklanması toplumun diğer kesiminden parayı elinde tutanlara gelir akışına sebep olurken, sermaye sahipleri hem ellerindeki paranın miktarının artmasından, hem de toplumun diğer kesiminin sahip olduğu para miktarının azalmasından dolayı oransal olarak var olan gelirden daha fazla pay almaya başlayacaklardır. Bugün ekonomilerin en ciddi

hastalıklarından biri olan gelir dağılımındaki dengesizliğin sebeplerinden biri de budur.

Nisan 2005 yılı sonu itibariyle Türkiye Hazinesinin iç borcu 236.185 katrilyon TL idi. Oysa fazla değil, 2003 yılı başında borcu sadece 149.870 katrilyon TL' idi. Hazinesinin özel kesime olan borçları ise 2003 yılı başında sadece 70.763 katrilyon TL iken Nisan 2005'te bu borç 154.501 katrilyon TL'ye çıkmıştır. 30 ay içerisinde % 120 artmıştır (17).

Acaba Hazine'nin borçlu olduğu bu kesim, bu miktarda bir parayı üretim veya ticaretle mi elde etmiştir. Elbette hayır.

Hükümet DİBS senetleri çıkararak para basmakta; ancak bu para üretime değil sadece rantiyenin eline gitmektedir. Basılan bu paranın karşılığı üretim olarak ortaya çıkmadığı için piyasada bulunan para karşılıksız bir paradır. Hükümet de talep enflasyonundan çekindiği ve zaten bu borcu ödeyecek gücü olmadığı için sürekli olarak faizle bu parayı yeniden piyasadan çekmekte ve yarayı büyötmektedir.

Sonuçta hem vatandaşın gelirleri vergiler kanalı ile bu kesime aktarılmakta böylelikle gelir dağılımında büyük bir uçurum oluşturulmakta, hem de devlet her geçen gün daha da büyük bir borç batağının içerisinde çekilmektedir.

Faizin yaptığı tahribatlardan biri de talep daralmasına sebep olmasıdır. Bunun sonucu ortaya çıkan hastalık deflasyonudur. Faizin talep daralmasına neden olması birkaç şekilde olur.

Yukarıda anlattığımız gibi gelir dağılımında meydana gelen bozukluk zaman içerisinde toplumun ciddi bir kısmının tüketme kabiliyetini yitirmesine neden olur.

Faiz ödemeleri için vergileri arttırmak zorunda kalan hükümet vatandaşın cebinde bulunan parayı piyasadan çekerek hane halklarının tüketim harcamalarını kısar. Öte yandan faiz ödemelerinden dolayı kamu harcamaları da kısıldığından piyasada ciddi bir talep eksikliği yaşanır. Ayrıca faiz ile birlikte

cebinde parası olan da parasını bankaya yatırdığı için piyasada dolaşan para miktarı iyice azalır. Sonuç deflâsyondur. Bir taraftan maliyet enflasyonu diğer taraftan deflasyon aynı anda olduğunda stagflasyon ortaya çıkacaktır.

Üretim ile para kazanma mantığının temeli “kazan kazan”dır. Çünkü siz üretim veya ticaretle para kazanırken birçok insan için iş imkânı oluşturmakta, sadece kendinizi değil diğer bireyleri de gözetip kollamaktasınız. Ama para ile para kazanıyorsanız bu “kazan kaybet” üzerine kuruludur. Çünkü bir taraf kazanırken diğer taraf zarar etmektedir.

Para ile para kazanma anlayışı yeni iş sahaları açmadığı için talebi arttırmamakta, diğer taraftan da var olan gelirin rantiyeye (getirimciye) aktarılması sonucu piyasadaki talebi kısmaktadır. Örneğin siz % 20 ile paranızı bankaya sattınız. Banka da bunu üreticiye kredi olarak % 30 ile sattı, üretici de bunu mamule fiyat artışı olarak yansıttı. Sizin satın alma gücünüz ve buna bağlı talebiniz artmış gibi gözükse de sonuçta sizin cebinizdeki paranın reel değeri düşecek ve piyasa talebi buna paralel olarak azalacaktır. Faizin yaptığı tahribatlardan biri de işçi ücretleri üzerinde olmaktadır. Faizle para alan üretici bunu mamule yansıtmak zorundadır. Ancak diğer taraftan faizle piyasadan çekilen para gelir dağılımını bozduğu ve piyasada olmayan para tüketimi kısıttığı için ortaya çıkan talep daralmasından dolayı üretici bir karar vermek zorunda kalır. Eğer bu artışı tam olarak mamule yansıtsa zaten talep olmadığı için hiç mal satamayacak ve batacaktır. Eğer hiç yansıtmasa ürettiğinin belki de altında satmak zorunda kalacak yine batacaktır. Veya faiz oranlarını fiyata yansıtacak ancak diğer üretim maliyetlerinden ve kısmen kârından kesintiye giderek fiyatların faiz oranlarından daha az artmasını sağlayacaktır.

Diğer üretim maliyetlerinden en kolay aşağıya düşürülecek olan da işçi ücretleridir. Çünkü yeterli işgücü talebi olmadığı için işçi ücretlerini belirlemede taraflar arasında işveren daha ağırlıklı söz sahibidir.

Karl Marks kendi görüşlerini açıklarken “artık değer” kavramını ortaya atarak işverenin elde ettiği karın işçinin emeğinden çalınan artık bir değer olduğunu ifade etmiştir (18). Hâlbuki kâr, işverenin hem emeğinin hem de koyduğu sermayesinin karşılığıdır. Asıl burada artık değer olan faizdir. Faizi zararsız olarak gören Marks işverenin kârını işçinin emeğinin artık değeri görmüştür. Ancak artık değer karşılığı olan faizin ta kendisidir. Çünkü faiz ister istemez işçinin alınterinde kesintiye sebebiyet verecek böylece hem işçinin alınterinin bir kısmı hem de işverenin kârının bir diğer kısmı parayı satan iradeye aktarılmış olacaktır.

İlk bakışta birbirlerinden farklı iki kutupmuş gibi gözüken kapitalist ve sosyalist anlayışların her ikisi de faizi sistemlerinin merkezine oturtmaktadır. Sosyal adalet madem gelir dağılımındaki dengeyi elde etmekten geçer, bunu bozan faiz mekanizmasını da devre dışı bırakmak herhalde bu yolda atılacak en ciddi adımdır.

Kapitalist anlayışın ana hatları ile iki ayağı söz konusudur. Birincisi klasik anlayış veya çağdaş versiyonu ile monetarist yaklaşım. Diğeri de likidite tercihi görüşünün sahibi Keynes modelidir. Klasik anlayışı temellendirirken Adam Smith ekonominin kendi kendine dengede olacağına inanıyor, her arzın kendisine denk bir talep oluşturacağım düşünüyordu (19,). Biz bunun yanlışlığını değişik vesilelerle izah ettik.

Adam Smith’in kafasındaki bu hayali dengeyi sağlayabilmesi için, elde edilen gelirin tamamının tüketime aktarılması gerekmekte idi. İşte klasik anlayışta yapılan tasarrufların yatırım harcamalarına dönüşmesini sağlayan mekanizmanın adı faizdir. Yani klasik anlayışa göre tasarruf ile yatırım arasındaki bağ ancak faiz ile kurulabilmektedir.

Çağdaş ifadesi ile ödünç verilebilir fonlar teorisine göre yatırım için ihtiyaç duyulan sermaye tasarruflarla oluşturulmuş fonlar aracılığı ile tabii ki belli bir faiz oranı karşılığında sağlanmaktadır.

Klasik anlayış, sistemini işletebilmek için, kendi mantığına göre faizi, yatırım ile tasarruf arasına oturtmuştur. Elbette sonuç tam bir hüsrandır.

Kapitalist anlayışın diğer yaklaşımı; Keynes'e ait olan, para arzı ile para talebi arasındaki dengeyi faiz ile sağlayan likidite tercihi anlayışıdır (20). Başka bir ifade ile ihtiyaç duyulan yani talep edilen paranın karşılanması için belli bir faiz oranına ihtiyaç vardır.

Dikkat edilirse her iki yaklaşımın da temelinde aynı mantık vardır. İhtiyaç duyulan paranın karşılanması ancak belli bir faiz oranı ile mümkün olmaktadır. Yani piyasanın ihtiyaç duyduğu paranın —ister buna siz yatırım deyin ister para talebi deyin— karşılanması ancak maliyetli para ile olmaktadır. Bu anlayışın neticesi olarak Merkez Bankası'nın piyasanın ihtiyaç duyduğu parayı piyasaya sürmesine şiddetle karşı çıkan kapitalist anlayış aynı ihtiyacın özel bankalar üzerinden faizli para ile karşılanmasını desteklemektedir.

Merkez Bankası'nın piyasanın ihtiyaç duyduğu parayı karşılamasına enflasyon olur düşüncesiyle karşı çıkanlar aynı miktarda paranın özel bankalar tarafından kaydi para üretilerek faizli olarak karşılanmasına destek olmaktadır.

Diyelim ki, siz devlet olarak bir yere okul yapacaksınız bunu kendi emisyonunuzla karşılamak yerine yurt dışından veya içeriden faizle para alarak bu okulu yaptırıyorsunuz. Kapitalist anlayışın ekonomi teorisi adı altında söylediği faizli paranın enflasyona yol açmayacağıdır. Ancak aynı miktarda faizsiz paranın Merkez Bankası kanalı ile karşılanması durumunda ise enflasyon meydana gelir. Adeta maliyetli parayı gören enflasyon sesini çıkarmıyor; ama ne hikmetse yerli ve maliyetsiz parayı gören enflasyon birden ayağa kalkıyor. Bu mantıkla özellikle kalkınmaya karar vermiş ülkeler kalkınmaları için ihtiyaç duydukları finansmanları kendi emisyonları üzerinden sıfır maliyet ile karşılama yerine faizle bu sermayeyi elde etme yoluna gitmiştir. Netice olarak kalkınmaya çalışırken kendilerini kısa bir zaman sonra büyük bir borç batağının içinde bulmuşlardır.

Bir diğerk konu da verimlik meselesidir. Paranın bloke edilmesi sadece paranın belli ellerde bulunmasına sebep olduğu için isteyen herkes kendi kabiliyetini ortaya koyacak sermayeye sahip olamamaktadır.

Üretim bu paraya maliyetini ödeyerek ulaşanlar tarafından yapılabilmektedir. Yani siz faizini ödemeye razı olsanız bile eğer belli bir teminat gösteremezseniz mesela 1 trilyon lira para alamazsınız. Bu durumda siz çok çalışkan ve çok başarılı bir sanayici ve tüccar olabileceksen günümüz şartlarında iş bulmakta bile zorlanacaksınız. Bu şuna benzer babadan oğula geçen krallık sistemi mi daha verimli bir sistemdir, yoksa demokratik sistem mi? (HAB eki: Bakın, Haydar Baş, “şeraitçi” olmadığını, “demokrat” olduğunu eylemli olarak ortaya koyuyor!)

Birinci şıkta, ne kadar kabiliyetli olursanız olun, eğer siz kralın oğlu değilseniz başa geçemezsiniz; aynen bu şekilde günümüz şartlarında siz belki dünyanın en başarılı iş adamı olacakken bu sermayeden mahrum kaldığınız için kendinize iş bile bulamayacaksınız. Dolayısı ile faiz ile bloke edilen sadece piyasada dolaşan para değil aynı zamanda milletin kabiliyetidir. Parayı özgürlüğüne kavuşturmak gizli olan bu kabiliyetleri açığa çıkaracağı için ekonomilerde verimliliği arttıracaktır.

Esasında faiz, sadece faiz verene değil aynı zamanda faiz alana da zarar vermektedir. Çünkü zaman içerisinde piyasa dengelerini bozan faiz piyasa aktörlerinin tamamını etkileyecek bir çarpık yapılanmayı da beraberinde getirmektedir.

Bugün dünyayı haraca bağlayan global sermaye adeta kendi bindiğı dalı kesmiş, dünya halklarının fakirleşmesi diğerk mutlu azınlık için de bir felaket olmuştur. Bu çarpık yapılanmanın sonucu artık dünya ekonomileri hem ürettikleri mala pazar bulmakta zorlanıyor, hem de toplam üretimin kat kat fazlası para yeryüzünde bulunuyor.

Millî Ekonomi Modeli’miz faizi tamamı ile sistemin dışında tutmaktadır. Böylelikle para özgürlüğüne kavuşturulacak, hem gelir dağılımında denge sağlanacak, hem de üretimin önündeki

engeller kaldırılacaktır. Paranın piyasaya sunuluşu tamamı ile maliyetsiz bir şekilde sağlanacağı için ne enflasyona zemin hazırlanacak, ne de para faizle piyasanın dışına çekildiği için talep daralması ve onun sonucunda deflasyon ile karşılaşılacaktır.

4- GELİR DAĞILIMINDA DENGESİZLİK

Ekonomi politikalarının en önemli hedeflerinden birisi de gelir dağılımını adil bir şekilde yaparak, fertlerin gelirleri arasındaki farkı mümkün olan en az seviyeye indirmektir.

Gelir dağılımının düzeltilmesi sosyal adaleti sağlayacağı gibi, ülke ekonomileri için sürekli büyümenin de temelini oluşturmaktadır. Ekonomilerde pazarın büyümesi, yani tüketimin artması toplumdaki fertlerin gelirlerini dengeli bir şekilde artırmaktan geçmektedir. Bu manada en temel ihtiyaçlarını bile alamayan dar gelirli insanların desteklenmesi, sadece gelir dağılımındaki dengesizliği gidermemekte, tüketim artışına sebep olduğu için sürekli büyümeye de imkân tanımaktadır.

Hiçbir dönemde bütün insanların gelirleri birbirine eşit olmamıştır, zaten ideal olan da bu değildir. Gelir düzeyi yüksek olan bireylerin yanında daha düşük gelire sahip bireylerin toplumdaki varlığı yaşanan bir gerçektir.

Önemli olan bireylerin gelirleri arasında toplumsal dokuyu zedeleyecek bir uçurumun oluşmamasıdır. Ancak mevcut ekonomi modellerinin yanlış uygulamaları açlık sınırının altında yaşamaya çalışan bireylerle şatafatlı bir tüketim çılgınlığı içinde olan bireylerin iç içe olduğu çarpık bir toplum modeli meydana getirmiştir. Yanlış olan budur.

Toplumun geniş bir kesiminin gıda, giyim, konut, sağlık, ulaşım, eğitim gibi temel ihtiyaçlarının gelir dağılımındaki bozukluk sebebiyle karşılanmaması, gelirin büyük bir kısmının mutlu bir azınlık tarafından türlü şekillerle elde edilmesi, ekonomik bir sorun teşkil etmesinin yanında sosyal tahribatlara yol açmaktadır. Örneğin Türkiye’de 2003 yılı itibari ile nüfusun en yoksul % 10 kesimi gelirin % 1.9’unu alırken; en zengin % 10’un aldığı pay, % 34.6’ya kadar çıkmaktadır (21). Bu tabloya göre en

zengin ve en fakir % 1 O'luk dilimlerin gelirden aldığı paylar arasında 18 kat fark vardır. Günlük geliri 4.3 ABD Dolarından az olanların oranı ise 2002 yılı itibari ile % 30.3'tür (22). Sıfıra doğru inildikçe gelir dağılımındaki adaleti 100'e yaklaştıkça da adaletsizliği gösteren "Gini Katsayısı", 2003 yılı için 42 olarak hesaplanmıştır (23). Dünyanın diğer ülkelerinde de durum pek farklı değildir.

Küreselleşme adı altında gelişmiş ülkeler çeşitli para oyunları ve çıkarttıkları kanunlarla birlikte, azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin kaynaklarını ve gelirlerini sömürerek kendilerine aktarmışlardır.

Kapitalist politikalar sonucu 1998 yılı itibari ile 973.7 milyon kişi günde 2 ABD Dolarının altında gelir elde ederken; 352.9 milyon kişi ise günde 1 ABD dolarının altında gelir elde etmektedir (24). Aynı yıl itibari ile dünya nüfusunun 5.240 milyar olduğu dikkate alındığında felaketin boyutları daha iyi anlaşılabacaktır.

Çoğunlukla Afrika'da, Doğu ve Güney Asya'da ve Güney Amerika'da açlık sınırında yaşayan insanlar, kaynakları olmadığı için değil, küresel güçler tarafından sömürüldüğü için bu durumu yaşamaktadır.

Gelişmiş kabul edilen ülkelerde bile gelir adaletsizliğine işaret eden Gini katsayısı son derece yüksektir. ABD'nin 2000 yılı Gini katsayısı 40.8, İngiltere'nin 1999 yılı Gini katsayısı 36, Almanya'nın 2000 yılı Gini katsayısı 28.3'tür (25). Yine 1993 yılı itibariyle dünyadaki en zengin % 1'lik kesim, toplam gelirden % 9.5 pay alırken; en fakir % 10'luk nüfus sadece % 0,8 gelirden pay almaktadır. Bu da 100 kattan daha fazladır (26). Bu sebeple kapitalist modellerin çözemediği problemlerden biri de gelir dağılımında dengesizliktir. Zira bu problem kapitalizmin doğasından kaynaklanmaktadır. Gelir dağılımında bozukluğa sebep olan etkenler incelendiğinde bu daha iyi anlaşılabacaktır.

A- GELİR DAĞILIMINI BOZAN FAKTÖRLER

Gelir dağılımında bozukluk, liberal görüşün “bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler” ilkesinin kapitalizm adı altında ekonomik bir sistem olarak kendisine hayat imkânı bulmasıyla başlamıştır. Kapitalistler devlete ve paraya getirdikleri tarifler ve yükledikleri görevlerle beraber gelir dağılımının bozulmasına neden olmuşlardır.

Liberal anlayışa göre devlet; güvenlik, asayiş, altyapı yatırımlar gibi işlerle uğraşmalı, ekonomiye ve ticarete kesinlikle müdahale etmemelidir (27). Devlete bu rol biçilince kamu harcamalarının hacmi artmış, harcamaların finansmanı için hükümetler, yüksek faizlerle iç ve dış borç alma yoluna gitmişlerdir. Zaman içerisinde alınan borçların faizlerini bile ödemeyen devletler halktan yüksek vergiler alarak bu gelirleri borç aldığı sermaye gruplarına aktarmasına rağmen girdiği bu borç batağından kurtulamamıştır. Faizle satın alınan paralar vergilerle karşılanmaya başlayınca toplumun büyük bir kesimine ait gelirler, azdan da az bir gruba aktarılmaya başlamıştır.

Global sermaye grupları bu mantıkla ülkeleri adeta haraca bağlayarak, ülkelerin kaynak ve gelirlerini faizle birlikte kendilerine aktarmaktadır. Diğer taraftan Merkez Bankaları, bağımsızlıkları savunularak, devletlerin kontrolünden çıkartılmış global sermayenin çıkarlarına hizmet eden bir kurum haline getirilmiştir. Gelişmekte olan devletler senyoraj gelirinden vazgeçerken, başta ABD olmak üzere gelişmiş ülkeler kendi paraları ile bu emisyon açığını kapatarak, gelişmekte olan ülkelerin emeğini ve üretimini kendilerine aktarmaktadırlar. Senyoraj hakkını kullanan kendi parasının kullanım alanını dünyada genişleten ülkelerin başında ABD gelmektedir.

Gelir dağılımındaki dengesizliğin en önemli sebeplerinden birisi de paranın belli ellerde tekelleşmesidir. Paranın faiz kanalıyla stoklanması, piyasada herkesin ihtiyaç duyduğu anda üretim veya tüketim faaliyetlerini yapmak için paraya ulaşamaması, paranın belli ellerde toplanmasına sebep olur ki gelir dağılımının bozulmasının en önemli sebebi de budur. Üretim ile para kazanmak yerine para ile para kazanmanın teşvik edildiği

kapitalist modeller faizi sistemlerinin merkezine oturttuğu için gelirdede dengesizlik ortaya çıkmaktadır.

Özelleştirme adı altında devletin en kârlı ve stratejik kurumlarının piyasa değeri çok altında satılması ile devletin yerini çokuluslu şirketlerin almasına yol açmıştır.

Global güçler satın aldıkları bu kurumlar vasıtasıyla ülkenin zenginliklerini yurtdışına aktarmaktadırlar. Oysa yeraltı ve yerüstü kaynaklarının devlet-millet işbirliği ile işletilmesi bu kaynaklardan toplumun her kesiminin istifade etmesine imkân tanıyacaktır.

B- MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE GELİR DAĞILIMI

Millî Ekonomi Modeli'nin paraya ve devlete getirdiği tarif ve yüklediği görevler, mevcut ekonomi modellerinin gelir dağılımının bozulmasına sebep olan bakış açılarının dışında yepyeni bir mahiyet arz etmektedir.

Devletin asli görevlerinden biri de senyoraj hakkını kullanarak, ülke içinde yeterli miktarda yerli paranın bulunmasına ve piyasalara hâkim olmasına, imkân sağlamasıdır. Böylece milletin emeği sayesinde elde edilen gelir, sosyal devlet projesi ile yine millete hizmet olarak aktarılacağı için elde edilen gelirin hem ülke topraklarında kalması, hem de herkesin istifade edebileceği şekilde âdilane bölüşülmesine imkân tanıyacaktır. Bu sebeple Merkez Bankası'nın, IMF'nin değil, milleti temsil eden siyasi güç tarafından yönetilmesi şarttır.

Yine devlet, piyasaları düzenleyen hakem rolünü üstlenerek, piyasaların belli başlı küresel güçlerin denetimine geçmesini önlemelidir.

Serbest piyasa adı altında piyasaların, dolayısı ile elde edilen gelirlerin belli global güçlerin kontrolüne geçmesine müsaade etmeyen devletler, hem kaynakları, hem de parayı serbest hale getirerek bireylere fırsat eşitliği tanıdığı gibi elde edilecek gelirlerin âdil paylaşımını sağlayacaktır.

İsteyen herkese proje mukabili faizsiz kredilerin verilmesi paranın tekelleşmesini önleyeceği gibi, millî gelirin de âdil bir şekilde dağıtılmasına sebep olacaktır.

Para ulaşılamaz bir nesne olmaktan çıkarılıp herkesin istifadesine sunulursa kaynak dağılımı geniş bir tabana yayılacaktır. Üretimle oluşturulacak gelir de geniş halk kitleleri arasında âdil bir şekilde bölüşülecektir.

Millî ekonomi Modeli'nde devlet, vatandaşlarının gıda, barınma, eğitim, sağlık, güvenlik gibi temel ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdür. Bu haklar doğumla kazanılır. **Bir insanın üretim kabiliyeti olsun veya olmasın her yaşta tüketim hakkına sahiptir. Bu insan olarak dünyaya gelmesinin sonucudur.** Bu amaçla devlet, emisyon hacmini artırmak suretiyle, proje karşılığında üretimi teşvik ettiği gibi, sosyal devlet olmasının gereği olarak tüketici kesimini destekleyerek gelirin âdil bir şekilde dağılımını sağlar.

Ev hanımlarını emekli etmek, yeni doğan her çocuğa, işsizlere ve kimsesiz yaşlılara maaş vermek, öğrencilere karşılıksız burs vermek gibi insanlara doğrudan gelir desteği sağlanması, tüketim kabiliyeti olmayan kesimlere ihtiyaçlarını karşılama fırsatı verecektir. Ayrıca eksik kalan talebi tamamlayacak ve gelir dağılımında dengeyi sağlayacaktır.

Sosyal devlet anlayışı, alt gelir grubuna ait insanları, üst gelir grubuna ait insanların hayat standardına yaklaştırarak aradaki açığı kapatmaktadır. Böylece fertler arasındaki servet ve gelir uçurumları kapatılacağı gibi insanların birliği ve beraberliği de gerçek anlamda sağlanacaktır. Toplumdaki gelir farklılığı insanların meslekleri ve kabiliyetleriyle ilgili bir detaya dönüşecektir.

Millî Ekonomi Modeli'nde gelir düzeyinde uçurumlar yerine toplumun en üst gelir grubu ile en alt gelir grubu arasında belli bir denge olacak, asla açlık sınırının altında yaşayan insanlarla, aynı anda tüketim çılgınlığı bir anda olmayacaktır. İnsan onuruna

yakışmayan tablolar sona erecek, çöplüklerde gıda arayan insan manzaraları tarih olacaktır.

Millî Ekonomi Modeli'nin vergi politikası ise gelir dağılımını düzelten pratik uygulamalarıyla alt gelir grubunda bulunan insanları koruyan bir yapıya sahiptir. Özellikle tüketim üzerinden tahsil edilen dolaylı vergiler, dar gelirli insanların gelirini daha da düşürerek üst gelir grubuna mensup fertlerle aradaki gelir farkını daha da açmaktadır.

Yıllık geliri 100.000 YTL'nin altında olan kesimden vergiyi kaldıran vergi politikası, sosyal devlet anlayışı ile birlikte uygulandığında dar gelirli kesim her iki açıdan da desteklenecektir. Böylece hem dar gelirli kesimin gelir düzeyi yükselterek istenilen seviyeye çıkarılacak, hem de bu kesimin istenilen düzeylerde tüketmesi, üretici için ihtiyaç duyulan pazarın da oluşmasını sağlayacaktır.

Dipbilgiler:

1- Prof. Dr. Osman Z. Orhan, Başlıca Enflasyon Teorileri ve İstikrar Politikaları, s. 43, Filiz Kitabevi 1995

2- John Maynard Keynes, The General Theory and Employment, Interest and Money, s. 296, The Macmillian Press Ltd, London 1973

3- John Maynard Keynes, The General Theory and Employment, Interest and Money, s. 296, The Macmillian Press Ltd, London 1973

4- Bkz, Gardner Ackley, Macroeconomic Theory, The Macmillian Company, New York, 1970

5- John Maynard Keynes, The General Theory s. 129.

6- Bkz; Denis Henri, Histoire de la pense Economique, Presses Universitaires de France, 1971

7- Bkz. IMF World Outlook 2005.

8- Bkz: EUROSTAT (Statistical Office of The European Communities)

9- Bkz: EUROSTAT (Statistical Office of The European Communities)

- 10- Bkz: FED 09/ 06/ 2005.
- 11- Bkz: DiE verilen, www.die.gov.tr
- 12- Bkz: DiE verilen, www.die.gov.tr
- 13- Bkz. BIS - Bank of International Settlement, Trenial Sunvey 2004
- 14- Bkz: World Bank, 2003.
- 15- Prof. Dr. Haydar Baş, Mektûbât, s. 253-257; Prof. Dr. Haydar Baş, İman ve İnsan, s. 238—241
- 16- Visser H., The Ouantity of Money, s. 143, 146, 1974.
- 17- Hazine Müşteşarlığı, İ Borç Stokunun Alıcılara Göre Dağılımı.
- 18- K. Marx, Kapital, c. III, kısım 1, s. 56.
- 19- Bkz. İktisatın Dama Taşları, H, 2002, İÜ İktisat Fak. Mez. Cem; Do. Dr. Burak Atamtürk, Klasikler ve Adam Smith.
- 20- Prof. Dr. M. Merih Paya, Para Teorisi ve Para Politikası, s. 123, 2.b. İstanbul, Filiz Kitabevi, 1999.
- 21-Bkz. The World Bank, World Development Indicators
- 22-DiE Turkey, Istatistical Year Book 2004
- 23-Bkz. The World Bank, World Development Indicators
- 24- The World Distribution of Income Xavier Sala-i Martin Department of Economics, Colombia University Working, Paper no 8933, May 2002.
- 25- The World Bank, 2004 (Census and Statistics Department)
- 26- The Economic Joumal, 112 51-92, January 2002, Royal Economic Society, True World Income Distribution 1988 and 1993, Branko Milanovic.
- 27- Bkz. A. Smith, Milletlerin Zenginliği, ev. Haldun Derin, M.E.B. Yayınlan 1955.

YEDİNCİ BÖLÜM:

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE EKONOMİ POLİTİKALARI

1) Devletin Ekonomideki Rolü

2) Sosyal Devlet Politikası

3) Maliye Politikası (Vergi Politikası)

4) Para Politikası ve Senyöraj (HAB eki: işbeylik)

A- SENYÖRAJ

B- MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE SENYÖRAJ

5) Kur Politikası

6) Dış Ticaret Politikası

1- DEVLETİN EKONOMİDEKİ ROLÜ

Devlet ekonomiye müdahale etmeli mi? Yoksa etmemeli mi? Edecekse ne kadar etmeli. Belki de iktisat tarihinde üzerinde en fazla tartışılan konulardan biri de devletin ekonomideki rolü olmuştur. Liberal anlayışa dayanan kapitalist modeller ekonominin kendi kendine dengeye gelebileceğinden yola çıkarak, devletin ekonomiye karışmasına karşı çıkmışlardır.

Serbest piyasa hareketlerinin önünde bir engel olarak devlet görülmüş, küçültülmesinden yana tavır konulmuştur.

Sadece durağan dönemlerde piyasanın canlanması için kamu harcamalarını arttırıcı maliye politikaları izlemesini savunan Keynes bu harcamaların kaynağını faize dayandırdığı için sonuçta piyasada söz sahibi olan yine devlete para satan sermaye grupları olmuştur. Yani klasik model direkt devletin müdahalesine karşı çıkararak piyasayı belli sermaye gruplarının kontrolüne terk etmiş, Keynes modeli ise uyguladığı faiz anlayışı ile piyasaların ve hatta devletin belli başlı grupların kontrolüne girmesine zemin hazırlamıştır.

Biz konuya çok farklı bir açıdan yaklaşacağız.

Öncelikle şu soruyu kendimize soralım acaba kendi başına bırakılan piyasalarda üretim harcamalarından elde edilen gelir bu üretimi karşılayacak tüketimi oluşturabilir mi? Bu sorunun cevabını para bahsinde vermiştik. Her zaman büyüyen ekonomilerde üretim ile tüketim arasında belli bir açık olacaktır. Eğer bu açığa müdahale edilmezse ekonominin zaman içerisinde kendi kendini dengelemesi mümkün değildir. İşte üretim ile tüketim arasında ekonominin yapısından kaynaklanan bu açığın kapatılması ancak devlet tarafından yapılabilir. Devletin bu açığı kapatması piyasalar için bir zorunluluktur.

Millî Ekonomi Modeli'mizde devletin bu açığı kapatmak için uygulayacağı model Sosyal Devlet Projesi olarak ortaya konmaktadır. İleride sosyal devlet projesine değineceğiz. Ancak devletin ekonomideki tek vazifesi tüketim ile üretim arasındaki açığı kapatmak değildir.

Devletin bir diğer vazifesi de başta sermaye piyasaları olmak üzere piyasaları düzenlemektir. Büyük sermaye gruplarının kontrolüne bırakılan piyasalarda haksız rekabetin olması kaçınılmazdır. Tekelleşme sonucu ortaya çıkan yeni yapılanma hem verimsiz, hem de fiyatlar genel düzeyinin normal seviyesinin üzerinde olduğu bir ekonomik yapıyı da beraberinde getirecektir.

“Büyük balık küçük balığı yutar” anlayışına terk edilen piyasalarda zaman içerisinde büyük balıklarda açlıktan ölürlür.

Devlet piyasalarda herkese hayat şansı verecek, herkesin çıkarını koruyacak olan hakemlik vazifesini ifa etmek zorundadır.

Devletin bir başka vazifesi de millete ait olan yeraltı ve yerüstü kaynaklarının milletin kullanımına açılmasını sağlamaktır. Örneğin ülkenin herhangi bir yerinde bulunan petrol madeni bu milletin tamamına aittir. Ve milletin tamamına fayda verecek şekilde devlet tarafından işletilmelidir. Burada uygulanacak model devlet-millet ortaklığı olarak tarif edilebilir. Kurulacak şirketin bir kısmının hissesi vatandaşlara ait olmalı, diğer kısmının gelirini ise devlet kamu harcamaları için kendine ayırmalıdır. Ülkemiz açısından bakıldığında katrilyon Dolarlar düzeyinde bulunan yeraltı kaynaklarımızı devlet-millet el ele işletmek yerine son yıllarda çıkarılan kanunlarla yabancılara devretmekteyiz. Sonuçta hazine üzerinde oturan dilenci konumuna getirildik. Kaynaklarımızı devrettiğimiz yabancılardan, gidip faizle para alıyoruz. Bizim paramızı yine bize satıyorlar.

Devletin vazifelerinden bir diğeri de yatırım ve üretim için gerekli olan finansmanı sıfır faizle kendi vatandaşına sağlamak olmalıdır. Böylelikle hem üretimin önünü açacak, hem maliyetleri düşürecek, hem de kendi vatandaşları arasında fırsat eşitliği sağlamış olacaktır. Proje mukabili sağlanacak bu krediler başıboş bir şekilde değil, kademe kademe kontrol edilerek proje sahiplerine aktarılmalı, hukuki müeyyideler ile işleyişi sağlanmalıdır.

Yine devlet, içeride ve dışarıda gerek sosyal devlet politikaları ile gerekse para politikaları ile kendi üreticisine pazar oluşturmakla mükelleftir. Bu pazarı oluşturmak üreticiye kredi sağlamaktan bile önemlidir. Çünkü ürettiğine pazar bulamayan üretici ürettiği oranda batacaktır.

Yine devlet kendisi bizatihi piyasalarda alıcı olarak rol alarak kamu harcamaları ile özellikle belli başlı sanayii desteklemelidir. Genel olarak ekonomiye talep artırıcı katkısı

olan kamu harcamaları aynı zamanda stratejik sanayiinin gelişmesi için de şarttır. Uçak sanayii, silah sanayii gibi bu türlü stratejik öneme haiz sektörlerde devlet alım garantisi ile yerli üretimi dışarısı ile rekabet edecek noktaya kadar en azından desteklemelidir. Ve yine silahtan, ileri teknoloji yatırımlarından daha önemli olan tarım sektörü de alım garantisi ile devlet tarafından desteklenmelidir.

Aynı zamanda devlet ileri teknoloji ve yüksek sermaye gerektiren sahalarda üretici olarak piyasada yerini almalıdır. Özellikle hammadde üretimini veya altyapı desteğini sağlayan sektörlerde devletin bizatihi üretici olarak bulunması fiyatların tekelleşmeden dolayı yükselmesini engelleyecek ve tek başına özel sektörün yapamayacağı büyüklükte yatırımlar sağlanarak ülke ekonomisi dışa bağımlı olmaktan kurtarılacaktır.

Özellikle kâr amacı gütmeyen altyapı yatırımlarının yine devlet tarafından sağlanması kaçınılmazdır.

Devlet aynı zamanda yerli sanayii korumak üzere her türlü anti-damping uygulamalarını, gümrük ayarlamalarını yaparak kendi insanını korumak zorundadır. Yerli sanayii korumak rekabeti engellediği için fiyatların yüksek kalmasına sebep olur mu, diye düşünülebilir.

Bu anlayış, diğer ekonomi modelleri için geçerli olabilir; ancak Millî Ekonomi Modeli sıfır faizle üretim desteği sağlayan bir modeli hayata geçirdiği için eksik kalan rekabet içerideki yeni yerli üreticiler tarafından rahatlıkla sağlanacak ve fiyatlar genel seviyesi istenilen düzeylerde olacaktır.

Yine devlet yerli sanayinin yurt dışında rekabet edebileceği maliyet ve fiyat avantajlarını kendi ihracatçısına emisyonla birlikte ihracat teşviki olarak sağlamak zorundadır.

Devlet kendi topraklarında kendi parasının dolaşımını sağlarken, yabancı paranın dolaşımını kontrol altına almak zorundadır. Aksi takdirde kendi insanının emeği, dolaşımda olan her yabancı para miktarı kadar yabancı ülkelere transfer edilmiş olacaktır.

Devletin küçülmesini savunanlar devletin topluma hizmet sunan yönünün küçülmesini isterler. Yoksa devletin kendi halkından vergi toplaması söz konusu olduğunda kayıt dışının kayıt altına alınması adı altında devletin elinin son derece güçlü bir şekilde halkının üzerinde olmasını savunurlar.

Devlet ile hane halkları arasında iki türlü etkileşim vardır. Bunlardan birincisi devlet vergi olarak alandır. Diğerinde ise sosyal ve kamu harcamalarında verendir.

İşte “devleti küçültelim” diyenler vergi toplayan devleti değil aksine halkına hizmet sunan devleti küçültmeyi kastederler. Çünkü ne kadar çok vergi toplanır ne kadar az harcama yapılırsa faize o kadar para aktarılacak global tefeciler ve onların yerli taşeronları o kadar kazanç elde edecektir.

Kapitalist anlayışta devletin tek gelir kaynağı olarak vergiler gösterilmektedir. Oysa Millî Ekonomi Modeli’imize göre devletin gelirleri üçe ayrılır. Birincisi vergi gelirleridir. İkincisi devletin kendi işletmelerinden elde ettiği gelirlerdir. Üçüncüsü büyüyen ekonomilerde devletin elde edecek olduğu senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliridir. Bu üçünün toplanması sonucu devletin girdileri oluşur.

$G(v)$ = Vergi Gelirleri,

$G(t)$ = İşletme Gelirleri,

$G(s)$ = Senyoraj (HAB eki: işbeylik) Gelirleri

GT = Toplam Gelir

HT = Harcamalar Toplamı

SD = Sosyal Devlet Katsayısı

$GT = G(v) + G(t) + G(s)$

Denk Bütçe: $HT = GT$

$$\frac{H_T}{G(v)} = S_D$$

$$\frac{H_T}{G(v)} = \frac{G_T}{G(v)} = 1 + \frac{G(t) + G(s)}{G(v)}$$

$G(v)$ 'nin $G(T)$ 'ye oranı ne kadar az olursa, hükümetler o kadar başarılı bir idare sergiliyorlar demektir. Çünkü önemli olan en az vergi ile devletin ihtiyaçlarını karşılayacağı yapıyı hayata geçirmesidir.

Devlet alan el değil veren el olmalıdır. Ülkemizde devlet denilince akla nerede ise sadece vergiler gelmektedir. Devlet sanki bir tahsilât kurumu haline getirilmiştir.

Buradaki senyoraj (HAB eki: işbeylik) gelirinin ise hangi oranda olacağını senyoraj (HAB eki: işbeylik) bahsinde detaylı olarak anlatacağız. Ancak senyoraj (HAB eki: işbeylik) gelirinin artıyor olması ekonomideki büyümeyi, devletin işletmelerinden elde ettiği gelirlerin artması da ülkenin sahip olduğu kaynakların daha verimli bir şekilde kullanıldığını gösterir.

Temelde kendi milletine hizmet etmek üzere yapılandırılması gereken devlet, halkından topladığı vergileri, global tefecilere aktaran bir aracı kurum haline getirilmiştir.

Bugün kapitalist sistem adına devleti savunanlar bu tarzda bir devleti savunmaktadır. Bu anlayışlara göre devlet halkından aldığı paranın az bir kısmını yine halkına hizmet olarak aktarırken aslan payı faizle birlikte belli sermaye gruplarına aktarılmaktadır.

Oysa **Millî Ekonomi Modeli'mizde devlet halkından topladığı vergilerden çok daha fazlasını (senyoraj (HAB eki: işbeylik) ve üretim gelirleri) halkına hizmet olarak aktarmaktadır.**

Devletin harcamalarının, topladığı vergilere oranına o devletin sosyal devlet katsayısı diyebiliriz. Ve $SD=H(t)/G(v)$ olarak gösterebiliriz. O yüzden bu manada güçlü devlet demek güçlü millet demektir.

Bugünkü kapitalist anlayışa göre ise güçlü devlet, tahsilâtçı devlettir. Güçlü devlet zayıf millet manasına gelmektedir.

2- SOSYAL DEVLET POLİTİKASI

Millî Ekonomi Modeli'mizde daha önce de ifade ettiğimiz üzere, bizim için devlet "Sosyal Devlet"tir.

Peki, sosyal planda devlet neler yapmalıdır dersek, bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. Ev hanımları işçi statüsüne kavuşturulup emekli olma hakkını elde edecektir. Böylece her aileye belli bir maaş bağlanacaktır.

2. İstihdam vergileri ve emeklilerin maaşlarından vergi ve kesintiler alınmayacak, vergi olarak yapılan kesintiler maaşlarına ilave edilecektir.

3. Gençlere faizsiz uzun vadeli evlenme kredisi verilecektir.

4. Doğum yapan her anneye ortalama bir memur maaşı kadar doğum yardımı yapılacaktır. Her doğan çocuk için vasat memur maaşının beşte biri kadar çocuk yardımı yapılacaktır. Bu yardım çocuğun iş sahibi olmasına kadar devam edecektir.

5. Kimsesiz yaşlılara maaş bağlanacaktır. Geçimleri devlet garantisinde olacaktır.

6. Şehit yakınları, dul, yetim ve özörlölere devlet sahip çıkacaktır.

7. Lise mezunları sınavsız üniversiteye alınacaktır.

8. Üniversite harçları kaldırılacaktır.

9. Evi olmayan vatandaşlarımızın, 15-20 yıl vadeli, faizsiz kredi ile konut sahibi olmaları sağlanacak.

10. 100 milyarın altında yıllık geliri olan kesimden vergi tamamı ile kaldırılacaktır.

11. Çiftçiden vergi alınmayacak ve emeklilik hakkı tanınacaktır.

12. KOBİ'lere ve esnaf kesimine uzun vadeli faizsiz kredi verilecektir.

13. Tarım kesimine, ürününe karşılık daha ürününü tarlaya atmadan faizsiz yarı bedeli avans olarak verilecektir.

14. Nakliyecilere, otobüs, taksi taşıma araçlarına araçların yenilenmesi için faizsiz uzun vadeli kredi verilecektir.

15. Sanayiciye proje mukabili faizsiz uzun vadeli kredi verilecektir.

Bu ve benzeri projelerle devlet, halkın özellikle dar gelirli kesimini desteklemek zorundadır. Devlet tarafından bir hizmet olarak yapılan bu uygulamalar, Millî Ekonomi Modeli'miz gereği bir ekonomi kuralıdır. Çünkü ancak bu yol ile piyasada eksik olan talep devreye konulabilir.

Sosyal Devlet Projesi bir yönü ile dar gelirli insanlara destek olurken ve bu sayede gelir dağılımında dengesizliği ortadan kaldırmaktadır. Bir diğer yönü ile de eksik kalan talebi devreye koyduğu için ekonomilerin dengeye ulaşmasını sağlayarak, üretici için gerekli pazarı oluşturmaktadır. Böylece sürekli büyümenin de önünü açmaktadır.

Sosyal Devlet Projesi kapsamında dar gelirli kesime aktarılabilecek olan para direkt tüketime gidecek, tasarruf edilmeyecektir. Paranın yılda 16 kez piyasalarda el değıştirdiğini dikkate aldığımızda, devlet bir eli ile dar gelir gruplarını desteklerken, ekonominin büyümesine de imkân tanıdığı için bir diğeri eli ile verdiğiinden daha fazlasını vergi olarak üreticilerden alabilecektir.

Sosyal Devlet Projesi, ekonomilerdeki eksik halka gibidir. Zincirin eksik kalan halkası, Sosyal Devlet Projesi anlayışı ile sağlandığında ekonominin birbirine bağılı çarkları dengeli olarak çalışmaya başlamaktadır.

Devleti küçültüp piyasaları birkaç sermaye grubunun eline bırakan kapitalist anlayışların aksine modelimizde devlet halkı adına yeri gelip onların önünü açan yeri gelip onları koruyup kollayan hâmisî olan kainat devleti olan devlettir.

3- MALİYE POLİTİKASI (VERGİ POLİTİKASI)

Devletin kamu harcamalarını karşılayıp kendi halkına hizmet vermek için yine kendi halkından aldığı belli miktardaki paraya vergi demektedir.

Vergi konusuna yaklaşım tarzı ekonomi modellerinin ve onları uygulayan hükümetlerin hem ekonomiyi, hem de toplumsal olaylara ne şekilde baktığını ortaya koyar. Vergiye getirilen yorum ekonomi modellerinin üzerine oturtulduğu bakış açısının da özeti gibidir.

Günümüz ekonomi anlayışlarının felsefesini oluşturan liberal anlayış, devletin küçültülmesini benimser. Ancak devleti ve kamu harcamalarını küçültten liberal anlayışlar, diğeri taraftan devletin topladığı vergileri arttırmamasından yanadır. “Devlet eğer harcamalarını kısıyorsa neden daha fazla vergi toplamaya ihtiyaç duyar?” sorusu akla gelebilir.

Özellikle son 25 yıl içerisinde kalkınma modeli olarak faizle alınan sermayeyi kendilerine kaynak olarak seçen ülkeler bugün itibarı ile bırakın kalkınmayı belli başlı global ve onların yerli taşeronu sermaye gruplarına trilyon dolarlar düzeyinde borçlanmışlardır.

Bugün liberal anlayışların devlete biçtiği rol son derece basittir; halkından maksimum miktarda vergi toplamak, bunun minimum miktarını halkına hizmet olarak sunmak, aradaki farkı ise global tefecilere aktarmak...

Bu mantıkla hareket eden devlet bırakın sosyal devlet olmayı haraç alan devlet konumuna getirilmiştir. Dünya insanlığı adeta haraca bağlanmış durumdadır. Bu esaret zincirinin bekçiliği yine o toplumları yöneten hükümetler tarafından yapılmaktadır. Maliyetli para ile borç batağına sokulan devletlerin gelirleri toplanan vergiler kanalı ile belli yerlere aktarılmaktadır.

Dikkat edilirse liberal anlayışlar hükümetlerin önüne borçları ödeyecek bir modeli değil, borçların sürdürülmesi adı altında bu esaret zincirini devam ettirecek anlayışları koymaktadır. Bu durum ülkemiz için de farklı değildir. Bu çarpık anlayışa birkaç süslü kelime ile sanki bilimsel bir görüntü kazandırılmaktadır. Borcun millî gelire oranı şu rakamı geçmezse problem olmaz, faiz dışı fazla belli bir oranın üstüne çıkarsa gelecek yıllarda borç yine döndürülebilir gibi... Dikkat ederseniz bütün bu ifadeler bu ülkelere para satanların parasını korumaya yöneliktir. Toplumun çıkarlarını korumaya yönelik değildir. Dolayısı ile vergi konusunda her şeyden önce tespit etmemiz gereken nokta toplanan vergilerin ne amaçla kullanılacağı sorusudur.

Millî Ekonomi Modeli'mizde her şeyden önce maliyetsiz para modeli hayata geçirileceği için **bütçe giderlerinde faiz ödemeleri diye bir kalem olmayacaktır**.

Toplanılan vergilerin az bir kısmını halkına hizmet olarak sunan devlet anlayışından, topladığı vergiden daha fazlasını

halkına hizmet olarak sunan bir sosyal devlet modeli hayata geçirilecektir.

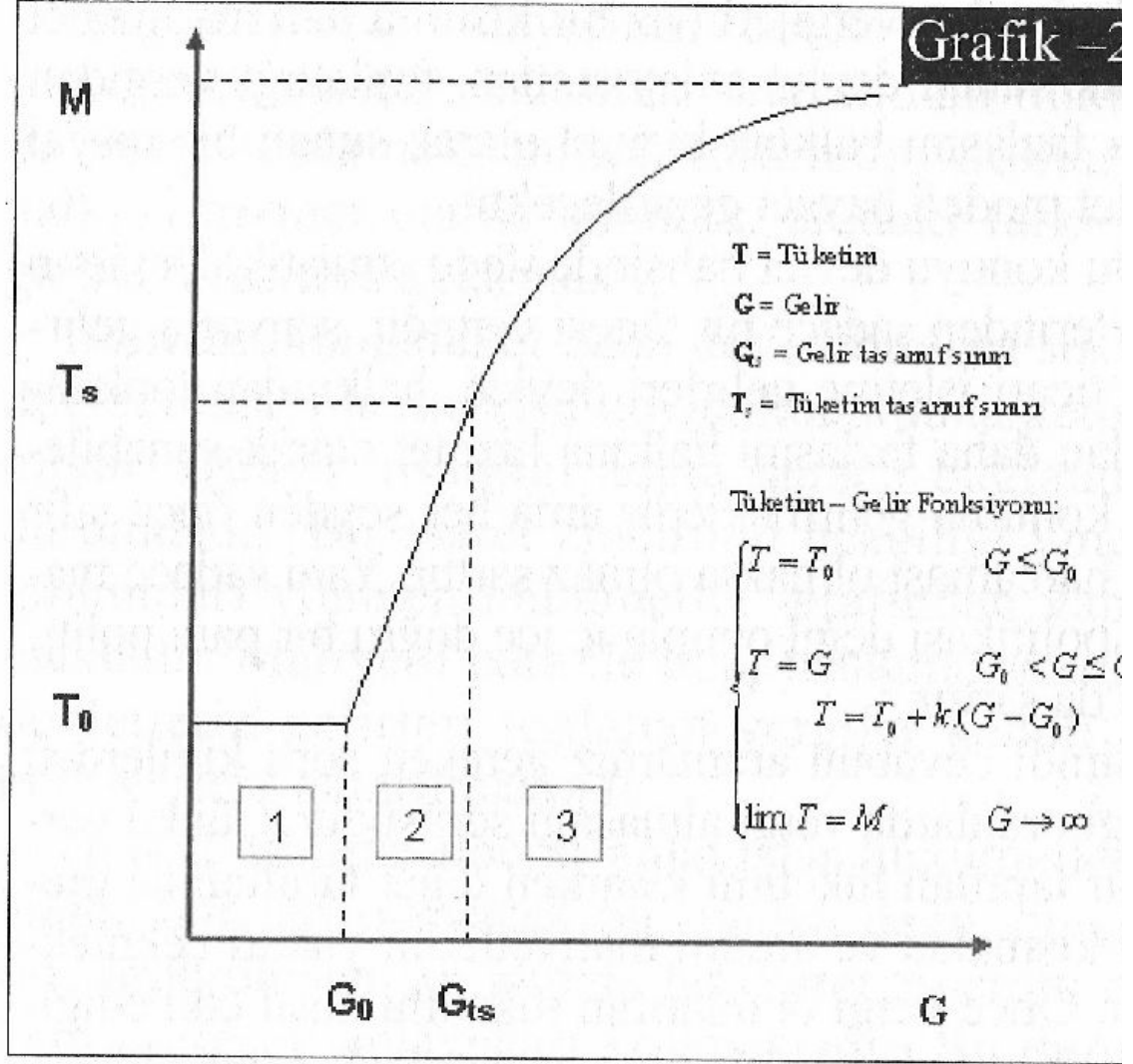
Bu konuyu devlet bahsinde ifade etmiştik. Devletin gelirlerinden sadece bir tanesi vergidir, senyoraj (HAB eki: işbeylik) gelirleri, ticari işletme gelirleri devleti, halkından topladığından daha fazlasını halkına hizmet olarak sunabilecek konuma getirmektedir; ama her şeyden önce sıfır faiz harcaması olmazsa olmaz şarttır. Yani sadece maliye politikası değil onunla iç içe doğru bir para politikası da şarttır.

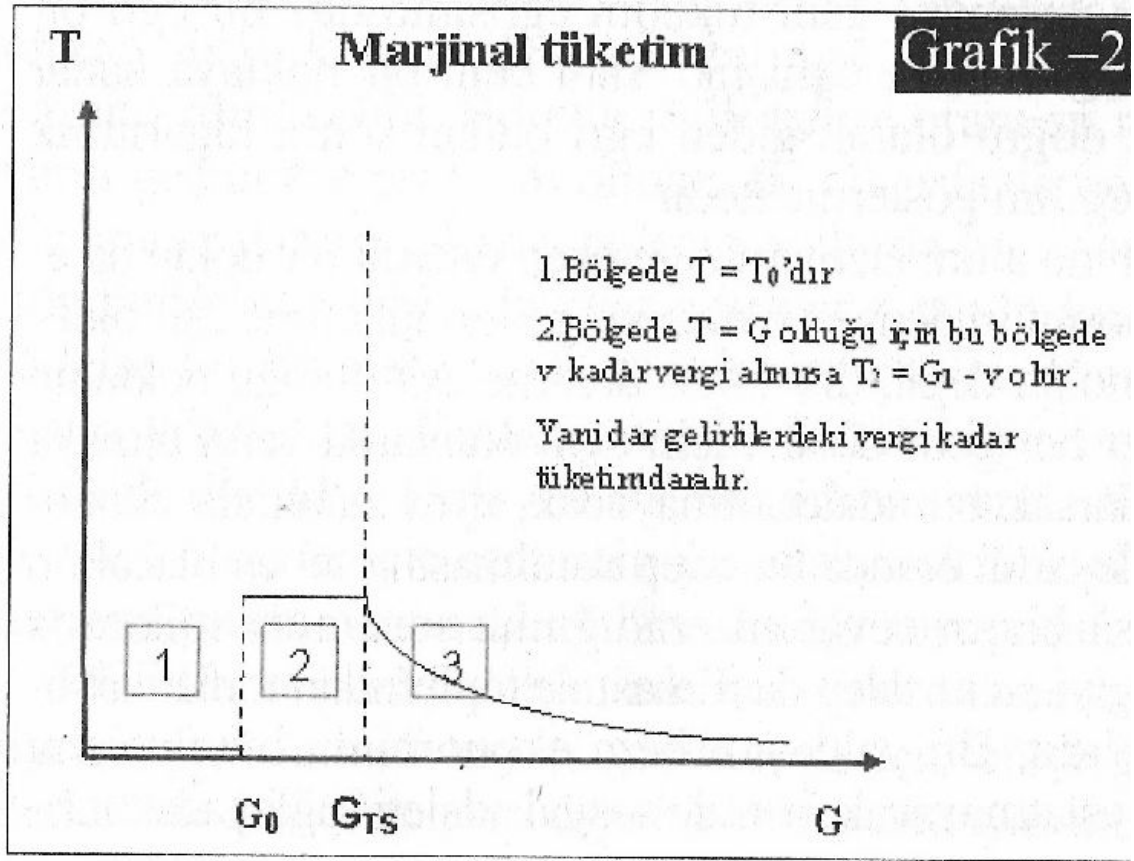
Şimdi cevabını aramamız gereken soru, **kimlerden hangi oranlarda vergi alınacağı** sorusudur. Çünkü vergi bir taraftan tüketimi kısırkken diğer taraftan da üretimi kısırmakta ve üretim maliyetlerini yukarı çekmektedir. Önce vergi oranlarının tüketimi nasıl etkilediğine ve kimlerden vergi alınması gerektiğine bakalım.

Hatırlanırsa gelir tüketim eğrisinin düz bir eğri olmadığını ifade etmiştik. Yani belli bir noktaya kadar düz doğru olarak giden eğri ondan sonra logaritmik bir eğilim göstermektedir.

Yine altını çizmemiz gereken önemli bir nokta da ekonominin denge noktasının gelirin tüketime eşit olduğu nokta değil, tüketimin üretime eşit olduğu noktadır. **Eğer her gelir düzeyi için aynı oranlarda vergi almaya başlarsak bu adalet olmayacak, aynı zamanda ekonomide ciddi oranda bir talep daralmasına sebep olacaktır.** Oysa bizim cevabını aradığımız soru aynı miktarda vergiyi en az talep daralması ile toplumdan toplamak olmalıdır. Bu yaklaşım hem ekonominin büyümesini yavaşlatmayacak hem de sosyal adaleti sağlayacaktır.

Grafik -2

Grafikler dikkatle incelendiğinde görülecektir ki; gelir düzeyi tasarruf çizgisinin altında olan kesimden alınan vergi, direkt olarak tüketim miktarını aşağıya düşürecektir.

Örneğin 1000 birim vergi aldığımızı varsayalım. Eğer bu miktarı dar gelirli kesimden alıyorsak tüketime yansıması 1000 birim daralma şeklinde olacaktır. Eğer bu vergiyi çok yüksek gelir grubundan alıyorsak tüketime yansıması nerede ise sıfır daralma olarak ortaya çıkacaktır.

Bireylerin gelir düzeyi arttıkça elde ettikleri gelirlerin tüketime yansıma oranı azalmaktadır. Bu nedenle belli gelir düzeyinin altında olanlardan vergi almak ekonomiye sadece zarar verir. Dar gelirli kesim için kullanılabilir gelir düzeyinde meydana gelen azalma aynı miktarda tüketimde de bir azalma yapacaktır. Gelirin kaynağı ürettir. Üretim düzeyi de tüketim miktarına bağlıdır. Yeterli tüketim olmadığında üretim düzeyi düşeceği için gelir düzeyinde de azalma olacaktır. Her ne kadar tüketimin

sebebi elde edilen gelir gözüğe de, elde edilen gelirin sebebi de tüketimdir.

Ayrıca dar gelirli kesimden vergi almayarak gelir dağılımında meydana gelebilecek dengesizliği de önlemiş olacağız. Bunun sosyal yapıda faydası olduğu gibi aynı zamanda ekonominin dengede olmasında büyük faydası vardır. Daha önce de ifade ettiğimiz üzere, aynı miktarda paranın gelir dağılımı bozuk olan bir toplumda oluşturacağı tüketim miktarı ile gelir dağılımında dengenin sağlandığı bir toplumda oluşturacağı tüketim miktarı bir değildir.

Dar gelirli kesimin elindeki paranın dolanım hızı, buna bağlı olarak tüketim hızı ile aynı miktarda paranın gelir seviyesi yüksek kesimin elindeki tüketim hızı bir değildir.

Yatırım harcamaları üzerinde de vergilerin etkisi vardır. Özellikle küçük esnafın yapacağı küçük çaplı yatırımlar için ihtiyaç duyduğu sermaye vergi ile bu kesimin elinden alınmaktadır.

Büyük kuruluşlar için ise daha önce belirttiğimiz gibi ihtiyaç duyulan sermaye devlet tarafından sıfır faizli kredi ile karşılanacaktır. Bunun manası sadece belli gelir düzeyinin üzerinde olanlara sıfır faizli kredi verileceği değildir. Elbette proje sahibi herkes bu imkânlardan yararlanacaktır. Ancak küçük esnaftan alınmayacak vergiler de aynı zamanda esnafın ihtiyaç duyduğu ufak sermaye oluşumunu sağlamış olacaktır.

Öyleyse vergi de yapılması gereken belli gelir düzeyinin altında olan kesimden vergi almamaktır. Bu miktar ülkeden ülkeye dönemden döneme değişmekle birlikte ülkemiz için şu şartlarda yıllık geliri 100 milyarın altında olandan vergi almamaktır.

Bu miktarda vergi almamak hükümetler için bir kayıp olmayacaktır. Çünkü yukarıda da anlattığımız gibi örneğin yıllık karı 20 milyar olan bir bireyden alacak olduğumuz 8 milyarlık vergiyi almadığımız takdirde, bu 8 milyarlık para tüketim olarak piyasaya girecek ve elden ele dolaşacaktır.

Bunun ülkemiz şartlarında yılda 16 kez el değiştirdiğini düşünebiliriz.

2004 yılı GSYİH 430.511 .476.968'dir (1).

M1 ise 26.906.087.000'dır (2).

$GSYİH / M1 = 16$ olacaktır.

Bu meblağda bir para vergi olarak alınmadığı takdirde ortaya çıkacak artı tüketim miktarı 128 milyar olacaktır.

Buna mukabil artı bir üretim artışı olacağı göz önüne alındığında bu yeni üretim artışından alınacak vergi miktarı bizim başta almadığımız 8 milyardan en az 4 kat daha fazla olacaktır.

Bu vergiyi yüksek gelir grubundan almadığımız takdirde bunun yapacağı tüketim artışı çok az olacaktır. Çünkü ciddi bir kısmı tasarruf olarak alıkonulacak tüketime ayrılan paranın dolanım hızı ise daha düşük kalacaktır. Yukarıda zaten bu iki farklı kesim arasındaki vergiden dolayı meydana gelen tüketim daralmalarını ele aldık.

Sonuçta 100 milyarın altında olan kesimden vergi almamak devletin topladığı vergi miktarını azaltmayacak tam tersine, arttıracaktır.

Ayrıca sadece vergi almayarak değil sosyal devlet anlayışı ile de desteklenen dar gelirli kesim ekonomiyi ayağa kaldıran kaldıraç vazifesi görecektir, dolayısı ile büyüyen ekonomilerde daha fazla vergi geliri elde etmek de mümkün olacaktır.

Diğer taraftan dolaylı vergilerin de kaldırılması gerekmektedir. Aksi takdirde her kesimden aynı vergi alınmakta ve bu büyük bir sosyal adaletsizliğe sebep olmaktadır. Gerek dolaylı vergiler gerekse istihdamdan alınan vergiler 100 milyarın altında olan vergi kapsamına girdiği için kaldırılması gerekir.

4- PARA POLİTİKASI VE SENYORAJ GELİRİ

Doğru bir para politikası, hem sürekli büyüme hem de ekonominin denge düzeyini yakalaması için kaçınılmazdır.

Paranın sadece bir mübadele ve değer saklama (tasarruf) aracı olmadığı, aynı zamanda bir tahrik unsuru ve üretilen değer karşılığı olduğu düşünüldüğünde aktif bir para politikası ekonomi uygulayıcıları için şart ve zaruridir.

Paranın, hem emeği ve üretimi, hem de talebi devreye koyan bir tahrik unsuru, aynı zamanda üretilen değer karşılığı olduğunu para bahsinde izah etmiştik.

Paranın bu iki yeni özelliğini dikkate aldığımızda, klasik para politikalarının yeniden gözden geçirilmesinin gerekliliği anlaşılmış olur. Bu nedenle nasıl bir para politikasına ihtiyaç var sorusuna cevap ararken, paranın yeni tarif etmiş olduğumuz özelliklerinden yola çıkarak ilk önce para talebi konusuna, buna bağlı olarak da senyoraj (HAB eki: işbeylik) meselesine değineceğiz.

Buna bağlı olarak da para arzı konusunu açıklayıp paranın piyasaya ne şekilde ve hangi vasıtalar ile sunulması gerektiğini izah edeceğiz.

Ekonomi modellerinin temel bakış açılarını para politikaları belirler. Millî Ekonomi Modeli'nin para politikası; emeğe, tüketime, üretime ve faize getirdiği bakış açısı ile diğer ekonomi modellerinden farklılık arz eder. Ancak, önce bilinen ekonomi modellerinin konuya nasıl yaklaştığına kısaca değinelim.

Para talebi konusunda kapitalist anlayışın hem monetarist ayağı, hem de Keynes modeli, hane halklarının neden elinde para tutmak istediğine cevap aramıştır.

Monetarist görüşü temsil eden Irving Fisher'in üretimin tüketime eşit olduğu mübadele denklemi ($mv=py$) ile "Cambridge Yaklaşımı" paranın sadece bir takas aracı olmasından

yola çıkarak meseleyi ele almıştır. Bu manada Friedman'ın konuyu ele alış tarzı da farklı değildir.

Friedman; kişilerin ellerinde tutmayı düşündükleri para miktarını istikrarlı bir büyüklük olarak görür (3).

Piyasaların kendi içinde dengeye geleceği düşüncesinden hareketle Friedman "Üretim faktörlerini devreye koyacak para miktarı, üretim neticesinde elde edilen mal ve hizmetlerin değeri kadar tüketim oluşturur" fikrini savunmuştur. Bu düşüncenin neticesi olarak piyasalardaki para miktarında meydana gelen artışların fiyat artışlarına sebep olacağı sonucuna varmıştır (4).

Paranın yansız olduğunu iddia eden bu anlayış, piyasaya, parasal büyüklükleri değiştirerek yapılan müdahalelerin reel ekonomiye hiçbir fayda vermeyeceğini, aksine birçok dengesizliği de beraberinde getireceğini ifade etmiştir (5). Türkiye'de uygulanan para politikası bu anlayışa örnek olarak gösterilebilir.

İşin ilginç tarafı, Friedman yaptığı ampirik çalışmalar sonucu geçmiş yıllarla ilgili yaptığı analizlerde, para miktarı ile millî gelir arasında bir ilişkinin olduğunu görerek, en mantıklı para politikasının büyüyen ekonomilerde belli bir sabitlikte emisyon hacmini arttırmak olduğunu tavsiye etmiştir.

Keynes modeli ise spekülasyon sebebi ile paranın talep edilebileceğini ifade etmiş, paranın değer saklama (tasarruf) özelliğine dikkat çekmiştir. Aktif bir para politikasını savunduğu iddia edilen Keynes, para miktarını arttırarak piyasa faizlerini düşürüp eksik olan talebi devreye sokmayı tavsiye etmiştir. **Keynes, çözümü faizle alınan borç para ile kamu harcamalarının desteklenmesi olarak görür.**

Görünüşte birbirinden farklı gibi gözükse de aslında bu iki anlayışın temel yaklaşımları aynıdır. Her iki görüş, serbest bırakılan piyasaların kendiliğinden ekonomik dengeye ulaşacağına inanmakla birlikte, Keynes reel dünyada insanların spekülasyon amacı ile de para talep edeceğini bu talebin ise

ekonomideki dengeyi tüketim azalması yönünde bozacağını ifade etmektedir.

Faiz oranları üzerinden tüketim miktarının değişebileceğini, bunun da üretimi değiştirebileceğini ifade etmiştir.

Dikkat edilirse aktif para politikasını savunduğunu söyleyen Keynes modeli, aktiflikten kastettiği faiz oranlarını değiştirerek tüketim hacmi üzerinde oynanmasından başka bir şey değildir. Oysa faiz oranlarının fiyatları üzerindeki etkisi tüketme kabiliyetini yitirmiş insanlar için hiçbir şey ifade etmemektedir.

Teoride piyasadaki para miktarını arttırıp faiz oranlarını düşürmeyi tavsiye eden Keynes modelinin uygulayıcıları, gerçek hayatta çok farklı bir yaklaşım içerisinde girerek faizle alınan borç paralar ile kamu harcamalarını arttırma yoluna gitmişlerdir. **Bir ülkenin kamu harcamalarını faizli para ile artırması, tefecilere her ay düzenli olarak faiz ödemesi manasına gelir.**

Friedman ise, bankacılık sisteminin, tamamı ile devre dışı bırakılması anlamına gelen, bir dönem bankaların topladıkları mevduatların tamamını Merkez Bankasına yatırmaları gerektiğini savunmuş, ancak kısa bir süre sonra bu görüşünden vazgeçmiştir. Çünkü kapitalist sistem üzerinden ülkeleri haraca bağlayan global tefecilerin ve yerli ayaklarının bunu kabul etmesi mümkün değildir. Çünkü paranın belli ve sınırlı ellerde tekelleşmesini sağlamak, ekonomilerin sömürülmesini sağlayacaktır. Teori ile uygulamalar arasındaki farkın veya zaman içerisinde bazı görüşlerin değişime uğramasının sebebi, dünyayı haraca bağlayan global tefecilerin çıkarlarına uygun düşmeyen görüşlerin kendilerine hayat şansı bulamamasındandır.

Bugüne kadar bilinen bütün ekonomi modelleri, paranın sadece mübadele ve değer saklama (tasarruf) özelliğinden yola çıkarak tezlerini geliştirmiş ve global tefecilerin çıkarları doğrultusunda modellerini ortaya koymuşlardır.

Millî Ekonomi Modeli'nde, tüketim kabiliyetini artıran, üretimi tetikleyen, paranın piyasalarda serbestçe dolaşımında

olmasını sağlayan aktif bir para politikası hayata geçirilmektedir.

Tam istihdamın sağlandığı, yani arz ve talebin kesiştiği nokta, ekonomilerde denge noktasıdır. Öyle ise **ekonominin dengede bulunması için piyasada olması gereken para miktarı ne olmalıdır?** Bunun cevabını çok basit; ama bir o kadar da çarpıcı bir örnekle açıklayabiliriz: Bir çiftçinin tarlasına mısır ekmeye karar verdiğini varsayalım. Elindeki bir milyar lira ile tohumunu almış, tarlasını sürmüş, gübresini atmış olsun. Sene sonunda ise eline beş milyarlık ürün geçtiğini varsayalım. Dikkat edilirse sene sonunda eldeki ürün miktarı beş milyar, üretimin yapılması esnasında piyasaya sürülen para miktarı ise bir milyardır. Paranın elde edilen mal ve hizmetlerin karşılığı olduğu düşünöldüğünde beş milyar mala karşılık piyasada bulunan bir milyarın yetersiz olduğu, dört milyar değerde yeni paraya ihtiyaç olduğu açıkça anlaşılacaktır. Aradaki farkı kapatmak için emisyon hacmini dört milyar daha arttırmak zorundayız.

Bu örnekten yola çıktığımızda, her yıl büyüyen ekonomilerde büyüme oranına bağlı olarak emisyon hacminin arttırılması gerektiği sonucuna varırız.

Mısır örneği dikkatle incelendiğinde piyasada bulunan 1 milyarla, 1 milyarın ürettiği 5 milyarlık malın satın alınamayacağı görülür.

Bu şartlarda liberal anlayışın hakim olduğu ekonomilerin iddia ettiği gibi, serbest piyasa koşullarında arz talebe eşit olur veya her arz kendi talebini oluşturur demek; piyasa değeri 5 milyar olan malın, 1 milyara satılması veya 1 milyarın, piyasa değeri 5 milyar olan malı satın alması manasına gelir ki; bu durum hem üretim, hem de tüketim kabiliyetini bitirir Ekonomi ilk önce resesyona daha sonra ise deflasyon ve stagflasyona sürüklenmiş olur.

Ekonomide dengelerin bozulması, krizlerin çıkması kapitalizmi kullanan —nimetlerinden istifade eden— global güçlerin istediği şartlardır. Çünkü hem parasını satacağı pazarı, hem de parasını daha yüksek faizle satma imkânı

bulmuş olur. **Ekonomilerin krizlere sürüklendiği şartlar global güçlerin daha da güçlenerek çıktığı şartlardır.**

Yeniden mısır örneğine dönersek, sene sonu elde edilen ürünü sayarak açığımızın dört milyar olduğunu öğrendik fakat söz konusu olan ekonominin tamamı olunca acaba hangi oran ve miktarlarda emisyon hacmini genişletmemiz gerekmektedir.

Piyasadaki toplam para miktarına eşdeğer bir tüketim olduğu an üretim ile tüketim arasındaki fark kadar emisyon hacminin arttırılması gerekir Dikkat edilirse arttırılacak emisyon miktarı tüketim hızına da bağlıdır.

Örneğimize dönersek, teoride arttırılması gereken miktar dört milyardır. Ancak piyasada emisyonun arttırılması sonucu bulunacak olan beş milyarın bir an için sadece bir kişinin elinde olduğunu veyahut bir yerlerde bloke edildiğini düşünelim, bu sefer piyasada bulunan para miktarı yeterince talep oluşturmadığı için ekonominin denge konumuna ulaşması yine mümkün olmayacaktır.

Piyasa dengelerini sağlamak için uygulanması gereken aktif para politikası, emisyon miktarının büyüyen ekonomilerde arttırılmasını zorunlu kıldığı gibi emisyon yetkisini elinde tutan devletlere de senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde etme imkanı sağlamaktadır. Friedman'ın yaptığı ampirik çalışmalar sonucu karşılaştığı ve sebebini bilemediği gerçeğin yani emisyon hacminin neden ve hangi oranlarda arttırılması gerektiğinin izahı bundan ibarettir

Millî Ekonomi Modeli'mizdeki para politikasının birinci ayağı eksik kalan dengenin sağlanmasıdır. Diğer kısmı ise kapitalist anlayışların da üzerinde durduğu "neden insanlar para talep ederler" konusudur. Bu konuyu tüketim bahsinde geniş olarak değerlendirdik. İnsanların gelir seviyesi ile tüketim miktarları arasında bir bağıntı vardır. Ancak bu bağıntı daha önce açıkladığımız üzere belli bir sabitlikte değil aksine gelirin artması ile belli oranlarda azalan bir biçimdedir. Dolayısı ile piyasada artan para miktarının tüketim düzeyinde ne şekilde değişiklik

yapacağı, tamamı ile bunun hangi gelir seviyesindeki bireylerin eline geçtiği ve yatırım harcamaları veya tüketim harcamaları olarak kullandığı ile alakalıdır.

A- SENYÖRAJ

Senyoraj (HAB eki: işbeylik), genel anlamda “paranın üretim maliyeti ile üzerinde yazılı değer arasındaki farktır.” Bu farkın devletin kasasına gelir olarak girmesiyle devlet, vergi gelirlerinin dışında ciddi bir gelir daha elde eder.

Eski dönemlerde, altın para sisteminde altının itibari değeri ile maddi değeri arasında bir fark bulunmadığı için, para otoritesi olan devletin senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde etme imkânı yoktu. Paranın maden değeri düşürülerek elde edilebilecek senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri ise, paraya olan güveni azaltacağı için, hem içeride, hem de dışarıda ticareti olumsuz etkilemekteydi. Bu tür para sistemlerinin zamanla yerini kâğıt, yani itibari paraya bırakması devletlerin de senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde etmesine olanak sağlamıştır.

Senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri devletlerin hükümlerlik hakkını ifade eder. Devletler coğrafyalarında elde edilen hizmet ve üretim karşılığında senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde etme hakkına sahiptir. Devletler, elde ettikleri bu kırı vatandaşına hizmet olarak kamu harcamalarında kullanır.

Aynı zamanda devletler, halkının emek ve üretiminin kârı ortada olmadığı halde bu hakkı kullanabilirler. Senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde edebilirler. 0 takdirde mal ve emek mukabili olmayan emisyon artışı talebi arttırır. Bunun neticesi talep enflasyonu meydana gelir. Bu takdirde devlet talebin önüne kontrol mekanizması ile geçerek enflasyonu önler.

Devlet tarafından basılan kâğıt paranın maliyetinin çok düşük olması nedeniyle, maliyet ile yazılı değer arasındaki fark çok yüksek olmakta bu sayede devletler yepyeni bir gelir imkanına kavuşmaktadır.

Senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri kamu harcamaları ile halka hizmet olarak aktarılacağı için, devletlerin senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde etmesi halkın emeğinin kendisine hizmet olarak dönmesidir. Ülkelerin kalkınmasında kaldıraç vazifesi gören senyoraj (HAB eki: işbeylik) gelirine globalleşme adına karşı çıkanlar yerli paranın yerine, yabancı ve maliyetli paranın ülke ekonomilerinde dolaşımda bulunmasını savunmaktadırlar.

Globalleşme adına Merkez bankalarına senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde etme hakkına yasak getirilen devletler, üretimlerinin karşılığı kendi paralarını piyasaya sürmek yerine, piyasadaki para talebini faizle alınan yabancı para ile karşılamaktadırlar. Globalleşme, devletlerin sahip olduğu yeraltı ve yerüstü kaynaklarının yabancı güçlere aktarılması demektir.

Globalleşmenin bir ayağı özelleştirme, bir diğer ayağı ise senyoraj (HAB eki: işbeylik) gelirine getirilen yasaktır.

Ülkelerin, özelleştirme ile sahip olduğu yeraltı kaynakları, en önemli kamu iktisadi teşekkülleri ve getirilen yasakla da senyoraj (HAB eki: işbeylik) gelirleri global sermaye sahiplerine aktarılmaktadır.

Gelişmiş ülkeler, IMF ve Dünya Bankası kanalı ile gelişmekte olan ülkelerin merkez bankalarına emisyon yasağı getirmekle, devletlerin senyorai gelirinden mahrum kalmalarına sebep olduğu gibi, aynı zamanda piyasalardaki emisyon açığı 'hard currency (HAB eki: Bağlayan akçe)' ile kapatıldığı için, bu devletlerin gelirlerini kendilerine transfer etmişlerdir.

Gelişmekte olan ülkelerin merkez bankalarını bağımsızlaştırarak senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde etmelerine yasak getirilmesinin, bu ülkelerin sömürülmesi demek olduğunu yıllarca çeşitli TV programlarında ve makalelerde ifade ettik.

Yıllardır ortaya koyduğumuz gerçekler, artık Türkiye'de ve dünyada sahasında saygın isimler tarafından da ifade

edilmektedir. T.C. Merkez Bankası eski Başkanı Yaman Törüner, 24-26 Mart 2005 tarihli Milliyet gazetesindeki makalelerinde gelişmekte olan ülkelerin senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde etmesine müsaade edilmediğine, bunun yerine geli mi  ülkelerin o ülkeler adına senyoraj (HAB eki: işbeylik) hakkını kullanıp ‘hard currency (HAB eki: Ba layan akçe)leri dolaşıma sokarak gelişmekte olan ülkelerden vergi aldığına dikkat çekmiştir. Yaman Törüner şöyle diyor:

“Merkez bankacılığı, ateş ve tekerlekle beraber dünyada yapılan en büyük üç icattan biridir. Merkez bankaları sayesinde, devletler para basar ve bastıkları para kadar “senyoraj (HAB eki: işbeylik)” geliri elde ederler. Yani bastıkları para kadar halktan vergi toplamı  olurlar. Bu açıdan bakıldığında, Merkez bankaları devletlerin bir parçasıdır ve prensip olarak devletten bağımsız olamazlar.

Diğer bir deyişle, Merkez bankalarının bağımsız olmaları, kendi devletlerini değil, kapitalist sistem yöneticilerini dinlemeleri anlamına gelir. Bir devlet, zaten kapitalist sistem yöneticilerinin isteklerini yerine getirmeye hazırsa, o devletin de onayıyla merkez bankası bağımsız yapılır. Asıl “senyoraj (HAB eki: işbeylik)” gelirini, geli mi  ülkeler merkez bankaları elde eder.

Bu gelirin kontrollü biçimde elde edilmesi için gelişmekte olan ülkelerin merkez bankalarının bağımsız olması, ba ımsızlı ın prensip edinilmesi, yani kendi devletlerinin çıkarlarını fazla korumamaları şarttır. Gelişmiş  lke merkez bankaları gerçek değişim aracı sayılan “hard currency” basarlar. Gelişmekte olan ülkelerin halkları, karşılıksız basılan “hard currency”leri ödeme, tasarruf ve borç alma aracı olarak kullanırlar. Gelişmekte olan ülkelerin bağımsız merkez bankaları da “hard currency” üzerinden döviz rezervi bulundururlar. “Hard currency” basabilen merkez bankaları, kendi ülkelerinde talep edilenin katlarca fazlası kadar dışarıdan para talebiyle kar ıla ırlar. Dışarıdan olan para talebi kadar da karşılıksız para basıp, başka ülke halklarından “senyoraj (HAB eki: işbeylik)” geliri elde ederler. Yani bir bakıma geli mi  ülkeler, merkez bankaları aracılığıyla gelişmekte olan ülke halklarından vergi alırlar.”

Yabancıların gelişmekte olan ülkelerden aldıkları verginin diğeri bir biçimi, onları borçlandırma yoluyla gerçekleştirilir.

Borçlar için ödenen faizlerin büyük bir bölümü aslında yabancıların aldığı “senyoraj (HAB eki: işbeylik)”dır. Bu “senyoraj (HAB eki: işbeylik)” genellikle bankalar aracılığıyla tahsil edilir. Borçlandırma iç ve dış borçlar aracılığıyla yapılır. lkelere borçların rahatlıkla ödenip ödenmeyeceğı konusunda notlar verilir ve bu notlara göre verilecek kredilere faiz uygulanır.

Devletlerin iç borçlarının önemli bir bölümü de yabancılar tarafından verilir. Buna sıcak para deniliyor. Dış borçların çok önemli bölümü de yabancılar tarafından karşılanır.

Borç vermede kullanılan “hard currency”, gelişmiş ülke merkez bankaları tarafından basılmış paralardır. Gerçekte, baskı masrafı dışında bir gideri yoktur. Gelişmekte olan ülkelerin merkez bankaları ve ticari bankaları rezerv adını verdikleri “hard currency”lerini gelişmiş ülke bankalarında tutar. Sonuç olarak, her ülkeye aslında kendi parası borç verilir. Alınan borcun çoğı da borcu veren yabancı ülkeden mal almakta kullanılır. Böylece, alınan borç vadesi beklenmeden borcu veren ülkeye geri döner ve tekrar borç olarak verilir. Merkez bankaları iç ve dış talepten fazla para basarlarsa, enflasyon yaratırlar. Yani, talep kadar basılan para enflasyon yaratmaz. Ancak, dış talep kadar karşılıksız “hard currency” basan gelişmiş ülke merkez bankaları, para bastıkları halde enflasyona neden olmazlar.

Talebin üstünde para basarak yaratılan enflasyon, bir çeşit vergidir ve toplumu fakirleştirir.

Enflasyonist ortamda, zenginler kendilerini koruyacak tedbirler alabilirler. Vergi yükü genellikle dar gelirli halkın sırtına biner. Zenginlerin aldıkları tedbirler arasında, paralarına yüksek reel faizler almak, servetlerinin bir bölümünü yurtdışında tutmak, enflasyon muhasebesi gibi uygulamalar vardır.”

Senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde etmeyen ülkeler, üretim yapmalarına rağmen refah düzeyini arttıramamaktadırlar.

Ancak kendi parasını o ülkenin yerli parasının yerine devreye koyan ülkeler elde ettikleri gelirle, kendi refah seviyelerini arttırmaktadırlar.

Gelişmekte olan ülkeler üretim yapmak için çalışarak işin cefasını çekerken, bu üretimin karşılığı senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde eden gelişmiş ülkeler işin sefasını sürmektedirler. Öte yandan, senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde etmeyen ülkeler piyasalarının ihtiyaç duyduğu parayı dışardan faizle temin ederler.

Bir ülkenin kendi merkez bankasında başka bir ülkenin parasını bulundurması veya kendi topraklarında dolaşıma sunması o ülkeyi finanse etmesi demektir.

Bugün başta Türkiye olmak üzere, özellikle Uzakdoğu ülkelerinin merkez bankalarında büyük miktarda ABD doları saklanmaktadır.

Japonya Merkez Bankası'nda, Ağustos 2005 itibari ile 847.777 milyar ABD Doları bulunurken (6); Çin Merkez Bankasında ise Temmuz 2005 itibari ile 711 milyar dolar bulunmaktadır (7). Bunun manası şudur: Japon ve Çin halkı yüz milyarlarca Dolarlık üretim yapmış; karşılığında ABD, kâğıt boyayıp onlara vererek bu üretimi kendisine aktarmıştır.

Türkiye'de ise durum daha vahimdir. Çünkü biz sadece Merkez Bankamızda değil, dolaşımda da yabancı paralara izin vermekteyiz. Yani üretimimizin karşılığında piyasada bulunması gereken emisyon miktarını, senyoraj (HAB eki: işbeylik) hakkımızı kullanmak suretiyle karşılamıyoruz. Yabancı ülkeler de emisyonlarını arttırıp bize paralarını gönderiyor ve senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde ediyorlar.

Senyoraj (HAB eki: işbeylik) gelirinin bizim gibi ülkelere yasak; ancak parasını dünya parası yapma gayreti içerisinde olan ülkelere serbest olması, o ülkelerin ilerlemesine katkıda bulunurken, bizim ise batmamıza neden olmaktadır.

Günümüzde devletlerin senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde etmesi, bir çeşit enflasyon vergisi olarak tanımlanmakta ve ekonomiler açısından bir hastalık olarak görülmektedir. Bunun yerine devletlerin iç ve dış borçlanmaya gitmesi tavsiye edilmektedir. Ancak **Millî Ekonomi Modeli’imizde belirtilen oranlarda emisyon hacminin arttırılarak senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde edilmesi devletler için bir mecburiyettir.** Aksi takdirde, piyasada yeteri miktarda tüketim olmayacağı için ekonominin dengeye oturtulması mümkün olamaz.

Geçmişte senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde eden bazı devletler bunu belli bir mantık çerçevesinde ve belli oranlar dâhilinde uygulamamıştır. Daha çok siyasi kaygılar neticesinde bütçe açıklarını kapatmak için yapmıştır. **Belli bir kural çerçevesinde uygulanmayan emisyon artışı elbette talep enflasyonuna yol açar.**

Senyoraj (HAB eki: işbeylik) gelirine karşı çıkılmasının sebebi, görünüşte artan para miktarının piyasalarda fiyatlar genel seviyesinde bir artışa sebep olacağı iddiasıdır. Ancak bu iddiayı ortaya atanlar bir taraftan faizle alınan dış kredilere destek olmuş, diğer taraftan da bankacılık sisteminin kaydı para üretimini desteklemişlerdir.

T.C. Merkez Bankası Başkanı S. Serdengeçti’nin bu konudaki açıklamaları dikkat çekicidir:

“Bu ülkede emisyonun millî gelire oranı düşüktür. Merkez Bankası evvelden beri basması gereken parayı basmamakta ve bunu faizleri yüksek tutmak için yapmaktadır. Rantiyeye hizmet etmeyi bırakıp çok para basılsa faizler düşecek, üretim ve yatırım artacak, üretim artınca enflasyon da düşecektir” (8).

Dikkat edilirse **senyoraj (HAB eki: işbeylik) gelirine karşı olanlar, devlete para satmak için karşıdırlar. Eğer devletler emisyonlarını arttırıp, senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde ederlerse, global tefeciler ve yerli**

taşeronları büyük bir gelir kapısından mahrum kalacaklardır.

Millî Ekonomi Modeli'mizde senyoraj (HAB eki: işbeylik) gelirini hem bir ekonomi kuralı olarak ele alıyor hem de emisyon oranlarının nelere bağlı olduğunu formülize ediyoruz.

Ülkemiz şartlarında olayı ele aldığımızda şunu görüyoruz: Yıllardan beri belli bir büyüme oranına sahip olan ülkemizde piyasada bulunması gereken yerli para piyasaya sürülmemiştir. Bunun aksine dışarıdan faizle alınan borç para ile Merkez Bankamız yükümlülüğünü yerine getirmeye çalışmıştır. Şu ana kadar devlet olarak emisyonumuzu devreye koymuş olsaydık, bugün yüzlerce milyar dolar borç yükü ile karşı karşıya kalmamış olacaktık. Aynı zamanda olması gereken para piyasada bulunacağı için reel piyasada istenilen canlılık oluşacak, üretici de istediği pazara kavuşmuş olacaktı.

TC. Merkez Bankası'nın yükümlülüklerine baktığımızda, 01.09.2005 itibari ile toplam yükümlülük 78.704.003 milyar TL'dir. Bunun 45.986.083 milyarlık kısmı döviz yükümlülüğü iken sadece 17.525.915 milyar TL'lik kısmı emisyondur (9). Yani Merkez Bankamızın yükümlülüklerinin sadece % 22'si emisyon iken, % 58'i döviz, geri kalanı da mevduat olarak bulunmaktadır. Oysa bu oran, gelişmiş kabul edilen ülkelerde kendi emisyonları lehine son derece yüksek iken, döviz yükümlülüğü olarak son derece düşüktür. Ayrıca son derece önemli bir nokta da bizim emisyonumuzun yurt dışından alınan faizli para karşılığı olduğudur. Yani gerçekte bizim emisyon oranımız 0% 00'dır. Çünkü emisyon ülkemizde faizle alınan yabancı para karşılığı yapılmaktadır.

Mesela ABD'de emisyon oranı, % 81.52 iken, döviz yükümlülüğü % 0 dır. Almanya'da emisyon % 53.5 1 iken, döviz yükümlülüğü % 10'dur. İspanya'da ise döviz yükümlülüğü % 0,57 iken, İtalya'da döviz yükümlülüğü % 6'dır (10).

Bu rakamlara baktığımızda karşılaştığımız gerçek şudur; biz üretimimiz karşılığı piyasada kendi emisyonumuzu bulundurmamak

yerine başka ülkelerin paralarını emisyonumuz yerine ikame ederek, gelirlerimizi bu ülkelere transfer ederken kalkınmış kabul edilen ülkelerin tam tersine kendi emisyonlarına bağlı bir para politikası izlediklerini görmekteyiz.

Diğer taraftan dolaşımdaki para ile vadesiz mevduatın toplamı manasına gelen M1 rakamlarının GSMH'ya oranlarına baktığımızda ülkemizde nasıl bir oyun oynandığını daha rahat anlarız,

Ülkemizde M1 \ GSMH oranına baktığımızda bu oranın % 6.2 olduğunu görmekteyiz (2005 yılı ocak ayı M1 rakamı 26.906.087 YTL GSMH rakamı 430.511.476.968 YTL'dir. Oranlarsak, yukarıdaki yüzdeyi elde ederiz (11). Oysa bu oran daha öncede belirttiğimiz üzere kalkınmış kabul edilen ülkelerde çok çok daha yüksektir.

Örneğin EURO bölgesinde (EURO'nun geçerli olduğu ülkeler, İngiltere buna dâhil değil) 2004 yılı GSMH 7.601 milyar Euro, M1 rakamı ise 2.937 milyar Euro olmuştur; buna göre $M1/GSMH = \% 38$ 'dir(12).

Çin'in 2004 yılı GSMH'sı 1.649 milyar dolar, M1 rakamı ise 1.150 trilyon dolar olmuştur: Buna göre, $M1/GSMH = \% 69.7$ ' dir (13).

Ülkemizde, “Para basma, enflasyon olur” sözü ile hem halkı, hem de kamu kesimini global tefecilere muhtaç edenlerin iddiasının ne kadar boş olduğunu anlamak için sadece Çin'deki parasal oranların ülkemizden 10 kattan daha fazla olduğuna, buna rağmen enflasyon oranlarının bizden daha düşük olduğuna bakmak yeterlidir.

Devletin senyoraj (HAB eki: işbeylik) ile para arzını arttırmasının enflasyona yol açtığı iddiasıyla emisyon hacminin genişletilmesine karşı çıkanlar, yabancı paraların ülkemizde dolaşmasına ses çıkarmamaktadırlar. Kaldıki, bu yabancı para, piyasada kendi insanımızın emeğinin karşılığı olarak bulunmaktadır.

Devletlerin piyasadaki para ihtiyacını kendi parasıyla karşılaması Millî Ekonomi Modeli'mizin para arzı ayağını oluşturmaktadır. Bunun hangi oranlarda olması gerektiğini ise para bahsinde formülize etmekteyiz. Kapitalist anlayış, henüz böyle bir bilgiye sahip olmamakla birlikte; yaptıkları ampirik çalışmalar, her yıl büyüme oranlarına yakın; ama az olmamak üzere onları para basmaya götürmüştür. Nitekim M. Friedman bu tikanıklığa dikkat çekmektedir: 'Benim şu anki tercihim, parasal otoritenin para stokunu belirlenen bir oranda artırmasına izin veren bir yasal düzenlemenin yapılmasından yanadır.

Para stokunun yıllık artış oranı % 3 ile % 5 arasında bir oran olabilir. Önemle belirtmeliyim ki, bu önerim paranın yönetiminde her zaman ve sonsuza dek geçerli olacak bir kural olarak görülmemelidir. Bizim şu an para konusundaki bilgilerimize göre en uygun olan kuralın bu olduğunu düşünüyorum. Para konusunda daha fazla bilgi sahibi olduğumuzda daha iyi kuralları bulmamız mümkün olacaktır." (14). (HAB eki: Paraya iki yeni işlev yükleyen Haydaş Baş'ın bunu yapmakla ne derece haklı olduğu Friedman'ın altını çizdiğim bu sözlerinden anlaşılmaz mı? Yetkili ve etkili birileri meseleye hâlâ niye "Ekonomide içtihat kapısı kapandı. Yani ekonomiye dair söylenecek söz kalmadı. Hattâ mevcut ekonomi kuralları gökten indiği için [!] sorgulanamaz bile." gözlüğüyle bakmaktadır? Bunların Haydar Baş'ın bu modeli hakkında söyleyecek tek sözü olmaması, gerçekten bu modelin hayal ürünü olduğundan konuşmaya bile değmez olmasından mı kaynaklanıyor, yoksa Haydar BAŞ'ın tarikât önderi olarak intiba bırakan bir parti genel başkanı olmasından mı? Kanımca ikinci durum geçerlidir.)

Gerçekten de ABD uzun zamandan beri bunu uygulamaktadır. 1950, 1971 reel GSMH artışı %3.84, M1 artışı %3.94, 1994, 2002 reel GSMH artışı %3.19, M1 artışı %3.80'dir (15).

Japonya örneğine geri dönersek Japonya, 1950-1971 yılları arasında iyi bir büyüme trendine sahip olduğu dönemlerde reel GSMH artışı %9.45 iken, M1 artışını ortalama %16.1 de tutmakta idi (16).

Ancak deflasyona girdiği 90'lı yılların ortalarında 1995 yılında M1/GSMH oranı 44.7 trilyon yen / 484.3 trilyon yen = % 9.2 olarak düşük olduğunu görüyoruz.

Japonya'nın son dönemde bunu arttırmaya çalıştığı gözlemlenmektedir. 2004 yılında M1/GSMH, yani 108.3 trilyon yen / 534 trilyon yen= %20.2. olmuştur (17).

Ancak tek başına piyasadaki para miktarını arttırmak elbette gerekli tüketimin oluşması için yeterli değildir. Çünkü gelir dağılımında denge sağlanmadan ve piyasaya arz edilen paranın dar gelirli kesiminin gelirini arttırıcı yönde piyasada bulunmasına imkân tanımadan, sadece parayı arttırmak tek başına çözüm değildir. (HAB eki: Bu ayrıntılar Haydar BAŞ'ın yalnızca kaba vaatlerde bulunmadığının göstergesi değil mi? Adamın ortaya koyduğu eseri bile okumadan hemen reddiyeler düzmek tam da Allah'ın elçilerini taşıyan inkârcılara özgü bir davranış değil midir?) Bu yüzden Japonya, dolanımdaki parayı arttırarak az bir miktar rahatlatma yakalamasına rağmen, hâlen daha ekonomisini toparlayabilmiş değildir.

Kapitalist anlayışların tamamı modellerinin merkezine faizi oturtmuşlardır. Ve piyasaların ihtiyaç duyduğu paranın maliyetli kanallardan karşılanmasını tez olarak ortaya koymaktadırlar (18).

Bankacılık sistemi mevduatlar sayesinde, topladığından çok daha fazla parayı piyasalara satmaktadır. Buna, yani bankacılık sisteminin ürettiği paraya kaydi para denmektedir. Bankacılık sistemi piyasanın ihtiyaç duyduğu parayı kaydi para ile karşılamaktadır. Bu uygulama mantık olarak merkez bankalarının para basmasından farklı değildir. Her ikisi de emisyon hacmini arttırmaktadır. Bankacılık sistemi bunu faiz karşılığı yaparak kar elde etmektedir. Ancak Merkez Bankası üzerinden piyasaya para arz edildiğinde bankacılık sektörü faiz geliri elde edememektedir.

Merkez bankalarının emisyon hacmini arttırması yerine, bankaların kaydi para üretmesi veya kredi kartı dağıtması, piyasalardaki her türlü faaliyetten bankaların faiz geliri elde etmesini sağlamaktadır. Böylece piyasalarda elde edilen her türlü

gelirin belli bir miktarı buralara aktarılmaktadır. Diğer yandan kaydi para üretimi, emisyon hacmini de kısıtlamaktadır.

Çünkü piyasada olması gereken belli bir parasal hacim vardır. Bunun büyük kısmı kaydi para ile karşılanınca, Merkez Bankası emisyon hacmini kısmak zorunda kalacaktır. Böylece devletin elde edeceği senyoraj (HAB eki: işbeylik) gelirini, faiz yoluyla bankacılık sistemi elde etmektedir.

Piyananın ihtiyaç duyduğu paranın karşılanmasında kapitalist modellerin tavsiye ettiği ikinci anlayış ise yine faizle yabancı para almaktır. Bu ise yabancıların o devletten hem faiz, hem de senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri elde etmesine sebep olur. Her iki anlayış da ekonomilerin gelişmesine değil, faizle para satan belli azınlık grupların çıkarlarına hizmet etmektedir.

Bu konuda **T.C. Merkez Bankası eski Başkanı Y. Törüner** Milliyet gazetesinde yer alan makalesinde şunları söylüyor:

“Dünyada hâkim düzen kapitalist sistemdir. SSCB’nin yıkılmasından sonra, yeni bir düzen yerleştirme olasılığı da kalmamıştır. **Kapitalizmi, sadece ekonomik düzen olarak algılamak yeterli değildir. Kapitalizm bir dünya görüşüdür.** Bu açıdan bakıldığında, kapitalizmin siyasi boyutu demokrasi, ekonomik boyutu piyasa ekonomisi ve sosyal boyutu da insan hakları olarak ifade edilir.

Kapitalist sistem ve onun prensipleri, bu sistemden en çok yararlanan ülke ve gruplar tarafından hararetle savunulur ve savunulmak durumundadır. Kapitalist sistemden en büyük faydayı, gelişmiş ülkeler, çokuluslu şirketler ve AB gibi geniş ölçülü işbirliği anlaşmaları sağlarlar. Kapitalist sistem içinde bu güçlerin her istediklerini yapabilmeleri, her devletin oyunun kurallarına sıkı sıkıya uymaları sayesinde gerçekleşebilir.

Oyunun kuralları arasında, demokratik rejimleri en geniş ölçüde yerleştirmek, insan haklarını yaygın biçimde uygulanır hâle getirmek, piyasa ekonomisi uygulamalarını mümkün olduğu kadar yaygınlaştırmak, sermaye hareketlerinin ve para

transferlerinin önündeki engelleri kaldırmak, kara parayla mücadele etmek, vergi ve diğer ekonomik sistemler arasında bir örneklik sağlamak vardır.

IMF, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, GATT gibi kuruluşlar da aslında oyunun kurallarını istenilen normlarda yerleştirmek amacıyla kurulmuşlardır.”

Millî Ekonomi Modeli'nde para sadece merkez bankaları üzerinden maliyetsiz olarak piyasalara arz edilecektir. Böylece hem üretimin, hem tüketimin önü açılırken piyasaların kontrolü devletlerin kendi elinde olacaktır.

B- MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NDE SENYORAJ

Senyoraj (HAB eki: işbeylik), insanımızın emek ve üretiminin karşılığı olan paranın devletin hükümrانlık hakkını kullanarak, Merkez Bankası'nda emisyonunu genişletmesiyle karşılanması demektir. Modelimizde, devlet borçlanmayacak, senyoraj (HAB eki: işbeylik) hakkını kullanarak emisyonunu genişletecek; yani kendi insanının emek ve üretiminin karşılığı olan parayı kendisi basacaktır. Bu senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri, ev kadınlarına maaş olarak, çiftçiye-köylüye faizsiz kredi olarak, esnafa yine kredi olarak verilecektir.

Bu şekilde;

- 1- Üretim tetiklenecek,
- 2- Eksik kalan tüketim devreye konacaktır.

Senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri, sosyal devlet projesinde tüketicinin tetikleyicisi olacaktır. Şöyle ki, senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri maaş olarak halka verildiği zaman işçi-memur-köylü-çiftçi, yani tüketici sınıfın tüketim kabiliyeti artacaktır.

Buna mukabil üretici de, talep olduğu için daha çok üretecektir. Bu iki unsur emme-basma tulumba gibi birbirini harekete geçirecek ve ekonomide istenilen denge elde edilebilecektir.

Mal ve hizmet karşılığı olarak senyoraj (HAB eki: işbeylik) gelirini devreye koyan devletler, kamu harcamalarını rahat bir şekilde yani borçlanmadan, borç yüküne girmeden yerine getirebilir.

Şayet hizmet ve mal karşılığı elde edilen kâr mukabili para devreye girmezse para kıtlığı oluşur. Böylece hem mübadele, hem de talep kısırlaşır. Piyasalar durağanlaşır. Bu sebeple senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri, piyasalardaki dengeyi temin eden unsurdur. Senyoraj (HAB eki: işbeylik) geliri ekseriyetle hizmet ve malın kan karşılığında devreye girmesi gereken bir hak olmasına rağmen, bazen de ilk başta karşılığı olmadığı zaman da devreye girebilir ve böylece ekonomiyi de büyütebilir.

Mesela karayolları yapımında gerekli finans yoksa araç-gereç ve işçiler tamamen sizden, dolayısıyla emek ve üretim tamamen sizden olacağı için, buna karşılık senyoraj (HAB eki: işbeylik) hakkının kullanılması büyümede bir taktik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yeraltı kaynaklarının değerlendirilmesinde de aynı durum geçerlidir. Aynı kural, tarım için de geçerlidir. Tarım kesimine muhakkak eldeki parayla avans kredisi verilecek diye bir şart yoktur. Bu şartlarda üretilecek tarım mamulleri karşılığında emisyonun genişletilmesi —yani senyoraj (HAB eki: işbeylik) hakkının kullanılması— üretimi destekler.

Dolayısıyla emisyonun devreye girebilmesi için ilk başta elde edilecek katma değer ortada olması gerekmez. Emek ve üretim karşılığında kur neticesi emisyonun genişletilmesi şartlı enflasyon rizikosunun olmaması içindir.

Yukarıda saydığımız enflasyon rizikosu varsa da devlet, fiyat kontrollerindeki ısrarlı davranışı neticesi enflasyon tehlikesinin önüne geçebilir.

5- KUR POLİTİKASI

“Nasıl bir kur politikası” sorusuna cevap aramadan önce kambiyo sisteminin bugünkü durumuna ve de kısaca tarihçesine bakalım.

Bugünkü kambiyo sisteminin temelleri 1944 yılında ABD’nde New Hemshire eyaletinin Bretton Woods kasabasında yapılan bir konferans neticesinde ortaya çıktı. Dünya Bankası ve IMF’nin de temelleri de bu toplantıda atıldı. 1971 yılına kadar yürürlükte kalan bu sisteme göre 1 ons (yaklaşık 31 gram) altın. 35 ABD doları olmak üzere dünya ülkeleri ulusal para birimlerini belli bir değer üzerinden ABD dolarına endekslemiştir. Ulusal paraların maksimum % 1 oranında aşağı ve yukarıya oynayabileceği bir bant aralığı belirlendi. Bu oranların daha fazla değişmesi durumunda ülkelerin para otoriteleri piyasalara müdahale edecek, bunun için döviz rezervlerini devreye sokacak, bu da yetmezse IMF’den kredi kullanacak. Ancak bu şartlardan sonra IMF’den izin alınarak devalüasyon yapılabilecekti (19). Bu sistem 15 Ağustos 1971 tarihinde ABD’nin Doların altın ile bağlantısını kopartması neticesinde çökmüştür. Bu tarihten sonra Doların altın olarak artık bir karşılığının olma zorunluluğu kalkmıştır.

17/18 Aralık 1971’de Washington, Smithosian’da yapılan toplantı ile ABD karşısında Mark ve Yen başta olmak üzere ülkelerin paraları devalüe edildi. ABD’de 12 Şubat 1973’te ikinci kez devalüasyon oldu. Nihayet Mart 1973’te Smithosian antlaşması da yürürlükten kalktı (20). Bu tarihten itibaren her ülke kendine ait bir sistem hayata geçirmeye çalışmıştır. Tabii ki doların “hard curency”, yani bütün dünyada geçerli olma vasfı günümüzde de devam etmektedir.

Bretton Woods sisteminin en önemli özelliği ABD dolarına bütün paraların endekslenmesi ile birlikte ABD dolarının dünya parası olmasıdır. Başka bir ifade ile ülkeler kendi aralarında, hattâ kendi topraklarında yaptıkları işlemleri dolar üzerinden gerçekleştirmeye başlamışlardır. ABD her ne kadar bastığı dolar karşılığı rezervlerinde altın bulunduracağı sözü vermiş de olsa hiçbir ülkenin doların karşılığı rezerv edilmesi gereken altın miktarını denetleme imkânı olmadığı için ABD özellikle 60’lı

yılların sonucunda ortaya çıkan cari açıklarını karşılığı olmayan para basarak kapatma yoluna gitmiştir. Marshall yardımları olarak bilinen yardımların ABD'ye hiçbir maliyeti olmadığı gibi, bu sayede kendi parasını başka ülkelerin topraklarında hâkim kılmıştır. Matbaa maliyeti dışında bir maliyeti olmayan dolarları basıp bütün dünyaya dağıtan ABD hem siyasi hegemonyasını, beni de dünyadaki gelirleri kendisine aktaracak sistemi kurmuştur. Zaman içerisinde altın ile bağlantısı da ortandan kalkan dolar artık gerçekte karşılığı olmayan ancak itibarından dolayı bütün dünyada kullanılan para hâline gelmiştir.

ABD değil rezervlerindeki altının, sahip olduğu bütün yeraltı ve yerüstü kaynaklarının da üzerinde para basarak dünya ülkelerine göndermiştir. Göndermeye de devam etmektedir. **ABD sanıldığı gibi aksine üreten değil, tüketen bir ülkedir.** Yılda ortalama 600 milyar dolar cari açık vermektedir.

2002 yılı cari açığı 473.9 milyar dolar, 2003 yılı cari açığı 530.7 milyar Dolar, 2004 yılı cari açığı 660.4 milyar Dolar olan ABD'de, 2005 yılında cari açık 691.1 milyar dolar olarak beklenmektedir (21).

ABD bu açığını ise para basarak ve tahvil çıkararak kapatmaktadır. Hâlihazırda ABD'nin dış borcu 2.7 trilyon dolar olarak hesaplanmaktadır. Bu rakam ise dünyanın toplam GSMH'nin % 7.5'ine karşılık gelmektedir (22).

Kambiyo sistemini konuşurken üzerinde durmamız gereken en önemli konu para alanları meselesidir. Ulusal paraların geçerli olduğu alanlar konusu belki de ekonomi politikaları içerisinde en önemli olanıdır.

Bugün dünyanın değişik yerlerinde FEX piyasalarında ulusal paraların alım ve satımı yapılmaktadır. Ancak her ülkenin parasının günde 1.9 trilyon doları bulan bu piyasalarda alım ve satıma konu olması mümkün değildir (23). Londra, Newyork, Paris, Tokyo gibi piyasalarda belli başlı ülkelerin paraları alınıp satılmaktadır.

Ülkemiz açısından değerlendirdiğimizde, Türk parası ile bu piyasalarda Dolar ya da Euro almamız mümkün değildir. Başka bir ifade ile TL konvertibl değildir.

Ulusal paramız dünyanın herhangi bir yerinde Dolar ile değiştirilemezken, kendi topraklarımızda hem halkın arasında, hem de bankalar arası piyasalarda, Kapalı Çarşı'da rahatlıkla başta Dolar olmak üzere 'hard currency (HAB eki: Bağlayan akçe)'ler işlem görebilmektedir. Madem ki ulusal paramız FEX piyasalarında işlem görmemektedir, öyleyse kendi topraklarımızda yabancı paraların konvertibl olmasına müsaade etmemizin hiçbir haklı izahı olamaz.

Yabancı paraların bir ülkenin topraklarında dolaşımda bulunması demek o ülkenin zenginliklerinin yabancı ülkelere aktarılması demektir. Özellikle karşılığı bulunmayan ABD Dolarının dünya ekonomilerinde hâkim olması dünyayı içinden çıkılmaz bir krizin eşiğine götürmüştür. Bugün rezervlerini Dolar cinsinden tutan ülkeler bu paraları sahibine geri götürdüğünde bunlara karşılık bulamayacaktır. Bu açıdan bakıldığında zengin kabul edilen birçok ülke esasında karşılığı olmayan kâğıt parçalarına sahip hayali zenginlikler üzerine oturmuş ülkelerdir.

Millî Ekonomi Modeli'ndeki kambiyo sistemi ithalat ve ihracata dayalı sabit kur sistemidir.

Günlük işlem hacminin çok üstünde FEX piyasalarında işlem olmaktadır. Bu işlemlerin mal ve hizmet ticareti ile alâkası yoktur.

Son dönemlerde çıkan hem Asya hem de Meksika krizleri incelendiğinde ülkemizde çıkan krizlerle aynı yapıda oldukları görülecektir. Ekonomi büyüyor gözükürken, enflasyon düşme eğiliminde iken bir anda kriz patlamaktadır. Sebebine bakıldığında bu ülkelerin tamamında -buna ülkemiz de dahil- kriz öncesinde portföy akışının olduğu görülecektir. Ulusal piyasalara kademeli olarak giren yabancı para bir anda piyasalardan çekildiğinde ülke ekonomilerini de beraberinde batırmaktadır.

İster sabit, ister dalgalı sistem olsun, yabancı paranın değeri, serbest piyasa adı altında belirlendiğinde bu piyasalara hâkim olan global sermaye sahipleri bir anda ellerindeki ulusal veya yabancı parayı satarak veya alarak piyasaları bir anda darmadağın etmektedirler.

“Boom bust cycle (HAB eki: Dönüş baskını patlaması)” denilen anlayışa göre, her şey yolunda iken cari açık yabancı para ile finanse edilmekte, arkasından birden piyasalardan çıkan global sermaye ekonomilerde bomba etkisi yapmaktadır (24). Oysa ithalat ve ihracata dayalı bir kambiyo sistemi uygulandığında yabancı paranın değerini global sermaye sahipleri değil, ülkelerin merkez bankaları belirleyecektir. Hem kontrol devletlerin kendi elinde olacak hem de yabancı paranın fiyatı gerçek değerinde ülkelerin çıkarlarına uygun bir fiyat düzeyinde konumlanacaktır.

Ünlü spekülâtör (HAB eki: vurguncu) G. Soros’un İngiltere Merkez Bankası’na bile devalüasyon yaptırdığı düşünüldüğünde, devletlerin kendi kontrollerinde olmayan bütün kambiyo sistemlerinin o ülkelerin ekonomilerinde eninde sonunda büyük tahribatlara sebep olacağı açıktır.

Yabancı paranın ithalat ve ihracata bağlı olarak değerini bulması, yine sabit bir değişken olarak merkez bankaları tarafından belirlenmesi, dövizini bir yatırım aracı olmaktan çıkaracağı gibi, ülke ekonomilerine çok önemli iki kazancı olacaktır. Birincisi, millî gelirin küresel güçlere transferi engellenecek, ikincisi yabancılar ülke ekonomileri üzerinde istedikleri gibi oyun oynayamayacaklardır. Bu manada serbest piyasa demek piyasaların gelişmiş ülkelerin ve onların destekçisi global sermaye sahiplerinin kontrolüne geçmesi demektir. Oysa Millî Ekonomi Modeli’imizde halkın yararına devlet kontrolünde piyasa anlayışı olduğu için piyasaların hâkimi global sermaye sahipleri değil bizatihi milletin kendisi olacaktır.

Ülkemizde şu anda uygulandığı söylenen dalgalı kur sisteminin yararımıza olmadığını anlamak için arka arkaya bu kadar yüksek cari açık vermemize rağmen düşük döviz fiyatlarına

bakmak yeterlidir. Normalde cari açık olan yerlerde döviz talebinden dolayı döviz fiyatları yükselmesi gerekirken ülkemizde fiyatlar düşmektedir. Global sermaye sahipleri getirdikleri döviz ulusal paraya çevirip devlete satmakta hem faizden, hem de düşük kurdan dolayı iki kat fazla para kazanmaktadırlar. İster dalgalı, ister sabit kur sistemi olsun serbest piyasa mantığı içerisinde interbank ortamında belirlenen döviz fiyatları yabancıların kontrolünde bir kambiyo sistemidir. Bunun yerine devletin kontrolünde bir kambiyo sisteminde yabancı para gerçek değerini bulacaktır.

Bir ülkenin parasının değerini gerçekte o ülkenin ihraç mallarına olan talebin belirlemesi gerekirken, bugün serbest piyasa adı altında bu değer dünya çapında sermaye sahipleri tarafından belirlenmektedir.

Millî Ekonomi Modeli döviz piyasalarını ülke ekonomilerini kontrol etmekte kullanılan bir araç olmaktan çıkarmaktadır. Bir paranın hard currency olması hayali şeylere değil, ülkelerin sahip olacağı kaynaklara ve üretim gücüne bağlı olacaktır.

6- DIŞ TİCARET

Dış ticaret, bir ülkenin diğer ülkelerle olan alışverişidir. Bağımsız ülkeler dış ticaret rejim ve uygulamalarını kendi lehlerine göre düzenler. Gümrük tarifeleri, kur politikası, dış ticaret anlaşmaları, kotalar gibi mevzular o ülkenin siyasi ve ekonomik hedeflerine göre belirlenir. Dış ticaret bu açıdan bakıldığında sadece kâr amacı güden basit bir takas anlayışından öte ülkelerin siyasi, askeri, kültürel ve ideolojik hesaplarını hayata geçirmek için kullandıkları en etkili vasıtaadır.

Firmalar veya devletler ürettikleri mal ve hizmetlere öncelikli olarak içerde pazar ararlar. Uygulanan yanlış politikalar neticesinde tüketim hacminin yeterli düzeyde olmaması veya dâhili pazarın istenilen büyüklüğe ulaşmamış olması, firmaları ve devletleri dış pazarlara yöneltmiştir. Şüphesiz dış ticaretin tek sebebi bu değildir. Ancak son yıllarda birçok firmanın dışa

açılmasının sebebi içerde yeterli pazar imkânına sahip olamamasıdır.

Her ne kadar firmaların dış ticarete hedefi mal ve hizmet satmak olsa da, devletler için asıl hedef mal ve hizmet satmak değildir. Asıl hedef kendi mal ve hizmetlerine olan talepten yola çıkarak paralarının geçerli olduğu alanı büyötmek ve paralarını dış topraklarda konvertibl (HAB eki: çevrilebilir) yapmaktır. Bu sebeple ölkeler ihracat yaparken karşılığında kendi paralarını talep ederler. Aksi takdirde kendi paraları yerine karşı ölkenin para birimini veya üçüncü bir ölkenin para birimini kabul ettiklerinde bunun adı ihracat değil, yerli kaynakların başka ölkelere aktarılması olacaktır.

İhracatta yerli paranın talep edilmesi, ithalat yapan ölkenin de mal aldığı ölkenin parasını elde etmek için o öлкеye bir mal veya hizmet sunması denektir. Böylece dış ticaret ölkelerin karşılıklı olarak kendi ihtiyaçlarını mal ve hizmet takası yaparak karşılamaıdır. Oysa başta ölkemiz olmak üzere gelişmekte olan ve azgelişmiş ölkeler, ihracat yaparken kendi paraları yerine “hard currency” (yabancı para) kabul ettikleri için ihracat yapmaya çalışırken sömürölmektedir. Mesela biz ABD’ye ihracat yaparken sevinirken ABD ise bizden ithalat yaparken sevinmektedir.

Anlattıklarımızı şu iki örnekle açıklayabiliriz:

Örnek:

1. durum: ABD’nin bizden buğday talep ettiğini varsayalım. Eğer bunun karşılığında TL istersek, ABD bu YTL’ yi temin etmek için cari fiyatlarla örneğin ihtiyacımız olan bilgisayar bize satmak zorundadır. Bilgisayar karşılığında 1000 YTL alan ABD, 1000 YTL’yi bize vererek 1 ton buğdayı alır. Sonuçta Türkiye bilgisayarını elde ederken ABD ise buğday alır.

2. durum: ABD’nin buğday karşılığında bize 1000 Dolar verdiğini varsayalım. Bizim de bu parayı Merkez Bankamızın kasasında veya kendi topraklarımızda emisyonumuz yerine tuttuğumuzu varsaydığımızda —ki bugün ölkemizde olan bundan ibarettir— o zaman ABD kendisine baskı masrafının dışında hiçbir

maliyeti olmayan kağıt ile buğdayımızı elde ederken, gelirlerimizi kendisine transfer etmiş olmaktadır. ABD'nin yılda 600 milyar Dolar açık vermesine rağmen, halen ayakta kalmasının sebebi ithalatını kendi parası ile yapmasıdır.

Devletler ihracata karşılık kendi yerli paralarını talep etmez, ihracat ile turizm gibi faaliyetlerle elde ettiği döviz emisyoununun yerine iç piyasada dolaştırırsa ihraç ettiği ürünleri bedelsiz vermiş olacaktır. İhraç mallar karşılığında örneğin Dolar, emisyon olarak iç piyasada dolaşırsa o takdirde verilen ürünün karşılığında gerçekte ABD'nin karşılıksız Doları alınmış demektir ki bunun adı sömürülmektir.

Millî Ekonomi Modeli'nde dış ticaret bir sömürü araca olmaktan çıkartılıp alışveriş kurallarına göre yürütülecektir. İhracat, yerli paranın etki alanlarının oluşturulması için kullanılacaktır. Üretilen ürünlerin pazar bulduğu alanlar, aynı zamanda yerli paranın da kullanım alanı olacaktır. Kapitalist anlayışın dış ticaret konusunda çeşitli modelleri vardır.

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin dış ticaret rejimlerinin gelişmiş ülkelerin çıkarları doğrultusunda düzenlenmesini sağlamak için başta Karşılaştırmalı Üstünlükler, Mutlak Üstünlükler ve Faktör Donatımı Kuralı gibi teorileri o ülkenin ekonomistlerine ve siyasilerine kabul ettirmişlerdir. Bu teorilerin hayat bulduğu ülkelerin kaynakları, üretimleri ve gelirleri bu teorileri üreten gelişmiş ülkelere aktarılmıştır.

Kısaca bu görüşleri ele alırsak: Karşılaştırmalı ve Mutlak Üstünlükler Teorilerine göre, ülkeler ucuza ürettikleri ve üstün oldukları malları üretilip ihraç etmeli, üstün olmadığı yani pahalıya ürettiği malları ise üretmemeli ve ithal etmelidir. Böylece bütün ülkeler malları ucuza üretilip satacağı için herkes bu alışverişten kazançlı çıkacaktır (25). Bu tavsiyelere göre hareket eden az gelişmiş ülkelerin, zamanla avantajlı oldukları ve hammadde bakımından zengin oldukları birçok sektörde iflas ettiklerini, krizden krize sürüklendiklerini ve küresel güçlere boyun eğerek onlara her alanda bağımlı hale geldiklerini görürüz. Çünkü bir ülke maliyeti ne olursa olsun gıda, savunma, barınma, giyim,

eğitim ve sağlık gibi temel ihtiyaçlarını kendisi üreterek karşılayamıyorsa, ayakta durması ve mevcudiyetini sürdürmesi mümkün değildir. Aksi takdirde ülke açık pazar hâline gelerek iktisadi ve siyasi bağımsızlığını kaybedecektir. Çin'in başta enerji, hammadde, vergi gibi giderleri dünya standartlarının çok altına çekerek üreticisine destek olması sonucu Çinli firmalar birçok sektörde, bizden çok daha aşağıdaki maliyetlerle ürün satmaktadır. Bu mantığa göre bizim hiçbir şey üretmeyip daha ucuz olan Çin'den almamız lâzım. ABD ve AB kendi çiftçisine yılda 100 milyarlarca Dolar üretim desteği verdiği için ABD ve AB tarım ürünlerini bizden daha ucuza mal etmekte. O zaman bu teoriye göre tarım ürünlerini de buralardan temin etmeliyiz. Diğer taraftan IMF'nin de tarıma getirdiği tahditlerle beraber tarım sektörümüz tamamen devre dışı bırakılmaktadır. Çiftçimizin dünyanın en pahalı mazotunu, gübresini, tohumunu kullanarak üretim yapması neticesinde 4 YTL'ye mal ettiği buğdayın kilosuna devlet 3.50 YTL fiyat verdiğinde, Mukayeseli Üstünlük Teorisine göre ülkemizin buğday üretmeyip daha ucuz fiyatı olan ABD'den alması gerekir. Oysa bu mantıkla birlikte gelişmekte olan ülkelerin tamamı açık pazar hâline gelmektedir.

Mukayeseli Üstünlük Teorisi gereği "siz tarım ürünlerini üretin sanayi ürünlerini biz size satarız" şeklindeki öneriye Atatürk devlet üretme çiftlikleri kurarak ve bizzat traktöre binerek poz verirken, diğer taraftan Kayseri'de kurduğu uçak fabrikasından Belçika'ya uçak ihraç etmek suretiyle kapitalist anlayışın kurnazca oyunlarına gereken cevabı en güçlü bir şekilde vermiştir.

Liberal-kapitalist anlayışın, "işgücü açısından zengin ülkeler, emek yoğun malları üretsın, sermaye bakımından güçlü ülkeler ise sermaye yoğun ürünler üretsın böylece her ülke sahip olduğu üretim faktörünün avantajını kullanarak üstünlük sağlasın" şeklinde özetlenebilecek Faktör Donatım Teorisi de Mukayeseli Üstünlükler Teorisinin bir başka versiyonudur (26).

Hemen belirtelim ki, bu teori, işçi ülke-efendi ülke kavramını doğurur. Bu anlayışa göre az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, bu teorinin sonucunda sanayileşen ülkelerin

fasoncusu konumuna düşmüşlerdir. Diğer taraftan katma değeri düşük, çevreyi kirleten ve modası geçmiş üretim tekniklerine sahip fabrikalar işgücünün daha ucuz olduğu ülkelere aktarılmıştır. Emegin daha ucuz olduğu bir ülke bulununca da yatırımlar o ülkeye kaydırılmaktadır. Hatırlanacağı gibi ülkemiz, tekstil, ayakkabı, deri gibi sektörlerde ABD ve AB ülkelerine bu nedenden dolayı ihracatçı konumunda iken Çin’de ve Doğu Avrupa’da emek fiyatları aşağıya çekilince övünç kaynağımız olan bu sektörlerde çöküş yaşanmıştır. (HAB eki: Bu ayrıntılar Haydar Baba’nın ekonomi verilerini değerlendirmede ne denli becerikli -Kelam ve Fıkıh’ta pek becerikli bulmasam bile- olduğunu gösterirken kimi düşüncesi yetmezler güya Millî Ekonomi Modeli’ni alaya almaktadır. Nasıl bu denli kör olabiliyorlar? Hayret!) Bu ve benzer görüşlerin uygulanması neticesinde, dış ticaret açığımız her ay rekor kırmaktadır. Uygulanan kur rejiminin de desteğiyle, kur düşük tutularak ithalat her alanda büyük boyutlara ulaşmış durumdadır. 2002 yılı ihracatımız 36.059 milyar Dolar iken, ithalatımız 51.554 milyar Dolar oldu. Dış ticaret açığımız ise 15. 495 milyar dolardı. Bu açık 2003 yılında daha da arttı. İhracatımız 47. 253 milyar Dolar iken, ithalatımız 69. 344 milyar Dolar oldu. Dış ticaret açığımız ise 22.087 milyar Dolara çıktı. 2004 yılında ise büyük bir artışla dış ticaret açığımız 34. 419 milyar Dolara fırlarken, ihracat 63.121 milyar Dolar ithalat ise 97. 540 milyar Dolara ulaştı (27).

Yabancı sermayenin yaptığı ihracat ile yerli sanayiinin yaptığı ihracat da bir değildir. Çünkü yabancı sermaye ihracattan elde ettiği geliri içeride tutmaz. Yabancı sermaye ile elde edilen gelirin ülke ekonomisine katkısı yerli sanayi ile aynı değildir.

Millî Ekonomi Modeli’nde yerli üretimin korunması öncelikli hedef olarak kabul edildiği için yerli üretime katkıda bulunacak veya sahip olunmayan kaynakların ithalatının önü açılacaktır. İhracat teşvikleri ile yerli üretici desteklenirken, dış pazarların bulunmasında devlet yerli sanayicinin önünü açacaktır.

Doğru bir para politikası ile yerli üretilere dışarıda pazar bulmak mümkündür. İstenildiği takdirde sosyal devlet

anlayışında olduğu gibi dış ticarete de pazarların bulunması mümkündür.

Dipbilgiler:

1- Bkz. D.İ.E., 25 /01/01.

2- Bkz. T.C. Merkez Bankası.

3- Bkz. M. Friedman, Qantity Theory of Money, 1956.

4- Nicholas Kaldor, The New Monetarism, Lloyd Bank Review, No 97, 1970.

5- Bkz. Prof. Dr. Osman Z. Orhon, Başlıca Enflasyon Teorileri ve İstikrar Politikaları, s. 163.

6- Ministry of Finance of Japan, (06.09.005).

7- Stae Admnistration on Foregien Exchange, People's Republic of China.

8- Hürriyet Gazetesi, 17.01.2005.

9- TC. Merkez Bankası verileri.

10- Prof. Dr. Nuri Uman, Başka Ülkelerin Bilânçoları ile T.C. Merkez Bankası Bilânçolarının Karşılaştırılması, 1991.

11- T.C. Merkez Bankası verileri.

12- European Central Bank; OECD; Eurostat 2005.

13- China Statistical Yearbook, Bank of China.

14- M. Friedman, Kapitalizm ve Özgürlük, s. 54, ç. D. Erberk ve N. Himmetoğlu; Prof. Dr. C. Can Aktan, Monetarizm ve Rasyonel Beklentiler Teorisi, Politik İktisat, İzmir 2000.

15- IMF international Financial Statistics, October 2003.

16- Economic Survey of Japan 54-59; Japan Economic Yearbook 60-71; IMF international Financial Statisticis, October 2003.

17- Bank of Japan.

18- Prof. Dr. M. Merih Paya, Para Teorisi ve Para Politikası, s. 123, 2.b. İstanbul, Filiz Kitapevi, 1999.

19- Doç. Dr Sadi Uzunoğlu, Para ve Döviz Piyasaları, s. 4-6, 2.bas. 2003.

20- Bkz. Doç. Dr. Sadi Uzunoğlu, a.g.e..

21- www.worldbank.org/globaloutlook

22- World Bank (Prospects for The Global Economy).

23- BIS (Bank for International Settlements).

24- Doç. Dr. Gülsün Vay, 1990lı yıllarda Finansal Krizler, İktisatın Dama taşları - 2002, Eğitim serisi - 2, s. 224.

25- Prof. Dr. Erdoğan Alkin, İktisat, s. 269.

26- İktisatın İlkeleri, Ortak Kitap, Alkım Yay., s.630-631, Ankara 1996.

27- Bkz. Dış Ticaret Müsteşarlığı Verileri.

SEKİZİNCİ BÖLÜM:

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NİN KAYNAKLARINA TÜRKİYE ÖRNEĞİNDE GENEL BİR BAKIŞ

1) Tarım

Millî Ekonomi Modeli'nde Tarım

2) Hayvancılık

3) Denizcilik

4) Ormancılık

5) Madencilik

Bilinen Madenlerimiz

6) Enerji

A- Güneş Enerjisi

B- Nükleer Enerji

C- Rüzgâr Enerjisi

D- Jeotermal Enerji

E- Biomas Enerji

G- Akıntı Enerjisi

H- Dalga Enerjisi

I- Yakıt Hücreleri

1- TARIM

Ülkeler için günümüzdeki en önemli kaynaklardan biri tarımdır. Ancak bu konuda da küresel güçlerin uyguladığı tarım politikaları sebebiyle, azgelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin dünya besin kaynaklarından çok az pay aldığını görmekteyiz. Hatta bazı ülkeler açlık sınırına kadar yaklaşmışlardır. Hiç şüphesiz tarım, bir milletin besin ihtiyacını karşılayabilmesi için en stratejik sektördür.

Geçmişte çok geniş tarım alanlarında elde edilen üretim, günümüzde gelişen teknoloji sayesinde çok daha az büyüklükteki tarım alanlarında üretilebilmektedir. Ayrıca geçmişte coğrafi nedenlerden dolayı bazı alanlarda yapılamayan tarım, bugün çağ atlamış, çölde veya suda bile üretim yapılabilecek hale gelmiştir.

Tarım sektörünün makineleşmesi ile birlikte, geçmişe göre az zamanda çok daha fazla iş yapma imkânı doğmuştur. Buna rağmen azgelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde artması gereken tarım üretimi, gelişmiş ülkelerin etkisiyle azalmıştır. Oysa gelişmiş ülkeler kendi ülkelerinde ise tam tersine tarımı teşvik etmiş, gelişmesi için her türlü desteği vermiştir.

Bugün dünyaya baktığımızda, tarım ürünleri açısından sıkıntı çeken ülkelerin, tarıma uygun verimli topraklara sahip

olmasına rağmen, bu toprakları devreye koyabilecek finansmana ve bir modele sahip olmadıklarını görüyoruz.

Tarıma uygun arazilerin envanteri çıkarılarak, iklim ve toprak özelliklerine göre tarımsal ürün grupları belirlenmeli, coğrafya, iklim, nüfus ile iç ve dış piyasa dengelerini göz önünde tutarak, üretim, miktar, çeşit, nitelik planlamaları ve AR-GE çalışmaları yapılmalıdır.

Tarıma elverişli devlet arazilerinin uzun vadeli -99 yıl-sembolik fiyatlarla tarım köylüsüne -tarımla Uğraşmak isteyenlere- kiraya verilmesi sağlanacaktır. Bu sayede yeni istihdam sağlanacağı gibi, artan üretim sayesinde hem tarımla uğraşan insanımız, hem de devlet kazanmış olacaktır.

Tarım tek başına bir sektör olarak ele alınmayıp tarıma dayalı sanayi ile birlikte değerlendirilmelidir.

Devlet tarım kesimini destekleyerek yeni teknolojilerin transfer edilmesini, yatırımların günümüz koşullarına göre yenilenmesini ve yeni yatırım olanaklarının geliştirilmesini sağlamalıdır.

Hepsinden önemlisi devlet çiftçiye gerekli finansal desteği daha ürününü ekmeden önce vererek, ürettiği ürüne pazar garantisi vermelidir, Adeta çiftçinin görevi üretmek olmalı, pazarlama ile ilgili bir problemi olmamalıdır. Yani bir fabrikada üretim bölümünde çalışan personel nasıl ki pazarlamayı düşünmez, görevi üretmektir, çiftçi de sadece üretmeye odaklanmalıdır.

Devlet tarım ürünlerinin alım fiyatlarını, üretim maliyetlerini hesaplayarak çiftçiye tatminkâr bir kâr bırakmalıdır. Böylece çiftçinin zarar etmesi gibi bir durum ortadan kalkacaktır.

Tarım ürünlerinde uygulanacak devlet desteğinin kaynağı para konusunda anlattığımız üzere senyoraj geliridir. Tarım sektörü en az ithalatla en fazla ihracat yapılabilecek bir sektördür. Başka bir ifade ile devletlere en fazla senyoraj geliri elde etme hakkını veren sektörlerin başında tarım sektörü

gelmektedir. Dolayısı ile tarım sektörü Millî Ekonomi Modeli'nde emisyon ile sübvansede edilecek ve çiftçinin Atatürk'ün ifadesi ile milletin efendisi olması sağlanacaktır.

İthal ürünlere karşı yerli üreticinin korunması şarttır. Aksi takdirde ülkemizde halkın % 34'ünün geçim kaynağı olan tarımda yaşanacak daralma ülke ekonomisinin tamamını etkileyecektir.

Türkiye'de tarım sektörü, gerek beslenme ve sanayi bakımından gerekse 23 milyon insanın geçimini sağladığı bir sektör olması bakımından ekonomide çok önemli bir yere sahiptir (1).

Yanlış politikalar neticesinde, tarım kesimine verilen desteklerin kaldırılması, hattâ tahditlerin getirilmesi, öte yandan ithal ürünlere uygulanan gümrük duvarlarının aşağıya çekilmesi sonucu ülkemizde tarım kesimi tamamıyla bitirilmiştir.

Düneye kadar tarım ürünlerinde kendi kendine yeterli birkaç ülkeden biri olan Türkiye, şimdi buğdayını bile çok büyük oranda dışarıdan ithal etmektedir.

Yani kendi çiftçimizi açlığa mahkûm ederken başka ülkelerin çiftçilerini zengin etmekteyiz. Üstelik yüklü miktarda cari açık veren ve bu açığı yüksek faizle alınan kredilerle kapatan bir ülke olduğumuz düşünüldüğünde, sadece yabancı ülke çiftçisini finanse etmekle kalmayıp aynı zamanda bu sebepten dolayı yüklü miktarda faiz ödediğimiz görülecektir.

Ülkemizde tarım kesimi, kişi başına düşen gelir bakımından en yoksul kesimi oluşturuyor. Türkiye'deki toplam yoksul kesimin yüzde 42'si tarım kesiminde çalışmaktadır.

Tarım kesimindeki yıllık gelir, kişi başına ortalama gelirin üçte biri kadardır (2). Yani Türkiye'de milyonlarca insan dengesiz değil, yetersiz beslenmektedir. Acaba bunun nedeni Türkiye'de tarım yapılabilecek toprağın olmaması mı? Bu sorunun cevabını vermeden önce Hollanda ile bir karşılaştırma yapalım.

Hollanda 1 milyon hektar alanda tarım yapmakta; Türkiye ise 27 katı daha büyük bir alanda —yani 27 milyon hektar— tarım yapmaktadır. Hollanda’da 200.000 kişi tarım yapmakta; Türkiye’de ise bırakın toplam çalışanı, ziraat mühendisi, veteriner, gıda mühendisi, peyzaj mimari gibi mesleki eğitimi olanların toplamı 200.000 kişi (3).

Hollanda’da tarım yapan çiftçi sayısı kadar Türkiye’de eğitilmiş ziraat mühendisi vardır. Bütün bunlara rağmen Hollanda 30 milyar Dolar ihracat yapabilmektedir (4).

Üstelik Türkiye’de ürettiği (Antalya, İzmir, Urfa...) tohumları tekrar Türkiye’ye satmakta. Mesela 1 kg domates tohumunu 25 milyar TL’ye satın alıyoruz.

Küresel güçler —Türkiye’de olduğu gibi— ürettikleri tarım ürünlerini satabilmek için az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere bir takım tahditler getirmiş ve tarımın o ülkede dışa bağımlı bir hâle gelmesini sağlamıştır.

Gelişmiş ülkeler tarım ve sanayilerini eşzamanlı olarak geliştirdiklerinden biyolojik ve genetik teknolojide ileri noktalara geldiler. Tarımda daha az istihdam ile daha fazla ürün elde ettiler. Ürettikleri tarımsal ürünler, kendi nüfuslarını beslemenin ötesinde, ABD’de hububat dağları, Avrupa’da süt nehirleri ile et buzulları oluştu.

Tarımsal desteği sürekli artıran bu ülkeler, diğer yandan da bize ve bizim gibi ülkelere “tarıma desteği çekin” diyorlar. Daha önce katma değeri düşük diye “tarım ülkesi olun” diye telkinde bulundukları Türkiye’ye şimdi “tarımdan destekleri kaldırı, doğrudan ve dolaylı destekleme kuruluşlarını özelleştirin, gelişmiş ülkelere pazar olun” demektedirler.

Millî Ekonomi Modeli tarım sektörünü stratejik bir alan olarak görmektedir. Alım garantisi verilerek en uygun fiyattan tarımsal ürünleri alabilecek finansmanı da modelin iç dinamiklerinden yola çıkarak oluşturmaktadır.

MİLLİ EKONOMİ MODELİ'NDE TARIM:

* Çiftçiden, planlı ve sürekli üretime katıldığı sürece vergi alınmayacak ve ürün alım garantisiyle doğrudan desteklenecektir.

* Toprağı olmayan köylüye, üretim yapılması şartıyla toprak verilerek üretime katılması sağlanacak.

* Devlet tarafından ürünün tahmini bedelinin yüzde ellisi üreticiye avans olarak ürün ayından altı ay önce peşin olarak ödenecektir.

* Kuraklık, don, sel gibi doğal afetlere karşı, ürün sigorta sistemi, getirilerek üreticilerin zararları karşılanacaktır.

* Stratejik öneme sahip tarım sektöründe yerli üretim, ithal ürünlere karşı gümrük duvarları yoluyla korunacaktır.

* Tarım ürünlerine IMF ve Dünya Bankası dayatmasıyla getirilen tahditler tamamen kaldırılacak, yerli üretimin arttırılması teşvik edilecektir.

* Çiftçiye devlet tarafından tohum, fidan, gübre ve ilaç konularında yardım edilecektir.

* Çiftçilere sosyal güvenlik ve emeklilik hakkı sağlanacaktır.

* Türkiye'de tarım alternatifsizdir. Onun için tarım ürünlerine alternatif aramak yerine, tarıma dayalı sanayinin kurulması teşvik edilecektir.

Bu amaçla devlet tarıma dayalı sanayi üzerine yatırım yapmak isteyen girişimcilere proje mukabili sıfır faizli, gerekirse geri ödemesi üretim olarak alınabilecek kredi doğrudan verilecektir.

* Hükümet, bizzat pazarlama hususunda üreticilerimize öncülük edecektir. Dünyanın her yerinde pazar bulacaktır. Çiftçinin pazar problemi olmayacaktır.

* Ülkemizdeki tarıma uygun arazilerin envanteri çıkarılacak, iklim ve toprak özelliklerine göre uygun tarımsal ürün grupları belirlenecektir.

* Tarım tek başına bir sektör olarak değil, tarıma dayalı ilgili sanayi dalları ile bir bütün olarak alınacaktır. Bu amaç doğrultusunda tarım ürünlerinin son mamul hâline getirilmesi için entegre (bütünleşmiş) sanayi kuruluşları teşvik edilecektir.

* Coğrafya, iklim, nüfus ile iç ve dış piyasa dengeleri göz önünde tutularak, tarım sektörünün üretim, miktar, çeşit, nitelik planlamaları ve AR-GE çalışmaları yapılacaktır.

* Atatürk'ün öncülüğünü yaptığı örnek tarım üretme çiftliklerinde modern tarım teknikleri ve ürün geliştirme yöntemleriyle çiftçiye örnek olacak çalışmalar yapılacaktır.

* Sanayileşme ve şehirleşmenin tarım arazilerini yok etmesi önlenecektir.

* Çiftçinin kooperatifleşerek güç birliği yapması desteklenecektir. Kooperatiflere tarımsal alet ve makine desteği verilecektir.

* Erozyon ve toprak kaybına karşı etkin önlemler alınacaktır.

* Üretici ile tüketici arasındaki zincir kısaltılarak üreticinin yüksek gelir, tüketiciye ucuz ürün sağlanacak, kooperatiflerden bu amaçla istifade edilerek, hal yasası tekrar gözden geçirilecek.

* Sanayinin hammaddesi olan tarım ürünlerinin “Dar Bölge Kalkınma Modeli”yle, ilgili sanayi kollarıyla entegrasyonu (bütünleşmesi) sağlanacaktır.

* Tarımsal üretim merkezlerine, -maliyetleri azaltmak için- ucuz taşıma aracı olan demiryolları hatları çekilerek etkin kullanımı sağlanacaktır.

* Eko-stratejik komşularımızla (Orta Asya, Ortadoğu) tarım ihracatına daha fazla önem verilecektir.

* Yerli gübre üretimine destek verilecektir.

* Minimum su sarfiyatıyla, yüksek ürün miktarı ve kalite sağlayan modern tarım teknolojileri (damıtma sistemi, hidrofilik katkı maddeleri) yaygınlaştırılacaktır.

* Jeotermal enerji ve güneş enerjisinden istifade edebilen bölgelerde seracılık yaygınlaştırılarak, her mevsim tarım üretimi yapılması sağlanacaktır.

* Yeni su kaynakları bulunarak, tarımın hizmetine sunulacaktır.

* Katma değeri yüksek olan hayvancılığın temel girdi kalemlerinden olan yem ihtiyacının sağlanabilmesi amacıyla, ilgili tarım ürünlerinin yeterli miktarda üretimi teşvik edilecektir.

2- HAYVANCILIK

Bugün ve gelecekte önemi değişmeyecek konuların başında yeterli ve dengeli beslenme gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında hayvansal ürünler taşıdıkları özellikler nedeniyle vazgeçilmez bir konumdadır. Hayvancılık aynı zamanda yeni nesillerin sağlıklı gelişmesi bakımından, orta ve uzun vadede milletlerin gelişimini etkileyen stratejik bir sektördür.

Gelişmiş ülkelerin birçoğunda hayvancılık ileri konumdadır. Günümüzde ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesinde kullanılan kriterlerden birisi de kişi başına tüketilen hayvansal ürünler miktarıdır. İnsanların yeterli ve dengeli beslenmesinde önemli rolü bulunan hayvancılık sektörü;

* Ulusal geliri ve istihdamı artırmak,

- * Et, süt, tekstil, deri, kozmetik ve ilaç sanayi dallarına hammadde sağlamak ve dengeli kalkınmaya katkıda bulunmak,
- * Kırsal alandaki açık ve gizli işsizliği azaltmak ve önlemek,
- * Kalkınma ve sanayileşme finansmanını öz kaynaklara dayandırmak,
- * İhracat yoluyla döviz gelirlerini artırmak,
- * Göç olaylarını ve bunun ortaya çıkardığı sosyal sıkıntıları azaltmak ve önlemek gibi önemli ekonomik ve sosyal fonksiyonlara sahiptir.

Türkiye’de hayvancılık sektörü denildiğinde ilk aklımıza sığircılık gelir.

1980’lerin başında Türkiye’de 16 milyon adet sığır bulunuyordu. 1990’larda bu rakam 11 milyona düştü. 2002’de ise toplam sığır sayısı 10 milyona indi. Koyun varlığımız ise 1995 yılında 34 milyon iken, 2002’de bu rakam 25 milyona inmiştir. Dolayısıyla özellikle et ve süt ürünleri üreten firmalar hammadde bulmakta sıkıntı çekmişlerdir. Yaşanan bu sıkıntılar et ve süt sektöründe fiyatları diğer ülkelere göre yüksek düzeye çıkartmış, dolayısıyla fiyatlar yükselince kişi başına düşen et ve süt tüketimi de düşmüştür.

Millî Ekonomi Modeli diğer doğal kaynaklarda olduğu gibi, özellikle tarım kesimindeki bakış açısını hayvancılık alanında da korumaktadır. Bugün yanlış politikalar ile bitme noktasına getirilen hayvancılığın yeniden ayağa kaldırılması için öncelikle üreticiye sıfır faizli kredi verilerek gerek yem desteği, gerekse yüksek fiyat alım garantisi ile hayvancılık sektörü desteklenmelidir.

Devlet bir taraftan hayvancılığın gelişmesi için üreticiye sıfır faizli kredi vererek finansal problemleri aşmalı, diğer taraftan gerekli olan teknik bilgi ve teknolojiyi üreticisi ile buluşturmalıdır. Fiyatların belirlenmesine devlet müdahale ederek etkin rol almalıdır.

Doğrudan gelir desteği dışında üretim teşvikleri, sigortalar ve ıslah çalışmaları olmalıdır. İthalata sınırlamalar getirilmeli, kaçak et girişlerinin önü kesilmelidir. Yerli üretici hem yurt içinde, hem yurt dışında desteklenmelidir.

Gerek tarım ve gerekse hayvancılıkta devletin yüksek fiyat alım garanti ile üreticiyi desteklemesi, tüketicinin bu ürünleri pahalı fiyattan elde etmesi anlamına gelmemektedir. Çünkü ürün destek fiyatları piyasa fiyatlarına ilave olarak devlet tarafından finanse edilecektir.

Örneğın AB'nde et üreticisi, pazarda sattığı her kilo et için devletten ayrıca destekleme ücreti almaktadır. Dolayısıyla üretici, ürününü ister özel sektöre, isterse devlete satsın bu desteklemelerden istifade edecektir.

3- DENİZCİLİK

Ü tarafı sularla çevrili olan Türkiye'nin bu imkândan yeterince faydalanamadığı ortadadır. Su ürünlerinin ekonomideki yerinin yüzde 4-5'lerde olduğu düşünülürse bu alanda ülkemizin ne kadar geri kaldığı daha iyi anlaşılır. Her tarafımız denizlerle çevrili olmasına rağmen balık tüketimimiz çok düşüktür. Örneğın Japonya'da kişi başına yıllık balık tüketimi 60-70 kilolara kadar varabilirken, Türkiye'de kişi başına gramlar mertebesinde bir balık tüketimi vardır. Bu da denizlerimizden hiç faydalanmadığımızı göstermektedir (5).

Türkiye'de balık çiftlikleri bugüne kadar hep engellenmiştir ancak iyi değerlendirildiği takdirde büyük verim elde edilebilir. Bodrum'da Salih Adası civarında üretilen levrek ve ipuradan elde edilen gelir yılda 200 milyon Dolar civarındadır. Bu çiftliklerde üretilen balığın büyük bir kısmı Avrupa'ya ihraç olarak gitmektedir.

Öte yandan bir kilo sığır eti elde edebilmek için yaklaşık 7 kilo yem harcamak gerekiyor. Bir kilo tavuk eti üretebilmeniz için, yaklaşık 3.3 buçuk kilo yem vermeniz gerekiyor.

Bu balıktaysa bir kilo balık için 1.7, en fazla 2 kilo yem düzeyinde. Ve balığın et verimliliği de yüksek, yani bir kilo tavuktan alacağınız etle kıyaslandığında balığın et miktarı daha fazla.

Dünyaya baktığımızda, mesela Norveç bir balık ülkesi olmakla birlikte 5 milyonluk nüfusu vardır ve Norveç'in fert başına Millî geliri 50 bin Dolardır (6).

Türkiye yılda 130 bin ton ile dünya balık üretiminde 35. sırada yer alıyor. Dünyanın 2030'da 160 milyon ton balık ihtiyacı var. Avcılık yoluyla elde edilecek miktar 100 milyon ton. 60 milyon ton açık var. Türkiye balıkçılık sektörüne gereken önemi vererek bu pazardan çok ciddi gelir elde edebilir. Burada **ihtiyaç duyulan finansman desteği devlet tarafından sağlanırken, soğuk hava depoları, ucuz mazot desteği ile balıkçılık sektörü desteklenecek ve deniz ürünlerine dayalı sanayi de bu kapsamda ele alınacaktır.**

4- ORMANCILIK

Orman, ağaç topluluklarının bulunduğu mekân olmasının yanında, başta odun hammaddesi olmak üzere çok değişik ürünler ve hizmetler üreterek topluma fayda sağlayan canlı ve dinamik bir kaynaktır. Ormancilık toplumun orman ürünlerine olan ihtiyacını sürekli olarak karşılamak amacıyla yapılan faaliyetlerdir.

Ormancılığı bir kaynak olarak diğerlerinden ayıran birçok özelliği vardır. Üretim süresi diğer sektörler göre daha uzundur. 20 yıldan az olmayan üretim süresi bazı ağaç türleri için 200 yıla kadar çıkmaktadır.

Ülkemizin % 27.22'sine tekabül eden 21.188.746 hektar ormanlık alanı mevcuttur. **Türkiye'de sadece ısınma amacına yönelik ormanlardan elde edilen yakacak odunun enerjisi 3.5 milyon ton fuel-oil ile eşdeğerdir. Ancak ormanlarımızın etkin bir şekilde kullanımından bahsetmek mümkün değildir. Birçok**

alandaki olduğu gibi ormancılıkta da kaynak israfının had safhada olduğunu görüyoruz. Bir tarafta binlerce hektar orman alanlarımız yangınlarla yok olurken, diğerk taraftan bilinçsiz ağaç kesimi yok oluş sürecini hızlandırmaktadır.

Ormanı yakacak odun olarak gören zihniyeti bir kenara koyup katma değeri yüksek mamuller üretmek lâzımdır. Mobilya ve inşaat sektörünün en önemli temel kaynağı olan ormanları bu sahalarda değerlendirmek temel hedef olmalıdır.

Türkiye endüstriyel odunda kişi başına 0.252 metreküplük bir üretim yapmaktadır. Bu durum mevcut orman varlıklarımızı orman sanayiinde kullanamadığımızı göstermektedir.

Millî Ekonomi Modeli'nde ormancılık ve ona bağlı sanayi kolları da tarımsal ürünlerde olduğu gibi desteklenmektedir. Orman topraktan yetişen ve dışarıdan herhangi bir şey ithal etmeden katma değer üreteceğimiz bir alandır. Tarım ürünleri gibi ele alınıp desteklenmektedir.

5- MADENCİLİK

Yeraltı kaynakları bir millete ait olan doğal zenginliklerdir. Devletlerin yapması gereken, bu kaynakları milletin menfaatine millet ile birlikte çıkarmak, işlemek ve satmaktır. Bu kaynakların, ait olduğu ülke menfaatine kullanılmasını istemeyen küresel güçler ise, bu kaynakları kendi tekellerine almak isterler.

Bu amaç doğrultusunda o ülkenin ekonomi politikalarına müdahale ederek adeta o ülkenin ekonomik bağımsızlığını kısıtlarlar. Bir ülke, yeraltı kaynaklarını yabancılara çıkarttırıyor ve işlemeyen (ham madde olarak) satıyorsa, bu o millete ait olan yeraltı kaynaklarının küresel güçlere aktarılması demektir (7). Çünkü birçok ülke, ihraç ettiğı yeraltı kaynaklarını işlendikten sonra 100 hatta 1000 kat daha fazla para vererek tekrar satın almaktadır. Global güçler bu yeraltı kaynaklarının maden işletim haklarını alıp, çıkardıkları madenleri işledikten sonra, bu

kaynaklara sahip olan ülkelere kat kat pahalı fiyattan geri satmaktadırlar.

Daha önceleri ülkelerin kaynaklarını hammadde olarak satın alıp, işledikten sonra satan küresel güçler, artık direkt olarak maden yataklarını ele geçirerek hammaddeleri de tekellerine almışlardır.

Göz önünde tutulması gerekli bir başka nokta da şudur ki; maden potansiyelinin değerlendirilmesi, değişken (dinamik) bir süreçtir. Değişen ekonomik şartlar ve teknolojik ilerlemeler yeni kaynakların keşfedilmesine imkân sağladığı için ülke rezervlerinde ciddi değişikliklere yol açabilir.

Bugün önemli olmayan düşük kalitedeki yataklar, madenciliğin ilgisi dışında kalan doğal zenginlikler yarın cazip hale gelebilir.

Başka bir ifade ile “bugünün çöpü, yarının serveti olabilir”. Yeni kaynaklar açısından ülkelerin potansiyelleri çok farklı olabilir ve bu durum maden potansiyellerine göre yapılan ülke sıralamalarını alt üst edebilir.

Küresel güçler, gelişmekte olan veya geri kalmış ülkelerin sahip oldukları yeraltı kaynaklarının farkına varılmaması için her türlü yolu denemektedirler. Bu ülkelerdeki maden araştırmalarının önünü kesmeye çalışarak, bulunan yeraltı rezervlerini olduğundan az göstermektedirler. Bu kaynakları kendi menfaatleri doğrultusunda kullanabilecekleri ortam oluştuğunda ise, daha önce olmadığı söylenen kaynaklar bir anda açığa çıkar ve bu küresel güçlerin mülkiyetine geçer.

Bu konuda son dönemlerde çıkartılan kanunlarla birlikte sahip olduğu yeraltı ve yerüstü kaynakları, yabancılara kontrolüne geçen ülkemizi örnek olarak verebiliriz.

Mustafa Çinkı'nın Rant Lordları kitabında ülkemizdeki yeraltı kaynaklarının nasıl küresel güçler tarafından ele geçirildiğini detayları ile görmek mümkündür (8).

Kitaptaki bilgilere göre:

Rio Tinto: 30 Maden Arama Ruhsatı

Cominco: 190 Maden Arama Ruhsatı

Yamas: 233 Maden Arama Ruhsatı

Tuprak: 63 Maden Arama Ruhsatı

Geomar: 3 Maden Arama Ruhsatı

Omya: 85 Maden Arama Ruhsatı

Normandi: 149 Maden Arama Ruhsatı

İsimli yabancı firmaların yanında Magnezit, Eldorado, Anatolia Minerals, Odysf resources, BHP madencilik, Norando, Knauf gibi yabancı firmalarının da ruhsatını aldığı maden yataklarının toprak ölçümü 400.000 kilometrekareyi aşmış durumda. Yani topraklarımızın yarısından fazlası bugün maden ruhsatı adı altında küresel firmaların kontrolünde bulunmaktadır.

Türkiye üretim yapılabilecek nitelik ve nicelikteki 50 çeşit maden türüyle, maden rezervleri bakımından belki de dünyanın en zengin ülkesidir. Ülkemizdeki madenlerin değerinin 3 katrilyon Dolar olduğu hesaplanmaktadır. Bu kaynakların birkaç milyar Dolar karşılığı küresel güçlere devredildiği düşünüldüğünde, ülkemizin nasıl bir kuşatma ile karşı karşıya olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Türkiye'nin maden kaynakları bir kıtanın maden kaynaklarıyla aynı çeşitlilik ve büyüklüktedir (9). Nitekim yetersiz aramalara karşın bor, mermer, toryum, trona, zeolit, pomza, selestit, perlit gibi madenlerde dünyanın en büyük rezervleri ülkemizde bulunmaktadır. Örneğin dünya bor rezervinin % 67'si ülkemizdedir. Bilinen altın rezervleri bakımından 6500 ton ile G. Afrika Cumhuriyeti'nden sonra dünyada ikinci sırada yer almaktadır. Altının yanı sıra, ülkemizin jeolojisi, başta endüstriyel hammaddeler, bakır, kurşun, çinko, gümüş, linyit gibi çok değişik

madenler ile ilgili yeni kaynakların bulunmasına elverişlidir. Ülkemiz arama yoğunluğu açısından özellikle geçmişte çeşitli nedenlerle madencilere pek cazip gelmemiş olan skarn yatakları ile son 20-25 yılda ekonomik kaynaklar haline gelen porfiri bakır, epitermal altın gibi düşük tenörlü yataklar açısından yeterince aranmamıştır. Sürdürülecek aramalarla yeni kaynaklar bulma şansı son derece yüksektir.

Madenciliğimizin bugünkü cılız durumunun asıl nedeni, kaynak yetersizliği değil, onlardan yeterince yararlanamayışımızdır. Bulunuşlarının ardından onlarca yıl geçtiği hâlde Siirt-Madenköy bakır-pirit yatağı, Sivrihisar-Beylikahır NTE-toryum-fluorit karmaşık yatağı, Beypazarı trona yatağı, Adana-Aladağ düşük tenörlü krom yatağı, Manisa-Çaldağ nikel yatağı, Hasançelebi demir yatağı ve son olarak yatırımları yabancı şirketlerce yapılmış finansman, teknoloji, pazar sorunları olmayan işletmeye hazır altın yataklarının varlığı bunun açık kanıtıdır. Zengin kaynaklara sahip olmak yeterli değil, bu kaynakları zenginliğe dönüştürecek maharete de sahip olmak gerekir.

Shell firmasında 20 yıl genel müdürlük yapmış olan Antony Robinson'un dediği gibi, "Bütün Amerikan petrol şirketleri bilir ki, yapılan araştırmalar Türkiye'nin bir petrol denizi üzerinde olduğunu gösteriyor." Çekilen uydu fotoğraflarıyla da bu tespit edilmekte, bilhassa 5.000 metreden sonra yoğun petrol yatakları görülmektedir. 1980 yıllarında, yabancılarla yapılan petrol anlaşmalarında 5.000 metreye kadar inilmesi planlanmışken, 300 metrede aramalar bırakılmış, petrol bulunan yerlerin de üzerine çimento dökülmüştür. Bugün o çimento dökülen kuyularda yapılan çalışmalarda petrol fışkırmaktadır. Ayrıca Türkiye'de petrol aramak için ayrılan bütçenin çok az olması da, bu kaynakların ortaya çıkmasını istemeyen küresel güçlerin etkinliğinden kaynaklanmaktadır.

Ayrıca Türkiye krom, uranyum, demir, manyezit, trona, pirofillit, feldspat bant, kil, kömür, gümüş ve bazı endüstriyel hammaddelerin üretimi ve rezervi bakımından dünyanın söz sahibi ülkeleri arasında yer almaktadır. Bakır, kurşun, çinko,

linyit, volfram, boksit, talk, cıva, antimon, kaolen, zımpara, platin grubu, dolomit gibi madenler de mevcuttur.

Ülkemiz maden potansiyelinin kullanımına dayalı sektörlerin geliştirilmesi, Türkiye’de gelişen sanayi kollarının ihtiyaç duyduğu hammaddelerin dünya piyasaları ile rekabet edebilecek fiyatlarla bu sektörlerle verilmesi ve bu kuruluşlar arasında organik bağların geliştirilmesi uluslararası rekabet koşulları dikkate alındığında ülkemizin dış ticareti açısından büyük önem taşımaktadır. Bu konuda ülkemizde var olan ve üretimi yapılan hammaddelerin uzantısında yer alan sanayi kollarının belirlenmesi ve işbirliği olanaklarının oluşturulmasıyla şüphesiz büyük yararlar sağlanacaktır. Ülkemizde farklı sektörlerin ihtiyaç duyduğu hammaddelerin aramalarının yapılarak rezervlerinin belirlenmesi, kalite iyileştirilmesi gereken ürünler için gerekli teknolojik araştırmalar yapılarak bu tesislerin kurulmasına öncelik verilmesi ve ihtiyaçları doğrultusunda üretim hedeflerinin belirlenmesi gerekmektedir. Ve her şeyden önemlisi bu kaynaklar devlet-millet ortaklığı ile kurulacak şirketler tarafından çıkartılmalı ve işlenmelidir.

BİLİNEREN MADENLERİMİZİN İSİMLERİ:

* ENERJİ HAMMADDELERİ

- * Taşkömürü
- * Linyit
- * Bitümlü şist

* DEMİRÇELİK HAMMADDELERİ

- * Demir cevheri
- * Manganez

* GÜBRE HAMMADDELERİ

- * Fosfat

- * Pirit S
- * Bor
- * Krom
- * Manyezit

* DEMİR DIŞI METAL HAMMADDELER

- * Bakır
- * Kurşun
- * Boksit
- * Çinko

* SOY METALLER VE NADİR TOPRAK HAMMADDELERİ

- * Altın
- * Gümüş
- * Nadir Toprak

* ENDÜSTRİYEL HAMMADDELER

- * Kaolen
- * Kil
- * Bentonit
- * Feldspat
- * Talk ve Pirofillit
- * Kuvars, Kuvarsit
- * Silis kumu
- * Selestit

- * Pomza
- * Perlit
- * Bant
- * Zeolit
- * Trona
- * Tuz
- * Sodyum Sülfat
- * Kireç Taşı
- * Dolomit
- * Alçı Taşı
- * MERMER VE YAPI TAŞLARI
- * Mermer

6- ENERJİ

Teknolojinin her geçen gün ilerlemesi, enerjiye olan ihtiyacın da günden güne artmasını sağlamıştır. Dolayısıyla enerji kaynaklarının stratejik önemi her geçen gün artmaktadır.

Şüphesiz enerji kaynakları denince ilk önce petrol ve doğalgaz gündeme gelmektedir. Ayrıca artan enerji ihtiyacını giderebilmek için yeni kaynak arayışları devam etmektedir. Nitekim geçmişte nükleer enerji kullanımından söz edilmezken, bugün bazı ülkeler enerji ihtiyacının belli bir kısmını nükleer enerjiden elde eder hale gelmiştir. Günümüzdeki alternatif enerji kaynaklarını sıralamak gerekirse;

A- GÜNEŞ ENERJİSİ:

Türkiye'nin yıllık güneşlenme süresi 2700 saat olup, ülkemiz üzerine yılda 80 Mtep güneş enerjisi düşmektedir (10). Türkiye'de genel olarak güneş enerjisinden sıcak su elde edilmektedir. Hâlihazırda güneşten, 1 MW/yıl değerinde çok az bir miktarda elektrik üretilmektedir; bu miktar çok azdır. Ülkemizde şebekeden bağımsız güneş pili aydınlatma sistemleri kullanılması ve binalarda güneşten etkin yararlanma (ısıtma-soğutma-elektrik eldesi; güneş mimarisi) sağlanması gereklidir.

Dünyada her geçen gün yaygınlaşan güneş evi ve sera uygulamalarından yararlanılmalıdır. Güneş enerjisinden, güneş termik santralleri ve güneş pilleri ile doğrudan elektrik elde edilmektedir. Güneş pillerinin ticari uygulamaları başarıya ulaşmıştır. Anadolu, güneş enerjisi için önemli bir potansiyele sahiptir; bu enerjinin uygulamasının arttırılması enerji kaynak sorununun çözümüne destek olacaktır. Bu tür enerji kaynakları tükenmeyen enerji kaynağı grubunda yer alır.

B- NÜKLEER ENERJİ:

Gelişmiş ülkeler, toplam elektrik üretimlerinin büyük bir bölümünü nükleer enerji santrallerinden karşılamaktadır. Fransa, Belçika, Tayvan gibi ülkeler ürettikleri elektriğin %50'den fazlasını İsveç, İsviçre, Finlandiya, Bulgaristan ve Almanya ise ürettikleri enerjinin takriben 1/3'ünü nükleer santrallerden sağlamaktadır (11). Nükleer santraller aleyhine ileri sürülen uydurma veya abartılmış iddiaların hedeflerinden biri de gelişmekte olan ülkelerin nükleer silah teknolojisine sahip olmamasıdır. Ayrıca nükleer santraller tüm enerji sistemleri içinde en az riskli olanıdır.

Türkiye'de nükleer enerji konusunda uzun süreden beri bazı çalışmalar yapılmaya çalışılmış ancak bu çalışmaların hiçbirinde yol alınamamıştır. Türkiye nükleer enerji konusunda hem hammadde yataklarına, hem de yeteri kadar bilim adamına sahip olmasına rağmen henüz bir nükleer enerji santraline sahip değildir.

C- RÜZGÂR ENERJİSİ:

Fosil yakıt kaynaklarının sınırlı oluşu ve çevresel sorunlar nedeniyle, yenilenebilir enerji kaynakları tüm dünyada giderek artan bir ilgi ile karşılanmakta ve enerji gereksiniminin karşılanmasında önemli bir yer işgal etmektedir. Pek çok ülke 2010 yılında elektrik enerjisi gereksinimlerinin % 10'unu rüzgâr enerjisinden karşılamayı planlamaktadır. Bu nedenle, pek çok ülke ulusal programlar ve teşvikler uygulayarak rüzgâr enerjisi teknolojisini geliştirmeye çalışmaktadırlar. Rüzgâr enerjisi, doğada serbest bir halde ve bol olarak bulunmakta, enerji kaynağı çeşitliliği yaratmaktadır. Bunun yanında dışa bağımlı olmayan temiz bir enerji kaynağı olmasından dolayı da çok hızlı gelişmektedir. Ülkemizde uygulamaları 1998 yılında başlayan rüzgâr santralleri küçük ölçeklidirler. Şu anda, toplam kurulu gücü 17,4 MW olan iki santral "Yap-İşlet-Devret" modeliyle üretim yaparken, toplam kurulu gücü 1,7 MW olan bir diğer santral "otoprodüktör" statüde üretim yapmaktadır. Bu santrallerden üretilen yıllık elektrik enerjisi de yaklaşık 54 milyon kWh'dır ve top- 1am üretim içerisinde çok küçük bir orana karşı gelmektedir. Neticede bugüne kadar Türkiye bu enerji kaynağından istifade edememiştir. Ülkemizde âtıl bekleyen rüzgâr enerjisi potansiyeli, en az 75 milyar kWh olduğu tespit edilmiştir.

Görüldüğü gibi ülkemiz bu enerji kaynağı bakımından çok zengin imkânlarla sahiptir. Bunun en iyi örneklerinden biri, Avrupa Birliği ülkelerindeki rüzgâr enerjisi potansiyelini belirlemek için 200'den fazla yerde kurulan uygun meteoroloji istasyonlarının 10 yılı aşan verilen sonucu oluşturulan Avrupa Rüzgâr Atlası'dır. Bu Atlas, Ege Denizi ve buna komşu kıyılarda yüksek rüzgâr enerjisi kapasitelerinin varlığından bahsetmektedir. Ülkemizin özellikle Ege Denizi'ne kıyısı olan batı bölgelerinde yapılan rüzgâr ölçümleri bu potansiyeli doğrulamaktadır. Ayrıca Sinop'ta yapılan araştırmalar da bu ilimizin yüksek rüzgâr enerjisi potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir (12).

D- JEOTERMAL ENERJİ:

Dünyada jeotermal zenginliği ile yedinci sırada yer alan Türkiye, jeotermal potansiyeli ile toplam elektrik enerjisi ihtiyacının (13). % 5'ini, ısıtmada ısı enerjisi ihtiyacının %30'unu

karşılayabilecek imkâna sahiptir. Ancak bunların ağırlık ortalaması alındığında, jeotermal potansiyeli Türkiye'nin enerji (elektrik+ısı enerjisi) ihtiyacının %14'ünü karşılayacak potansiyele sahiptir (14).

Toplam jeotermal potansiyelimizin (2000 MWe, 31500 MWt) elektrik üretimi, şehir ısıtma, soğutma, sera ısıtma, termal tesis ısıtma, kaplıca kullanımı, kimyasal maddeler üretimi, sanayide kullanım vb. uygulamalarda tam değerlendirilmesi ile sağlanacak hedef yıllık net yurtiçi katma değeri 20 milyar USD civarındadır.

Ülkemizde jeotermal kaynak potansiyelimizin ancak % 3'ü değerlendirilmektedir.

İZMİR 220.000 Konut

DENİZLİ + CİVARI 90.000

BURSA 75.000

BALIKESİR + CİVARI 55.000

AFYON + CİVARI 55.000

AYDIN 60.000

MANİSA + TURGUTLU 46.000

BOLU + CİVARI 38.000

KÜTAHYA + CİVARI 37.500

ÇANAKKALE + CİVARI 35.000

SAKARYA-AKYAZI-KUZULUK 31.500

NAZİLLİ 30.000

ERZURUM 25.000

SALİHLİ 24.000

ŞANLIURFA + SİVAS 20.000

+ BERGAMA 15.000

ALİAĞA 10.000

KIRŞEHİR 10.000

Diğer Yerleşim Birimleri Toplamı: 68.000

GENEL TOPLAM 945 BİN KONUT (651 5MWt)

FUEL-OİL (KALORİFER YAKITI) TASARRUFU: 3 Milyon Ton/Yıl

(1 Milyar 150 Milyon USD/Yıl)

Türkiye’de jeotermal enerji ile ısıtılabilir potansiyel yerleşim birimlerinin toplamının meydana getirdiği 945 bin konutluk kapasite, sadece şehir ısıtmasına yöneliktir. Sera ve kaplıca ısıtma, soğutma, endüstriyel kullanım, mineral eldesi, balık üretimi vb. için kullanılabilecek enerji bu değerin dışındadır.

E- BİOMAS ENERJİ:

Her türlü artık madde karbon içermekte, yakılınca enerji vermektedir. Ağaç, bitki, insan ve hayvan dışkısı, tahıl sapı, su yosunu gibi artık maddeler önemli miktarlarda enerjiye sahiptir. Çevreyi kirleten atıklar yakılarak, hem çevre temizlenebilmekte, hem de enerji (ısı ve elektrik) elde edilebilmektedir. Yapılan araştırmalar biyomas üretimi ile yılda 75 milyar ton veya günde 1500 milyon varile eşdeğer bir enerji elde edilebileceğini göstermiştir. Bu miktar dünyanın yıllık enerji tüketiminin yaklaşık 10 katıdır. Organik maddelerin enerjisinin güneşten geldiği ve her yıl yenilendiği dikkate alınırsa, tükenmeyen ve yenilenebilir kaynak olduğu kolayca görülür. Birçok ülkede biyogaz üretilmektedir. Ancak en yaygın üretimi 4 milyon metreküp ile Çin gerçekleştirmiştir. Biyogaz üretiminde Türkiye çok büyük bir potansiyele sahiptir. 1 kg yaş gübreden 50 lt biyogaz üretildiğine göre, Türkiye’de yılda toplam 3 milyar metreküp gaz üretilebilecek potansiyel olduğu tahmin edilmektedir. Bu, 2.3 milyon ton taşkömürüne eşdeğerdir. Diğer organik atıkların

değerlendirilmesiyle birlikte Türkiye'nin toplam biyogaz potansiyeli 26 milyar m³ olarak tahmin edilmektedir.

F- AKINTI ENERJİSİ:

Türkiye'de mevcut su potansiyelinin % 30'u kullanılmakta % 70'i ise kullanılmamaktadır. DSİ verilerine göre; Türkiye'de planlanan 485 adet santralin 108 adedi çalışmaktadır. Türkiye'nin ekonomik su potansiyeli 123 milyar kWh'tır, barajlar yapılırsa bu rakam teknik olarak 216 milyar kWh'a yükseltilebilir. Türkiye; kullandığı bu %30 su potansiyelinden 2000 yılında tüketilen elektriğin % 40'ını elde etmiştir. 2000 yılı elektrik tüketimine baktığımızda 118 milyar kWh (kilowat saat) olduğunu görürüz. Türkiye'nin atıl bekleyen su potansiyeli karşılığı elektrik enerjisi ise 76 milyar kWh'tır. Büyük santraller yerine nehirlerin üzerine ufak ufak birçok santraller yapılarak her ilin enerji ihtiyacı en yakın nehir üzerine yapılan santraller ile karşılanabilir. Böylece enerjinin nakledilme maliyeti azalırken ufak çaplı birçok barajın varlığı hem çevreye zarar verilmesini engellemekte, hem de olası dış saldırılarda, doğal afetlerde ülkenin enerji ağına zarar verilmesi zorlaşmaktadır.

G- DALGA ENERJİSİ:

Dalga enerjisi üzerine süren çalışmalar, petrol krizleri sonrasında daha da artmış, uygulamalar 90'lı yıllarda önem kazanmıştır. Çevresel avantajları ortada olan dalga enerjisinin, yatırım maliyeti diğer yenilenebilir kaynaklara göre daha yüksektir. İngiltere, İrlanda, Norveç ve Portekiz gibi ülkelerde dalga enerjisinin önemi anlaşılmış; santraller kurulmuş, devlet desteği ile pilot çalışmalar başlatılmış ya da enerji planlamalarında kısa vadede hedef olarak konu yer almıştır.

Marmara Denizi hariç, Türkiye'nin açık deniz kıyı uzunluğu 8210 km civarındadır. Turizm, balıkçılık ve kıyı tesislerinin haricinde, kullanıma uygun beşte birlik kısımda 18.5 TWh/yıl düzeyinde bir dalga enerjisi elde edilebileceği hesaplanmıştır. **Dalga enerjisi, Türkiye'nin uzun vade enerji plan-programları içinde yer alabilecek önemli bir seçenektir.**

H- YAKIT HÜCRELERİ:

Dünyada karbondioksit miktarındaki artış, sera etkisi ve iklim değışiklikleri sonucu geline son durum göstermektedir ki, geleceğın en önemli yakıtı hidrojen, geleceğın yakıt teknolojisi ise yakıt pilleri olacaktır. Hidrojen alışlagelmiş birincil yakıtların tümüne alternatif olarak doğrudan yakılarak veya yakıt pillerinde elektriğe dönüştürölerek kullanılabilir. Avrupa Birliğı'nin hidrojen ve yakıt piline bakışını inceleyecek olursak Avrupa'nın Amerika ve Japonya'dan önce hidrojen enerjisine geçmesinin Avrupa'ya büyük teknolojik ve ekonomik avantajlar sağlayacağı öngörölerek gerekli AR-GE çalışmaları için kullanılmak üzere ilk beş yıl için 5 milyar Euro ayırdığı görölmemektedir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki gelişmeler incelendiğinde hidrojenli otomobillerin geliştirilmesi için 1.7 milyar Dolarlık bir proje başlattığı ve ardından da kömür ve hidrokarbon tipi yakıtlardan ucuz hidrojen üretimi için de 1.2 milyar Dolar fon ayırdığı görölmemektedir. Gerek Japonya ve İzlanda başta olmak üzere, tüm dünyada hidrojene verilen değer ve üzerinde yapılan çalışmalardaki artış gözle görölmemektedir.

Türkiye hidrojeni enerji planlamaları içine en kısa zamanda almalıdır. Bu konu için araştırma-geliştirme alt yapıımız uygun olup, ölkemizde İstanbul Teknik Üniversitesi, Ortadoğı Teknik Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi'nde bu konuda uluslararası boyutta çalışmalar gerçekleştiren saygın bilim adamları vardır. Kurulan Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü ve kurulması hedeflenen Ulusal Enerji Enstitüsü ve Ulusal Su Enstitüsü hidrojen enerjisinin ölkemizde yerinin belirlenmesi ve konuya verilen önemin artmasında önemli bir rol oynayacaktır. Hidrojen eksenli yakıtların kullanılmasında en önemli madde hidrojen bor hibrid'dir. Ölkemizin bor rezervlerinde dünya birincisi olduğu dikkate alındığında yakın gelecekte petrolün yerini alacak olan hidrojen eksenli yakıtlarda açık farkla önde olduğumuz görölmecektir.

Dünyada var olan enerji kaynaklarını ele geçirmek ve söz sahibi olmak için devletler birbirleriyle ciddi mücadeleler vermektedir. Global güçler enerji kaynaklarının kontrolünün

kendilerinde olmasını istemekte, bu konuda milletlerin kendilerine bağımlı olmaları için çalışmaktadırlar. Örneğin bu güçler bir taraftan nükleer enerjiyi kullanırken, diğer taraftan bu enerjiyi kullanmak isteyen diğer ülkelerin de önünü kesmektedirler.

Enerji ekonomik ve sosyal kalkınmanın motor gücüdür. Enerji, sanayide kullanılması zorunlu olan bir ana unsur ve toplumun hayat seviyesini yükselten bir itici güçtür. Bu nedenle enerji, zamanında, yeterli, kaliteli, düşük maliyetli olarak sanayinin ve sosyal hayatın hizmetine sunulduğunda; hem refahın yükseltilmesi sağlanmış olur, hem de yerli sanayinin dış pazarlarda rekabet gücü artar. Dolayısıyla her milletin Millî bir enerji politikasının olması şarttır. Aksi takdirde bu gücü elinde bulunduranlara bağımlı olunur ki, bu da ekonomik ve siyasi bağımsızlığın tehdit altında olması demektir.

Enerji aynı zamanda üretimin bir fonksiyonudur. Yani üretim maliyetleri arasında yer alır. Dolayısıyla enerji politikaları ekonomileri direkt olarak etkiler. Enerjiyi ucuza kullandıran ülkelerde, üretilen ürünlerdeki enerji maliyeti düşük olduğundan firmaların rekabet gücü daha fazladır. Ayrıca halkın enerji kullanımına harcadığı para azaldıkça, bunun yansıması olarak tüketim kabiliyeti de artacaktır. Maliyet enflasyonunun önüne geçilmesi için maliyeti oluşturan kalemlerde fiyatların aşağı çekilmesi gereklidir. Enerji giderleri üretim maliyetinde çok ciddi yer tutan bir kalemdir.

Millî Ekonomi Modeli'mizde sadece tüketici kesim desteklenmeyecek, aynı zamanda üretici kesim de hem faizsiz krediler ile hem de ücretsiz enerji desteği ile sübvansede edilecektir.

Dipbilgi:

1- Türkiye Ziraat Odaları Birliği, 14.05.2002, A.A..

2- TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, c 14

3- TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, c 14

- 4- TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, c 14
- 5- Anadolu Ajansı (AA), 08.06.2004.
- 6- Akın Önder, Muğla Su Ürünleri Yetiştiricileri Birliği, 19.09.2004, A.A.
- 7- Bkz. Mustafa Çinkı, Rant Lordları, Ankara 2004.
- 8- Mustafa Çinkı, Rant Lordları, s.558-632.
- 9- Prof. Dr. Güven Önal, Akşam, 02.07.2001.
- 10- Muğla Üniv. Temiz Enerji Kaynakları Araştırma Geliştirme Merkezi 2005 yılı Etkinlikleri, Oturum 6.
- 11- [www.gantep.edu.tr /~mmp /8458/ bilim. html](http://www.gantep.edu.tr/~mmp/8458/bilim.html)
- 12- Elektrik Mühendisleri Odası Dergisi, sayı 451
- 13- Bkz. Türkiye Jeotermal Derneği, www.jeotermal-dernegi.org.tr
- 14- Bkz. Türkiye Jeotermal Derneği, www.jeotermal-dernegi.org.tr

DOKUZUNCU BÖLÜM:

MİLLÎ EKONOMİ MODELİ'NİN DİĞER GÖRÜŞLER İLE MUKAYESESİ VE SONUÇ

(((Kapitalizm'den farkı:)))

Kapitalizm'de, insan ihtiyaçlarının sınırsız, kaynakların sınırlı olarak ele alınması, aile planında doğum kontrolüne, sosyal planda gelir dağılımındaki adaletsizliğe, global manada dünyanın sınırlı kaynaklarını ele geçirmek için yapılan savaşıara, paranın serbestçe dolaşımının engellenmesine dolayısıyla emek ve üretimin kontrol edilip yönlendirilmesine neden olmaktadır.

(((Komünizm'den farkı:)))

Komünizm'de ise mutlu edilmesi gereken ve emeğin de kaynağı olan insanın doğuştan getirdiğı mülk edinme hakkı yok sayılmış, insan devleti yöneten sınıfa hizmet eder hale getirilmiştir. Kapitalizm'de, parayı kontrol edenler ile komünizm'de sistemi yönetenler efendi, insanlar ise efendilerini mutlu etmeye çalışan işçi konumundadırlar ve böyle kalmaya da mahkûmdurlar.

(((Genel olarak farkı:)))

((1. Fark (Tanım farkı: Yanlış ekonomi tanımının düzeltilmesi...):)

Millî Ekonomi Modeli, ilk başta insana ve ekonomiye getirdiği yorumla, diğer modellerden farklılığını ortaya koyar. Millî Ekonomi Modeli'nde, insan ihtiyaçları sınırlı, kaynaklar ise sınırsızdır. Sınırsız olan insanın ihtiyaçları değil ihtiraslarıdır.

Millî Ekonomi Modeli'nde ekonomi “insanın sınırlı ihtiyaçlarını sınırsız kaynaklardan karşılama ilmi” olarak tanımlanır.

((2. Fark (Hedef farkı: Tam bağımsız bir ülkeyi kuracak model...):)

Millî Ekonomi Modeli, ülkelerin kalkınmasını ve tam bağımsızlığını hedefleyen ve bunun için gerekli formülasyonu ortaya koyan ilmin adıdır. Millî Ekonomi Modelinde mutlu edilmesi, zengin edilmesi ve hizmet edilmesi gereken insandır.

((3., 4. ve 5. Fark (“Çözülemez” farz edilen 3 temel sorunun çözümü...):)

Ekonomilerde sürekli büyüme, gelir dağılımındaki adalet, tam istihdam çözülemeyen bir problem olarak ele alınırken, Millî Ekonomi Modelinde sürekli büyümenin, gelir dağılımındaki adaletin, tam istihdamın sağlanmasının formülleri ortaya konmaktadır.

Üretim miktarını belirleyen malın fiyatı değildir. Mala olan taleptir. Kapitalist anlayışın genel ve kısmi denge analizi; pahalılıktan dolayı talebin daralması, üretimin artması durumunda talebi oluşmayan mal fazlalığına getirdiği yorum yeterli değildir.

Fiyat değişikliklerinin talep üzerinde direkt etkisi, arz üzerinde ise dolaylı etkisi vardır.

((6. Fark: (Piyasadaki denge):)

Kapitalist anlayış bozulan dengenin kendi kendine tekrar kurulacağını savunur. Bu anlayışın bilimsel hiçbir yönü olmadığı

gibi sürekli büyümenin önünde de ciddi bir engel olarak durmaktadır.

Millî Ekonomi Modeli'nde ise bozulan dengenin tekrar denge düzeyine ulaşabilmesi için dışarıdan bir müdahalenin şart olduğu öngörülür. Yapılan müdahale ekonominin büyümesine de ışık tutar. Millî Ekonomi Modeli'nin öngördüğü para arzı politikası uygulandığı ülkeyi kalkındırdığı gibi, diğer fakir ülkeleri zenginleştirerek -açları doyurarak- parasının değerini arttırır.

((7. Fark (Ekonominin doğası: Üretim odaklı mı, tüketim odaklı mı?..):)

İhtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarını giderdikçe, tüketicinin gelir düzeyini arttırdıkça büyüyen bir ekonomiyi öngörür.

Millî Ekonomi Modeli'nde öngörülen talep analiz grafiğinden hareketle ilk önce talep desteklenir, oluşan talep miktarını karşılayacak arz sağlanır. Üretim desteklenir oluşan arz miktarı tüketim desteklenerek sağlanır. Bu interaktif denklemler sürekli büyümenin formülüdür.

((8. Fark (Faizle dış borç mu almalı, emisyonu mu genişletmeli?):)

Talebi arttırmak için kamu harcamalarının maliyetli para ile desteklenmesini öngören Keynes modelinin uygulandığı ekonomilerde, ülkeler er veya geç enflasyon ve borç sarmalına sürüklenmiş olur. Borç olarak alınan maliyetli paranın geriye ödenmesinin faturası vergi ile millete kesilir. Vergi yükünün artması cari ve sosyal harcamaların kısılmasına neden olduğu gibi, üretim maliyetlerinin yükselmesine, talebin daralmasına, kamu harcamalarının kısılmasına neden olur. Netice olarak ekonomiler maliyet enflasyonu ile talep daralmasının aynı anda yaşanması manasına gelen stagflasyon sürecine girer.

Büyümeyi karşılayacak tüketim miktarının üretimden elde edilen gelirle sağlanması mümkün değildir. Bu gerçekten hareketle Millî Ekonomi Modeli, eksik kalan tüketim miktarının emisyonla kapatılmasının zaruri olduğunu öngörür. Emisyonun

ekonomiye giriş noktasını sosyal devlet projeleriyle formülize etmiştir. Bu yaklaşım gelir dağılımındaki dengesizliği ortadan kaldırdığı gibi talebi arttırıcı, deflasyonu engelleyicidir.

((9. Fark (Vurgun değil, yatırım yapmalı!):)

Üretimden para kazanmayı öngören Millî Ekonomi Modeli, üretimde maliyetli parayı reddeder. Maliyetli parayı üretim faktörlerinin dışında tutar.

Parayı, tüketim kabiliyetini ve üretim arzını arttırıcı bir işlemci olarak görür. Paranın spekülâtif alanlara kaçışını engeller.

((10. Fark (Devlet küçültülmeli mi?):)

Global sermaye güçleri, kapitalist ekonominin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Kapitalist ekonomi sadece bu global güçlere hizmet eder duruma gelmiştir. Bu güçler kapitalist ekonominin neticelerinden olan enflasyon, deflasyon ve stagflasyon ortamlarından güçlenerek çıkarlar.

Devletin ekonomi piyasalarına müdahalesini ekonomik dengelerin bozulması olarak yorumlayan kapitalist anlayış, yönetilen ve yönlendirilen güçsüz devletten yanadır. Bu anlayışın öngördüğü devlet, sadece global güçlere çalışan ve onlara kazandıran işçi durumundadır. Kapitalist ekonomilerde fakirlik milletin adeta kaderi gibidir.

Millî Ekonomi Modeli'nin öngördüğü devlet ise güçlüdür ve milletin hizmetindedir.

Devlet senyoraj geliriyle tüketiciyi ve üreticiyi destekler. Devlet ekonomiye gerekli müdahalelerde bulunarak sürekli büyümenin de gerçekleşmesini sağlar. Yeraltı zenginliklerinin sahibi olan devlet, bu kaynakları ortaklıklar kurarak milletiyle paylaşır. Devlet vergi, senyoraj ve üretimden elde ettiği geliri arz ve talebin canlanması için ekonomiye kazandırır.

Millî Ekonomi Modeli'nde devlet "baba"dır. Alan değil veren eldir. Verdikçe büyüyendir. Sosyal devlet projeleriyle gelir

dağılımındaki dengesizliği ortadan kaldırandır. Bütün vatandaşların güvendiği, sığındığı, adaletinden emin olduğu, tam istihdam sağlayan iradenin adıdır.

((11. Fark (Enflasyon nasıl önlenir?):)

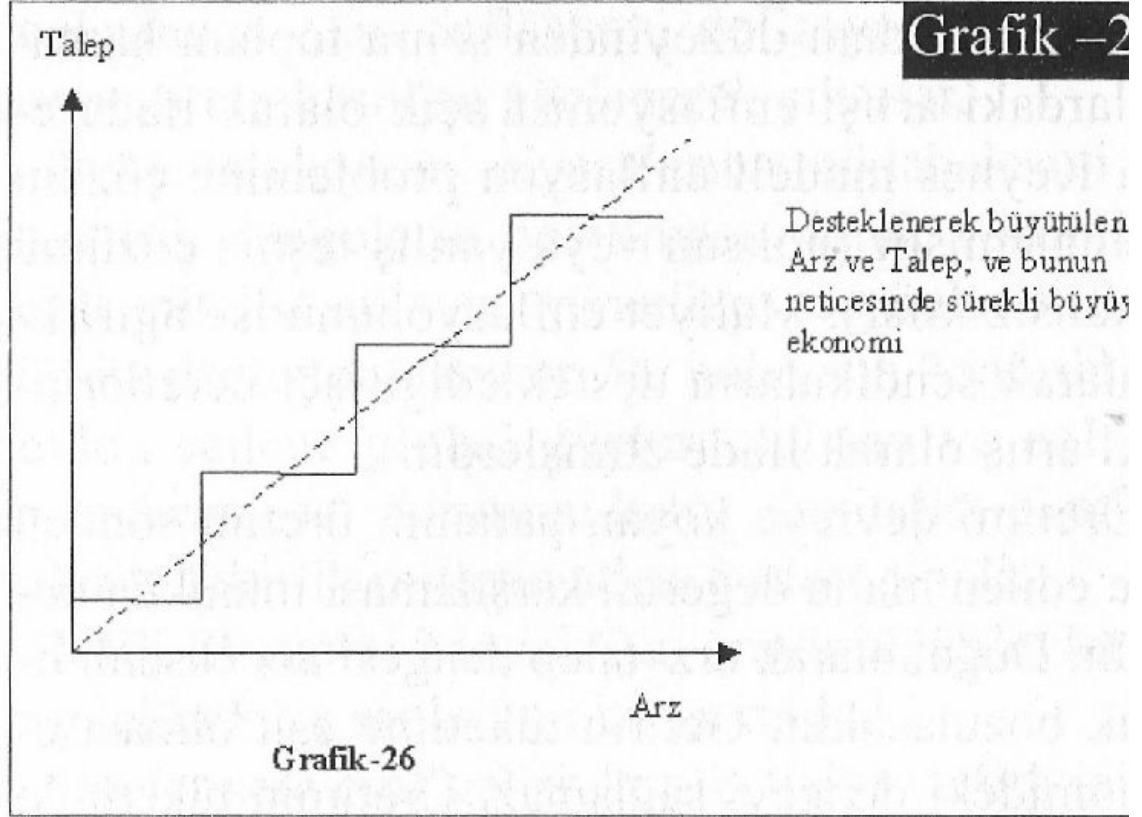
Talep ve maliyet olarak karşımıza çıkan enflasyon, kapitalist ekonominin kaçınılmaz sonuçlarındandır. Talep enflasyonu, fiyat artışını para stoklarındaki artışla izah eden monetarist anlayış ile tam istihdam düzeyinden sonra toplam harcamalardaki artışı enflasyonist açık olarak ifade eden **Keynes modeli enflasyon problemine çözüm üretememiştir** (noksan veya yanlış teşhis çözümü imkânsız kılar). Maliyet enflasyonunu ise ağırlıklı olarak sendikaların desteklediği işçi ücretlerindeki artış olarak ifade etmişlerdir.

Üretimi devreye koyan paranın, üretim sonucu elde edilen malın değerini karşılaması mümkün değildir. Doğal olarak arz-talep dengesi arz eksenli olarak bozulacaktır. **Gelirin tüketime eşit olması ekonomideki dengeyi sağlamaz.** Üretimin tüketimle veya tüketimin üretimle eşitlendiği nokta ekonomideki dengenin sağlandığı durumdur.

Maliyetli paranın üretime veya tüketime girmesi her türlü enflasyonun kaynağını oluşturur. Millî Ekonomi Modeli paraya, üretim ve tüketime, sürekli büyümeye getirdiği yeni yorumla enflasyonun her türlüşünü ekonominin dışına çıkarmıştır.

Devletin üretim ve tüketim ayağını bilinçli ve kontrollü bir şekilde emisyonla desteklemesi enflasyonu sıfırladığı gibi, sürekli büyümeyi de sağlar. Bir merdivenin basamakları gibi yatay talebi, dikey ise arzı gösterir. Ekonomilerin içinde bulunduğu duruma göre bazen yatay, bazen dikey desteklenir.

Bazen de öyle olur ki oranları aynı veya sabit bir katsayı ile yatay ve dikey eksen aynı anda desteklenir. Bu bilinçli dengeli ve kontrollü müdahaleler ekonominin sürekli büyümesini de sağlar.

Kapitalist ekonomilerde haksız kazanç olarak ortaya çıkan faiz, klasik anlayışı temellendiren Adam Smith'e göre tasarruf ile yatırım arasındaki ilişkiyi sağlayan unsurdur.

Keynes'e göre ise faiz piyasaların ihtiyacı olan paranın piyasalara arzında ortaya çıkar.

Oysa ekonomilerin belası olan enflasyon, deflasyon, stagflasyon, maliyetli paranın kullanımı sayesinde kendisine hayat bulur.

Paranın spekülâtif alanlara kaçması, ekonomide sanal büyüklükler ve ödem alanları oluşturur.

((12. Fark (Faiz kullanılması şart mı?):))

Faizin sağlayacağı haksız kazançla paraya hükmeden global güçler, hiçbir emek sarf etmeksizin bütün dünya insanının ürettiği mal ve hizmetlere ortak olmaktadır.

Maliyetli paranın (faiz) ele geçirdiği kapitalist ekonomilerde, gelir dağılımındaki dengesizlik ve halkın fakirliği kaçınılmaz neticedir.

Dünya piyasalarında dolaşan para, dünya insanının ihtiyaçlarının kat kat fazlası olmasına rağmen, birçok ülkede insanlar açlıktan ölüyorlarsa, bunun en temel nedeni maliyetli paranın yani faizin varlığıdır.

Kapitalist ekonomilerde paranın akışı ve yönü tek boyutludur ve global güçlere doğrudur. Piyasalarda bulunan her maliyetli paradan global güçler pay sahibidir.

Millî Ekonomi Modeli'nin öngördüğü para tanımı gereği faizli para ekonominin dışına çıkartılır. Zati değeri olmayan para, mal ve hizmet üretiminde, tüketim ve üretim kabiliyetinin arttırılmasında durağan ekonomik değerlerin harekete geçirilmesinde sadece bir işlemcidir. Neticede işlemcinin ürettiği değer paranın karşılığıdır.

((13. Fark (İnsan özünde iyiye “insan insanın kurdu” nasıl olabilir? MEM = İnsana iyimser bakış...):)

Kendi çıkarları için her şeyi mubah gören “insan insanın kurdudur” mantığı ile insana yaklaşan liberalizm insanı tek boyutu ile ele alır. Bencil insandan hareketle de homo economicus'u tanımlar. Veya kapitalizmi kullanan global güçler bütün insanlığın ürettiği değer ve hizmetleri sömürebilmek için ihtiyaç duydukları insan modeline homo economicus adını verdiler.

İnsana sunulan sonsuz kaynakları sınırlı, insanın sınırlı ihtiyaçlarını sonsuz gören liberal anlayış, bu yanlışta, insanı tanıyamadığı için saplanmıştır. İnsanın ihtiyaçları sınırlıdır, sınırsız olan ihtiraslarıdır. Yerküredeki sonsuz kaynaklar netice olarak insanın emeğine sunulmuştur. İnsan da doğuştan getirdiği değerleri koruyup geliştirerek ekonominin bütün parametrelerini kendinin ve toplumun menfaatlerine sunmalıdır.

((14. Fark (Bireyin ihtiyaçlarıyla toplumun ihtiyaçları çatışmak zorunda mı?):)

Toplumun menfaatleri ile bireyin menfaatleri arasındaki aç ı sıfır olduğunda, tam istihdam gerçekleşt iç i gibi insan her türlü saadeti yakalamış olur. Bireylerin çıkarları ile toplumun hedeflerini buluşt uran irade devlet iradesi olmalıdır. Baş ka bir ifade ile bireylerin hedeflediğ i ekonomik düzey vektörlerinin toplamı toplumun ekonomik hedefini oluşt urmalıdır.

İnsanın doğ uşt an getirdiğ i değ erleri koruyan, geliştiren ve ekonomiye kazandıran, **insanın insana faydalı olduğ u toplumlar ö ngörö len ö rnek toplumlardır.**

((15. Fark (Âdil vergilendirmenin formö lü nedir?):)

Her ö lkenin sosyo-ekonomik yaş am standartları göz ö nünde bulundurularak vergi alacak veya vergiden muaf olacak gelir düzeyi belirlenmelidir.

Dar gelirli gruplardan verginin kaldırılması, ekonomilerde tüketim kabiliyetinin artmasına, üretimin devreye girmesine neden olacaktır.

Üreticinin üretim kabiliyetini artıran bu yaklaş ım yeni ekonomik kabiliyetlerin ortaya çıkmasına da katkıda bulunacaktır. Millî Ekonomi Modeli'nde hayat standartlarının alt limiti birey ve ailelerin onurlu bir hayat yaş amalarıdır.

Devletin vergiden muaf tuttuğ u kesimden toplayacağ ı vergi geliri alınmadığ ında; bu paranın piyasaya girerek dolaş ım hızına bağ lı olarak oluşt urdyė u iş lem hacmi, sonuçta devlete daha fazla vergi geliri olarak dönecektir. Ö rneklemeyi Türkiye için yapacak olursak, Millî Ekonomi Modeli, yıllık geliri 100 milyar ve altında olan kesimden vergi almamayı ö ngörür.

KAYNAKÇA

1. Prof. Dr. Haydar Baş, Mektubat, İcmal yay, İstanbul 1994, 2. baskı .
2. Prof. Dr. Haydar Baş, İman ve İnsan, İcmal yay, İstanbul 1996, 4. baskı
3. Prof. Dr. Haydar Baş, Veda Hutbesinde İnsan Hakları, İstanbul 2001.
4. A. Smith, Milletlerin Zenginliği, Çev. Haldun Derin, M.E.B. Yayınları 1955
5. Akın Önder, Muğla Su Ürünleri Yetiştiricileri Birliği, 19.09.2004, A.A
6. Bank of Japan, www.boj.or.jp
7. BIS - Bank of International Settlements, Trensial Survey 2004
8. D.İ.E, Ekonomik ve Finansal Veriler, www.die.gov.tr
9. D.İ.E, GSMH Hesapları, www.die.gov.tr
10. Denis Henri, Histoire de la pensee economique, Presses Universitaires de France, 1971
11. IMF World Outlook 2005
12. Dış Ticaret Müsteşarlığı, www.dtm.gov.tr
13. DİE, www.die.gov.tr
14. Doğ. Dr. Gülsün Yay, 1990'lı yıllarda Finansal Krizler, İktisat'ın Dama Taşları - 2002, Eğitim Serisi - 2,
15. Doğ. Dr. Sadi Uzunoğlu, Para ve Döviz Piyasaları, 2. bas. 2003
16. EBRD (European Bank for Reconstruction and Development 2002)
17. EUROSTAT (Statistical Ofice of The European Communities)
18. OECD, Main Economic Indicators Agust 2005
19. FED, 09/06/2005, www.federalreserve.gov
20. Gardner Ackley, Macroeconomic Theory, The Macmiliion Company, New York, 1970
21. Hazine Müsteşarlığı, İç Borç Stokunun Alıcılara Göre Dağılımı, www.treasury.gov.tr
22. Hoover K., The New Classical Macroeconomics, 1998
23. IMF Economic Outlook, June 1998; OECD Analytical Databank
24. İktisat'ın Dama Taşları, II, 2002, İÜ iktisat Fak. Mez. Cem; Doğ. Dr. Burak Atamtürk, Klasikler ve Adam Smith
25. İktisatın İlkeleri, Ortak Kitap, Alkım Yay, Ankara 1996
26. Japan Economic Yearbook
27. IMF İnternational Financial Statisticis, October 2003.
28. John Maynard Keynes, The General Theory and Employmet, İnterest and Money, The Macmiliian Press ltd, London 1973

29. K. Marx, Kapital
30. Karl Brunner and Allan H.Meltzer, The Phillips Curve and Labor Markets, North-Holland Publishing Company, 1976
- 31 IMF International Financial Statistics, October 2003
32. Economic Survey of Japan
33. M. Friedman, Kapitalizm ve Ozgürlük, ç. D. Erberk ve N. Himmetoğlu
34. Prof. Dr. C. Can Aktan, Monetarizm ve Rasyonel Beklentiler Teorisi, Politik iktisat, Izmir 2000
35. M.Friedman, Oantity Theory of Money, 1956
36. Ministry of Finance of Japan, (06.09.005).
37. State Administration on Foregien Exchange, People's Repubiic of China.
38. Muğla Üni. Temiz Enerji Kaynakları Araştırma Geliştirme Merkezi 2005 yılı Etkinlikleri, Oturum 6
39. Mustafa Çinkı, Rant Lordları, Ankara 2004
40. Nicholas Kaldor, The New Monetarism, Lloyd Bank Review, No 97,1970
41. Prof. Dr. Güven Onal, Akşam, 02.07.2001
42. Mustafa Çinkı, Rant Lordları, 1. baskı, Ankara 2004
43. Prof. Dr. Erdoğan Alkin, iktisat, Filiz Kitabevi, İst. 1992
44. Prof. Dr. M. Merih Paya, Para Teorisi ve Para Politikası, 2.b. İstanbul: Filiz Kitabevi,1999.
45. Prof. Dr. Osman Z. Orhon, Başlıca Enflasyon Teorileri ve İstikrar Politikaları, Filiz Kitabevi 1993
46. Prof. Dr. Rona Turanlı, Malthus'un Nüfus Kuramı ve A.G.U.
47. World Bank's Debtor Reporting System (DRS)
48. Prof. Dr. Zafer Tunca, Makro iktisat, Filiz Kitabevi, 3. baskı 2001
49. T.C. Merkez Bankası, www.tcmb.gov.tr
50. European Central Bank, OECD, Eurostat 2005
51. China Statistical Yearbook, Bank of China
52. Prof. Dr. Nuri Uman, Başka Ülkelerin Bilançoları ile T.C. Merkez Bankası Bilançolarının Karşılaştırılması, 1991
53. TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, c 14
54. The World Bank, World Development Indicators
55. DIE Turkey, Istatisticat Year Book 2004
56. The World Bank, World Development Indicators
57. The World Distribution of Income Xavier Sala-i Martin Department of Economics, Colombia University Working, Paper no 8933, May 2002.
58. The Worid Bank, 2004 (Census and Statistics Department)
59. The Economic Journal, 112 51-92, January 2002, Royal Economic Society, True

60. World Income Distribution 1988 and 1993, Branko Milanovic
61. Türkiye Ziraat Odaları Birliği, 14.05.2002, AA
62. Visser H., The Quantity of Money, 1974
63. World Bank, 2003
64. www.worldbank.org/globalOutlook.
65. World Bank (Prospects for The Global Economy)

Bu kitap tabi ki sadece Türkiye için değil, tüm İktisat bilimi için, ve ilk sırada "Batı olmayan" tüm ülkeler için çok büyük önem taşımaktadır. Bu kitabın meşhur olması ve geniş kitle için, İktisatçılar, siyaset bilicileri ve diğer sosyal bilim uzmanları için, aynı zamanda politikacı, üniversite öğrencileri ve öğretmenleri için ulaşılır olması çok önemlidir.

Prof. Dr. Viktor Volkonskiy / Rusya Bilimler Akademisi

Kitapta ileri sürülen yeni fikirler İktisadi düşüncenin tekamülünde devrim niteliğindedir. Teklif olunan modelin devletlerin İktisadi siyasetinde siyasi irade tarafından uygulanması, gelir dağılımındaki adaletsizliğin ve yoksulluğun ortadan kaldırılmasında, bir çok global problemin çözümünde insanlığın dönüm noktası olabilir.

Prof. Dr. Ziyad Semedzade

Azerbaycan Milli İlimler
Akademisi Asıl Üyesi

Prof. Dr. Dünyamalı Veliyev

Azerbaycan Üniversitesi
İktisat Teorisi Bölüm Başkanı

Milli Ekonomi Modeli ekonomide bir alternatif model değildir. Temelden yanlış bir modelin alternatifi nasıl olur ki? Ekonomi bilimi bu temel eserle gerçek olarak başlamıştır. Bu bir tarihi olaydır. Bu eser sonsuza kadar rehber ve ders kitabı olarak anılacaktır.

Prof. Dr. Ata SELÇUK / Selçuk Üniversitesi

Milli Ekonomi Modeli, globalleşen dünyada çağdaş ekonomik düşüncenin, milli psikolojisinin, milli ideolojisinin sistemleşmesinde özel rol oynayan alternatif bir çalışmadır.

Prof. Dr. Hasan Meybullayev / Azerbaycan İktisat Üniversitesi

Milli Ekonomi Modeli, globalleşen dünyada çağdaş ekonomik düşüncenin, milli psikolojisinin, milli ideolojisinin sistemleşmesinde özel rol oynayan alternatif bir çalışmadır.

Prof. Dr. Hasan Meybullayev / Azerbaycan İktisat Üniversitesi

Milli Ekonomi Modeli, İktisat ilminde yeni bir görüş getirmekle beraber aynı zamanda bütün dünyanın ihtiyacı olan ilmi inkişafın da yolunu gösteren çok değerli örnek bir çalışmadır.

Prof. Dr. Ahmed Kaşamoğlu

Milli ekonomi modeli sadece Türkiye için değil ekonomisi durgunluk yaşayan bütün ülkeler için bir kurtuluş yoludur

Prof. Dr. İbrahim Arslanoğlu / Gazi Üniversitesi

İktisat teorisi, istatistik, matematik ve enformasyonun gerçek sentezi olan çalışmasıyla Prof. Dr. Haydar Baş'a da bir Nobel ödülü gerekecektir.

Prof. Dr. Goulnar Baltanova / Kazan State University

